

T.C.

**SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI**

**SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS YÖNETİMİ VE
YEREL YÖNETİM UYGULAMALARI**

HAZIRLAYAN

Bülent İNCİ

1840231013

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN

Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

ISPARTA - 2023

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum “Somut Olmayan Kültürel Miras Yönetimi ve Yerel Yönetim Uygulamaları” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Bülent İNCİ

06/12/2023

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	
Adı-SOYADI	Bülent İNCİ
Öğrenci Numarası	1840231013
Enstitü Ana Bilim Dalı	Arkeoloji
Programı	Somut Olmayan Kültürel Miras
Programın Türü	( ) Tezli Yüksek Lisans (X) Doktora
Danışmanının Unvanı, Adı-SOYADI	Prof. Dr. Cevdet YILMAZ
Tez Başlığı	Somut Olmayan Kültürel Miras Yönetimi ve Yerel Yönetim Uygulamaları
Turnitin Ödev Numarası	2134511479

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam **298** sayfalık kısmına ilişkin olarak, 06/12/2023 tarihinde tarafımdan Turnitin adlı intihal tespit programından Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönergesinin 14'üncü maddesinde yer alan filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve ekte sunulan rapora göre, tezin/dönem projesinin benzerlik oranı; Kaynakçalar hariç, alıntılar dahil, 10 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç; % **21**'dir.

Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir:
(X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylarım.
( ) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise;
Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporu'nun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esasları'nda öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.

Gerekçe:

Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlerin ışığı altında tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.

06/12/2023
Danışman
Prof. Dr. Cevdet YILMAZ

(İNCİ, Bülent, *Somut Olmayan Kültürel Miras Yönetimi ve Yerel Yönetim Uygulamaları*, Doktora Tezi, 2023, Isparta)

ÖZET

UNESCO tarafından tehlike altında bulunan ve kültürel çeşitliliğin temelini oluşturan kültürel mirasların koruma altına alınması, canlandırılması ve bu konuda ulusal ve uluslararası bir farkındalık oluşturulması amacıyla 2003 yılında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (SOKÜM) ortaya çıkartılmıştır. Sözleşme kapsamında birey, grup ve toplulukların sahip olduğu somut olmayan kültürel mirasların kaybolma ve tek tipleşme tehlikesine karşı korunması ve gerekli çalışmaların yapılması teşvik edilmektedir. Bu çalışmaların yerelde başlaması ve sürdürülmesinin önemi sözleşme metni ve uzman görüşlerinde birçok kez vurgulanmıştır. Yerel yönetimler bu çalışmalar ekseninde en önemli aktörlerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel yönetimlerin sahip olduğu yetki ve etki gücü ve yereldeki miraslara ve miras taşıyıcılarına ulaşma kapasitesi oldukça geniş ve kolaydır. Bununla birlikte yerelde yürüttüğü faaliyetler arasında kültürel değerlerin yeri büyük olan belediyelerin SOKÜM unsurları hakkında yürüttüğü faaliyetler araştırılmaya değer görülmüştür. Bu kapsamda kasti örnekleme yöntemiyle seçilen Bursa Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Isparta Belediyesi ve Nevşehir Belediyesi'nin SOKÜM alanında yaptığı çalışmalara odaklanılmış ve verilerin analizi ve değerlendirilmesi sonucunda bir model tasarısı oluşturulmuştur. Araştırmamızda durum çalışması metodu kullanılarak nitel araştırma yöntemlerinden gözlem, görüşme ve doküman incelemesi tekniklerinde yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: SOKÜM, Yerel Yönetimler, Sürdürülebilirlik, Canlandırma, Geleceğe Aktarım

(İNCİ, Bülent, *Management of Intangible Cultural Heritage and Local Government Practices*, Ph. D Thesis, 2023, Isparta)

ABSTRACT

The Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage (ICH) was established by UNESCO in 2003 in order to protect and revitalize cultural heritage, which is under threat and forms the basis of cultural diversity, and to raise national and international awareness on this issue. Within the scope of the Convention, it is encouraged to protect the intangible cultural heritage of individuals, groups and communities against the danger of loss and uniformization and to carry out the necessary studies. The importance of starting and sustaining these efforts locally has been emphasized many times in the text of the convention and expert opinions. Local governments appear as one of the most important actors in the axis of these activities. The power of authority and influence of local governments and their capacity to reach local heritage and heritage bearers are quite wide and easy. However, the activities carried out by municipalities, which have a great place for cultural values among the activities they carry out locally, on ICH elements were deemed worthy of research. In this context, we focused on the activities of Bursa Metropolitan Municipality, Gaziantep Metropolitan Municipality, Isparta Municipality and Nevşehir Municipality, which were selected by deliberate sampling method, in the field of ICH, and a model design was created as a result of the analysis and evaluation of the data. In our research, case study method was used and qualitative research methods such as observation, interview and document analysis techniques were utilized.

Keywords: ICH, Local Governments, Sustainability, Revitalization, Transfer to the Future

ÖNSÖZ

YÖK 100/2000 Doktora Bursiyeri olarak başladığım doktora eğitimi hayatımı bugün büyük bir gurur ve sevinçle noktalamış bulunmaktayım. Bu süreçte her zaman yanımda olan, beni destekleyen, kopuş noktalarında elimden her zaman tutup kaldıran başta biricik sevgili eşim Elif İNCİ'ye, aileme ve arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Doktora eğitimimin başından son gününe kadar her zaman yanımda olan, bana rehberlik eden, karanlıklarda önümü aydınlatan danışmanım sayın Prof. Dr. Cevdet YILMAZ'a, çalışmama değerli katkılar sağlayan Prof. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ'ye, Doç. Dr. Seda ŞİMŞEK'e, Dr. Öğr. Üyesi Halil Emre DENİŞ'e, emekli Prof. Dr. Ergün KOCA'ya ve Semra AKBIYIK'a teşekkür ederim.

Çalışmam için bana gerekli kolaylıkları sağlayan ve verilerini paylaşan Bursa Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Isparta Belediyesi ve Nevşehir Belediyesi çalışanlarına teşekkür ederim.

Son olarak tez sürecinde yaşamış olduğum COVID 19 ve 6 Şubat depremlerinde hayatlarını kaybeden tüm insanları rahmetle ve saygıyla anıyorum.

Bülent İNCİ

Isparta, 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	i
YEMİN METNİ.....	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvi
RESİMLER DİZİNİ.....	xvii
KISALTMALAR DİZİNİ	xix
GİRİŞ.....	1

1.BÖLÜM

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS (SOKÜM)

1. KÜLTÜR, KÜLTÜREL MİRAS VE SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL

MİRAS KAVRAMLARI	9
1.1. Sözleşme Metninde ve Uygulama Yönergesinde Koruma	14
1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarını Koruma Çalışmaları	18
1.3. Somut Olmayan Kültürel Mirasları Korumada Sorumlu Aktörler	25

2. BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER

2. YEREL YÖNETİM KAVRAMI.....	31
2.1. Yerel Yönetim ve Belediyecilik.....	33
2.2. Belediyeler ve Kültür Politikaları	43
2.3. Kültür Politikaları ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Çalışmaları.....	44
2.4. Belediye Birlikleri ve Uluslararası Yerel Yönetim Ağları	48
2.4.1. Ülkemizde Bulunan Belediye Birlikleri	49

2.4.2. Uluslararası Yerel Yönetim Ağları	51

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	61
3.1. Araştırma Yaklaşımı	62
3.2. Araştırma Deseni	64
3.3. Örneklem Seçimi	66
3.4. Verilerin Toplanması	70
3.5. Verilerin Analizi ve Temalaştırılması.....	72
3.6. Geçerlilik ve Güvenirlik	75
3.7. Verilerin Raporlanması.....	76

4. BÖLÜM

BULGULAR

4. SOKÜM SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA YEREL YÖNETİM

UYGULAMALARI: TİPİK ÖRNEKLER	78
4.1. Bursa Büyükşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları	78
4.1.1. Alan Araştırması Çalışmaları.....	84
4.1.2. Dokümantasyon ve Arşivleme Çalışmaları	89
4.1.3. Müzeleme Çalışmaları	110
4.1.4. Eğitim Çalışmaları	142
4.1.5. Uygulama ve Yeniden Canlandırma Çalışmaları	149
4.1.6. SOKÜM Kurumsal Yapı Çalışmaları	164
4.1.7. SOKÜM İl Tespit Komisyonu Üyeliği Çalışmaları	166
4.1.8. Uluslararası İş Birliği Çalışmaları	166
4.2. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları	167
4.2.1. Alan Araştırması Çalışmaları.....	172
4.2.2. Dokümantasyon ve Arşivleme Çalışmaları	173
4.2.3. Müzeleme Çalışmaları	179
4.2.4. Eğitim Çalışmaları	196
4.2.5. Uygulama ve Yeniden Canlandırma Çalışmaları	200
4.2.6. SOKÜM Kurumsal Yapı Çalışmaları	207
4.2.7. SOKÜM İl Tespit Komisyonu Üyeliği Çalışmaları	207

4.2.8. Uluslararası İş Birliği Çalışmaları	208
4.3. Isparta Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları	209
4.3.1. Alan Araştırması Çalışmaları.....	211
4.3.2. Dokümantasyon ve Arşivleme Çalışmaları	211
4.3.3. Müzeleme Çalışmaları	211
4.3.4. Eğitim Çalışmaları	214
4.3.5. Uygulama ve Yeniden Canlandırma Çalışmaları	220
4.3.6. SOKÜM Kurumsal Yapı Çalışmaları	222
4.3.7. SOKÜM İl Tespit Komisyonu Üyeliği Çalışmaları	222
4.3.8. Uluslararası İş Birliği Çalışmaları	222
4.4. Nevşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları.....	222
4.4.1. Alan Araştırması Çalışmaları.....	226
4.4.2. Dokümantasyon ve Arşivleme Çalışmaları	226
4.4.3. Müzeleme Çalışmaları	239
4.4.4. Eğitim Çalışmaları	239
4.4.5. Uygulama ve Yeniden Canlandırma Çalışmaları	241
4.4.6. SOKÜM Kurumsal Yapı Çalışmaları	242
4.4.7. SOKÜM İl Tespit Komisyonu Üyeliği Çalışmaları	243
4.4.8. Uluslararası İş Birliği Çalışmaları	243
SONUÇ	245
KAYNAKÇA.....	263
EKLER.....	275
Ek. 1. Etik Kurul İzni.....	275
Ek. 2. Görüşme Soruları.....	276
ÖZGEÇMİŞ.....	278

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Kùltürel Miras Sınıflandırması	11
Tablo 2. Sözleşme Metinde Yer Alan Koruma Terimleri	15
Tablo 3. Somut Olmayan Kùltürel Miras Korumada Sorumlu Aktörler.....	26
Tablo 4. Türkiye'de Yerel Yönetim Sayıları	37
Tablo 5. Türkiye'de Belediye Sayıları	37
Tablo 6. Belediye Birlikleri ve Uluslararası Yerel Yönetim Ağları.....	48
Tablo 7. Bursa Büyükşehir Belediyesi Kùltür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Birimleri	79
Tablo 8. Bursa Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Strateji Haritası Kùltür ve Turizm Hizmetleri Yönetimi	81
Tablo 9. Bursa Büyükşehir Belediyesi 2017-2021 Yılları Dinlenme, Kùltür ve Din Hizmetlerine Tahsis Edinilen Bütçe Miktarları.....	81
Tablo 10. Bursa Büyükşehir Belediyesi 2017-2021 Yılları Eğitim Hizmetlerine Tahsis Edinilen Bütçe Miktarı	82
Tablo 11. Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal Medya Takipçi Sayıları.....	83
Tablo 12. Bursa Büyükşehir TV yayınları	83
Tablo 13. Bursa Araştırma Merkezi Kitap Kategorileri ve Sayıları.....	85
Tablo 14. Bursa Araştırma Merkezi SOKÜM alanındaki Kitap Sayıları.....	86
Tablo 15. Somut Olmayan Kùltürel Miras Bursa Köyleri Kitap Seti	87
Tablo 16. Bursa Araştırma Merkezi Sosyal Medya Takipçi Sayıları.....	89
Tablo 17. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM Dokümantasyon Çalışmaları	90
Tablo 18. Bursa Günlüğü Dergisi Sayı ve Konu Dağılımı.....	92
Tablo 19. Bursa Günlüğü Dergisi SOKÜM Alanları Konu Dağılımı	93
Tablo 20. Bursa'da Zaman Dergisi Sayı ve Konu Dağılımı	95
Tablo 21. Bursa'da Zaman Dergisi Sayı ve Konu Dağılımı	97
Tablo 22. BUSMEK Haber Bülteni Dergisi Sayı ve Konu Dağılımı.....	99
Tablo 23. BUSMEK Haber Bülteni Dergisi SOKÜM Alanları Konu Dağılımı	100
Tablo 24. BUSMEK El Sanatları Albümü Dergisi Sayı ve Konu Dağılımı	102

Tablo 25. BUSMEK El Sanatları Albümü Dergisi SOKÜM Alanları Konu Dağılımı	103
Tablo 26. Bursa Şehir Postası SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı	104
Tablo 27. BUSMEK Branş Rehberi Kitabı Eğitim Branşları	106
Tablo 28. BUSMEK Branş Rehberi Kitabı SOKÜM ile İlgili Eğitim Branşları	107
Tablo 29. Bursa Müzeler Şube Müdürlüğü Broşürleri ve İçeriği.....	108
Tablo 30. Müzik & Belgesel CD'leri	109
Tablo 31. Müzik & Belgesel CD'lerinin SOKÜM Alanlarına Göre Dağılımı	110
Tablo 32. Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeleri.....	111
Tablo 33. Bursa Müzeleri Bilgi Kaynakları	112
Tablo 34. Müze Ziyaretçi Sayıları.....	114
Tablo 35. Bursa Müze Sosyal Medya Takipçi Sayıları	114
Tablo 36. Bursa Kent Müzesi Bölümleri.....	116
Tablo 37. Bursa Kent Müzesi Faaliyetleri.....	117
Tablo 38. Bursa Kent Müzesi'nde Gösterilen Sergiler	118
Tablo 39. Bursa Kent Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları	119
Tablo 40. Bursa Karagöz Müzesi Bölümleri.....	120
Tablo 41. Bursa Karagöz Müzesi Faaliyetleri.....	121
Tablo 42. Karagöz Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları.....	123
Tablo 43. Bursa Yaşam Kültürü Müzesi Bölümleri.....	124
Tablo 44. Bursa Yaşam Kültürü Müzesi Faaliyetleri.....	125
Tablo 45. Bursa Yaşam Kültürü Müzesi Sergi Faaliyetleri	125
Tablo 46. Bursa Yaşam Kültürü Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları ...	125
Tablo 47. Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Sergi Faaliyetleri.....	127
Tablo 48. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları .	128
Tablo 49. Bursa Göç Tarihi Müzesi Faaliyetleri	130
Tablo 50. Bursa Göç Tarihi Müzesi Sergi Faaliyetleri.....	130
Tablo 51. Bursa Göç Tarihi Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları.....	131
Tablo 52. Bursa Vakıf Kültürü Müzesi Faaliyetleri.....	133
Tablo 53. Bursa Vakıf Kültürü Müzesi Sergi Faaliyetleri	133
Tablo 54. Bursa Vakıf Kültürü Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları	134
Tablo 55. Bursa Cumalıkızık Köy Müzesi Ziyaretçi Sayıları	135

Tablo 56. Bursa Aksu Köyü Müzesi Ziyaretçi Sayıları	137
Tablo 57. Bursa Bıçak Müzesi Sergi Faaliyetleri.....	140
Tablo 58. Bursa Bıçak Müzesi Ziyaretçi Sayıları	140
Tablo 59. Bursa Sağlık Tarihi Müzesi Ziyaretçi Sayıları.....	142
Tablo 60. BUSMEK Bünyesinde 2020-2021 Yılında Verilen Kurs Türleri	143
Tablo 61. BUSMEK Bünyesinde Verilen Kurslar ve SOKÜM Alanları Dağılımı	143
Tablo 62. 2017-2021 Yılları Arası BUSMEK Bünyesinde Verilen Kurs Verileri..	144
Tablo 63. Ana Kucağı Çocuk Eğitim Merkezleri Şehrim Bursa Müfredatı.....	146
Tablo 64. Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi Kurs ve Kursiyer Verileri ..	148
Tablo 65. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM Faaliyetleri Alanları.....	149
Tablo 66. BUSMEK Genel Sergi Sanal 3D Turları	151
Tablo 67. Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi Faaliyetleri.....	153
Tablo 68. Bursa Büyükşehir Belediyesi Müze Etkinlikleri.....	155
Tablo 69. Sosyal Medya Yarışmaları ve Tanıtımları	157
Tablo 70. Bursa Büyükşehir Belediyesi Şenlikler.....	158
Tablo 71. Bursa Büyükşehir Belediyesi Festivaller	160
Tablo 72. Bursa Büyükşehir Belediyesi Dijital Oyunlar.....	162
Tablo 73. Bursa Büyükşehir Belediyesi Bursa Turizm Portalı Faaliyetleri	163
Tablo 74. GoBursa Somut Olmayan Kültürel Miras Alt Kategorisi	164
Tablo 75. Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı SOKÜM ile ilgili Yönetmelik Maddeleri	165
Tablo 76. Bursa Büyükşehir Belediyesi Uluslararası İş Birliği Yaptığı Örgütler...	167
Tablo 77. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı Birimleri	168
Tablo 78. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Stratejik Amaç ve Hedef.....	169
Tablo 79. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2017-2021 Yılları Kültür ve Turizm Dairesi Başkanlığına Tahsis Edinilen Bütçe Miktarları.....	169
Tablo 80. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sosyal Medya Takipçi Sayıları.....	170
Tablo 81. GBB TV yayınları	171
Tablo 82. Gaziantep Kent Arşivi Merkezi Bölümleri	172

Tablo 83. Gaziantep Kent Arşivi Merkezi Dijital Arşiv Konuları	173
Tablo 84. Gaziantep Kent Arşivi Merkezi Sosyal Medya Takipçi Sayıları	173
Tablo 85. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müzeleri.....	176
Tablo 86. Gazikültür A.Ş. Tarafından Çıkarılan SOKÜM Alanındaki Kitap Sayıları	177
Tablo 87. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müze Broşürleri ve İçeriği.....	178
Tablo 88. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müzeleri.....	179
Tablo 89. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müzeleri Bilgi Kaynakları	180
Tablo 90. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müzeleri Ziyaretçi Sayıları.....	182
Tablo 91. Gaziantep Müzeleri Sosyal Medya Takipçi Sayıları.....	183
Tablo 92. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Faaliyetleri	185
Tablo 93. Emine Göğüş Mutfak Müzesi 2017-2021 Yılları Ziyaretçi Sayısı	186
Tablo 94. Bayazhan Kent Müzesi Faaliyetleri	188
Tablo 95. Bayazhan Kent Müzesi 2017-2021 Yılları Ziyaretçi Sayıları.....	188
Tablo 96. Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi Faaliyetleri	190
Tablo 97. Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi 2017-2021 Ziyaretçi Sayıları	191
Tablo 98. Gaziantep Hamam Müzesi Faaliyetleri.....	192
Tablo 99. Gaziantep Hamam Müzesi 2017-2021 Yılları Ziyaretçi Sayıları	194
Tablo 100. Gaziantep Fıstık Müzesi Faaliyetleri	195
Tablo 101. Gaziantep Fıstık Müzesi 2018-2021 Yılları Ziyaretçi Sayıları	196
Tablo 102. GASMEK Bünyesinde Sunulan Kurslar ve SOKÜM Bağlantısı	197
Tablo 103. GASMEK Bünyesinde Sunulan Kursların SOKÜM Alanlarında Dağılımı	197
Tablo 104. 2014-2020 Yılları Arası GASMEK Bünyesinde Sunulan Kursların SOKÜM ile İlişkisi ve Sayısı.....	198
Tablo 105. 2014-2020 Yılları Arası GASMEK Kursları Kursiyer Sayısı	199
Tablo 106. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM Faaliyetleri Alanları ..	200
Tablo 107. Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) Etkinlikleri....	202
Tablo 108. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müze Etkinlikleri.....	203
Tablo 109. Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü Etkinlikleri	204
Tablo 110. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Festivaller	206
Tablo 111. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Gaziantep'i Keşfet Portalı İçeriği ...	207

Tablo 112. Bursa Büyükşehir Belediyesi Uluslararası İş Birliği Yaptığı Örgütler .	208
Tablo 113. Isparta Belediyesi SOKÜM ile ilişkili Müdürlükler	209
Tablo 114. Isparta Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Kültür Faaliyetleri	209
Tablo 115. Isparta Belediyesi 2017-2021 Yılları Kültür Hizmetlerine Tahsis Edinilen Bütçe Miktarları	210
Tablo 116. Isparta Belediyesi Sosyal Medya Takipçi Sayıları.....	210
Tablo 117. Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi İçeriği	212
Tablo 118. Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi Faaliyetleri	213
Tablo 119. Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi Ziyaretçi Sayıları.....	214
Tablo 120. ISMEK Kurs Türü ve Sayıları	215
Tablo 121. ISMEK Kurslarının SOKÜM Alan Dağılımı.....	216
Tablo 122. GÜLERYUM (EL İZİ) Atölyesi Kurs Türü ve Sayıları	217
Tablo 123. GÜLERYUM (EL İZİ) Atölyesi Kursların SOKÜM Alan Dağılımı ...	217
Tablo 124. GÜLERYUM (EL İZİ) Atölyesi Kursları Kursiyer Sayısı	217
Tablo 125. Etnografya Müzesi Kurs ve Kursiyer Sayısı.....	218
Tablo 126. Oymacılık ve Ahşap Atölyesi Kurslarının SOKÜM Alan Dağılımı.....	220
Tablo 127. Oymacılık ve Ahşap Atölyesi Kursları Kursiyer Sayısı	220
Tablo 128. Isparta Belediyesi'nin 2021 yılı SOKÜM Faaliyetleri.....	221
Tablo 129. Nevşehir Belediyesi SOKÜM ile ilişkili Müdürlükler	223
Tablo 130. Nevşehir Belediyesi 2022-2024 Stratejik Plan-Kültür Alanı.....	223
Tablo 131. Nevşehir Belediyesi 2017-2021 Yılları Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetlerine Tahsis Edinilen Bütçe Miktarları	224
Tablo 132. Nevşehir Belediyesi Sosyal Medya Takipçi Sayıları	225
Tablo 133. TVnev Yayınları.....	225
Tablo 134. Nevşehir Belediyesi'nin SOKÜM Dokümantasyon Çalışmaları.....	226
Tablo 135. Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi Konu Dağılımı	228
Tablo 136. Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi SOKÜM Alanları Konu Dağılımı	230
Tablo 137. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Dergisi SOKÜM ile ilişkili Konu Dağılımı	231
Tablo 138. Kent Rehberi Kitabı Konu Dağılımı	233
Tablo 139. Kent Rehberi Kitabı SOKÜM ile İlgili Konu Başlıkları ve İçerikleri ..	233

Tablo 140. Kent Rehberi Kitabı SOKÜM ile ilişkili Unsur Alan Dağılımı.....	234
Tablo 141. Nevşehir Folkloru I Kitabı Konu Dağılımı	235
Tablo 142. Nevşehir Folkloru I Kitabı SOKÜM ile ilişkili Alan Dağılımı	235
Tablo 143. Sularımız ve Nevşehir Çeşmeleri Kitabı Konu Dağılımı.....	236
Tablo 144. Nevşehir Folkloru I Kitabı SOKÜM ile ilişkili Alan Dağılımı	237
Tablo 145. Nevşehir’de Halk İnançları Kitabı Konu Dağılımı	238
Tablo 146. Kent Rehberi Kitabı SOKÜM ile ilişkili Unsur Alan Dağılımı.....	238
Tablo 147. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğüne Bağlı Kurs Türü ve Sayıları	239
Tablo 148. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Kursları SOKÜM Alan Dağılımı	240
Tablo 149. 2017-2020 Yılları Arası Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Kursları Kursiyer Sayısı.....	240
Tablo 150. Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğüne Bağlı Kurs Türü ve Sayıları..	240
Tablo 151. Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Kursları SOKÜM Alan Dağılımı	241
Tablo 152. 2019-2021 Yılları Arası Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Kursları Kursiyer Sayısı.....	241
Tablo 153. Nevşehir Belediyesi 2021 yılı SOKÜM Faaliyetleri	242
Tablo 154. Nevşehir Belediyesi’nin SOKÜM ile ilgili Uluslararası İş Birliği Yaptığı Örgütler	244
Tablo 155. Belediyeler ve SOKÜM Sözleşmesi’nde Belirtilen Alanlar	246
Tablo 156. Belediyelerin SOKÜM Unsurlarına Yönelik Tutum ve Davranışları...	256

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Türkiye'de Yerel Yönetimin Yapılanması	38
Şekil 2. Araştırma Süreci	61
Şekil 3. Yin (1984)'in Durum Çalışması Süreci	64
Şekil 4. Bursa Günlüğü Dergisi ve SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı	92
Şekil 5. Bursa'da Zaman Dergisi ve SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı	96
Şekil 6. BUSMEK Haber Bülteni Dergisi ve SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı	99
Şekil 7. Şehir Postası Gazetesi ve SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı	104
Şekil 8. Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi ve SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı	229
Şekil 9. SOKÜM Yerel Yönetimler Rehber Önerisi	259

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Türkiye İllere Göre Ulusal SOKÜM Envanter Listesi	24
Resim 2. Yaşayan İnsan Hazineleleri (YİH) Ulusal Envanter Listesi.....	24
Resim 3. Somut Olmayan Kültürel Miras Türkiye Ulusal Envanteri Listesi	67
Resim 4. UNESCO Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı	69
Resim 5. Harman Yeri	88
Resim 6. Bursa'nın Tarihi Mahalleleri Kitapları	88
Resim 7. Bursa'nın Köklü Eğitim Kurumları Kitapları.....	89
Resim 8. Bursa Günlüğü Dergisi 14. Sayı Kapağı	91
Resim 9. Bursa'da Zaman Dergisi 19. Sayı Kapağı	94
Resim 10. BUSMEK Haber Bülteni Dergisi 13. Sayı Kapağı	98
Resim 11. BUSMEK El Sanatları Albümü Dergisi 14. Sayı Kapağı	101
Resim 12. BUSMEK Branş Rehberi Kitabı	105
Resim 13. Bursa Müzeler Şube Müdürlüğü Broşürleri	107
Resim 14. Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzik ve Belgesel CD'leri	109
Resim 15. Bursa Kent Müzesi El Sanatları Bölümünden Bir Kesit	115
Resim 16. Karagöz Müzesi.....	120
Resim 17. Karagöz Müzesi Farklı Karakterlerinin Tasviri	122
Resim 18. Bursa Yaşam Kültürü Müzesi Sünnet Töreni Geleneği	123
Resim 19. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi İpek Kozası İşlemi.....	126
Resim 20. Bursa Göç Tarihi Müzesi Göçmen Kıyafetleri.....	129
Resim 21. Bursa Vakıf Kültürü Müzesi Hamam Kültürü	132
Resim 22. Bursa Cumalıkızık Köy Müzesi	134
Resim 23. Bursa Aksu Köyü Müzesi.....	136
Resim 24. Karıncalı Kültür Evi ve Müzesi.....	137
Resim 25. Belenören Müzesi.....	138
Resim 26. Bursa Bıçak Müzesi.....	139
Resim 27. Bursa Sağlık Tarihi Müzesi	141
Resim 28. Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi'nde İpek Kumaş Dokuma .	148
Resim 29. BUSMEK 16. Genel Sergi Sanal Turu Kesiti	150
Resim 30. Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi'nde İpek Halı Dokuma	152

Resim 31. Bursa Kent Müzesi Sanal Tur Kesiti	153
Resim 32. Bil-Bul Öğren Yarışması Afişi	156
Resim 33. 14. Sokak Oyunları Şenliği	157
Resim 34. Arkeofest Karagöz Afişi	159
Resim 35. Dedektif Karagöz Oyunu Afişi	161
Resim 36. GoBursa İnternet Sitesi	162
Resim 37. Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) İnternet Sitesi.	172
Resim 38. Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) Dijital Arşiv ...	174
Resim 39. Gazikültür A.Ş. İnternet Sayfası	175
Resim 40. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müze Broşürleri	178
Resim 41. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Ev Yemeği Yapımı	183
Resim 42. Bayazhan Kent Müzesi El Sanatları Bölümü Yemeni Yapımı	187
Resim 43. Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi Oyuncak Yapım Atölyesi	189
Resim 44. Gaziantep Hamam Müzesi Şamşırak Atölyesi	191
Resim 45. Gaziantep Fıstık Müzesi Antepfıstığının Geleneksel İşlenmesi	194
Resim 46. Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) Sergi Afişi	201
Resim 47. Gaziantep Müzeler Etkinlikleri	202
Resim 48. Uluslararası Gaziantep Gastronomi Festivali Afişi	205
Resim 49. Gaziantep'i Keşfet Portalı	206
Resim 50. Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi Mutfak Kültürü Sergisi	211
Resim 51. Isparta Merkez ve İlçe Giyim Kültürünü Yansıtan Bez Bebekler	214
Resim 52. Etnografya Müzesi İçerisinde Halı Dokumacılığı Kursu	218
Resim 53. Oymacılık ve Ahşap Atölyesi Dede Korkut Hikâyesi Çalışması	219
Resim 54. Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi 12. Sayı Kapağı	227
Resim 55. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Dergisi Kapağı	230
Resim 56. Kent Rehberi	232
Resim 57. Nevşehir Folkloru I: Deyimler, Atasözleri, Sözcükler Kitabı	234
Resim 58. Sularımız ve Nevşehir Çeşmeleri Kitabı	236
Resim 59. Nevşehir'de Halk İnançları Kitabı	237
Resim 60. Nevşehir Belediyesi Kurum Yönetmelikleri	242

KISALTMALAR DİZİNİ

AMF	: Asya Belediye Başkanları Forumu
AREGEM	: Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü
BAM	: Bursa Araştırmaları Merkezi
BKSTV	: Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı
BUSMEK	: Bursa Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları
CITTASLOW	: Yavaş Şehirler
EHTTA	: Avrupa Tarihî Termal Kentler Birliği
FMDV	: Küresel Şehir Geliştirme Fonu
GASMEK	: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitim Kursları
GastroAntep	: Uluslararası Gaziantep Gastronomi Festivali
GBB TV	: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi TV Kanalı
GKAM	: Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi
ICCN	: Şehirler Arası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı
ISMEK	: Isparta Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursu
İSSOMBİ	: İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Başyapıtlar İlan
KAPEM	: Kapadokya Eğitim Merkezi
KİFAÇ	: Kültürel İfadelerin �eşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi S�zlş.
MBB	: Marmara Belediyeleri Birliği
METROPOLİS	: Metropol Kentler Birliği
NALAS	: Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı
OWHC	: Dünya Mirası Şehirler �rg�t�
SCI	: Küresel Kardeş Kentler
SOKÜM	: Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi
TBB	: Türkiye Belediyeler Birliği
TDBB	: Türk Dünyası Belediyeler Birliği
UCLG	: Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı
UCLG-MEWA	: Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Tř.
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür �rg�t�
UNITWIN	: UNESCO �niversite Eşleştirme ve Ağ Kurma
YİH	: Yaşayan İnsan Hazinesi Listeleri

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından 1950'lerden itibaren farklı zamanlarda ulusların kültürel değerlerini, kültürel miraslarını korumak ve bu kapsamda farkındalık oluşturmak için bazı programlar ve sözleşmeler çıkartılmıştır. UNESCO tarafından çıkarılan bu sözleşmeler önceleri taşınmaz maddi miras unsurlarıyla sınırlıyken daha sonraları hızlı küreselleşme karşısında tek-tipleşmeye evrilen, somut olmayan kültürel mirasın farklı yönlerini kapsayarak ele almıştır. UNESCO tarihinde tarihsel olarak somut olmayan kültürel miras çalışmalarına bakıldığında, 1989 Geleneksel Kültür ve Folklorun Korunması Tavsiye Kararı, 1994 Ulusal Yaşayan İnsan Hazine Programı ve 1998 İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Başyapıtlar İlanı (İSSOMBI) programı görülmektedir. UNESCO somut olmayan kültürel miras alanında eksiklikler ve yetersizlikler karşısında yeni bir sözleşme oluşturma ihtiyacı hissetmiştir. Bu kapsamda 2003 yılında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (SOKÜM) ortaya çıkartılmıştır.

UNESCO'nun ortaya çıkardığı diğer sözleşmeler dikkate alındığında Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi'nin odak noktası yaşayan insana çevrilmiştir. Bu yüzden bu sözleşme metninde katılım konusu üzerinde durulmuştur. SOKÜM sözleşme metninde özellikle dikkat çekildiği üzere insanların sahip olduğu kültürel birikimleri koruma çalışmaları yerelde başlamalıdır. Bu çalışmalarda en önemli görev sahip olduğu yetki ve imkân bakımından yerel yönetimlere düşmektedir. Yerel yönetimlerin bulundukları bölgedeki kültürel değerler ile birikimler hakkında farkındalık oluşturma ve gelecek kuşaklara taşıma sürecinde mirasın sürdürülebilirliğine katkı sağlaması için bütüncül ve planlı çalışmalar yapması gerekmektedir. Buradan hareketle yerel yönetim unsurlarının somut olmayan kültürel mirasa olan yaklaşımları ve uygulamaları irdelenmeyi gerektirir.

Yerel yönetim unsurlarından biri olan belediyelerin somut olmayan kültürel mirasa olan yaklaşımlarının ve uygulamalarının incelendiği bu tezde, SOKÜM sözleşmesinin uygulanmasında yerel yönetimlere düşen görevler ve yerel yönetimlerin bu süreçte uyguladıkları politikalar ve faaliyetler değerlendirilecektir. Bu çalışma

içerisinde SOKÜM sözleşmesi ve destek metinlerinde belirtilen hedeflerden yararlanılarak bir tartışma yapılmaya çalışılacaktır. SOKÜM Sözleşmesi ve sözleşmenin uygulanmasında kılavuzluk yapan ve gerekli durumlarda güncellenen Uygulama Yönergesi içerisinde, koruma çalışmalarının yerelde başlaması ve genişletilmesine yönelik atıflar bulunmaktadır. Belirtilen metinler incelendiğinde yerel yönetimlerin yürüttüğü politikaların SOKÜM unsurlarını koruma sürecinde önemli bir yeri olduğu bundan dolayı yerel yönetimlerin SOKÜM unsurlarını merkeze alarak kültür politikaları yürütmeleri gerekmektedir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun¹ 14. Maddesi incelendiğinde belediyelerin görevleri içerisinde kültür hizmetleri bulunmaktadır. Belediyeler bu hizmetleri festivaller, şenlikler, tanıtımlar, eğlenceler, sergiler, konserler gibi farklı uygulamalarla yerine getirmektedir. Belediyelerin kültür faaliyetlerini ve yaklaşımlarını bu kadarıyla sınırlı tutmak doğru bir yaklaşım değildir. Belediyeler SOKÜM ile ilgili çalışmalar yaparken ya da politikalar oluştururken ilgili alan uzmanları, akademisyenler, yerel unsurlar ve miras taşıyıcıları gibi kaynaklardan yararlanarak daha bilinçli koruma çalışmaları yapabilirler.

Bu tezde yerel yönetimlerin kültür uygulamalarının incelenmesi için örneklem alanı olarak dört belediye belirlenmiştir. Örneklem alanının seçiminde belediyelerin somut olamayan kültürel miras ve UNESCO ile olan ilişkileri temel alınarak bir seçim yapılmıştır. Bu kapsamda yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda UNESCO Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı üyesi olan Nevşehir Belediyesi, UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'nda yer alan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, ülkemizde belediye olarak kapsamlı bir somut olmayan kültürel miras çalışması yapan ve bu çalışmalarla ilgili sekiz yayını kitap haline getiren Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Isparta Belediyesi örneklem alanı olarak seçilmiştir. Tez kapsamında belirlenen bu örneklem alanlarında ilgili yetkilerle görüşmeler yapılarak, yapılan uygulamalar incelenecek ve belediyelerin kültür politikaları ile SOKÜM konusundaki yaklaşım ve uygulamaları belirlenmeye çalışılacaktır. Bu nedenle bu çalışma literatür taramasının yanı sıra kaynak kişilerle görüşmelerin de yapıldığı bir tezdur. Belediyelerin SOKÜM politikaları, yaklaşımları ve uygulamalarının yer aldığı bu tez ile konuya kapsamlı bir bakış açısı getirilerek alana katkı sağlanması hedeflenmektedir. Bu açıdan mevcut

---

¹ Belediye Kanunu için bkz. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>

literatürdeki çalışmalara bakmak faydalı olacaktır. Bu aşamada SOKÜM konusunu ele alan bazı eserlere yer verilecektir. Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir? İsimli çalışmasında Oğuz SOKÜM sözleşmesi ve içeriği hakkında bilgi vermektedir. 2003 SOKÜM Sözleşmesi öncesi UNESCO tarafından kültür sektöründe yürütülen programları ve sözleşmeleri ele aldığı birinci bölümde yazar süreci detaylı olarak sunmaktadır. İkinci bölüm de ise SOKÜM Sözleşmesi'nin uygulanmasına yönelik süreçleri anlatan yazar SOKÜM konusunda ülkemizdeki sivil toplum kuruluşlarının daha duyarsız kaldığını söylemektedir (Oğuz, 2018b, s. 99).

Özlem Karakul ve Tuna Yıldız'ın ele aldığı Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü Türkiye adlı çalışma ise kültürel mirasın korunmasında somut ve somut olmayan öğelerin bütüncül biçimde ele alınmasının gerektiği savunuluyor ve yerel yönetimlerin yaptıkları örnek uygulamalara yer verilerek konuya dikkat çekiliyor. Öncelikle somut (tarihi yapılar ve alanlar) ve somut olmayan (kültürel pratikler, sanatlar) kültürel mirasın iç içe ve ayrılmaz doğasına değinen kitap, ikinci olarak da Türkiye'deki yerel yönetimlerin bu husustaki çalışmalarına yer vererek örnekleri göstermektedir (Karakul ve Yıldız, 2020, s. 12).

SOKÜM ve yerel yönetimler ilişkisi üzerine diğer bir çalışma ise 2013 yılında UNESCO Türkiye Millî Komisyonu tarafından hazırlanan ve editörlüğünü M. Öcal Oğuz, Evrim Ölçer Özünel ve Selcan Gürçayır Teke'nin yaptığı Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi isimli çalışmadır. İçinde farklı yazarlar tarafından Yasayan İnsan Hazine Programı, müzecilik, sürdürülebilir kalkınma, medya, gençlik, yerel yönetimler gibi konularda makaleler bulunmaktadır. Çalışma içerisinde araştırmamızı ilgilendiren makale Somut Olmayan Kültürel Miras ve Yerel Yönetim Uygulamaları'dır. Ezgi Metin Başat tarafından hazırlanan bu araştırmada ülkemizde farklı belediyeler tarafından yapılan SOKÜM çalışmaları ele alınmış ve bu çalışmalar sonucunda belediyelerin ulusal bir envanter oluşturulmasına katkı sağladığı belirtilmiştir. Ayrıca çalışma içerisinde yerel yönetimlerin somut olmayan kültürel miras unsurlarını yeniden canlandırmadaki katkıları aktarılmıştır (Basat Metin, 2013, s. 98).

Kitapta Evrim Ölçer Özünel tarafından hazırlanan "Camekândan Canlı Performansa Somut Olmayan Kültürel Miras ve Müzeler" adlı çalışmada ülkemizde kültürel miras müzelerinde yapılan uygulamaları ve müzeciliğin somut olmayan

kültürel miras çerçevesinde dönüşümü, değişimi ve müzecilik çalışmalarına değinilmektedir. Araştırmamız yerel yönetimlerin bünyesinde bulunan müzeleri de kapsamaktadır. İlgili makalenin SOKÜM ve müzeler konusunda katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Ölçer Özünel, 2013, s. 66).

2018 yılında M. Öcal Oğuz, Evrim Ölçer Özünel ve Ahmet Erman Aral tarafından yayına hazırlanan SOKÜM Sözleşmesi Yönelimler, Eğilimler ve Eleştiriler isimli kitapta, SOKÜM konusunda uzmanlıkları tanınan araştırmacıların bazı çalışmalarının çevirilerine yer verilmiştir. Bu kitapta bazı yazılar doğrudan katılım ve dolaylı olarak yerel yönetimlerin çalışma konularını ele almıştır. Sabrina Urbinati'nin yazdığı “Topluluklar, Gruplar ve Bireyler: Somut Olmayan Kültürel Mirasın Taşıyıcıları Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinde Topluluklara Atfedilen Rol Nedir” adlı çalışmada SOKÜM Sözleşmesinde ve Uygulama Yönergesinde miras taşıyıcıların nasıl tanımlandığını anlatmaktadır (Urbinati, 2018, s. 87).

Kitapta Janet Blake tarafından yazılan diğer yazı ise “UNESCO’nun 2003 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi: Korumada Topluluk Katılımının İma Ettikleri” başlıklı makaledir. Kübra Kösemek, Hanife Yıldırım ve Tuğba Bekmez tarafından Türkçeye çevrilen çalışmada Blake, SOKÜM Sözleşmesi’nden önceki uluslararası bazı sözleşmelerin içeriğindeki katılım konusuna dikkati çekmiş ve SOKÜM unsurlarının korunmasında katılıma dair bazı önerilere yer vermiştir (Blake, 2018, s. 109).

Kitaptaki başka bir yazıda ise Marilena Alivizatou tarafından yazılan, Banu Alıpbekova’nın Türkçeye çevirdiği “Miras Araştırmaları ve Müzecilikte Somut Olmayan Kültürel Mirasın Bağlamsallaştırılması” başlıklı makaledir. Bu yazıda Alivizatou belli bir kronoloji içerisinde “bağlamsallaştırma” kavramını incelemektedir. Bunun yanı sıra “alternatif miras söylemi” ve “yeni müze söylemi” çerçevesindeki tartışmaların somut olmayan kültürel mirasın gelişimini nasıl etkilediğini değerlendirmektedir (Alivizatou, 2018, s. 155).

Yerel Kültür Politikaları El Kitabı içerisinde yer alan bir diğer çalışma ise “Türkiye’de Yerel Kültür Politikaları Üzerine” adlı çalışmadır. Ülkü Zümray Kutlu tarafından hazırlanan çalışmada katılım konusunun sadece oy verme, sivil ve siyasi

haklarını arama ile sınırlı olmadığı belirtilmiş ve bu kavramın kültürel hakları da içeren bir konu olduğu ifade edilmiştir (Kutlu, 2011, s. 5).

Literatürde yerel yönetimlerin SOKÜM uygulamaları konusunda faaliyetlerinin tümünü ve bu süreçteki yaklaşım ve uygulamalarını doğrudan konu alan bir tez çalışması olmadığı görülmektedir. Mevcut çalışmalarda yerel yönetimlerin yaptığı bazı faaliyetlerden ya da faaliyet konularının sadece bir yönüne odaklanıldığı görülmektedir. Bu kapsamda bu tez çalışması yukarıda belirtilen amaçlar ve hedefler doğrultusunda giriş bölümü, üç ana bölüm ve sonuç kısmından meydana gelmektedir.

Çalışmanın birinci bölümü “Kültür, Kültürel Miras ve Somut Olmayan Kültürel Miras Kavramları” ana başlığı altında üç alt başlıktan oluşmaktadır. Bu bölümde kültür, kültürel miras, somut olmayan kültürel miras ve SOKÜM sözleşmesinin tarihsel sürecinden bahsedilip sözleşme ve destekleyici metinler üzerinde durulmaktadır. “Sözleşme Metninde ve Uygulama Yönergesinde Koruma” adlı birinci alt başlıkta SOKÜM sözleşmesi ve sözleşmenin uygulama sürecinde kılavuzluk görevi yapan uygulama yönergesinde somut olmayan kültürel miras unsurlarını koruma süreçlerinde yerel yönetimler ile ilgili maddeler üzerinde durulup tartışılmaktadır. “Somut Olmayan Kültürel Miras Çalışmaları” alt başlığında ise ülkemizin sözleşme kapsamında yapmış olduğu faaliyetlere yer verilerek bunlarla ilgili tartışmalar yürütülmektedir. Son olarak “Somut Olmayan Kültürel Mirasları Korumada Sorumlu Aktörler” isimli bu alt başlıkta sözleşme kapsamında ülkemizde miras koruma süreçlerinde aktif rol alan ve rol alması gereken aktörlere yer verilip bu süreçteki durumları anlatılmaktadır.

Tezin “Yerel Yönetim Kavramı” isimli ikinci bölümü dört alt başlıktan oluşmaktadır. Bu bölümde “Yerel Yönetim” kavramı üzerinde durulup ilgili aktörler ile bunların görev ve sorumlulukları ele alınmıştır. “Yerinden Yönetim ve Belediyecilik” isimli birinci alt başlıkta yerinden yönetimin en önemli aktörlerinden olan belediyeler üzerinde durulup belediyelerinin rolü tartışılmaktadır. İkinci alt başlık ise “Belediyeler ve Kültür Politikaları” adını taşımaktadır. Bu bölümde belediyelerin kültür politikaları, uygulamaları ve faaliyetleri hakkında tartışma yapılarak kültürel mirasları koruma sürecindeki rolünden bahsedilecektir. “Kültür Politikaları ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Çalışmaları” isimli üçüncü alt başlıkta ise belediyelerinin kültür politikaları kapsamında somut olmayan kültürel miras ile

ilişkileri irdelenip sorgulanmaktadır. “Belediye Birlikleri ve Uluslararası Yerel Yönetim Ağları” isimli dördüncü alt başlıkta belediyelerin kültürel miras konusunda iş birliği yaptığı ulusal ve uluslararası yerel yönetim örgütleri ele alınıp incelenecektir.

Tezin teorik alt yapısı üçüncü bölümde ele alınmıştır. Bu bölüm içerisinde yedi alt başlık içerisinde araştırmanın yaklaşımı, deseni, örneklem seçimi, verilerin toplanması, analizi, temalaştırılması, geçerlilik, güvenilirlik ve verilerin raporlanması ele alınmıştır. Tezin metodolojik alt yapısına bu bölümde yer verilecektir.

“SOKÜM Sözleşmesi Kapsamında Yerel Yönetim Uygulamaları: Tipik Örnekler” başlığı tezimizin dördüncü bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölümde örnek olarak seçilen belediyelerin SOKÜM uygulamalarına ve yaklaşımlarına yer verilerek bu konudaki politikaları tartışılacaktır. Bu bölümde seçilen belediyeler alfabetik olarak sıralanarak farklı birer alt başlıkta ele alınacak ve yaptıkları uygulamalara yer verilecektir. “Bursa Büyükşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları” başlığı altında Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin yapmış olduğu ilgili faaliyetler ve uygulamalara yer verilip, sürece olan katkısı tartışılacaktır. “Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları” başlığı altında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin yapmış olduğu ilgili faaliyetler ve uygulamalara yer verilip, sürece olan katkısı tartışılacaktır. “Isparta Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları” başlığı altında Isparta Belediyesi’nin yapmış olduğu ilgili faaliyetler ve uygulamalara yer verilip, sürece olan katkısı tartışılacaktır. “Nevşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları” başlığı altında Nevşehir Belediyesi’nin yapmış olduğu ilgili faaliyetler ve uygulamalara yer verilip, sürece olan katkısı tartışılacaktır.

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’nin üzerinden on beş yıllık bir süre geçmiştir. Yerel yönetimler ve somut olmayan kültürel miras ilişkisinin irdelendiği bu tezde, SOKÜM sözleşmesinin uygulanmasında yerel yönetimlere düşen görevler ve yerel yönetimlerin bu süreçte uyguladıkları politikalar ve uygulamalar araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Ayrıca UNESCO Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı üyesi olan Nevşehir Belediyesi, UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı’nda yer alan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, ülkemizde belediye olarak kapsamlı bir somut olmayan kültürel miras çalışması yapan ve bu çalışmalarla ilgili yayınları çıkarmış olan Bursa Büyükşehir Belediyesi ve Somut Olmayan Kültürel

Miras Ulusal Envanter Listesi'nde en çok unsur bulunduran şehir Isparta olması dolayısıyla Isparta Belediyesi örneklem alanı olarak seçilerek somut olmayan kültürel mirasa karşı olan yaklaşımları ve uygulamaları konu edinilecektir.

ARAŞTIRMANIN SORUNU

Yerel yönetim kültür uygulamalarının somut olmayan kültürel miras ekseninde olup olmadığı bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. “Türkiye’de yerel yönetimlerin somut olmayan kültürel miras sözleşmesine ve uygulanmasına yönelik yaklaşımları ve çalışmaları nelerdir ve nasıldır?” sorusuyla başlayan tez çalışması, UNESCO’nun korumanın yerelde başlaması gerektiğini vurgulaması dikkate alınarak, yerel yönetimlerin bu kapsamda yaptığı politikaların ve uygulamaların niteliğin ve içeriğinin neler olduğunun cevabı aranmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmada, Yerel Yönetimlerin somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) konusundaki yaklaşımları ve uygulamaları nelerdir? sorusu ekseninde cevap aranarak, yerel yönetimlerin somut olmayan kültürel mirasın canlandırılması, sürdürülebilir kılınması, bu miraslar hakkında farkındalığın artırılması ve gelecek kuşaklara taşınması konusundaki yaklaşımları ve çalışmaları tespit edilerek, yerel yönetimlerin kültür politikalarıyla ilgili model oluşturulması amaçlanmaktadır. Araştırmada, yerel yönetimlerin kültürel miras alanındaki organizasyonel yapısı ve Somut olmayan kültürel miras alanındaki bakış açılarını (tutum, davranış, faaliyet, kültür politikası, çalışma gibi) ortaya çıkarmak ve değerlendirmek amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Tezde öncelikle nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılarak temel çalışma konuları olan Yerel Yönetimler ve SOKÜM konuları hakkında yayınlanan kitap, makale, tez, ansiklopedi, dergi, bildiri kitabı gibi yazılı kaynaklar ve web siteleri üzerinden detaylı bir literatür taraması yapılarak doküman analizi yapılacaktır. Daha sonra yerel yönetimler bünyesinde kültürel miras alanında çalışan yetkililerle görüşmeler yapılarak ilgili yerel yönetim bünyelerinde yapılan çalışmalar ve kültür politikaları hakkında bilgi alınacaktır. Son olarak elde edilen veriler ve bulgular kategorize edilerek tartışılacaktır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu çalışma Bursa Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Isparta Belediyesi ve Nevşehir Belediyesi'nin somut olmayan kültürel miras ile ilgili güncel politikaları, uygulamaları ve çalışmaları ile sınırlıdır. Ayrıca örneklem alanlarındaki veri grupları ve verilerin fazla ve dağınık olması, tespit ve analiz süreçlerinin daha verimli olması nedeniyle zaman sınırlandırılması yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda yukarıda belirtilen ve örneklem olarak seçilen dört belediyenin 1 Ocak 2021-31 Aralık 2021 tarihleri arasındaki faaliyetleri ile sınırlandırılmıştır.

Yukarıda konusu, sorunu, amacı, yöntemi ve sınırlılıkları belirtilen araştırma, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi çerçevesinde yerel yönetim politikalarının ve uygulamalarının ne şekilde olduğu ve nasıl yürütüldüğünün belirlenmesi adına önem arz etmektedir. Yerel yönetimlerin festivaller, şenlikler, tiyatrolar, eğlenceleri, konserler, sergiler, müzeler, yöresel yemek yarışmaları, yaygın eğitim faaliyetlerinin incelenmesi, bu faaliyetlerin SOKÜM ile ne kadar ilişkili olduğu, güçlü ve eksik yanlarının saptanması ve belirlenmesi, yerel yönetimler için oluşturulacak bir yol haritası adına atılması gereken adımlardan biridir. SOKÜM ve yerel yönetim ilişkisinin bütüncül olarak ele alınması hem bu alanda çalışma yapacaklara yol göstermek hem de yeni araştırma soruları çıkarmak adına önemli bir konumda durmaktadır.

1. BÖLÜM

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS (SOKÜM)

Bu bölümde kültür, kültürel miras ve somut olmayan kültürel miras kavramları, somut olmayan kültürel mirasın tarihsel temelleri, somut olmayan kültürel mirası koruma çalışmaları ve bu koruma çalışmalarından sorumlu aktörler ele alınacaktır.

1. KÜLTÜR, KÜLTÜREL MİRAS VE SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS KAVRAMLARI

İnsanoğlu var olduğu günden beri yaşadığı çevreye ve etrafındaki canlılara karşı hep bir aksiyon içerisinde olmuştur. İnsan nüfusunun hızla artması, yaşanan doğaya uyum sağlama, yerleşik yaşama geçme, farklı coğrafyalarda yaşama, sanayileşme ve teknolojinin günlük yaşamda etkin kullanımı gibi sayısız birçok nedenlerden dolayı insanlar ve toplumlar arasındaki etkileşim farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Gerek coğrafi şartlar gerekse de yaşam tarzı insanların yaşam şekillerinin, tutum ve davranışlarının farklı olmasına neden olmuştur. Bu farklılıklar sonucu insanlık tarihi boyunca farklı kültürler oluşmuş ve birbiri ile etkileşime geçmiştir. Günümüzde bu etkileşim son hızıyla devam etmektedir. Bu etkileşim ve sahip olunan değerler kültürü anahtar bir kavram olarak karşımıza çıkarmaktadır. Kültür kavramının içerdiği anlam ve anlamlandırma farklılıklarından dolayı, tarihi seyir içerisinde bu kavrama birçok farklı tanımlama yapıldığı görülmektedir. Güvenç (2016) kültür kavramını insanoğlunun elde ettiği sanat, gelenek-görenek ve bilgi edinimi çerçevesinde kabul edilebilecek olan her türlü beceri, yetenek ve alışkanlıklar bütünü olarak tanımlamaktadır. Bolay (1996), kültürü, çabalayarak bedenini, ruhunu, zihnini ve aklın yetilerinin geliştirmesi ve nesnel bakımdan ortak düşünme, duyma tarzları; örf ve adetlerin tamamı, kurumların ve çeşitli alanlarda meydana çıkarılmış eserlerin bütünü olarak tanımlamaktadır. Kültür, belirli anlamların yüklendiği bireysel veya grup etkinliklerinin ürünü olarak kabul edilir (Richards, 1996, s. 265). Kültür, bir insan grubunun çevresine tepkisini etkileyen ortak özelliklerin etkileşimli bir toplamı olarak tanımlanabilir (Hofstede, 2001, s. 10). Bu tanımlamalardan hareketle kültür,

insanın bireysel ya da içinde bulunduğu grup ile yaşam döngüsü içerisinde etrafına gösterdiği tepkilerin ürünleri olarak ifade edilebilir. Bunun yanı sıra kültür kavramını ele alırken bireysel veya ulus düzeyinde kullanıldığında farklı anlamlar taşıdığını unutmamak gerekir.

Toplumların, grupların ve bireylerin sahip oldukları kültürleri gelecek kuşaklara aktarması ve bu yönde çaba göstermeleri karşımıza kültürel miras kavramını çıkarmaktadır. Kültürel miras gelecek ve geçmiş arasında kurulan bir bağlantıdır. Bu bağlantı geleceğin inşa edilmesinde ihtiyaç duyulacak kaynakları ifade etmektedir. Çünkü kültürel miras ifadesi somut olduğu kadar bilgi, deneyim ve tecrübe gibi birçok dinamik olguları kapsayan somut olmayan kültürel mirasları da kapsamaktadır. Bu yüzden geleceğin inşasında kullanılacak olan her türlü bilgi, deneyim, tecrübe gibi olgular geçmiş kuşaklardan miras alınacak ve günün şartlarına göre harmanlanarak kullanılacaktır. Kültürel miras kavramının zaman içerisinde değiştiğini görmekteyiz. Bu kavram önceleri obje odaklı somut nesneleri temsil ederken zaman içinde güncellenerek somut olmayan kültürel değerlerini de içine almıştır. Mitchell'e (2000) göre miras kavramı, geçmiş kuşaklardan alınan veya edinilen her şeydir. Bunlar doğal kaynaklar, somut ve somut olmayan biçimlerdeki kültürel değerlerdir. Kültürel miras, anıtları, nesne koleksiyonlarını, tarihi yerleri ve atalarımızdan miras kalan ve torunlarımıza aktarılan gelenekleri veya yaşayan ifadeleri (sözlü gelenekler, gösteri sanatları, sosyal uygulamalar, ritüeller, bayram etkinlikleri, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar veya geleneksel el sanatlarını üreten bilgi ve becerileri) içermektedir (UNESCO, 2022). Timothy'e (2011) göre, kültürel miras kavramı günümüzde; binalar, kırsal manzaralar ve köyler, şehirler, sanat koleksiyonları, müze eserleri, tarihi bahçeler, el sanatları ve antik objeler gibi maddi unsurlar ile dans, inançlar, adetler, törenler, ritüeller ve folklor gibi maddi olmayan unsurları da kapsamaktadır. Kültürel miras, atalarından gelecek nesillere bırakılan somut ve somut olmayan değerlerdir (Tonta, 2014).

Görüldüğü gibi, maddi ve manevi birçok unsuru kapsayan kültürel miras, toplumsal bütünlüğün oluşmasında ve sürdürülebilmesinde yine toplumsal şuurun kazanılmasında ve ulus kimliğinin inşasında önemli bir rol oynamaktadır. Gelecek kuşakların kendinden önce yaşamış olanların hayat tecrübesinden yararlanarak kendi yaşamlarını inşa etmeleri, onu sürdürmeleri ve gelecek kuşaklara da bu değerleri

aktarmaları oldukça önemlidir. Ancak sanayileşme ve teknolojinin gelişmesiyle beraber fiziki sınırlar sanal olarak kalkmış ve kültürel etkileşimler çok fazla artmıştır. Gerek egemen güçlerin politikaları gerekse güçsüz ülkelerin sahip olduğu değerleri koruyamaması, savaşlar, göçler, kaçakçılık gibi birçok nedenden dolayı birey, grup ve toplumların sahip olduğu kültürel miraslar tehlike altına girmiş bozulmaya, değişmeye ve kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya gelmiştir. Bu durum 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmeye başlamış ve bu alanda çalışmalar yapma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Buradan hareketle Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) kültür alanında çalışmalar yapmaya başlamış ve uluslararası kamuoyunun dikkatini bu yöne çekmeye çalışmıştır. UNESCO, kültürel miras kavramını “doğal kültürel miras, somut olmayan kültürel miras ve somut kültürel miras” olmak üzere üç ana başlıkta sınıflandırmıştır. Aşağıda Tablo 1’de de UNESCO’nun yaklaşımından hareketle detaylı bir “kültürel miras” sınıflandırılması bulunmaktadır (Aslan ve Ardemagni, 2006, s. 9).

Tablo 1. Kültürel Miras Sınıflandırması

KÜLTÜREL MİRAS		DOĞAL MİRAS
Somut Kültürel Miras	Somut Olmayan Kültürel Miras	Somut & Taşınmaz Kültürel Miras

Dünyanın kültürel altyapısının en yakın takipçisi olarak düşünebileceğimiz UNESCO, kültür alanındaki çalışmalarını 1950’li yıllardan başlayarak artırmış, somut ve somut olmayan kültürel miras alt başlıklarıyla, iki farklı bakış açısıyla faaliyetlerini şekillendirmiştir.

UNESCO, ilk olarak 1954 yılında “Silahlı Bir Çatışma Halinde Kültür Mallarının Korunmasına Dair Sözleşme” altında tüm örgüt üyelerini kapsayıcı bir sözleşmeyle kültürel mirasa sahip çıkmıştır. Sözleşme, savaş halinde ve savaş sonrasında ilgili ülkelerin maddi kültür unsurlarının nasıl korunacağına dair bir çalışmayı içermektedir. Yine UNESCO’nun daha sonraki süreçte kültürel mirasın kaçakçılığına karşı mücadele etmek ve gerekli önlemleri almak adına 1970 yılında

“Kültür Varlıklarının Kanunsuz İthal, İhraç ve Mülkiyet Transferinin Önlenmesi ve Yasaklanması İçin Alınacak Tedbirleri” kapsayan bir sözleşmeyi de yayınlayıp, uygulamaya koyduğu görülmektedir. 1972 yılında ise “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması” adlı sözleşmeyle, ülkelerin sahip olduğu tarihsel yapıların, sit alanlarının ve doğal zenginliklerin korunmasına dikkat çekilmiştir. Ancak bu sözleşme kültür alanında yapılan önemli bir sözleşme olmasına rağmen sadece maddi unsurla sınırlı kalmıştır. Bu da bu alanda başka bir sözleşme yapılması ihtiyacını doğurmuştur. UNESCO 2001 yılında “Sualtı Kültür Mirasının Korunması Sözleşmesi” ile maddi kültürel miras unsurlarını kapsayan sonuncu sözleşmesini de oluşturmuştur. Bu sözleşme kapsamında su altında bulunan kültürel, tarihi veya arkeolojik mahiyeti olan miras unsurlarının korunmasını kapsamaktadır.

Daha önce kültür alanında yaptığı dört sözleşme ile kültürü maddi unsurlarla sınırlı olarak ele alan UNESCO, 2003 yılı içerisinde SOKÜM unsurlarını korumak, ilgili toplulukların, grupların ve bireylerin kültürel mirasına saygı göstermek, SOKÜM unsurlarının önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı arttırmak, değerbilirliği sağlamak; uluslararası iş birliği ve yardımlaşmayı sağlamak amacıyla Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (SOKÜM)’ni hazırlayıp uluslararası kamuoyunun dikkatini bu yöne çekmeye çalışmıştır. Somut olmayan kültürel miras kavramına baktığımızda ise toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar- anlamına geldiğini görmekteyiz (SOKÜM Sözleşmesi, 2003).

SOKÜM sözleşmesinden önce elbette UNESCO tarafından bu alanda bazı çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu çalışmalar içerik ve nitelik bakımından 2003 SOKÜM sözleşmesi kadar kapsamlı olmamıştır. Örneğin, 1989 yılında alınan “Geleneksel Kültür ve Folklorun Korunması Tavsiye Kararı” incelenirse, folklorun korunmasının gerektiği, değerlerin günden güne kitle kültürü karşısında unutulmaya başlandığının vurgulandığı görülebilir. Somut olmayan kültürel miras alanındaki ilk ve en önemli karar olan bu metin, 2003 SOKÜM sözleşmesi ile geçerliliğini yitirerek, ortadan kaldırılmıştır. 1994 yılında hazırlanan ve kültürel mirası üreten insana dikkat çekmek için oluşturulan, somut olmayan kültürel mirasları üreten ve bu geleneği

sürdüren usta insanların tanınması, sanatlarını daha iyi bir ortamda sürdürmeleri, ödüllendirilmeleri, çırak yetiştirmeye özendirilmeleri gibi birçok amacı bulunan “Ulusal Yaşayan İnsan Hazine Programı Yönergesi” ise, 2003 SOKÜM sözleşmesinin bir parçası olarak eklenmiş ve halen geçerliliği olan bir yönerge dir.

Bunlara ek olarak 1998 yılında UNESCO’nun, “İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Başyapıtlar İlanı (İSSOMBI)” programı kapsamında dünyanın bütün bölgelerinde geleneksel kültüre ve bunun en seçkin örneklerine karşı bir duyarlılık oluşturmak ve toplumdaki koruma bilinç düzeyini artırmak için bir çalışma bulunmaktadır (Karakul ve Yıldız, 2020). Bu program da 2003 SOKÜM sözleşmesine dâhil edilmiş, program içerisindeki 90 başyapıt İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsil Listesi'ne aktarılmıştır (Oğuz, 2008).

Bu sözleşme sürecinde özellikle "somut olmayan" ifadesi üzerine birçok eleştiriler yapılmıştır. UNESCO'nun çalışma dilleri olan İngilizce ve Fransızca da bu kavramın “intangible cultural heritage” veya “patrimoine culturel immatériel” terimleri ile karşılandığı görülmektedir. Bu sözcük grupları Türkçeye, “maddi olmayan kültürel miras”, “materyali olmayan kültürel miras”, “materyalsiz kültürel miras” veya “somut olmayan kültürel miras” gibi biçimlerde çevrilmiş ve kavramlardan en kapsayıcı, en işlevsel ve en uygun seçenek olarak da “somut olmayan kültürel miras” kavramının kullanılmasına karar verilmiştir (Oğuz, 2013).

2003 SOKÜM sözleşmesi ile kültürel nesneleri veya yapılardan çok “süreci, aktarımı ve yaşatmayı” korumayı isteyen UNESCO’nun, üretilebilen ve somut olan her şeyin öğrenim, aktarım ve yeniden üretim sürecini hedeflediği görülmektedir. Yani bu sözleşme ile sadece üretilen ürünler değil bu üretimi yapan insan, onun bilgi birikimi ve icra edilen mekân da koruma altına alınmak istenmiştir. Somut olmayan teriminin anlam ve gerekliliği de hem nesnelerin hem de soyut birikimin birlikte, toplum içinde ve toplumla beraber korumak istemesinden kaynaklanmaktadır (Oğuz, 2013, s. 11).

Somut olmayan kültürel miras bir terim olarak ortaya çıkartılmıştır. Bu terimi bir disiplin adı olarak ele almak yanlıştır. Somut olmayan kültürel miras kavramı UNESCO’nun kültürel mirasın korunması ile ilgili çalışmalarında ortaya çıkmış ve yaygınlık kazanmıştır. Özellikle 1972 tarihli Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması

Sözleşmesi’nde kültürel miras tanımının somut içerikten oluşması SOKÜM Sözleşmesi’nin adının belirlenmesinde ve hazırlanmasında etkili olmuştur. 1972 Sözleşmesi’nden sonra UNESCO metinlerinde sırayla folklor, popüler ve geleneksel kültür, maddi olmayan miras ve sözlü ve somut olmayan kültürel miras gibi terimlerin kullanıldığı görülmektedir (Oğuz, 2013, s. 5).

1.1. Sözleşme Metninde ve Uygulama Yönergesinde Koruma

UNESCO, sözleşme metninde “somut olmayan kültürel miras” ve “koruma” terimlerini tanımlanmıştır. Somut olmayan kültürel miras kavramı; toplulukların, grupların kimi durumda bireylerin kültürlerinin bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar vb. olarak tanımlanmaktadır. Yine sözleşmede somut olmayan kültürel miras unsurları ise “Taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları ve toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar, el sanatları geleneği” olmak üzere beş alanda gruplandırmıştır. Ancak bu alanların, birbiri ile ilişkili olduğu, bir unsurun birden fazla alan içerisinde yer alabileceği, kesin sınırlar ile birbirinden ayrılmadığı özellikle vurgulanmıştır. Metnin, “Uygulama Yönergesi ve Etik İlkeler” gibi tamamlayıcı metinler ile desteklendiği görülmüştür (SOKÜM Sözleşmesi, 2003).

UNESCO, aynı sözleşmede SOKÜM unsurlarının korunması hususunu birçok maddede ısrarla vurgulamıştır. Sözleşmedeki “SOKÜM Uygulama Yönergesi” incelendiğinde birçok maddenin “koruma konusunu” içerdiği görülmektedir. UNESCO, somut ve somut olmayan kültürel mirası daha kapsamlı tanımlamakta ve koruma önlemleri almaya çalışmaktadır (HEREDUC, 2005, s.12). SOKÜM sözleşmesi kapsamında UNESCO taraf devletlere bazı sorumluluklar yüklemektedir. SOKÜM Sözleşmesi² ve bu kapsamdaki uygulamaların kılavuzu niteliğindeki Uygulama Yönergesi³ incelendiğinde miras koruma süreçleri ve taraf devletlere düşen görevler açık bir şekilde ifade edilmiştir. Buradan hareketle “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” metni ve “Uygulama Yönergesi” metninin irdelenmesi önem arz etmektedir.

---

² SOKÜM sözleşmesi için bkz. <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf>, E.T. 11.12.2022

³ Uygulama Yönergesi için bkz. <https://ich.unesco.org/en/directives>, E.T. 11.12.2022

SOKÜM sözleşme metnini incelediğimizde metin içerisinde koruma terimi on yedi defa geçmektedir. Tablo 2’de sözleşme içerisinde bulunan koruma teriminin geçtiği maddelere yer verilmiştir (SOKÜM Sözleşmesi, 2003). Sözleşmenin amaçları içerisinde taraf devletlerin rolü "a) somut olmayan kültürel mirası korumak" şeklinde ifade edilmiştir. Burada her taraf devlet kendi toprakları içerisinde bulunan somut olmayan kültürel miras unsurlarını ve taşıyıcılarını insanlığın ortak değeri bilinciyle koruma altına alıp gelecek kuşaklara taşıma amacıyla olması istenmiştir.

Tablo 2. Sözleşme Metinde Yer Alan Koruma Terimleri

Giriş Bölümü	Madde 17
Madde 1	Madde 19
Madde 2	Madde 20
Madde 11	Madde 21
Madde 12	Madde 24
Madde13	Madde 25

Sözleşme metni incelendiğinde, 2. maddenin 3. bendinde “Koruma” terimi tanımlanarak belirtilen unsurların bazı yöntem ve uygulamalarla koruma altına alınması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca metin içerisinde 2. maddenin 3. fıkrasında belirtilen koruma önlemleri arasında taraf devletlerin rolüne atıf yapılmıştır. Ayrıca 12. Madde içerisinde envanterleme süreci ve çalışmalarının taraf devletler tarafından yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Ülkemizde envanterleme, iki farklı süreçle yürütülmektedir. Bunlar “Yaşayan İnsan Hazinesi (YİH) Ulusal Envanteri” ve “Somut Olmayan Kültürel Miras Ulusal Envanteri” listeleridir (ARAGEM, 2022). Bu envanterleme listeleri ilerleyen bölümlerde irdelenecektir.

Ayrıca sözleşmenin 13. maddesinde “Diğer Koruma Önlemleri” başlığı altında taraf devletlerin SOKÜM unsurları ile ilgili genel bir politika belirlemesi, yetkili bir kurum görevlendirmesi, tehlike altındaki SOKÜM unsurlarını etkili bir şekilde koruması gibi bazı önlemler alması gerektiği vurgulanmıştır. Yukarıda belirtilen maddelerden de anlaşılacağı üzere somut olmayan kültürel mirasın korunması, ilgili topluluk içinde farkındalığının artırılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasında taraf

devletlerin bir sistem kurması ve tüm paydaşları harekete geçirmesi önemli bir yer tutmaktadır.

SOKÜM unsurlarını korumak için ilgili mirasların gelecek kuşaklara aktarılması çok önemlidir. Doğru bir aktarım için de taşıyıcı işlevi gören dil en önemli unsurdur. İnsanoğlu kendi dilini öğrenmek, geliştirmek ve korumak için eğitime ihtiyaç duymaktadır. Bu eğitim okul içi veya okul dışı eğitim şeklinde gerçekleşebilmektedir.

Uygulama yönergesinin 1. bölümünde “Somut olmayan kültürel mirasın uluslararası düzeyde korunması, iş birliği ve uluslararası yardım” hakkında kapsamlı bilgi verilirken aynı zamanda mirasın korunması aşamalarında yapılacak olan listeleme süreçleri ve fonlamayla ilgili detaylar da yer almıştır. Bölümün alt başlıklarına bakıldığında: “I.1. Acil Korunması Gereken Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine Kaydedilme Kriterleri, I.2. İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesine Kaydedilme Kriterleri, I.3. Sözleşmenin İlke ve Hedeflerini En İyi Yansıtan Program, Proje ve Faaliyetlerin Seçimi için Kriterler, I.4. Uluslararası Yardım Taleplerinin Uygunluğu ve Seçim Kriterleri, I.5. Çok Uluslu Dosyalar, I.6. Genişletilmiş veya Azaltılmış Olarak Kayıt, I.7. Dosyaların Sunulması, I.8. Dosyaların Değerlendirilmesi, I.9. Acil Korunmaya İhtiyacı Olan Somut Olmayan Kültürel Miras Listesine Aday Gösterilmesi ve Son Derece Acil Olarak İşleme Alınması, I.10. Dosyaların Komite Tarafından İncelenmesi, I.11. Bir Öğenin Bir Listedden Diğerine Aktarılması veya Bir Öğenin Listedden Çıkarılması, I.12. Yazılı Bir Öğenin Adının Değiştirilmesi, I.13. Sözleşmenin İlke ve Hedeflerini En İyi Yansıtan Programlar, Projeler ve Faaliyetler, I.14. Uluslararası Yardım, I.15 Zaman Çizelgesi–Prosedürlere Genel Bakış, I.16. İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesine ‘İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirasının Başyapıtları’ olarak ilan edilen öğelerin dâhil edilmesi” (Operational Directives, 2020:27) maddeleriyle, uluslararası düzeyde korunması, iş birliği ve uluslararası yardım uygulamalarının ne şekilde devam edeceği belirtilmiştir.

Yine SOKÜM “Uygulama Yönergesi” incelendiğinde, 4. bölümde yer alan “Örgün ve Yaygın Eğitim Önlemleri” başlıklı 107. maddede, sözleşmenin 14.(a) maddesine atıfta bulunularak taraf devletlere, SOKÜM ve eğitim ilişkisine yönelik tedbir ve politikalar önermektedir. Bu maddeler ile örgün ve yaygın eğitim

faaliyetlerinin nasıl olması gerektiği konusunda taraf devletlere yol gösterilmiştir. Ayrıca yönergenin beşinci bölümünde “Komiteye Raporlama” başlığı altında, miras listesine kayıtlı unsurlarla ilgili yapılması gereken periyodik raporların hazırlanması ve kapsamı hakkında bilgi verilmiştir. Yönergenin altıncı bölümünde ise, “Somut olmayan kültürel mirasın ve sürdürülebilir kalkınmanın ulusal düzeyde korunması” hakkında yol haritası belirlenip, taraf devletlerin kullanımına sunulmuştur.

Aynı “Uygulama Yönergesinin”, sözleşmeye taraf olan devletlerin miras koruma sürecinde yapması gerekenleri ve bunların niteliği hakkında detaylı bilgiyi içerdiği görülmektedir. Bununla beraber sözleşme kapsamında bazen farklı güncellemeler ihtiyacı duyulmaktadır. Bu kapsamda “Uygulama Yönergesi” ihtiyaçları göz önüne alarak güncellenmektedir. “Uygulama Yönergesi” 2003 yılından günümüze kadar sekiz defa güncellenmiştir. Şu an kullanımda olan sekizinci versiyon 2020 yılında hazırlanmıştır. Ayrıca UNESCO tarafından bu metinler haricinde “Etik İlkeler⁴” metni ile taraf devletlerin uyması gereken etik kurallar da belirtilmiştir.

Ayrıca sözleşme metninde birey, grup ve toplumların kendi kültürel değerlerine sahip çıkması, yeniden üretmesi ve koruma altına alarak gelecek kuşaklara aktarması vurgulanmaktadır. Buna ek olarak, kültürün ikili yapısının (somut ve somut olmayan) birbirine köklü bağlılığı da vurgulanmaktadır. Ancak küreselleşme ve tek tipleşme karşısında miras taşıyıcılarının miraslarını kişisel çabalarıyla koruması pek mümkün görünmemektedir. Gerek ekonomik nedenler gerekse bu miraslara olan ilginin azlığı miras taşıyıcılarının koruma sürecini zora sokmaktadır. Bundan dolayı kültürel mirasların korunması, sürdürülebilir kılınması ve aktarılması sürecinde başka kurumların yardımı ve desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu da sözleşme metnin de taraf devletlere düşen görevler bölümünde kendisini göstermektedir. 2003 SOKÜM sözleşme metninde her taraf devletin kendi özelliklerine ve durumlarına göre kendi koruma biçimini geliştirmesine vurgu yapılmıştır.

Kuşaklar arası aktarılan bilgilerin ve tecrübelerin kendine yeni bir alan açması ve uluslararası bir farkındalık oluşturma sürecinde “Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi” çok önemli bir yer tutmaktadır. SOKÜM sözleşmesi sanayileşme ve küreselleşme etkisiyle birlikte toplumların kendi kültürel değerlerini

---

⁴ Etik İlkeler için bkz. <https://ich.unesco.org/en/ethics-and-ich-00866>

kaybedeceği ve dünyadaki kültürel çeşitliliğin yok olacağı düşüncesinden hareket etmektedir (Gürçayır, 2011).

1.2. Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarını Koruma Çalışmaları

Kültürel miras algısı uluslararası sözleşmeler ile 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren farklı bir boyut kazanmıştır. Kültürel miras hangi coğrafyada üretilmiş, olursa olsun tüm insanlığın ortak mirası olduğuna ve korunurken bunun göz önünde bulundurulmasına yönelik bir bakış, açısı geliştirilmiş, ve yaygınlaştırılmıştır. UNESCO tarafından Eylül 2002'de İstanbul'da düzenlenen 71 Kültür Bakanının yuvarlak masa toplantısında kabul edilen İstanbul Deklarasyonu, somut ve somut olmayan miras arasındaki dinamik bağlantıya ve yakın etkileşimi dikkate alarak kültürel mirasa, her şeyi kapsayan bir yaklaşımın hâkim olması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu açıdan bakıldığında UNESCO'nun kültürel değerlerin koruma altına alınması ve gelecek kuşaklara taşınması konusunda ikisi "somut" diğer ikisi de "somut olmayan" kültürel mirasların korunmasına yönelik hazırlanmış dört sözleşmesi bulunmaktadır (Oğuz, 2009). Bu sözleşmelerden ilki, 16 Kasım 1972 tarihinde imzalanan "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi" olup, sözleşme kapsamında ülke veya bölge ayrımı yapmaksızın uygarlıkların birer göstergesi olan tarihsel yapıların, sit alanlarının ve doğal zenginliklerin korunması amaçlanmıştır (Oğuz, 2009). Su altındaki kültürel mirasın korunması ve insanlığın ortak yararına sunulması amacıyla hazırlanan ve 2 Kasım 2001 tarihli "Sualtı Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" ise bir diğeridir. Bu sözleşmenin Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi'nden farkı sualtındaki tarih öncesi, tarihsel, kültürel ve arkeolojik objeler, sit alanları, yapılar, batıkları gibi kültür varlıkları korumayı içermesidir (Oğuz, 2009). Yukarda belirtilen iki sözleşmenin temel amacı insanlığın ortak mirası olarak somut kültürel mirasların korunmasıdır. Bu sözleşmeleri takiben "somut olmayan" kültürel mirasın korunması da gündeme gelir. Böylece 2003 yılında SOKÜM sözleşmesi oluşturulmuş, 2005 yılında ise "Kültürel İfadelerin Çeşitliliğinin Korunması ve Geliştirilmesi Sözleşmesi (KİFAÇ)" imzalanmıştır.

Günümüzde somut olan kültürel miras unsurları ile başlayan koruma düşüncesi, somut olmayan kültürel mirası da kapsayarak gelişmiştir. Bu koruma yaklaşımları ile mirasın değişen boyutu ve biçimi, miras olarak neyin, nasıl ve ne için

korunmasına gerektiği gibi yeni soruları ortaya çıkarmıştır. Kültürel mirası oluşturan ve taşıyıcısı olan toplumlarda ekonomik, sosyal, siyasal ve teknolojik yapılarıdaki değişimlerin etkisi ile kültürel mirasın temellerini oluşturan bağlamların büyük ölçüde değiştiği ya da yok olduğu görülmektedir. Bu da kültürel değerlerin sistemli ve planlı bir biçimde korunması ve aktarılması düşüncesini gündeme getirmiştir (Ortakçı, 2020). Tek tipleşme veya yok olma tehlikesine karşın, kültürlerin korunması amacıyla yeni stratejiler geliştirilmektedir. Pietrobruno (2009) yasayan kültürlerin yok olma ihtimalinden bahsederek, somut olmayan mirasın kırılgan bir yapıya sahip olmasındaki temel nedeni, bu mirasın varlığının dokümanlarda, anıtlarda, medyada değil de yaşam biçimlerinde, insan vücudu ve zihninde devam etmesi olarak ifade etmiştir. UNESCO da bu kısa ömürlü kültürel değerleri koruma altına almak düşüncesiyle 2003 sözleşmesini kabul ederek, hayata geçirmeyi hedeflemiştir. Ölçer Özünel (2017), sözleşmenin somut olmayan kültürel miras unsurlarının korunması için bir takım listeleme yöntemleriyle kriter belirlemekte ve bir koruma planı önermektedir. Ancak sözleşmenin uygulama alanlarında, deneyimlenen pek çok aksaklığın öngörülememesine ve uzun vadede gözden kaçmasına neden olduğunu ifade etmektedir.

“Korunan” kavramı, “koruma” kavramına göre daha az güçlü ve statiktir ancak somut olmayan mirasın sadece insani yönünü değil aynı zamanda “gelişen” ve “sürdürülebilir kalkınma” kavramlarını da öne çıkarır (Alivizatou, 2008, s. 37). Bundan dolayı SOKÜM unsurlarını korurken sadece tanımlama ve arşivleme çalışmaları ile değil aynı zamanda örgün ve yaygın eğitim ile canlandırma yoluyla iletim de göz önünde bulundurulmalıdır. 2003 SOKÜM Sözleşmesi ile 1989 Tavsiye Kararı’nda yer alan koruma kavramları arasında farklılık bulunmaktadır. 1989 Tavsiye Kararı’nda preservation (koruma) olarak ele alınan koruma kavramı folklorun korunmasını vurgularken, SOKÜM Sözleşmesinde bu kavram safeguard (bağlamında yasatma) olarak kullanılarak SOKÜM unsurlarının yaşayabilirliğini güvence altına alma manasına gelmektedir (Rzayeva, 2019).

Somut ve somut olmayan kültürel miras unsurları insan hayatının özünü oluşturmaktadır. Çünkü bu unsurlar hem geçmiş yaşamlara ait izler hem de günümüze ait izleri içerisinde barındırır. Rusalić (2009), kültürel mirasın koruma altına alınarak, sahip olunan kültürel ve sosyal değerlerin sürdürülmesinin mümkün olacağını ifade

etmiştir. Genç kuşağın kültürel miraslara olan ilgisinin artırılması ve kaybolmaya yüz tutmuş değerlerin canlandırılması milli kimliğin oluşmasına da katkı sağlayacaktır (Gürel, 2018). Kültürel miras unsurları yerelde milli değerlerin tüm insanlık adına korunmasına katkı sağlayacaktır (Akay, 2006). Çünkü geçmişe tanıklık etmiş ve geçmişin izleri taşıyan kültürel miras unsurları, gelecek kuşaklara geçmişe ait önemli ipuçları verecektir. Bu da geçmiş yaşananların daha açık ve daha anlaşılır olmasını sağlayacaktır.

Somut olmayan mirasın her ifadesi her uygulaması farklıdır ve bu miraslar içerisinde çok değişiklikler barındırır. Bu yüzden somut olmayan kültürel miraslar çeşitli şekillerde kaydedilebilir, ancak bunlar kalıcı bir fiziksel biçimde olmaz. Bu somut olmayan kültürel mirasları kaybolmaya karşı çok savunmasız hale getirir. Somut olmayan kültürel mirasın nasıl korunması gerektiği ile bazı çalışmalara yer vermek konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Wim van Zanten “Towards A Programme For Safeguarding Living Culture: Using The Power of Creativity” başlıklı makalesinde somut ve somut olmayan kültürel mirasın birbiriyle ayrılmaz olduğunu bu yüzden bütünlük bir koruma yaklaşımının olması gerektiğinden bahsediyor. Somut olmayan kültürel mirası korumada maddi miras unsurlarını koruma yöntemlerinin kullanılamayacağını yeni koruma yöntemlerinin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (Zanten, 2004, s. 3).

Nabuo Ito “Intangible Cultural Heritage Involved In Tangible Cultural Heritage” başlıklı makalesinde somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunmasında bütüncül bir koruma yaklaşımının öneminden bahsetmektedir. Anıt ve sit alanları gibi somut kültürel miras ile somut olmayan kültürel miras arasındaki ilişkinin çok yakın olduğunu ve birbirinden ayrılmasının imkânsız olduğunu ifade etmektedir. Bu iki unsur arasındaki ilişkiyi somut olmayan kültürel mirasın somut kültürel miras tarafından hayata geçirilmesi ve somut olmayan kültürün somut kültürel mirasın oluşumunda hayati bir rol oynaması olarak iki duruma ayırmaktadır. Yazar Japonya’daki geleneksel ahşap mimarının yapılışında marangozların yaptıkları işlerin somut olmasına rağmen ustalık gerektirdiği ve geleneksel bilgilerle sürdürüldüğü için somut olmayan kültürel miras olarak değerlendirmektedir (Ito, 2003). Sonuç olarak somut olmayan kültürel mirası, somut kültürel mirastan ayrı düşünmek ve koruma kavramına tek katmanlı yaklaşmak nesnelerin içlerini boşaltıp nesneyi cansız bir anıt

biçimine dönüştürecektir. Böylece içi boş nesne izleyicisiyle ilişki kuramayacak ve onu gelecek kuşaklara aktarma hevesini yitirecektir. Bu nedenle bütüncül bir koruma yaklaşımı gereklidir.

Mounir Bouchenaki "The Interdependency Of The Tangible An Intangible Cultural Heritage" başlıklı makalesinde somut kültürel mirası koruma çalışmalarının esas olarak koruma ve restorasyon çalışmalarından oluştuğunu ve bu yüzden korunmasının kolay olduğunu ifade etmektedir. Ancak somut olmayan kültürel mirasın kırılgan olduğunu, savunmasız olduğunu ve hızlı değişime tabi olduğu için somut kültürel mirasa göre farklı bir koruma yaklaşımı ve metodolojisi gerektiğini ifade etmektedir. Somut kültürel miras, daha uzun yaşayacak şekilde tasarlanırken, somut olmayan mirasın kaderi sözlü aktarıma bağlı olduğundan, yaratıcılarıyla çok daha yakından ilgilidir. Bu nedenle bütüncül koruma üç yönlü bir yaklaşımı gerektirmektedir; Somut mirası ilgili topluluklarla yakından ilişkilendirerek daha geniş bağlama yerleştirmek, somut olmayan mirası en uygun yöntem ve malzeme seçerek gerekli önem ve özeni göstererek "maddiliğe" dönüştürülmesi (korumanın yalnızca bir yönü), geleneksel bilgi ve beceriye sahip ustaları koruma politikası olarak uygulayıcıların desteklenmesi ve beceri ve bilgilerin aktarılması gerekmektedir (Bouchenaki, 2003).

Harriet Deacon ve diğerleri "Legal and financial instruments for safeguarding our intangible heritage" başlıklı çalışmalarında somut olmayan miras formlarını yönetmenin zorluğunda bahsetmektedirler. Çünkü bu miraslar her icra edildiğinde, uygulandığında veya aktarıldığında değişmektedir ve ancak değişiklikler belgelenebilir. Bu yüzden toplulukları uygulamaya devam etmeye ve gelenekleri aktarmaya teşvik etmek gerekmektedir. Somut olmayan kültürel miras önemini sadece uygulama ve kullanım yoluyla korumaktadır. Bu nedenle hükümetlerin, miras yönetimi konusunda bu mirası kullanan, uygulayan veya sahibi olan topluluklara daha fazla sorumluluk devretmesi gerekir (Deacon ve diğerleri, 2003).

Tone Erlien ve Egil Bakka "Museums, Dance, and the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage: "Events of Practice" – A New Strategy for Museums?" adlı makalesinde müzelerin köklü yöntemleri olan sergilerin ve performansların, somut olmayan kültürel mirası korumayı önemli ölçüde destekleyebileceğini, ancak tam koruma için uygulayıcıların da sürece dâhil edilmesi gerektiğinden bahsediyor.

Çalışma da somut olmayan kültürel mirasları korumanın bir nedeninin günümüzde saygı ve popülerlik eksikliği nedeniyle sık sık tehdit altında olması ve küreselleşme ve popüler ana akım kültür tarafından silinmek üzere olması olduğunu ancak 2003 sözleşmesi çerçevesinde müzelerin görevi olan bu durumun riskli ve maliyetli olabileceğini ifade ediyor. Çünkü müzede daha az popüler uygulamalara öncelik vermek müzeye olan ilgiyi azaltabilmektedir. Bunun yanı sıra 2003 Konvansiyonu'nun devam eden başarısı için, dikkatin uygulayıcıların ve topluluklarının ihtiyaçlarına odaklanması çok önemlidir. Uzman değerlendirmelerden memnun olmayan ülkelerin güçlü lobicilik faaliyetleri, 2003 Sözleşmesi'nin metnini göz ardı ederek olumsuz tavsiyelerinin çok büyük bir kısmının tersine çevrilmesine yol açmıştır. Kurumların hedeflerine veya daha üst düzeyde ulusal gurur ve ulusal çıkarlara hizmet etmenin, kurallara göre oynamaktan ve uygulayıcılara yardım etmekten daha önemli hale gelme tehlikesi her zaman vardır (Erlien ve Bakka, 2017, s. 155).

Tongyun YIN ise, "Museum and The Safeguarding of Intangible Cultural Heritage" adlı makalesinde somut olmayan kültürel mirasın kendi bağlamı içerisinde halâ yaşayan ve uygulanan pratikleri içerdiğinden tarihî gelişmeler ve sosyal değişikliklerin somut olmayan mirasa zarar verdiğini ifade ediyor. Yin, somut olmayan kültürel mirasın müzelenebilmesi için müze ve çağdaş müze üzerinde iyi düşünülmesi gerektiğinden bahsediyor. Bunun yanı sıra etik kodlar ve koleksiyonların yönetim politikası gibi konularda müzelerin kendilerini güncellemelerinden bahsederek müze çalışmalarının bu konuda yeni bakış açıları kazanması gerektiğini vurgulamaktadır. Yin somut olmayan kültürel mirası korumak için en etkili stratejinin somut olmayan kültürel miras formlarının sıçrama tahtası olarak kullanılması gerektiğini ifade etmektedir. Çünkü çağdaş dünya ve geçmiş arasında ilişki kuracak yeni kültürel ifadeler için bu formlarının kullanılmasını gereklidir (Yin, 2006).

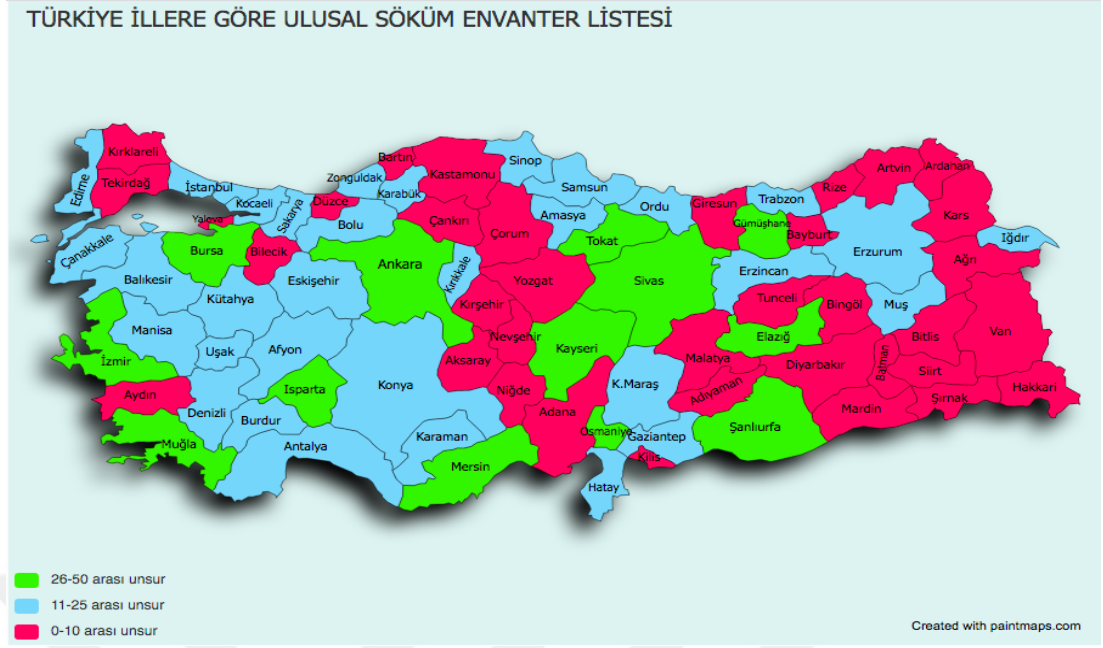
SOKÜM Sözleşmesi, sözleşmeye taraf ülkelerin sınırları içerisindeki somut olmayan kültürel mirasları tüm insanlık adına korumayı hedeflemektedir. Koruma çalışmalarında neyin veya nelerin nasıl korunması gerektiği önemlidir. Koruma için öncelikle ilgili unsurların tespitine yönelik envanter oluşturulması gerektirmektedir. Türkiye'de somut olmayan kültürel miras çalışmaları genel olarak iki biçimde yapılmaktadır. Bunlar Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nin yürütücüsü konumda olan Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın çalışmaları ve diğer

aktörlerin çalışmalarıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın çalışmalarına baktığımızda üç biçimde envanter çalışmalarının olduğu söylenebilir. Birincisi İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü bünyesinde tüm illerde oluşturulan İl Tespit Komisyonları çalışmalarıdır. Bu aşamadaki çalışmalar bakanlık çalışmalarının zeminini oluşturmaktadır. İl Tespit Komisyonları aracılığıyla illerde bulunan somut olmayan kültürel miras unsurları tespit edilerek İl Envanter Listesine unsur olarak kaydedildiği sistemdir. İkinci sistem İl Tespit Komisyonlarınca tespit edilen unsurların merkezde toplanarak kültür bakanlığında oluşturulan bir komisyon tarafından incelenip onaylanarak oluşturulduğu Ulusal Envanter Sistemi'dir. Son olarak Yaşayan İnsan Hazine ve bu kapsamda değerlendirilebilecek olan Somut Olmayan Kültürel Miras Taşıyıcıları Sistemi'dir. Bakanlık dışında kalan ve diğer aktörler olarak ifade edilen grup ise belediyeler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, birey, grup, topluluk gibi merkezi yönetim dışında kalan mekanizmalardır. Bu aktörler bulundukları bölgede somut olmayan kültürel mirasın tespit edilmesi, kaydedilmesi, canlandırılması, arşivlenmesi ve gelecek nesillere aktarılması gibi hususların gerçekleşmesi için projeler, uygulamalar ve faaliyetler gerçekleştirmektedirler.

Türkiye'nin Ulusal Envanter Sistemine Kasım 2022 itibariyle Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü (bundan sonra AREGEM denilecektir) sitesinde belirtildiği üzere 35 grupta toplam 297 adet unsur bulunmaktadır. Resim 1'de gösterilen il envanter listesine ise kayıtlı 1264 kayıt bulunmaktadır.⁵ SOKÜM Sözleşmesi kapsamındaki İnsanlığın Somut olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi ve Acil Koruma Gerektiren Somut Olmayan Kültürel Miras Listelerine kayıtlı 21 unsurun detaylı açıklaması bulunmakta iken diğer unsurların sadece isimleri bulunmaktadır.

---

⁵ Türkiye Ulusal Envanter Sistemi için bkz. <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-279417/somut-olm-kult-miras-turkiye-ulusal-envanteri.html>

Resim 1. Türkiye İllere Göre Ulusal SÖKÜM Envanter Listesi

Resim 2'de Yaşayan İnsan Hazineleeri sistemine baktığımızda ise şu ana kadar toplam 67 miras taşıyıcısının kaydedildiğini ve bu miras taşıyıcılarının hayat hikâyeleri, fotoğrafları ve sanatına dair bilgilerin sunulduğu görülmektedir.⁶

Resim 2. Yaşayan İnsan Hazineleeri (YİH) Ulusal Envanter Listesi

AREGEM internet sitesinde SÖKÜM Envanter Çalışmaları başlığında Türkiye'nin Ulusal Envanter Sistemi'nin şu süreçlerden geçerek oluşturulduğu ifade

⁶ Yaşayan İnsan Hazineleeri Ulusal Envanteri Listesi için bkz. <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-12929/yasayan-insan-hazineleeri-ulusal-envanteri.html>

edilmiştir. 1. İllerde ilgili kişi ve kurumların katılımı ile İl Tespit Kurulları oluşturulur. 2. İl Tespit Kurulları illerindeki SOKÜM unsurları ile Yaşayan İnsan Hazinesi aday önerilerini yılda iki defa Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğüne gönderir. 3. Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü illerden gelen verileri kendi bünyesinde ilgililerle oluşturduğu Uzmanlar Komisyonunda değerlendirir ve envantere alınacak unsurları belirler. 4. SOKÜM unsurları envanter sistemine kaydedilir⁷. Türkiye'nin ulusal envanter sisteminde süreç illerden başlayıp merkeze gitmektedir.

SOKÜM Sözleşmesi, Uygulama Yönergesi ve UNESCO SOKÜM internet sitesinin envanterle ilgili bölümleri incelendiğinde ilgili topluluk, grup ve bireyin önemli bir unsur olduğu görülmektedir. Türkiye'nin oluşturduğu envanter sisteminde kaynak kişinin veya grubun yer alması koruma adına bu sistemin önemli bir yapı olduğu söylenebilir. Ayrıca AREGEM internet sitesi incelendiğinde ulusal envanterler oluşturulurken şu kriterlere dikkat edilmektedir: Unsurun SOKÜM alanlarından birinde belirmesi, değeri, köklülüğü ve önemi, temsil niteliği, ilgili topluluk ya da grubun rızası, kaybolma riski, önerilen koruma eylemlerinin yeterliliği.

Koruma düşüncesi önceleri merak, ilgi, zenginlik göstergesi gibi ortaya çıkmış daha sonra ulus devletin egemenlik göstergesi ve günümüzde ise insanlık mirası olarak korunması şeklinde şekillenen bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. “Kentleşmenin, sanayileşmenin ve en nihayetinde küreselleşmenin getirdiği kültür erozyonuna ve tek tipleşmeye karşı somut ve somut olmayan kültürel miras, en önemli kimlik koruma araçlarından biridir” (Dağıstan Özdemir, 2005, s. 25). Aslında somut olmayan kültürel mirası korumak bir nevi kendi milli kimliğimizi korumak olarak nitelendirilebilmektedir. Bu bağlamda UNESCO gibi uluslararası örgütlerin tavsiyeleri ve sözleşme metinleri kültürel mirasın korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması bakımından önemlidir (Ortakçı, 2020).

1.3. Somut Olmayan Kültürel Mirasları Korumada Sorumlu Aktörler

Somut olmayan kültürel miras unsurları insanlığın ortak mirası ve kültürel belleğidir ve her açıdan büyük önem taşımaktadır. Bu mirasların korunarak gelecek kuşaklara aktarılması gerekmektedir. Somut olmayan miras topluluk kimliğinin

---

⁷ SOKÜM Envanter Çalışmaları için bkz. <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-50839/somut-olmayan-kulturel-miras-envanter-calismalari.html>

önemli bir unsurdur ve bu unsurlar yaşanılan dönem ve çevreyle etkileşime geçerek toplumlar ve gruplar tarafından sürekli olarak yeniden yaratılmaktadır. Ancak bu yeni yaratımın temelinde geçmiş bilgi birikimleri, deneyimler ve tecrübeler yatmaktadır. Bu yüzden koruma faaliyetlerinin kapsamlı ve tüm kesimlerin yardımıyla olmalıdır. Buradan hareketle somut olmayan kültürel mirasın korunmasında birçok kurum, kuruluş ve kişinin yer alması gerektiği söylenebilir. Bu paydaşlara özel şirketler ve devlet kurumları da dâhildir.

Somut olmayan kültürel mirasları koruma sürecinde karşımıza uluslararası ve ulusal aktörler çıkmaktadır. Kültürel mirası koruma konusu tartışılmaya başlandığı dönemden itibaren birçok çalışma yapılmış, koruma anlayışının belirlenmesinde ve kültürel mirasın tanımlanmasında bazı kurumlar etkili olmuştur. Somut olmayan kültürel mirasların korunmasında toplumun en küçük yapı taşı olan bireylerden uluslararası kuruluşlara kadar uzanan bir aktörler silsilesi görmekteyiz. Tablo 3'te ulusal ve uluslararası aktörlere yer verilmiştir (Rzayeva, 2019, s. 79-80).

Tablo 3. Somut Olmayan Kültürel Miras Korumada Sorumlu Aktörler.

Ulusal Aktörler	Uluslararası Aktörler
-Merkezi Yönetim	-Uluslararası Kurumlar
-Yerel Yönetim	(UNESCO, ICOM, ICOMOS, ICCROM)
-Sivil Toplum Örgütleri	
-Topluluk, Grup, Birey	
-Yaşayan İnsan Hazineleleri (YİH)	
-Eğitim Kurumları (Örgün, Yaygın)	
-Enstitüler	
-Araştırma Merkezleri	
-Medya Kurumları	

Uluslararası aktörlere baktığımızda karşımıza 2003 SOKÜM sözleşmesini çıkaran UNESCO çıkmaktadır. UNESCO, Birleşmiş Milletler'in bir ihtisas kuruluşu olup, eğitim, bilim ve kültür alanlarında çalışmalar yapmaktadır. UNESCO kuruluşundan itibaren kültür ve kalkınma, dünya mirası, somut olmayan miras, silahlı çatışma ve miras, yasadışı kültür varlığı ticareti, su altı kültür mirası, somut kültür mirası ve müzeler, kültürler arası diyalog, yasal düzenlemeler ve acil durum yönetimi gibi temel konuları ele alan çalışmalarda bulunmuştur (Konak İrkit, 2019, s. 42).

Uluslararası aktörlere baktığımızda tabii ki UNESCO ile hareket eden başka kurumlarda bulunmaktadır. Bunlar ICOMOS, ICCROM ve ICOM'dur.

Ulusal aktörler incelendiğinde karşımıza Kültür ve Turizm Bakanlığı, UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, Araştırma Eğitim Genel Müdürlüğü, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yönetimi Şubesi, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, miras taşıyıcı gruplar ve bireyler çıkmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü SOKÜM çalışmalarından icracı birim olarak görevlendirilmiştir. SOKÜM ulusal envanterleme süreci illerde bulunan il tespit komisyonlarının sağladığı verilerle il envanterleri oluşturmaktadır.

SOKÜM sözleşmesi ve destekleyici metinler incelendiğinde, kültürel değerleri koruma çalışmalarının yerelde başlayıp genişlemesi gerektiğinin önemi görülmektedir. Bu süreçte karşımıza en önemli aktörlerden biri olarak yerel yönetimler çıkmaktadır. Belediyelere somut olmayan kültürel mirasa sahip çıkma, koruma, farkındalık oluşturma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi süreçlerde büyük görevler düşmektedir. 5393 Sayılı Belediye Kanunu incelenerek belediyelerin kültür ile ilgili görev ve sorumlulukları tespit edilmeye çalışılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu incelendiğinde 13. Madde içerisinde belediyelerin hemşehriler arasında kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda çalışmalar yapması gerektiği belirtilmiştir. Aynı kanunun 14. maddesinde belediyenin görev ve sorumlulukları içerisinde kültür hizmetlerini yapması gerektiği belirtilmiştir (5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005).

Yukarıda belirtilen maddeler incelendiğinde belediyelerin bulunduğu bölgede somut ve somut olmayan kültürel değerlerle ilgili faaliyetler yapması kendi görev ve sorumlulukları arasında yer almaktadır. 1972 Sözleşmesi'nden 2003 yılına kadar geçen süreçte kültürel mirasın tek bir yönü ile korunmasının mümkün olmayacağı ve korumanın hem somut hem de somut olmayan miras unsurlarını dikkate alan bütüncül yaklaşımlarla gerçekleştirilebileceği anlaşılmıştır (Karakul ve Yıldız, 2020, s. 13). Bu kapsamda yerel yönetim unsurlarından biri olan belediyeler bulunduğu bölgelerde festivaller, müzeler, yaygın eğitim faaliyetleri, özel gün ve kutlamalar, yereldeki miras taşıyıcısı veya aktarıcısını proje ve aktivitelerle destekleme, basılı ve sanal yayın çalışmaları gibi yaptıkları ve yapacakları çalışmalar ile somut olmayan kültürel miras

unsurlarını tespit edebilir, belgeleyebilir ve gelecek kuşaklara aktarım sürecinde aktif rol alabilirler. Belediyeler tarafından yapılmış olan SOKÜM projeleri ve etkinlikleri incelenmiştir. Bu kapsamda Bursa Büyükşehir Belediyesi (Bursa), Gölcük Belediyesi (Kocaeli), Yalvaç Belediyesi (Isparta), Altındağ Belediyesi (Ankara), Gebze Belediyesi (Kocaeli), Samsun Büyükşehir Belediyesi (Samsun) ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İstanbul) yürütücü ya da destekleyici olarak yer aldığı çalışmalar tespit edilmiştir.

Üniversiteler gerek akademik alt yapısı gerek imkânları bakımından somut olmayan kültürel mirasın korunması çalışmalarına öncülük eden bir konumda bulunmaktadır. Üniversiteler yaptıkları araştırma, sempozyum, panel, konferans, proje vb. uygulamalarla hem ortak paydaşları bir araya getirme hem de çalışmaların fitilini ateşleme noktasından en önemli aktörler arasında durmaktadır. Aşağıda bazı üniversitelerin yalnız ya da farklı paydaşlarla yapmış oldukları projelere yer verilmiştir. Süleyman Demirel Üniversitesi "Isparta Somut Olmayan Kültürel Mirasın Tespiti Projesi" ile hem kentin kaybolmaya yüz tutmuş somut olmayan kültürel miraslarını tespit etmiş hem de çıkardığı yayınlarla koruma sürecine destek vermiştir. Proje dördüncü etabında aktif olarak devam etmektedir. Ayrıca üniversite bünyesinde Somut Olmayan Kültürel Miras Araştırma Merkezi kurulmuştur. Gölcük Somut Olmayan Kültür Mirası adlı çalışma Kocaeli Üniversitesi, Gölcük Belediyesi, Gölcük Kent Konseyi'nin ortak çalışması olarak kitaplaştırılmıştır. Bu çalışma Gölcük Vizyon 2023 Projesi'nin "Kent Kimliği ve Aidiyeti"⁸ adlı alt projesinin ürünü olarak gerçekleştirilmiştir.

Ankara Kalkınma Ajansı, Gazi Üniversitesi, Altındağ Belediyesi ve Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı ortaklaşa yaptığı "Ankara'nın Somut Olmayan Kültürel Mirası"⁹ çalışmasıdır.

Kocaeli Üniversitesi ile Gebze Belediyesinin yürüttüğü saha çalışmasının sonucu ortaya çıkan "Kıtaları Buluşturan Tarihsel Geçiş Hattı Üzerinde Bir Kent: Gebze Somut Olmayan Kültürel Mirası"¹⁰ adlı çalışmadır. Gebze köyleri içerisinde

---

⁸ Gölcük Vizyon 2023 Projesi için bkz. <https://kulturelmirasofisi.wordpress.com/golcuk-vizyon-2023/>

⁹ Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi için bkz. https://www.ankaraka.org.tr/tr/ankaranin-somut-olmayan-kulturel-mirasi-muzelesti_1578.html

¹⁰ Kıtaları Buluşturan Tarihsel Geçiş Hattı Üzerinde Bir Kent: Gebze Somut Olmayan Kültürel Mirası için bkz.

<https://kutuphane.ttk.gov.tr/details?id=590363&materialType=KT&query=Bozkurt%2C+Turan>

SOKÜM unsurlarının yoğun bulunduğu köylerde unsur tespit çalışmaların yapıldığı ve sözlü kültürle yetişen yaşlı kaynak kişilerle görüşmelerin yapıldığı ifade edilmiştir.

2017 yılında Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Halk Bilimi Uygulama ve Araştırma Merkezi ile UNESCO Türkiye Millî Komisyonunun iş birliği, Samsun Büyükşehir Belediyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Örgün ve Yaygın Eğitimde Somut Olmayan Kültürel Miras UNESCO Kürsüsü ve Somut Olmayan Kültürel Miras Derneğinin katkı ve destekleriyle Samsun'un 19 Mayıs, Bafra ve Alaçam ilçelerinin sınırları içerisinde yer alan Kızılırmak Deltası'nda "UNESCO Süreci Çerçevesinde Kızılırmak Deltası Sulak Alanı ve Kuş Cenneti Etki Alanında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Belirlenmesi Projesi" gerçekleştirilmiştir. 8-20 Ağustos 2017 tarihleri arasında 3 ilçede 22 köyde alan araştırması yapılmıştır. Araştırma yapılan köyler, Kuş Cenneti Sulak Alanı'na yakın olan ve yörede "delta köyleri" olarak anılan köylerdir. Toplamda 400 kaynak kişi ile görüşme yapılırken, alandan elde edilen veriler ise Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nde belirtilen beş başlık altında toplanmış ve bir katalog olarak yayımlanmıştır (Karakul ve Yıldız, 2020, s. 84).

Somut olmayan kültürel mirasın korunması sürecinde sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. SOKÜM Sözleşme'nin uygulama alanlarında aktif olarak yer alan ve katılımın gerçekleşmesi adına önemli faaliyet gösteren unsurlardan biri de sivil toplum kuruluşlarıdır. Bu kuruluşlar Danışma Organı'nda yer alarak yönetim faaliyetlerinde çalışırlar. Ayrıca Taraf Devletlerle ve topluluklarla birçok alanda iş birliği içinde çalışmaktadırlar. Türkiye'den UNESCO SOKÜM sürecine akredite 5 aktif STK bulunmaktadır. Bunlar Akşehir Nasrettin Hoca ve Turizm Derneği (2010), Kültürel Araştırmalar Vakfı (2012), Somut Olmayan Kültürel Miras Enstitüsü Derneği (2018), İstanbul Çamlıca Klasik Sanatlar Merkezi (2018) ve Geleneksel Sanatlar Derneği (2012) (Yıldız, 2020, s. 144).

İncelenen tüm kurum ve kuruluşlar, SOKÜM sözleşmesi göz önüne alındığında önemli birer aktör olarak belirmektedir. Bu aktörler miras koruma sürecine liderlik etme ve ortak paydaşları bir araya getirme bakımında önemli bir potansiyele sahiptirler. Bu nedenle somut olmayan kültürel mirasın kimlik saptanması, belgelenmesi, araştırılması, muhafaza edilmesi, korunması, geliştirilmesi,

güçlendirilmesi, özellikle okul içi ya da okul dışı eğitim aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılması ve değişik yollarının canlandırılmasında bu aktörlere aktif olarak çok ihtiyaç duyulmakta ve destekleri beklenmektedir.

Tezimizin SOKÜM ile ilgili teorik altyapısını oluşturan bu bölümde “Sözleşme Metninde ve Uygulama Yönergesinde Koruma, Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarını Koruma Çalışmaları ve Somut Olmayan Kültürel Mirasları Korumada Sorumlu Aktörler” başlıkları altında somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) nedir? SOKÜM sözleşmesinin kabulü, uluslararası alandaki şekillenmesi ve etkisi nasıl olmuştur? Kültürel mirası koruma ve yaşatma konusunda uluslararası düzeyde ne gibi çalışmalar yapılmıştır? Somut olmayan kültürel mirasın alt alanları nelerdir? SOKÜM unsurlarını kim korumalı? SOKÜM unsurları nasıl korunmalı? gibi sorulara cevap aranmıştır. Bu başlıklar içerisinde SOKÜM sözleşmesinin tarihsel temelleri, SOKÜM unsurlarının neler olduğu, neyi kapsadığı, SOKÜM sözleşmesi kapsamında taraf devletlere düşen görevler ve SOKÜM koruma çalışmalarındaki sorumlu aktörlere değinilerek tanımlanmıştır. SOKÜM sözleşme metni içeriği incelenmiş ve koruma teriminin metin içerisinde 17 defa geçtiği tespit edilmiştir. Buna ek olarak uygulama yönergesi içerisindeki koruma çalışmaları ile ilgili bölümler tespit edilerek ortaya çıkarılmıştır. SOKÜM unsurlarını koruma çalışmalarında sorumlu ulusal ve uluslararası aktörler belirlenmiş ve tablo halinde sunulmuştur. Ayrıca bu bölümde UNESCO’nun 1954 yılından günümüze kadar kültür alanındaki yapmış olduğu çalışmalar ve sözleşmeler ele alınmış ve kültürel miras koruma çalışmalarının nasıl yapılması gerektiği konusundaki hususlar vurgulanmıştır. Bu sözleşmelerin ve çalışmaların gerektiği hallerde güncellendiği tespit edilmiştir.

2. BÖLÜM

YEREL YÖNETİMLER

Bu bölümde yerel yönetimler kavramı ele alınarak irdelenecektir. Bu amaçla kavramsal çerçeve ve tanımlamalar üzerinde durularak yerel yönetimlerin yapısı ortaya konacaktır.

2. YEREL YÖNETİM KAVRAMI

Yerel yönetim kavramı tarihsel süreçte gelişmelere ve değişimlere bağlı olarak sürekli değişiklik içinde olmuştur. Kavramın tarihsel geçmişine baktığımızda eski yunandaki site yönetimi ve Roma serbest şehirlerine dayandığı görülmektedir. Eski yunanda site yönetimi belli bir toprak bütçesi üzerinde politik bir amacı, karar alma gücü ve yetkisi olan kendi kendini yöneten insanlardan oluşan, en küçük demokratik yönetsel birimlerdir. Site yönetimleri idari ve dini özerkliklerini Roma İmparatorluğu dönemine kadar sürdürmüşlerdir. Birtakım yerel ve siyasi yetkileri olan Roma İmparatorluğundaki municipeler ve polis denilen kent devletleri günümüzdeki devlet yapılarının oluşmasında ilham kaynağı olmuştur (Keleş, 2012; Keleş ve Mengi, 2002). Komünler kent devletlerinin etkileri kaybetmesiyle özgür kentler oluşmasında önemli görevler üstlenmişlerdir. Komünler halk katılımının tam anlamıyla sağlandığı, yerel yönetimin kurumsallaşmaya başladığı ilk örnekler olmuşlardır (Tortop, vd, 2006). Komünlerin siyasal hayatta çoğalması ile yerel yönetimlerinde yaygınlaşmaya başladığı görülmektedir. 13. ve 16. yüzyılları arasında komünler merkezi devletlere dönüşmeye başlamışlardır. Bu yüzyıllarda köyden kente göçlerin azalması, kilisenin ve kralların komünlere karşı tutum sergilemesi gibi olaylar komünlerin merkezi devletlere geçiş sürecini hızlandırmıştır. Bunların ek olarak savaşlar sonrasında zarar gören ve harap olan kentler vergilerini ödemekte zorlanmış ve zorunlu olarak feodal beyliklere katılmışlardır (Bookchin, 1974, s. 52).

16. yüzyıla gelindiğinde ulus devletlerin tek egemen güç olduğu görülmektedir. Bu süreçte komünlerin yok olmadığı ara kurumlar olarak devam ettikleri görülmektedir. Kentler iki yüzyıl boyunca ara kurum olarak varlıklarını

devam ettirseler de ideolojik olarak devletler üstünlüklerini arttırmaya devam etmişlerdir. 18. yüzyılda Fransız ihtilali ile ulus devlet kavramı güç kazanmış ve yerel yönetimler merkezi yönetime bağlı olarak hizmet vermeye başlamıştır. Ulus devlet anlayışının baskın hale gelmesiyle birlikte kentlerin politik ve idari ayrıcalıkları sona ermiş ve yerel yönetimlerde belediye kurumları ortaya çıkmıştır (Ökmen ve Parlak, 2010).

Ülkemizde yerel yönetimlerin tarihine bakıldığında Osmanlı tazimat döneminde başladığı görülmektedir. 1854 yılından sonra kurulmaya başlanan yerel yönetim birimleri cumhuriyet döneminde hukuki nitelik kazanmıştır. Ülkemizde yerel yönetimler 1924 yılında çıkan 442 sayılı köy kanunu ve 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı belediye kanunu ile ilk defa kanuni nitelik kazanmıştır. Daha sonra 1984 yılında Büyükşehir belediyelerinin kurulması ile yerel yönetimler güçlendirilmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra 1987 yılında il özel idareleri kurulmuş ve 2004 ve 2005 yılında yapılan düzenlemeler ile yerel yönetim konusunda birçok gelişme yaşanmıştır.

Yerel yönetim belirli bir coğrafi sınırlılık bölgesinde kamu hizmetlerini yürüten idarelerdir. Buradaki ‘yerellik’ kavramı bir coğrafya alanını ön plana alan yönetim şeklini yansıtan ayrıca, belirli kamu hizmet veya etkinliklerinin faaliyetlerini içermektedir (Bülbül, 2006, s. 139). Yerel yönetim, yerel ve yönetim olarak iki farklı boyuttan meydana gelmektedir. Bu kavram idare etme, üretme ve işletme boyutu olarak yerel hizmet sağlayıcı ile ilişkilidir (Yıldırım, 1994). Yönetim kavramı farklı bilim dallarında farklı anlamlar taşımaktadır. Bu kavram iktisat biliminde üretim faktörünü, psikoloji biliminde bireyin hedeflerine ulaşabilmek için harcadığı çabayı ve sosyoloji biliminde ise bir sınıfa ifade etmektedir (Berdibek, 2022, s. 7). Yönetim kavramı kısaca insan ve süreçlerin yönetimini içeren bir kavramdır. Yerel kavramı ise belirli bir bölgede bulunan, orada ortaya çıkan veya orayı temsil eden olgular bütünüdür. Bu kavram belirli bir alan ile sınırlıdır. Kullanım alanına göre köy, kasaba, şehir, bölge veya ülkeyi temsil edebilir.

Yerel yönetimler yönetim alanları açısından bakıldığında ikiye ayrılmaktadırlar. Bunlar siyasi yerinden yönetim ve idari yerinden yönetim birimleridir. Bu birimlere kısaca değinmek gerekirse siyasi yerinden yönetim, siyasal gücün merkezi ve yerinden yönetim kuruluşları arasında bölüşülmesiyle ortaya çıkan yönetim şeklidir. Bu yönetim biçiminde yönetim yetkileri merkezde toplanmak yerine

merkezin dışında bulunan yönetim birimleri tarafından paylaşılmaktadır (Koçak, 2013). İdari yerinden yönetim biriminde ise yasama ve yargı güçleri merkezi yönetimin kontrolü altında bulunmaktadır. İdari yerinden yönetimi uygulanış şekli bakımından yer (coğrafi) yönünden yerinden yönetim ve hizmet (fonksiyonel) yönünden yerinden yönetim olarak ikiye ayrılmaktadır. Yer (coğrafi) yönünden yerinden yönetimlerde seçimler sonucu kuruluş başına geçen belediyeler, köyler vb. bölgeler gibi karar organları bulunmaktadır. Hizmet (fonksiyonel) yönünden yerinden yönetimde ise kamuya ait bir hizmetin gerçekleştirilmesine gerçekleştirilecek olan hizmetin profesyonellik gerektirmeksizin sonucu farklı bir yönetim tarafından sağlanması esasına dayanmaktadır.

2.1. Yerel Yönetim ve Belediyecilik

Teknolojinin gelişmesi, şehirlerin büyümesi, artan kent nüfusu, son yıllarda ülkemizdeki göç sorunları gibi nedenlerden dolayı yerel yönetimlerin hizmetlerinin artmasına ve çeşitlenmesine neden olmuştur. Bu da beraberinde mali açıdan yükümlükler getirmesinden dolayı yerel yönetimlerin işlerini zorlaştırmaktadır. Ancak yerel yönetimlerin bu artan yükümlülükleri zorlukların yanı sıra beraberinde yerel yönetimlerin önemini de artırmıştır. Avrupa'da yaygınlaşan yerel yönetimlerin özerkliği meselesi dünya genelinde dikkati yerel yönetimlerin hizmet alanlarına ve yapısına çevirmiştir. Bunların yanı sıra yerel yönetimlerin devreye girmesiyle birlikte halka hizmetlerin sunulmasında oluşan maliyetler azaltılmakta ve hizmetlerin etkinliği ve verimliliği artırılmaktadır. Kamu sektöründe üretilen mal ve hizmetlerin yerel yönetimlerce yapılması akılcı bir yaklaşım olarak gündeme gelmiştir (Akdemir, 2006).

Ülkemizde yerel yönetim ve merkezi yönetim arasındaki görev paylaşımı ve yerel yönetimlerin idaredeki konumu konusu son dönemlerde ciddi tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Kamu hizmeti sunumundaki etkinlik ve verimliliğin istenilen düzeyde olmaması bu tartışmaların çıkış noktalarındadır. Ayrıca vatandaşın aktif katılım ve memnuniyet düzeyinin yeterli seviyede olmayışı da tartışılan diğer konulardan birisidir. Yerel yönetimlerin güçlendirilmesi anlamında 1984 yılında Büyükşehir belediyelerinin kurulması ve daha sonra 1987 yılında il özel idareleri kurulmuştur (Bilgiç, 2007). Takiben 2012 yılında 6360 sayılı kanunla 14 ilde daha

büyükşehir belediyesi kurularak merkezi yönetimin mali ve yetki yönünden birtakım imtiyazları belediyelere devredilmiştir (Bilgiç, 2007, s. 102).

Yerel yönetimler yerelde olan ve yerele en yakın yönetim birimi olarak karşımıza çıkmaktadırlar. 21. yüzyılda gelişen ve değişen dünya ile yerel yönetimlere düşen görevler artmış ve merkezi yönetimlere bağlı bazı hizmetler yerel yönetimlere devredilmeye başlamıştır. Bu da yerel yönetimlerin önemli olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Halka en yakın idari birim olarak yerel yönetimler, yerel kamu hizmetlerinin sunumunun yönetim sisteminde önemli bir rol oynamaktadır. Günümüzde yerel yönetimlere verilen önem artmış ve merkezi yönetimlerin yaptığı bazı hizmetler yerel yönetimler tarafından yapılmaya başlanmış ve bu kapsamda yerel yönetimlere bazı yetki ve sorumluluklar verilmiştir. (Sezer, 2008). Demokrasinin devamı ve varlığı için önemli olan yerel yönetimler yerel hizmetleri daha etkin ve verimli yapmaktadırlar.

Yerel yönetimler önceden belirlenmiş alanlarda halkın ihtiyaçlarını karşılayan, seçimle göreve gelen, il özel idaresi, belediyeler ve köylerden oluşan, yetki ve görevleri bakımından yerel yönetim ilke ve yasalarına tabi olan yapılardır (Güler, 2010, s. 284-288; Sakınç, 2012, s. 4). Belediyeler ise kentsel hayatın idame ettirilmesine yönelik çalışmalardan sorumludurlar ve hizmetlerin üretilip sunulmasında öncü rolü üstelemektedirler (Turan vd., 2013, s. 242). Belediye ve köyler belirli bir yerleşim alanında çalışmalarını sürdürürken il özel idareleri bulundukları il sınırları içindeki bütün alanlarda faaliyetlerini yürütmektedirler (Eryılmaz, 2011, s. 155).

Ülkemizde belediye yönetiminde belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümeni yer almaktadır. Belediyelerde kararlar belediye meclisi tarafından alınır ve belediye başkanın onayı ile uygulanır. Bunun yanı sıra belediye meclisi belediye başkanını belirli yetkilerle yetkilendirebilir (Cerit, 2009, s. 68-69).

1982 anayasası ile daha geniş yetkilere kavuşan yerel yönetimlerin özellikleri şöyle sıralanabilir; kamu tüzel kişilikleridirler, yerinden yönetim ilkesi bağlamında kanunla düzenlenmişlerdir, idari olarak da merkezi yönetimden ayrı hareket edebilirler, merkezi yönetimin, yerel yönetimler üzerindeki idari vesayeti denetimseldir, yargı kararı ile yerel yönetimler azledilebilirler kendi bütçesi olmakla birlikte, merkezi yönetimden kaynak aktarımı alabilmektedirler (Eryılmaz, 2011, s.

125-126). Ülkemizde cumhuriyetin ilanından günümüze yerel yönetimlerin hizmet alanları genişletilmiştir.

Yerel yönetimler kendi içinde farklı görevleri olan farklı birimlerden oluşmaktadır. Merkezi yönetimin ihtiyaç ve sorunları tespit etmekte zorlanabileceği alanlarda yerel yönetimlere yetki ve sorumluluk verilmiştir. Yasa belirtilen hususlarla yerel ihtiyaçlara ilişkin her türlü görev yerel yönetimlerce yapılmaktadır. İlgili görevler beraberinde idare tarafından belirlenen kanunlar çerçevesinde yetki ve sorumluluğu da getirmektedir. Bununla birlikte yapılması gereken faaliyetler merkezi yönetim tarafından belirlenen kalkınma planı, strateji ve performans hedeflerine uygun olarak yapılmaktadır (Şen, 2009, s. 102).

Şehir planlaması, konut sorunu, imar, iskân, yardıma muhtaç kesimin sorunları, altyapı ve üstyapı hizmetleri, sosyal ve kültürel hayata ilişkin konular yerel yönetimlerin ana görevleri arasındadır. Yerelde yaşayan insanlar bu konuların çözümünde yerel yönetimlerin etkin ve aktif olmasını beklemektedir. Çünkü yerel halka en yakın idari birim yerel yönetim birimleridir. Bu yüzden yerel insanların ihtiyaçları ve istekleri karşısında yerel yönetimlerin büyük sorumlulukları bulunmaktadır (Aydınlı, 2004). Avrupa’da şehir planlaması, sosyal yardımlar, eğitim, sağlık, ormancılık, iç güvenlik gibi alanlarda birçok hizmet yerel yönetimler tarafından yürütülmektedir (Parlak ve Ökmen, 2009, s. 59). Bu da gösteriyor ki merkezi yönetimlerin sorumluluğunda olan bazı hizmetlerin, işin doğası gereği yerel yönetimlere devredilmesi gerekmektedir. Bu şekilde kamu kaynakları ve hizmetleri etkin ve verimli bir şekilde vatandaşın hizmetine sunulabilir.

Devletin güvenlik, adalet, dış politika gibi hizmetleri genellikle merkezi yönetim tarafından yürütülmektedir. İlgili hizmetlerin yerel yönetimlere devredilmesi oldukça zor olmakla beraber dünya genelinde bu tür uygulamalara rastlanmamaktadır (Arslan, 2005, s. 201). Ancak bazı hizmetlerin faydası bakımından ülke genelinde olan hizmetler merkezi yönetim, faydası yerel düzeyde kalan hizmetler ise yerel yönetimler tarafından sunulmalıdır (Sezer ve Vural, 2010, s. 204). Merkezi yönetimler çeşitli görevler ve hizmetlerin sunumunda bakanlık ve müdürlükler gibi örgütlenme yapısı oluşturmakta ve yerele doğru yayılmaktadır. Merkezi yönetimlerin örgütlenmesi “hizmet edilen amaç”, “hizmet edilen kişiler”, “hizmet edilen alan” ve “ihtisas” olmak üzere dört esasa göre yapılmaktadır (Eryılmaz, 2011, s. 91).

Tabii ki her ne kadar bazı görevler ve hizmetlerin ayrı ayrı yapılması gerekse de bazı görevlerin merkezi yönetim ve yerel yönetim tarafından ortaklaşa yapılması gerekmektedir. Bu görevler yerel ve ulusal nitelikte olabileceği için yetki ve sorumluluk paylaşımı gerekmektedir. Bu konuya örnek olarak eğitim hizmeti verilebilir. Bu hizmetin kim tarafından yürütüleceği çok tartışma konusu olmuştur. Ancak eğitim hizmetleri yerine getirilirken fiziki şartlar için yerel yönetime ihtiyaç duyulurken, müfredat, kaynaklar, eğiticiler gibi diğer konularda merkezi yönetimin desteği gerekmektedir (Nadaroğlu, 2001). Başka bir örnek vermek gerekirse bazı Avrupa ülkelerinde ilköğretim kademelerindeki eğitim hizmetleri yerel yönetimler tarafından verilmektedir. Kültür ve sanat hizmetlerine baktığımızda bu hizmetlerin genelde yerel yönetimler tarafından yapıldığı bilinmektedir. Ancak yerel yönetimler uluslararası organizasyonlar gibi bazı büyük organizasyonlarda merkezi yönetimin desteğine ihtiyaç duymaktadır.

Hizmetlere fayda bakımından bakıldığında güvenlik ve adalet gibi hizmetlerin ülkede herkes tarafından alındığı için merkezi yönetim tarafından yapıldığı görülmektedir. Ancak park, şehir içi yollar, pazar yeri, parklar, imar gibi hizmetlerin ise belli bir bölgeye özgü olabileceğinden yerel yönetimler tarafından yapılmalıdır. Sosyal hizmetler alanında hizmetin doğası gereği yerel ve ulusal çapta fayda sağlama durumu söz konusu olabilmektedir. Bu yüzden böyle bazı hizmetlerin görülmesi iki yönetim birimini de ilgilendirmektedir. Örneğin hava kirliliğinin önlenmesi gibi uygulamalar her iki yönetim birimini de ilgilendiren konulardandır (Dönmez, 1999).

Yerinden yönetimler uygulama alanları açısından idari yerinden yönetim ve siyasal yerinden yönetim olarak iki şekilde karşımıza çıkmaktadır. 1982 Anayasası'nın 127. maddesinde yerel yönetimler; "il, belediye ve köy halkının ortak yerel gereksinimlerini karşılayan ve genel karar organları seçmenler tarafından seçilen kamu tüzel kişileri" olarak ifade edilmiştir. Yerel yönetimlerde özerklik belirli bir bölgede ikamet edenlere tanınmakta, hizmet yerinden yönetiminde hizmetin kendisine özerklik tanınmaktadır (Ağar, 2006, s. 279-280). Yer yönünden yerinden yönetimin çıktısı olarak yerel yönetimler, il özel idaresi, köy ve belediye olmak üzere ülkemizde 3 birimden oluşmaktadır.

Türkiye'de yerel yönetim örgütlenmesi 81 İl ve 922 İlçe de yer almaktadır. Yerel yönetimlerin mevcut durumunu Tablo 4'te sayılarla ortaya konmuştur.

Ülkemizde 2022 yılı itibariyle 51 İl Özel İdaresi, 1.391 Belediye ve 18.292 Köy (23.923 Köy Bağılısı) bulunmaktadır.

Tablo 4. Türkiye'de Yerel Yönetim Sayıları

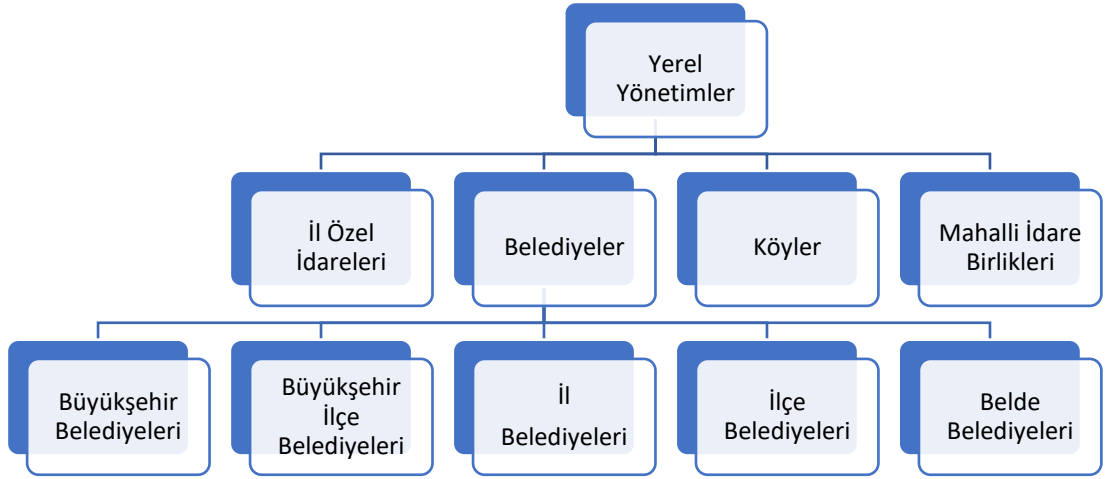
Yerel Yönetim Türü	Sayısı
İl Özel İdaresi Sayısı	51
Belediye Sayısı	1391
Köy Sayısı	18.292

Çalışmamızda yerel yönetim mekanizmalarından biri olan belediyeler üzerinde durulacağından belediye ile ilgili sayısal verilerin irdelenmesi yararlı olacaktır. Bu amaçla hazırlanan ve Tablo 5'te yer verilen 2022 yılı belediye sayıları görülmektedir. Ülkemizde T.C. İçişleri Bakanlığı'nın paylaştığı verilere göre 30 Büyükşehir Belediyesi, 519 Büyükşehir İlçe Belediyesi, 51 İl Belediyesi, 403 İlçe Belediyesi, 388 Belde Belediyesi bulunmaktadır.

Tablo 5. Türkiye'de Belediye Sayıları

Belediye Türü	Sayısı
Büyükşehir Belediye Sayısı	30
İl Belediye Sayısı	51
Büyükşehir ilçe Belediye Sayısı	519
İlçe Belediye Sayısı	403
Belde Belediye Sayısı	388

Tablo 4 ve Tablo 5'te bulunan veriler incelendiğinde il özel idare sayısı 81 ilde toplam 51'dir. 2014 yılı itibariyle büyükşehir belediyesi olan illerde il özel idare yapılanmaları yetkilerini büyükşehir belediyelerine devretmişlerdir.

Şekil 1. Türkiye’de Yerel Yönetimin Yapılanması (Berdibek, 2022: Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2009)

Türkiye’de bulunan yerel yönetimler anayasal güvence altında bulunan kurumlardır. Şekil 1’de gösterilen yapılanma içinde yer alan belediye yönetimleri yerel nitelikli hizmetlerin sunumunda diğer yerel yönetim birimlerine göre daha geniş görevlere sahiptirler. Belediye yönetimleri “normal ve büyükşehir belediyesi” olmak üzere iki ayrı model olarak uygulanırken, diğer temel yerel yönetim birimleri İl Özel İdareleri ve Köyler ’den oluşmaktadır. Öte yandan anayasal başka bir yerel yönetim birimi ise Mahalli İdare Birlikleri’dir. Bu birliklerinin önümüzdeki dönemlerde yerel yönetim işleyişinde ve hizmet sunumunda etkin olması öngörülmektedir (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2009).

Çalışmamızın temelini yerel yönetim birimlerinden biri olan belediyeler oluşturduğu için bu bölümde İl Özel İdaresi ve Köyler hakkında kısa bilgi verilecektir. İl özel idaresi, il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmaktadır. İl özel idaresinin organları; il genel meclisi, il encümeni ve vali olarak belirtilmektedir. İl özel idaresinin görev alanı il sınırları içinde ve il sınırları dışında olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. 5302 sayılı kanunun 6’ncı maddesine göre il sınırları içinde: Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret, ilin çevre düzeni planı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının

yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetler ile belediye sınırları dışında: İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri yapmakla yetkili ve görevlidir (Kavruk, 2002, s. 64).

1921 anayasasında cumhuriyet ile tüzel kişilik kazanan köyler vilayet, kaza ve nahiye olarak düzenlenmiştir. Yönetmel açıdan köy kavramı ise; belirli belirli sınırlar içerisindeki yerel yönetim birimleri olan şehirler dışında kalan yerleri ifade etmektedir (Tezcan, 1970, s. 152). Köyler merkezi yönetimin bir organı ya da yerel yönetimin bir unsuru olarak yönetmel açıdan köy muhtarı ve ihtiyar heyeti tarafından yönetilen sağlık, bayındırlık, sosyal yardım, imar, kolluk, eğitim ve kültür ile ilgili hizmetleri yerine getirmeye yükümlü birimlerdir (Erat, 2016).

Belediyeler yerel yönetim birimleri içinde en önemli birimler olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Belediyeler gelişen ve değişen siyasi, ekonomik ve sosyal koşullarla beraber verdikleri hizmetler açısından farklılaşmaktadırlar (Eryiğit ve Yötükoğlu, 2012). Kamu hizmeti kavramı mekânsal olarak irdelendiği zaman akla ilk gelen yönetmel birim belediyelerdir (Kavruk, 2002, s. 236). Kentsel yaşam için gerekli ihtiyaçları karşılamak ve gerekli hizmetleri sağlamak için il, ilçe ve büyükşehir belediyeleri düzenli faaliyetler yürütmektedirler (Ökmen ve Uluç, 2014, s. 90).

1923-1930 döneminde ülkemizde cumhuriyet yönetimiyle beraber belediye yapısının temeli oluşturulmaya başlanmıştır. 1930'lu yıllarda belediyeçilik alanındaki en önemli düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Belediye yönetim birimleri sisteminin ülkemizde ilk dayandığı 1924 anayasasıdır (Yaylı, 2008). Ülkemizde 1996 yılında hazırlanan 5 yıllık kalkınma planının yerel yönetimlere geniş çapta yer vererek belediyelerin ölçekleri ile ilgili olarak “İl, ilçe ve belediye kurulması için kriterler, yerleşmelerin ekonomik potansiyeli, nüfus yapısı, tarihi, coğrafi ve kültürel özellikleri dikkate alınarak hizmetin götürülmesinde optimal büyüklüğü sağlayacak şekilde belirlenecektir” ilkesine yer verilmiştir (Çöke, 1993). Son olarak 2014 yılında yapılan değişiklik ile büyükşehir belediyesi olan illerde il özel idareleri büyükşehir bünyesine dahil edilmiştir. Böylece yerel yönetimler içerisinde en önemli birimlerin belediyelerin olduğu ve belediyelerin yetkilerinin daha fazla genişletilmesi gerektiği görülmüştür.

1930 yılı 1580 sayılı belediye kanunu ile artık yerel hizmetler belediyelere devredilmiştir. Kanunun 19. maddesi belediyelere, yerel halkın ortak ihtiyaçlarını karşılamak yükümlülüğü vermiştir. Kanunda belediyelere, halkın ihtiyaçlarını karşılama, imar hizmetlerini denetleme, şehircilik hizmetleri gibi konularda yetkiler de verilmiştir. Belediye kanunları düzenlenirken Almanya, Fransa, İsviçre, Avusturya ve İspanya gibi ülkelerin belediye kanunları anayasaya aykırı olmamak şartıyla düzenlemeye tabi tutulmuştur (Kavruk, 2005, s. 427).

1980’li yıllarda şehirleşme sayısı ile nüfus artmış ve yaşam alanları genişlemesiyle beraber ulaşım ve çevre sorunları artmıştır. Küçük belediyelerin bu tür sorunlarla başa çıkması zorlaşınca çözüm için büyükşehir belediyesi kanunu çıkarılmıştır (Derdiman, 2012, s. 55). 1984 yılında “Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun” çıkarılmış, belediye mevzuatı ikili bir sisteme dönüşmüştür. Daha sonra 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı kanunu ile 3030 sayılı eski kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Ülkemizde 3030 sayılı kanuna bağlı olarak il, ilçe, belde belediyesi ve büyükşehir belediyelerinden oluşmaktadır (Çetinkaya, 2014, s. 114). 2012 yılına gelindiğinde çıkarılan 6360 sayılı kanun ile 5216 sayılı kanun yürürlükten kalkmış ve ülkemizde 30 büyükşehir belediyesi varlığı kabul edilmiştir (Atmaca, 2013, s. 169). Belediyeler belediye başkanı, belediye meclisi ve belediye encümeni olmak üzere 3 organdan oluşmaktadır.

Belediyeler bulundukları bölgede yerel yönetimler olarak halka kültür, eğitim, sosyal hizmetler, imar, planlama, ulaşım, ruhsat işlemleri, altyapı, üstyapı, yol, kaldırım, park, ruhsat işlemleri, gençlik hizmetler gibi çeşitli şehircilik hizmetleri vermektedirler. Halkın ihtiyaçlarını tespit etme, farklılıkları göz önünde bulundurma, eşit ve adil bir hizmet sunma belediyelerin görevlerini yerine getirirken dikkat etmesi gereken hususlardır (Usta ve Memiş, 2010, s. 334).

Belediyeler çoğunlukla halka ücretsiz hizmet verdiğiinden belediyelerde kalite ölçümü yapılırken etkinlik, verimlilik, hizmetlerin zamanında üretilmesi ve sunulması gibi kriterler dikkate alınmaktadır (Sarica ve Yüksel, 2012, s. 54). Belediye karar organları hizmet sunarken alınan kararlara halkın katılımını sağlamak gerekmektedir. Halkın karar almada yer alması ihtiyaçların ve taleplerin daha kolay belirlenmesinde önemli yer tutmaktadır (Usta ve Memiş, 2010, s. 335).

5393 sayılı kanunu 14. maddesinde Belediyelerin görev ve sorumlulukları 5393 sayılı kanunu 14. maddesinde iki bent olarak ele alınmıştır. Kanuna göre belediyelerin mahalli müşterek nitelikte olmak koşuluyla yapacağı ve yaptıracığı işler şöyledir;

"a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri, çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.

b) (...)5 Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir (5393 Sayılı Belediye Kanunu)."

Hizmetler yerine getirilirken mali durum ve hizmet önceliği dikkate alınarak çalışmalar yapılmaktadır. Belediyeler vatandaşlara hizmetleri uygun yerde ve yöntemlerle sunar. Belediyenin görev, sorumluluk alanı belediye sınırları içerisidir.

Cumhuriyet tarihinde çıkarılan ilk belediye kanunu olan 1930 yılı 1580 sayılı Belediye Kanunu'dur. Daha sonra değişen dünya ve ihtiyaçlar için 2005 yılında 5393 sayılı belediye kanunu çıkartılmıştır. Bu kanun ile merkezi yönetim ve yerel yönetim arasındaki görev ve yetkiler yeniden tasarlanmıştır. Yapılan çalışmalarla belediyelerin kaynakları arttırılmış, yetkileri genişletilmiştir.

Özellikle 1945 yılı sonrasında başlayan ve kent nüfusunun artmasına neden olan köyden kente göçler, yerel yönetimlerin iktidar yapısını, değişimlerini ve halk ile ilişkilerini oldukça etkilemiştir. Kentleşme ile yeni toplumsal ilişkilerin doğmasına, özellikle belediyeler bakımından siyasi ilişkilerde yeni çatışmaların ve değişimlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. 1963 yılına kadar valilerin başkanlıklarını yürüttüğü belediyelerde, artık başkan halk seçmeye başlamış, beraberinde yerel düzeyde ve ülke

genelinde siyasi dinamiklerde dönüşüm yaşanmasını sağlamıştır. 1945 yılından başlayarak, şehirlerde karar alma konusunda etkisi artan belediyelerin önemi günümüze kadar artarak süregelmiştir. Belediyeler ile belediye başkanlığı ve encümenleri de toplumda önemli karar alma organları haline gelmiştir (Savaşkan, 2020, s. 57-58).

Aynı kanunun 14. Maddesinde belediyelere mahalli müşterek olmak şartıyla bazı görevler verilmiştir. İlgili görevlerin bazıları “yapar veya yaptırır” ifadesiyle zorunlu görevler arasında olmakla birlikte bazılarında ise “yapabilir” ifadesiyle belediyenin mali ve idari yapısını göz önünde tutarak yerine getirilip getirilmeyeceği belediyenin kendi inisiyatifine bırakılmıştır. İlgili kanunun 15. Maddesinde de “yapmak veya yaptırmak; işletmek veya işlettirmek, kurmak veya kurdurmak” ifadesiyle ise belediyelere işlerini yapmak amacıyla kendi bünyesinde şirket kurma hakkı tanınmıştır. Kanundaki “yapar ve yaptırır” ifadesiyle belediyenin kendi görevlerini başka kişi veya taşeron şirketlere de yaptırabileceği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, belediyenin görevini kimin yaptığından çok hizmetle ve sunumu ile ilgili kalite ve vatandaş memnuniyeti belediyeyi ilgilendirmektedir. (Sevgili Gençay, 2017).

Özellikle 1970’li yıllardan sonra, belediyeler ve merkezi idareler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesinde birtakım tartışmalar başlamıştır. Tartışmalardaki öncelikli görüş demokrasinin güçlendirilmesi, etkili ve verimli bir hizmet sunulması açısından belediyelerin sahip oldukları yetkilerin artırılması yönündedir (Tekeli, 2001, s. 102-103). Belediye hizmetleri kamu hizmeti gibi görünse de niteliği bakımından diğer kamu hizmetlerinden farklılıklar göstermektedir. Bu bakımdan cumhuriyetin kuruluşundan itibaren daha çok belediyecilik faaliyetine ihtiyaç duyulduğu ve belediye sayısının artırıldığı görülmüştür.

Genel bağlamda bakıldığında kamu düzeninde diğer kurum ve kuruluşların görevleri kanunla kesin olarak belirlenmişken, belediyelerin görevleri yerel müşterek düzeyde olmak şartıyla ucu açık bırakılarak düzenlenmiştir. Daha önce belirtilen il özel idarelerinin de görevleri sınırlı tutulmuştur. Dolayısıyla belediyelerin yerel yönetimler içinde de farklı bir konuma sahip olduğu görülmektedir.

2.2. Belediyeler ve Kültür Politikaları

Ülkemizde yerel yönetimler bulundukları bölgelerde çeşitli kültürel etkinlikler yapmaktadırlar. Kültürel faaliyetler belediyelerin asli görevleri arasında bulunmaktadır. Belediyelerin yaptığı kültürel faaliyetlerin içeriği ve kapsamı her geçen gün çeşitlenmekte ve artmaktadır. Günümüzde kültürel faaliyetler yapmak için her belediyenin üstün bir çaba gösterdiği doğru değildir. Bazı belediyeler bu konuda çok ilerleme kaydetmişken bazı belediyeler geride kalarak temel ihtiyaçları karşılaşama aşamasındadır (Yaslı imen, 2018). Belediyelerin yaptığı kültür hizmetlerinin önemi ve etkisi son zamanlarda birçok araştırmaya konu olmaktadır. Çünkü belediyeler bulundukları yerel kültürü canlandırma, tespit etme, aktarma, yeniden üretme gibi birçok önemli konuyu gerçekleştirme gücüne sahiptir. Belediyelerin sahip olduğu gerek maddi gücü gerekse de paydaşları bir araya getirme gücü oldukça yüksektir. Belediyeler hizmet alanı içerisinde bulunan taşınmaz kültür varlıklarını koruyabildikleri gibi somut olmayan kültürel miras unsurlarını da yaptığı çalışmalar ile koruma altına alabilmektedirler.

Yerel yönetimler bulundukları bölgedeki kültürel değerlere sahip çıkma ve onları sürdürülebilir kılmak için karar alma ve uygulama sürecinde önemli yetki ve sorumluluklara sahiptirler. Yerel yönetimlerin kültürel değerlerin önemi hakkında sahip oldukları bilinç ve kararlılıkla oluşturdukları yaratıcı projeler ile merkezi yönetimle iş birliği ve uyumlu çalışmaları yakalamaları gerekmektedir. Yerel yönetimlerin doğrudan kültürel değerleri koruma ve yaşatma konusunda yatırımlar yapabilmekte ve hizmet sunabilmektedir. Kültürel ve çevresel tarihi değerlerin korunması, var olan değerlerin ortaya çıkarılması ve bunlara yönelik politikaların geliştirilmesi yerel yönetimlere artı avantajlar sağlayacaktır.

5393 sayılı Belediye Kanunu ile yerel birimlerin kültür alanında faaliyetler gerçekleştirmesi zorunludur. Ancak yerel yönetimlerin bu zorunlu görevleri ekonomik gelirlerin yeterli olmaması nedeni ile kısıtlı imkânlarla da olsa gerçekleştirmeleri yerel halkın ekonomik açıdan gelişimi içinde bir zorunluluk oluşturmaktadır. Çünkü yerel kalkınmada önemli sektörlerden biri haline gelen kültür ekonomik açıdan da gelişme sağlamaktadır. Yerel halkın gelir kaynağında kültürün payı olması, halkın gelir kaynağı olan doğal güzelliklerine ve tarihi kültürel değerlerine korumacı bir anlayışla sahip çıkmasına neden olacaktır.

Bu anlamda bakıldığında yerel yönetimlerin merkezi idareden aldıkları yetki ve sorumluluklar ile sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve yerel halk birlikte birçok faaliyette bulunabilecek, yatırımlar gerçekleştirebilecek, bölge ve yerel ekonomiye katkı sağlayabilecek, kültürel değerlerin korunmasında, gelecek nesillere aktarılmasında ve sürdürülebilir bir kaynak olmasında etkili olabileceklerdir.

5216 Sayılı Kanun’a göre büyükşehir belediyelerinin kültürel konularda sahip olduğu görev ve yetkileri bulunmaktadır; *"Büyükşehir ve ilçe belediyeleri ... kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak.... her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmakla .... görevlidir (5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu)."*

İlçe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır; *".... yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak .... (5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu)."*

5393 Sayılı Kanun’a göre belediyelerin kültüre yönelik görev ve yetkileri belirlenmiştir; *"Belediyeler hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapmakla görevlidir. (5393 Sayılı Belediye Kanunu)."*

2.3. Kültür Politikaları ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Çalışmaları

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) 1950’lerden sonra ulusların kültürel değerlerini korumak, farkındalık oluşturmak, miras kaçakçılığı, küreselleşme ve tek-tipleşmenin etkisini azaltmak için birçok sözleşme çıkarmıştır. Çıkarılan sözleşmeler başlarda taşınmaz ve maddi miras unsurları ile sınırlıyken sonraları ilgi maddi olmayan kültürel değerler ve miraslara yönelmiştir. Bu alanda atılan en büyük adım 2003 yılında çıkartılan ve birçok devletin taraf olduğu Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) Sözleşmesi’dir. SOKÜM sözleşmesi özellikle kitle kültürü etkisi altına giren tek tipleşmeye ve unutulmaya başlanan kültürel değerlere odaklanmaktadır.

Günümüzde internetin hayatımızın her evresinde yer almasıyla beraber küreselleşmenin etkisini hissetmeyen toplumlar neredeyse kalmamıştır. Sanal olarak

fiziki sınırların kalktığı ve küreselleşmenin etkisinin kaçınılmaz olduğu günümüzde toplumlar kendi kültürel değerlerine sahip çıkmak için çok çaba sarf etmelidirler. Bununla birlikte sahip olunan değerlerin gelecek kuşaklara aktarmakta önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. SOKÜM sözleşme metni incelendiğinde miras koruma çalışmalarının öncelikle yerelde başlaması ve sürdürülmesinin önemine dikkat çekilmiştir. SOKÜM'ün korunması merkezi hükümet, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının ortak görevidir (Velez, 2016, s. 21). Faaliyetlerin yerelde yapılması için, kurumsal yapısı ve sahip olduğu imkânlar bakımından belediyeler bu alanda ön plana çıkmaktadır. Belediyeler sahip olduğu yetki ve sorumluluklarla, kültürel miras unsurlarını koruma sürecinde önemli bir yerde durmaktadır. Yerel yönetimlerin topluluklarla yakın iş birliği içerisinde olması, hükümetler arası siyasi çatışmalarla arasına mesafe koyabilmesi ve toplulukların sürdürülebilir kalkınmasına daha iyi odaklanabilmesi dolayısıyla SOKÜM koruma çalışmalarındaki rolü çok önemlidir (Choi ve Nam, 2015, s. 148). Bu nedenle SOKÜM unsurlarına yerelde sahip çıkma, koruma ve aktarım süreçlerinde belediyelere önemli görevler düşmektedir.

Kültür ve kent olguları tarih içerisinde birbiri ile sürekli bir ilişki içerisinde olmuştur. Kent içerisinde kültürün yönetime dâhil edilmesi sıklıkla görülmektedir. Yerel yönetimler, kanunlar çerçevesinde kendilerine verilen görev ve yetkileriyle kentte yaşayan insanların kültürel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çeşitli hizmetler sunmaktadır. Bu hizmetler; halka yönelik eğitim hizmetleri, kültür ve sanat hizmetleri, örgün eğitim ve öğretime destek hizmetleri olarak gruplandırılabilir. Toplumun kültür gereksinimleri, yerel düzey boyutunda daha etkin ve verimli biçimde karşılanabilecek ölçüdedir. Yerel yönetimler, kent halkının kültür gereksinimlerini karşılamak amacıyla yerel toplumun değerlerini, geleneklerini yaşatmak, geliştirmek, yenilerini yaratmak işlevini yüklenabilir konumundadır. Ayrıca büyüklüklerine ve maddi imkânlarına göre, bazı farklılıklar olmakla birlikte, yerel yönetimler, her basamaktaki kültür kurumlarıyla ilgili bazı sorumlulukları, yerel halkın destek ve katkılarıyla daha etkili biçimde karşılayabilir (Öztaş ve Zengin, 2008).

Belediyelerin büyükşehirlerde mevcut kültürel hizmet taleplerini karşılamak üzere belirli bir sistem ve politikaya bağlanma durumu şu şekilde faaliyetler ile gerçekleşmektedir; Kültür ve sanat şenlikleri organize etmek ve yarışmalar düzenlemek, tiyatro yapmak, kitaplık ve okuma salonları kurmak, müzeler, halk ve

kültür evleri veya merkezleri açmak, çocuklara ve gençlere yönelik dergi, kitap yayınlamak ve basmak, mesleki gelişime yönelik kurslar düzenlemek, ucuz olarak temininin saplanması bakımında kitap-kırtasiye ürünleri üretmek veya satmak, çevreyle ilgili veya tüketiciye yönelik bülten yayınlamak vb. (Kavruk; 2002, s. 263).

SOKÜM sözleşmesi ve destekleyici metinler incelendiğinde, kültürel değerleri koruma çalışmalarının yerelde başlayıp genişlemesi gerektiğinin önemi görülmektedir. Bu süreçte karşımıza en önemli aktörlerden biri olarak yerel yönetimler çıkmaktadır. Belediyelere somut olmayan kültürel mirasa sahip çıkma, koruma, farkındalık oluşturma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi süreçlerde büyük görevler düşmektedir. Önceki bölümlerde 5393 Sayılı Belediye Kanunu incelenerek belediyelerin kültür ile ilgili görev ve sorumlulukları tespit edilmeye çalışılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu incelendiğinde; "Madde13. .... Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar " olarak belirtilmiştir. "Belediyenin görev ve sorumlulukları" başlığında ise Kanunun 14. maddesinde şu hükümler yer almaktadır: "a) ...kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor... hizmetlerini yapar veya yaptırır... "b) ...kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir" (5393 Sayılı Belediye Kanunu, 2005).

Yukarıda belirtilen maddeler incelendiğinde belediyelerin bulunduğu bölgede somut ve somut olmayan kültürel değerlerle ilgili faaliyetler yapması kendi görev ve sorumlulukları arasında yer almaktadır. 1972 Sözleşmesi'nden 2003 yılına kadar geçen süreçte kültürel mirasın tek bir yönü ile korunmasının mümkün olmayacağı ve korumanın hem somut hem de somut olmayan miras unsurlarını dikkate alan bütüncül yaklaşımlarla gerçekleştirilebileceği anlaşılmıştır (Karakul ve Yıldız, 2020, s. 13). Bu kapsamda yerel yönetim unsurlarından biri olan belediyeler bulunduğu bölgelerde festivaller, müzeler, yaygın eğitim faaliyetleri, özel gün ve kutlamalar, yereldeki miras taşıyıcısı veya aktarıcısını proje ve aktivitelerle destekleme, basılı ve sanal yayın çalışmaları gibi yaptıkları ve yapacakları çalışmalar ile somut olmayan kültürel miras unsurlarını tespit edebilir, belgeleyebilir ve gelecek kuşaklara aktarım sürecinde aktif rol alabilirler. Bu çalışmalara birçok örnek gösterilebilir. Belediyelerin sorumlulukları arasında sıralanan kültür varlıklarını "koruma", "onarma", "yeniden inşa" gibi ifadeler

Sözleşme 'de yer alan koruma kavramlarıyla örtüşmektedir. Buradan hareketle yerel yönetimlerin kültür politikalarına, hem Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi'nde yer alan koruma tanımları hem de Belediye Kanunu'nda yer alan koruma yaklaşımları göz önüne alınarak yaklaşılabılır (Basat Metin, 2013, s. 98).

Kültürel mirasları koruma iç motivasyonunun temelinde, şüphesiz sahip olunan değerlerin tahrip olmadan, zarar görmeden gelecek kuşaklara taşınması bulunmaktadır. Bu konu sürdürülebilirlik kavramı ile açıklanmaktadır. Sürdürülebilirliğin genel bir tanımı şu şekilde yapılabilir; bugünün ihtiyaçlarını karşılarken gelecek kuşakların ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğine engel olmamaktır (Ağcakaya ve Can, 2019, s. 791). Sürdürülebilirlik kavramı ilk olarak 1987 Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun yayınladığı "Ortak Geleceğimiz" isimli raporda benzer tanımlama yaparak "bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların da kendi gereksinimlerini karşılayabilme olanağından ödün vermeksizin karşılamak" şeklinde sürdürülebilirlik yolu ile kalkınmayı açıklamıştır. Tanımlamalara baktığımızda sürdürülebilirlik kavramı ile gelecek nesillere vurgu yapılarak sahip olunan her türlü değeri onların ihtiyaçlarını göze alarak harcanması gerektiği ifade ediliyor. Bu kapsamda sahip olduğumuz kültürel değerleri de tamamen kaybetmeden gelecek kuşaklara aktarıp sürdürülebilir kılmak gerekmektedir. Tabii ki bu değerler sadece maddi unsurlarla sınırlı değil aynı zamanda giyim kültürü, yemek kültürü, el sanatları, gösteri sanatları vb. gibi somut olmayan kültürel miraslarımızı da kapsamaktadır.

Belediyelerin kültür alanına yaptıkları yatırım ve bu alandaki faaliyetleri son zamanlarda önemli bir şekilde artmıştır. Nicelik bakımından fazla sayıda etkinlik ve program düzenleyen belediyelerin niteliksel bakımdan ne ölçüde yetkin oldukları kafalarda soru işareti oluşturmaktadır. Özellikle kültür alanında üretilecek olan içeriklerin ve yapılacak olan programların karar aşamalarının belirsizliği de tartışmalı bir kısımdır. Belediyelerin seçim sürecinde uyguladıkları politikaların devamlılık içermemesi ve kısıtlı bir faaliyet anlayışının hâkim olması da kültür-sanat politikaları bakımından önemli bir eksiklikler (Yerlikaya, 2018, s. 7).

Çalışmamızın temel amacı somut olmayan kültürel mirasın tespiti, temsili, korunması ve gelecek kuşaklara taşınması sürecinde yerel yönetim birimlerinden biri olan belediyelerin rolünü ve önemini vurgulamak ve belediyelerin kültür alanındaki

alışmalarını değerlendirmektedir. Belediyelerin bu faaliyetlerini incelerken ilişki içerisinde bulunduğu ve destek aldığı belediye birlikleri ile uluslararası örgütlere değinmekte fayda bulunmaktadır.

2.4. Belediye Birlikleri ve Uluslararası Yerel Yönetim Ağları

Yerel yönetim birimlerinin ulusal ve küresel sorunlara çözüm arama yolunda ortaklıklar kurması ve uluslararası alanda ne çıkmaya başlaması yerel yönetim birliklerinin önemini gün geçtikçe artırmaktadır. Belediyeler bu birlikler sayesinde hem kendi şehir markalaşmasına katkıda bulunmak hem de birlik karar alma süreçlerinde kendi ülkelerinin çıkarlarını gözetmek için bu birliklerde ne çıkmaya ve etkin rol alma yarışı içerisinde bulunmaktadırlar.

Bu bolmde Türkiye’de ve Uluslararası kamuoyunda bulunan ve yerel yönetimler için önemli olan belediye birlikleri ile belediye birlikleri tarafından ilgi duyulan, aktif katılım ve faaliyet gösterilen belli başlı uluslararası yerel yönetim ağları ele alınmaktadır. Tablo 6’da ülkemizde bulunan ve bölgesel, hedefsel veya özel konular gibi belirli amaçlar doğrultusunda bir araya gelmiş bulunan bazı belediye birlikleri ile yine belirli hedef ve amaçlar doğrultusunda oluşturulmuş uluslararası yerel yönetim ağlarına yer verilmiştir. Bu birlikler ve yönetim ağları hakkında kısaca bilgiler verilecektir.

Tablo 6. Belediye Birlikleri ve Uluslararası Yerel Yönetim Ağları

Belediye Birlikleri	Uluslararası Yerel Yönetim Ağları
-Türkiye Belediyeler Birliği (TBB)	-Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG) Teşkilatı
<u>Bölgesel dayanışma amaçlı birlikler;</u>	
-Marmara Belediyeler Birliği (MBB)	-Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi
-Anadolu Medeniyetleri Belediyeler Birliği	-Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR)
-Akdeniz Belediyeleri Birliği	-Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB)
-Doğu Anadolu Belediyeler Birliği	-Avrupa Bölgeler Meclisi (AER)
-Doğu Karadeniz Belediyeler Birliği	-Asya Belediye Başkanları Forumu (AMF)
-Bursa Belediyeler Birliği	
-Konya Belediyeler Birliği	
-Pasin Ovası Belediyeler Birliği	

Özel Amaçlı Belediye Birlikleri;

-Tarihi Kentler Birliği

-Sağlıklı Kentler Birliği

-Enerji Kentleri Birliği

-Yağlı Güreş Düzenleyen Kentler Birliği

-Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı (NALAS)

-İslami Başkentler ve Şehirleri Teşkilatı (OICC)

-Güçlü Kentler Ağı (SCN)

-Yavaş Şehirler (CITTASLOW)

-Metropol Kentler Birliği (Metropolis)

-Kentler İttifakı

-Avrupa Enerji Kentleri

-Barış İçin Belediye Başkanları

-Küresel Kardeş Kentler (SCI)

-Avrupa Tarihî Termal Kentler Birliği (EHTTA)

-Küresel Şehir Geliştirme Fonu (FMDV)

-Küresel Belediye Başkanları Forumu

-Dünya Mirası Şehirler Organizasyonu (OWHC)

-C 40 Kentleri

-Akıllı Dünya Kentleri

-Eurocities

-Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği (UITP)

- Şehirler Arası Somut Olmayan Kültürel İş birliği Ağı (ICCN)

2.4.1. Ülkemizde Bulunan Belediye Birlikleri

Bir şehrin sınırları aşması ve diğer ülkelerdeki şehirlerle iş birliği yapması kolay değildir. Bu noktada devlet içinde birliğin sağlanması ve marjinal çıkarlarını korumak için diğer muhataplarla çalışan aktörlerle dış dünyayı hedef almak sistemin işleyişi açısından kritik önem taşımaktadır. Belediye birlikleri, devleti temsil etmeden önce veya şehirler dışında devlet içinde iş birliğini sağlamak için sıklıkla kullanılabilecek platformlardır. Birçok şehir bu iş birliğinden yararlanabilir.

Türkiye'de, tüm belediyelerin üye olduğu Türkiye Belediyeler Birliği'nin yanı sıra Marmara Belediyeler Birliği, Anadolu Medeniyetleri Belediyeler Birliği, Akdeniz Belediyeleri Birliği, Doğu Anadolu Belediyeler Birli gibi bölgesel amaçlı ve Tarihi

Kentler Birliği, Sağlıklı Kentler Birliği, Enerji Kentleri Birliği, Yağlı GÜreş Düzenleyen Kentler Birliği gibi özel amaçlı belediye birlikleri de bulunmaktadır. Bu birlikler üyeleri arasında bir iş birliği platformu olmakla birlikte, özellikle TBB ve Marmara Belediyeler Birliği gibi birlikler, uluslararası ilişkileri sayesinde üyelerinin yurt dışındaki belediyelerle kardeş şehir olmalarına, uluslararası yerel yönetim ağlarına üye olmalarına ve uluslararası gündemleri takip etmelerine yardımcı olmaktadır. Belediye birliklerinin temel amacı, iş birliği yoluyla kalkınmayı teşvik etmek ve ülkenin kalkınmasına katkı sağlamaktır. Ulusal düzeyde etkin birliklerin yanı sıra etkin bölgesel ve küresel ağlarda vardır.

Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) 1954 yılında yerel yönetimlerin koordinasyon için kurulmuştur. Türkiye'deki tüm belediyeler bu kurumun doğal üyeleridir. TBB, dış ilişkilerde rol oynamak isteyen diğer yerel yönetimler için bir rehber niteliğindedir. Birlik hedeflerine ulaşmak için kendi kurumları bünyesinde komiteler kurmuştur. Bu komisyonlar; belediyelerin ihtiyaç duydukları sorunları çözmelerine yardımcı olmak, destekleyici öneri ve faaliyetlerde bulunmak, dünya belediyelerinin gündem maddelerine odaklanarak Türk belediyelerinin uluslararası arenada temsiline katkıda bulunmak gibi birçok amaca sahiptir. Birlik içerisinde sosyal ve kültürel yaşamla ilgili sorunları ele almaya ve bu sorunları çözmeye çalışan alt birimler vardır (Türkiye Belediyeler Birliği Tüzüğü, 2005). Türkiye Belediyeler Birliği, yerel ve uluslararası ilişkilerde belediyeler hakkında yönlendirici yayınlar yayınlamaktadır. Buna ek olarak birliğin alt birimi olan Dış İlişkiler Birimi aracılığıyla belediyelerin uluslararası örgütlere üye olma süreci gerçekleştirilmektedir.

Birlik aynı zamanda Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Teşkilatı (UCLG) ve Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı'nın (UCLG-MEWA) üyesidir. UCLG teşkilatı yerel yönetim, sosyal konular, kültür, çevre, iklim, akıllı kentler, cinsiyet eşitliği, kalkınma iş birliği, kent diplomasisi ve sürdürülebilir kalkınma gibi konularda çalışmalar yapmaktadır (Demirtaş, 2016, s. 491).

Tarihi Kentler Birliği tarihi kentsel dokuyu ve kentsel kültürel mirası korumak için kurulmuş bir birliktir. Birlik üye şehirlerarasında iş birliği ve deneyim alışverişi yapmaya imkân sağlamaktadır. Tarihi Kentler Birliği yerel yönetimleri, koruma, kültürel, çevresel ve tarihi şehir sorunlarıyla ilgili kaynaklar hazırlamakta ve eğitim

içeriği oluşturmaktadır. Tarihi ve kültürel varlıkların restorasyonu için kaynakların oluşturulması, yerel yönetimlerin ihtiyaç duyduğu bir planlama ve proje kurulu olan KUDEB'in oluşmasını sağlamıştır (Tarihi Kentler Birliği, 2008).

Marmara Belediyeleri Birliği (MBB) 11 ilden ve 190'dan fazla belediye üyesiyle Türkiye'nin en eski ve en büyük bölgesel birliğidir. Marmara Belediyeleri Birliği 6'sı büyükşehir olmak üzere 11 şehirde çalışmalar yapmaktadır. Kurulduğu 1975 yılından bu yana pek çok farklı siyasi görüş ve tutumun egemenliğine girmiş ve halen varlığını devam ettirmektedir. Birlik bilgi paylaşımı, eğitim, kaynakların çeşitliliği ve yerel diplomasi gibi konularda yayınlar çıkarmaktadır.

Bunların yanı sıra Marmara Belediyeleri Birliği demokratikleşme, yerel yönetimin gelişimi, bilimsel ve akademik faaliyetler, koordinasyon ve iş birliği, göç, bilgi aktarımı, çevre yönetimi ve kentleşme gibi alanlarda da çalışmalar yapmaktadır. Birlik içerisinde farklı konular çerçevesinde komisyonlar kurularak çalışmalar yapılmaktadır. Bu komisyonlar oldukça kapsamlı bir yapıya sahiptir ve her alanda araştırma geliştirme yapmak için kullanılmaktadır ve birliğin kuruluş metninde belirtilen amaçlara yönelik faaliyetlerini yapmaktadırlar. Birlik komisyonları üyeler arasında deneyim alışverişine temel oluşturmak amacıyla yerel yönetimlerin hizmet alanları ile ilgili konuları ve yerel yönetim ihtiyaçlarını yönelik ortak politikalar belirlemek için bu konuda çalışmalar yapmaktadırlar.

2.4.2. Uluslararası Yerel Yönetim Ağları

Türkiye'de bulunan yerel yönetim birimleri yurt dışı ilişkilerini yasal çerçeve içerisinde doğrudan kurabilmektedirler. Ancak bazı birlikler belediye üyeliklerini kabul etmediği için bu ağa girebilmek için daha büyük belediye birliklerine üye olmak durumundadırlar. Belediyeler önceki bölümde değinilen Türkiye Belediyeler Birliği, Marmara Belediyeler Birliği, Türk Dünyası Belediyeler Birliği gibi birliklere üye olma durumunda, bu birlikler vasıtasıyla birliğin sahip olduğu imkânlar dâhilinde uluslararası yönetim ağlarına katılabilmektedirler.

Günümüzde belediyelerin çoğu yabancı aktörlerle ilişki kurarak kamu hizmetlerini daha etkin sunma, kapasitesini artırma ve istediği şehir modelini oluşturma gibi amaçlara sahiptirler. Bu kapsamda yurt dışından bu amaçlara hizmet eden ağlara katılmakta ve birlikte çalışmalar yapmaktadır. Yerel yönetim ağlarının

uluslararası arenada ortaya çıkışı son yıllarda artmış ve hızla genişlemiştir. Günümüzde bu uluslararası topluluk ağları belediyeler için önemli bir öğrenme alanı oluşturmakta ve üyelerine çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Buradan hareketle ülkemizde belediyelerin üye oldukları ve ilgi gösterdikleri bazı uluslararası birlik ağlarına yer verilecektir.

Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG), merkezi İspanya'nın Barselona kentinde bulunan yerel ve bölgesel yönetimlerin çıkarlarını temsil eden uluslararası bir kuruluştur. Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (UCLG) 1913 yılından bu yana yerel ve bölgesel yönetimlerin ve onların ulusal birliklerinin uluslararası hareketinin temsilcisidir. UCLG, İstanbul'daki 1996 Birleşmiş Milletler Habitat II konferansına denk gelen ilk Dünya Yerel Yönetimler Meclisi'ne ev sahipliği yaptı. Uluslararası bir kuruluş olarak UCLG'nin faaliyetleri, üyelerinin nüfusa göre üyelik aidatlarıyla finanse edilmektedir. 2004 yılında Habitat II'den sonra, şehirler ve bölgesel yönetimler için üç büyük küresel birlik (IULA, UTO ve Metropolis) bir araya geldi. UCLG, 3.000 belediye başkanı, bölge başkanı, meclis üyesi ve temsilci ile dünyanın mevcut ulusal federasyonunun çoğunun katılımıyla Mayıs 1996'da Paris'te resmen kuruldu (UCLG, 2020).

UCLG ağı birçok bölgesel kuruluşu içermektedir. Kuruluşlar kendi politikalarını oluşturmakta ve işlerini yürütürken kendi coğrafi bölgelerindeki UCLG genel merkezine kurumsal destek sağlamaktadırlar. Kuruluşlar ayrıca bölgelerinde UCLG Yönetim Organları tarafından benimsenen politika ve faaliyetleri güçlendirmekte ve politika programlaması ve yönetimini (UCLG Bölümleri, 2021) sağlamaktadır. UCLG'nin Orta Doğu ve Batı Asya'daki temsilcisi olan UCLG-MEWA, UCLG ile aynı hedeflerle çalışan ve merkezi İstanbul'da bulunan bir ağıdır. UCLG-MEWA, yerel yönetim gündemindeki kilit konuların kendi alanlarında sürdürülebilir olmasını sağlamak için çalışır. Türkiye'nin yerel yönetimleri bu teşkilata dâhildir. UCLG-MEWA'nın amacı şu şekildedir; bölgelerde yerel yönetimlerin değerlerini, amaçlarını ve çıkarlarını koruyan, yerel yönetimlerin uluslararası sesi ve savunucusu olan çok seviyeli ortaklıklar kurarak ulusal sınırları aşmaktır (UCLG-MEWA, 2022).

UCLG-MEWA bünyesinde bulunan ve faaliyet gösteren bazı komiteler bulunmaktadır. Bu komiteler şunlardır;

- Akıllı Şehirler ve Kentsel Mobilite Komitesi
- Çevre Komitesi
- Kent Diplomasisi ve Yerel Yönetişim Komitesi
- Kültür ve Turizm Komitesi
- Sosyal İçerme Komitesi
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komitesi (UCLG-MEWA, Komiteler)

Şehirler Arası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı (ICCN), dünyanın Somut Olmayan Kültürel Mirasını korumayı amaçlayan yerel yönetimler ve kültür kuruluşlarının tek uluslararası kuruluşudur. ICCN, yerel Somut Olmayan Kültürel Mirasın korunması ve sürdürülebilir yerel kalkınmayla olan ayrılmaz ilişkisi için yaratıcı ve etkili politikalar keşfetmek için çalışmaktadır. Ayrıca, kültürlerarası diyalog yoluyla oluşturulan karşılıklı anlayışa dayalı kültürel barışı sağlamayı amaçlamaktadır. Ağın yaşayan mirasın eşit ve dostça paylaşımı için yerel yönetimler/şehirler ile iş birliği yapmak ve yerel kültüre sahip toplulukların refahını gerçekleştirmek gibi bir misyonu bulunmaktadır (ICCN).

Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB) yerel yönetimler ile Türk dili ve lehçelerini konuşan ülkeler arasında karşılıklı iş birliğini geliştirmek amacıyla 12 Kasım 2003 tarihinde kurulmuştur. TDBB 3335 Sayılı Uluslararası Nitelikli Kuruluşların Kurulması Hakkında Kanuna uygun olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. TDBB'nin yönetim kurulunda 11 ülke temsil edilirken, 30 ülkeden 1.179'dan fazla belediye iş birliği için kurumda çalışmalarını sürdürüyor. Birliğin merkezi İstanbul'dadır ve Balkanlar'dan Kafkaslar'a ve Orta Asya'ya kadar olan ülkelerde yerel yönetimler arasındaki iş birliğini geliştirmeye yönelik çeşitli program ve projeler uygulamaktadır (TDBB). Birlik tarihi ve kültürel mirasa sahip çıkmak, başta sosyal düzey dâhil olmak üzere her alanda iş birliğini geliştirmek, şehir yönetimi, belediye hizmetleri, sosyal ve kültürel hizmetler, eğitim hizmetleri ve dış ilişkilerin geliştirilmesi gibi konularda faaliyetlerini yürütmektedir. Birlik üyeleri Türkiye Cumhuriyeti'nin yanı sıra Afganistan, Arnavutluk, Azerbaycan, Bosna Hersek, Bulgaristan, Filistin, Irak, Karadağ, Kenya, Kazakistan, KKTC, Kırgızistan, Kosova, Lübnan, Macaristan, Moğolistan, Mısır, Pakistan, Romanya, Somali, Sırp ve Ukrayna gibi birçok ülkenin belediyeleri de üyedir (TDBB Üyeler).

Asya Belediye Başkanları Forumu (AMF), Asya'daki yerel yönetimlerin yönetimini etkin kılmak için toplantılar ve konferanslar düzenleyerek belediye başkanları arasında bilgi ve deneyim paylaşımı fırsatlarının geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır. AMF sürdürülebilir barışı sağlamak, Asya şehirleri ve toplulukları arasında yapıcı iş birliğini teşvik etmek, bu şehirler arasında dostane ilişkiler geliştirmek ve farklı ekonomik bölgelerdeki tüm Asya şehirlerinin sosyal, bilimsel ve teknolojik alanlarda sürdürülebilir kalkınması için gerekli imkânları sağlamak amacıyla kurulmuştur (AMF).

Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı (NALAS), Güney Doğu Avrupa'da bulunan yerel yönetimlerin bir ağıdır. Ağ, Güneydoğu Avrupa bölgesindeki 80 milyondan fazla vatandaş tarafından doğrudan seçilen yaklaşık 9.000 yerel yönetimi temsil eden 14 farklı ağı bir araya getiren bir şemsiye kuruluştur. NALAS 2001 yılında Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından düzenlenen ilk Güneydoğu Avrupa Şehirleri ve Bölgeleri Forumu'nun ardından kurulmuştur. İlk zamanlarda NALAS sadece toplantılar, seminerler ve eğitim programları yapmaktaydı. NALAS Sekreterliği ağın faaliyetlerinin genel koordinasyonundan ve uygulanmasından sorumludur. NALAS, Güneydoğu Avrupa'daki yerel yönetimler için önemli olan konularda çalışmaktadır. Bu konulara yönelik ağ bünyesinde çalışma grupları düzenlemekte ve yerel ekonomi, şehir planlaması, atık yönetimi, kurumsal kalkınma ve enerji verimliliği gibi konularda faaliyet göstermektedir (NALAS).

Yavaş Şehirler (CITTASLOW), küreselleşme ve teknolojinin etkisiyle sürekli hızlanan ve yenilenen şehirler ve yaşam biçimleri karşısında “yavaş şehirleşmeyi” ifade etmektedir. Hızlanan şehirleşmenin tam tersi yönde hareket etmeyi teşvik etmektedir. Yavaş Şehirler, ekonomik ve sosyal yaşamın sürdürülebilir gelişimini ve çevrenin korunmasını teşvik ederek toplulukları yeni ve yavaş bir yaşam tarzı benimsemeye teşvik ediyor. Doğal ve çevre dostu teknikler kullanarak gıda üretimini teşvik etmekte, sosyal ve kentsel yönetim için bir modeli sunmaktadır. Hareket küreselleşme bağlamında yerel farklılıkları vurgulamaktadır. Yerel düzeyde yaşam kalitesini iyileştirmeyi hedeflemektedir. Slow Food'un kurucusu Petrini tarafından 1997 yılında slow food kavramından yola çıkarak tanıtılan yavaş şehirler kavramı, İtalya Orvieto kentindeki Slow Food Kongresi'nde kentsel planlama konusunda

uluslararası bir ağ kurulma fikri olarak çıkmıştır (Panait, 2013). Türkiye’de Ahlat, Akyaka, Eğirdir, Gerze, Gökçeada, Göynük, Gündül, Halfeti, Köyceğiz, Mudurnu, Perşembe, Şavşat, Seferihisar, Taraklı, Uzundere, Vize, Yalvaç ve Yenipazar gibi farklı yapıdaki şehirler CITTASLOW hareketine katılmıştır (Yavaş Şehirler (CITTASLOW)).

Metropol Kentler Birliği (METROPOLİS) 2004 yılında UCLG bünyesine resmi olarak dâhil edilmiştir. METROPOLİS metropol şehirlerin çıkarlarını savunmayı, yerel ve küresel zorlukları aşmayı ve metropol şehirlerin performanslarını iyileştirmeyi hedeflemektedir. UCLG ile önemli olan bu ağ yerel yönetimlere hizmet vermektedir. Dünyanın dört bir yanından siyasi liderleri, politika yapıcıları ve profesyonelleri bir araya getirmek için çalışan bir ağıdır (METROPOLİS).

Kentler İttifakı, kentsel yoksullukla mücadelede şehirleri destekleyen bir ağ olarak görev yapmaktadır. Şehirlerin nüfusu ve ekonomisi büyümesine rağmen şehirleri yönetmek ve vatandaşlara yeterli hizmeti sağlamak ulusal refah, uluslararası ilerleme ve istikrar için hayati önem taşımaktadır (Kentler İttifakı).

Küresel Kardeş Kentler (SCI), şehirler arasında kültürel, eğitimsel, bilgilendirici ve ticari alışverişlere dayalı küresel ilişkiler kurma amacıyla 1956 yılında kurulmuştur. SCI Ağı, ilçelere ve eyaletlere hizmet veren kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. Bugün ağ 140'tan fazla ülkede yaklaşık 500 üye şehri ve on binlerce diplomat ve gönüllüyü bir araya getiriyor. Daha barışçıl bir dünya yaratmada önemli bir rol oynamayı amaçlayan ağ, dünyanın farklı toplumlarından insanlar arasındaki bağları güçlendirerek barış ve refah için çabalarını sürdürüyor (SCI).

Avrupa Tarihî Termal Kentler Birliği (EHTTA) Avrupa'nın tarihi termal kentlerini temsil eden ve 2009 yılında Brüksel'de kurulan uluslararası bir ağıdır. EHTTA Avrupa genelinde termal, sanatsal ve kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi ihtiyacına dayanan kâr amacı gütmeyen bir birliktir. Birlik 18 ülkeden 51 belediye ile iş birliği yapıyor. Türkiye'de bu birliğe Bursa, Afyonkarahisar ve Pamukkale dâhildir.

Küresel Şehir Geliştirme Fonu (FMDV), gelişmekte olan belediyelerin kentsel gelişim projelerini finanse etmek için gereken finansal kaynaklara erişimi için faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşudur. FMDV bir tür finansal mühendislik ve teknik destek organizasyon olarak nitelendirilebilir. FMDV belediyelerin program tasarımı ve

planlamasından finansman, uygulama ve değerlendirmeye kadar kentsel gelişim destek vermektedir. Fon yerel kalkınma finansmanı konularına dâhil olan ulusal ve yerel yönetimler, Birleşmiş Milletler, bölgesel kuruluşlar, kalkınma bankaları, yatırımcılar, özel bankalar, vakıflar, araştırma merkezleri ve üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve şirketler gibi tüm paydaşlarla ortak çalışmaktadır (FMDV).

Dünya Mirası Şehirler Örgütü (OWHC), 1991 yılında Kanada'nın Québec kentinde düzenlenen ilk Dünya Mirası Şehirler Toplantısının ardından 1993 yılında Fas'ta kurulmuştur. OWHC kâr amacı gütmeyen uluslararası bir kuruluştur. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan 300'den fazla şehir bu örgütün üyesidir. Örgütün ana misyonu UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan alanların tanıtımı, korunması ve gelecek nesillere aktarılmasıdır OWHC, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına İlişkin Sözleşme ve Tarihi Kentlerin Korunmasına İlişkin Uluslararası Şart'a uygun olarak hareket etmektedir. Örgüt dünya çapındaki tarihi şehirler arasında bölgesel ve uluslararası iş birliğini, bilgi ve deneyim alışverişini teşvik eder. OWHC yönetim zorluklarını ele almak ve tarihi şehirlerin korunması ve geliştirilmesi için stratejileri belirlemek için dünya kongreleri, konferanslar, seminerler ve çalıştaylar düzenlemektedir (OWHC).

C 40 Kentleri, şehirlerin organize ettiği iklim görüşmelerinden sonra 2005 yılında kuruldu. Birlik nüfus, altyapı, bütçe ve iklim değişikliği ile ilgili uluslararası protokollerde şehirlerin önemini vurgulamaktadır. Birliğin ana hedefleri, iklime duyarlı teknolojilerin girişini hızlandıran ve aynı zamanda bu teknolojiler için pazarları etkileyen satın alma kılavuzları ve ittifakların oluşturulmasını içerir. C 40 Kentleri birliği küresel çözümler ağında faaliyet göstermektedir. Birliğin üyeleri dünyanın dört bir yanındaki yerel yönetimlerden gelen belediye başkanlarıdır. C 40 Kentleri büyük ölçüde iklim değişikliğinin neden olduğu acil sorunlarla karşı karşıya kalan yerel yönetimlerin sorunları çözmek için çalışmaktadır. Kuruluşundan bu yana geçen on yılda ağ, iklim değişikliğinin neden olduğu sorunları ele alan en etkili kurumlardan biri olarak çalışmalarını sürdürmektedir (C 40 Kentleri).

Akıllı Dünya Kentleri ağı gelir dağılımı, yönetim, hava kirliliği, atık yönetimi, iklim değişikliği ve kirlilik gibi sorunların çözümünün akıllı şehirler oluşturmak olduğu savunmaktadır. Akıllı Dünya Kentleri ağı kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olarak, yerel yönetimleri ve belediyeleri, dünya çapında insan merkezli akıllı

şehirler inşa ederek ve geliştirerek karşılaştıkları mevcut kentsel zorlukları çözmede desteklemektedir. Şehirler için sürdürülebilir büyüme modelleri önermek, yenilenebilir enerji, karbon salımını azaltmak, akıllı binalar inşa etmek, su israfını önlemek, şehirlerarası iş birliğini sağlamak, geri dönüşümü teşvik etmek, şehirlere uygun güvenliği sağlamak ve yenilikleri takip etmeyi tavsiye etmektedir (Akıllı Dünya Kentleri).

EUROCITIES, Avrupa bölgesindeki tüm insanların daha iyi bir yaşam sürmesini ve şehirlerin bu fırsatları sağlamada kolaylaştırıcı olarak hareket etmesini savunan önemli uluslararası ağlardan biridir. Avrupa Birliği ile iş birliği içinde çalışan EUROCITIES hedefleri doğrultusunda çalışmalar yapmaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için eğitimlerden, raporlardan, en iyi uygulamalardan ve deneyim paylaşımlarından sıklıkla yararlanarak yerel yönetimleri uluslararası düzeyde temsil etmektedir. Türkiye’den bu birliğe üye olan belediyeler Konya Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Beylikdüzü Belediyesi, Beyoğlu Belediyesi, Kadıköy Belediyesi, Mezitli Belediyesi, Nilüfer Belediyesi, Osmangazi Belediyesi ve Pendik Belediyesi'dir (EUROCITIES).

Yukarıdakilere ek olarak, Kuzey Amerika Şehirleri Birliği ve Güney Amerika Şehirleri Birliği gibi birçok uluslararası yerel yönetim ağı, dünyanın yerel yönetimlerini ülke çapında ortak platformlarda buluşturmaktadır. Bu birlikler, bölgesel ve küresel meselelerin yönetilmesine zemin sağlamakta ve yerel yönetimlerin sorunlarının ve vizyonlarının dünya kamuoyuna sunulmasına zemin oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra, yerel yönetimlerle ilgili uluslararası gündem oluşturulmasını ve takip edilmesini sağlamaktadır.

Bunların yanı sıra Avrupa Birliği ve UNESCO gibi hükümetler arası kuruluşlar da geçici veya kalıcı faaliyetler yoluyla yerel yönetimlerin çalışmalarına katkıda bulunmaktadır. Burada UNESCO’ya yer vererek yaptığı çalışmaları ele almak çalışmamıza katkı sağlayacaktır.

UNESCO yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler kurmasında önemli bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. UNESCO uluslararası programları, sözleşmeleri, deklarasyonları, kararları ve eylemleri ile uluslararası arenada kendini gösteren bir kurumdur. 16 Kasım 1945'te Londra İnşaat Mühendisleri Enstitüsü'nde yapılan toplantıda “Birleşmiş Milletler Eğitim ve Kültür Örgütü'nün kuruluşu” ele alındı.

Türkiye bu toplantıya bir temsilci göndermiştir (Valderrama, 1995, s. 21). 16 Kasım 1945'te 37 ülkenin temsilcileri tarafından oluşturulan UNESCO barışın insanlığın entelektüel ve ahlaki dayanışması üzerine inşa edilmesi gerektiğini belirterek bir dönüm noktası başlatmıştır. Birleşmiş Milletler 'in uzmanlaşmış bir kuruluğu olarak UNESCO, küreselleşme çağında eğitim, bilim, kültür, iletişim ve bilgi yoluyla barışın, insani gelişmenin ve kültürlerarası diyalogun yaratılmasına katkıda bulunmak amacındadır (UNESCO).

UNESCO kuruluşundan sonra üyelerine ülkelerinde ücretsiz ilköğretimi zorunlu olmasını tavsiye etmiş ve bu konunun evrensel hale gelmesine çalışmıştır. UNESCO'nun bilimsel ve sosyal çalışmaları için gerekli olan telif hakkı korumalarını içeren Evrensel Telif Hakkı Sözleşmesi bugün de geçerliliğini korumaktadır. Ayrıca UNESCO, ırkçılığın önlenmesi, tarihi mirasın ve insan haklarının korunması ve sürdürülebilirlik hedefleri doğrultusunda birçok proje üretmiştir.

UNESCO'nun ilgilendiğı eğitim, bilim, kültür ve tarih alanlarındaki iyileştirme ve geliştirme çalışmalarının merkezinde şehirler yer almaktadır. Bu yüzden şehirler için UNESCO büyük önem taşımaktadır ve UNESCO ile iş birliği kentlerde önemli bir prestij yaratmaktadır. Uluslararası ilişkiler bağlamında UNESCO yerel yönetimler açısından kilit bir aktördür. Örgüt sahip olduğı ağlar ile şehirlerarasındaki etkileşimi artırmayı ve konulan hedefleri sağlamayı hedeflemektedir.

UNESCO Hayat Boyu Öğrenme Şehirleri programı, yaşam boyunca bilgi, beceri ve yeterlilikleri geliştirmek için üstlenilen tüm faaliyetlerin kişisel, sivil ve sosyal doğasına dikkat çekmektedir. Hayat boyu öğrenme, öğrencilerin farklı bilgi ve beceriler edinmelerine ve bunları geliştirerek mevcut yapıya entegre etmelerine yardımcı olmaktadır. UNESCO bünyesinde bir Öğrenen Şehirler Programı da bulunmaktadır. UNESCO Öğrenen şehri şöyle tanımlamıştır; *“temelden yüksek eğitime kadar kapsayıcı öğrenmeyi teşvik etmek, ailelerde ve topluluklarda öğrenmeyi yeniden canlandırmak için her sektörde kaynaklarını etkin bir şekilde seferber eden bir şehirdir; işyerlerinde öğrenmeyi kolaylaştırmak; modern öğrenme teknolojilerinin kullanımını genişletmek; öğrenmede kaliteyi ve mükemmelliğı artırmak ve yaşam boyunca bir öğrenme kültürü geliştirmek ve böylelikle bireysel güçlenme ve sosyal uyum, ekonomik ve kültürel refah ve sürdürülebilir kalkınma yaratmak ve pekiştirmek”* (UNESCO Öğrenen Şehirler Küresel Ağı). Türkiye'den bu ağa Konya

Büyükşehir Belediyesi, Bolu Belediyesi, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ve Hatay Büyükşehir Belediyesi üyedir.

UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı 2004 yılında farklı bölgelerden şehirleri yaratıcı endüstriler alanında faaliyet göstermek üzere bir araya getiren bir organizasyondur. Belediyelerin yürüttükleri kültürel unsurların sosyal ve ekonomik potansiyellerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu şekilde UNESCO'nun kültürel çeşitlilik hedeflerine varılmasına yardımcı olmaktadır. Bu organizasyonda belediyelere edebiyat, sinema, müzik, el sanatları ve halk sanatı, tasarım, medya sanat ve gastronomi olmak üzere 7 ana tema üzerinde yaratıcılıklarını sergileme fırsatı sunulmuştur. Belediyeler bu alanlarda yürüttükleri projelerle UNESCO'ya dâhil olabilmek için önemli çalışmalar yürütmektedirler. Türkiye bazı belediyeler de Yaratıcı Şehirler Ağı'na katılmıştır. UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağına gastronomi alanında 2015 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, 2017 yılında Hatay Büyükşehir Belediyesi ve 2019 yılında Afyonkarahisar Belediyesi, tasarım alanında 2017 yılında İstanbul Büyükşehir Belediyesi, zanaat ve el sanatları alanında 2017 yılında Kütahya, müzik alanında 2019 yılında Kırşehir Belediyesi katılmıştır. Bütün bunlar şehirlerin imajı ve uluslararası ilişkileri için önemlidir çünkü uluslararası anlamda çok sayıda üyesi bulunan UNESCO, bu unvanlarla şehirlerin tanıtımına katkı sağlamaktadır.

UNESCO Üniversite Eşleştirme ve Ağ Kurma (UNITWIN) programı 1992 yılında UNESCO Genel Konferansı'nın 26. oturumunda kurulmuştur. Program yükseköğrenim ve araştırma kurumlarının kapasitelerini bilgi alışverişi ve paylaşımı yaparak geliştirmek amacıyla hareket etmektedir. UNESCO üniversiteler arasında ortaklı kurarak eğitim ve araştırma faaliyetlerinde iş birliği yapılmasını ve çok disiplinli alanlarda eğitim deneyimlerinin paylaşılmasını desteklemektedir (UNITWIN).

UNESCO Kulüpleri, UNESCO üyeleri arasındaki etkileşimi sağlayarak barışı ve paylaşımı teşvik etmek için topluluğun temel deneyimini, becerilerini ve bakış açılarını kullanmaktadır. UNESCO Kulüpleri, ortak özellikleri paylaşırsalar da birçok farklı şekilde yapılandırılmıştır. Bir kulübün doğası, üyeleri, faaliyete davet edildiği koşullar ve sosyal çevre tarafından belirlenir. UNESCO için kulüpler dört ana kategoriye ayrılmaktadır:

- Okullarda kurulan kulüpler
- Üniversitelerde ve yükseköğretim kurumlarında faaliyet gösteren kulüpler
- Geniş kapsamlı kulüpler, (kültür ve kamu hizmeti çevrelerinin önde gelen üyelerini içermektedir)
- UNESCO Merkezleri (UTMK-UNESCO Kulüpleri)

UNESCO'nun Dünya Kitap Başkenti programı, Dünya Mirası, Dünya Belleği Programı, Dünya Biyosfer Rezervleri Ağı, Küresel Jeoparkları Miras Listesi (UNESCO Miras Listeleri) gibi birçok programı bulunmaktadır. Bu programlar sayesinde şehirlerin her türlü özelliğini turizm potansiyeline dönüştürme, kültür ve tarihi koruma hedefini desteklemek istemektedir. Türkiye'deki belediyeler de bu alanlarda farkındalık göstererek programlara katılım göstermekte ve şehirlerini tanıtmak için bir marka olarak kullanılmaktadırlar.

Tezimizin yerel yönetimler ile ilgili teorik altyapısını oluşturan bu bölümde “Yerel Yönetim ve Belediyecilik, Belediyeler ve Kültür Politikaları, Kültür Politikaları ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Çalışmaları, Belediye Birlikleri ve Uluslararası Yerel Yönetim Ağları” başlıkları altında yerel yönetim ve belediyecilik nedir? Belediyelerin kültür ile ilgili görev ve sorumlulukları nelerdir? Belediyelerin kültür politikaları neleri içermektedir ve nasıl uygulanmaktadır? Kültürel mirası koruma ve yaşatma konusunda belediyeler hangi konumda bulunmakta ve ne gibi çalışmalar yapmaktadır? Kültürel miras ile ilgili çalışmalar yapan belediye birlikleri ve uluslararası yerel yönetim ağları nelerdir? gibi sorulara cevap aranmıştır. Bu başlıklar içerisinde yerel yönetim ve belediyecilik kavramlarının tarihsel gelişimi ele alınarak değerlendirilmiştir. Belediyelerin tabi olduğu kanunlar irdelenerek kültür ile ilgili görev ve sorumlulukları ortaya çıkartılmıştır. Bunlara ek olarak ülkemizde bulunan yerel yönetim mekanizmalarının türlerine ve sayılarına yer verilmiştir. Ayrıca yerel yönetimlerin kültür politikaları ele alınarak somut olmayan kültürel miras konusunda üzerine düşen görev ve sorumluluklar irdelenmiştir. Son olarak yerel ve uluslararası düzeyde yer alan belediye birlikleri ve yerel yönetim ağları incelenerek SOKÜM koruma çalışmalarında mevcut durumları değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda yerel düzeyde 13 belediye birliği ve uluslararası düzeyde 24 birlik ele alınarak içlerinden SOKÜM koruma çalışmalarına katkı sunanlar belirlenmiştir.

3. BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bir araştırmada seçilen araştırma yöntemi; o araştırmanın desenini, araştırma sürecini, veri toplama araç ve yöntemlerini ayrıca elde edilen verilerin yorumlanmasını doğrudan etkilemektedir (Creswell, 2016, s. 3). Araştırmanın amaç ve problemlerine bağlı seçilmiş olan nitel araştırma yönteminin nasıl yürütüldüğü ve araştırma süreçleri bu başlık altında belirtilecektir.

Şekil 2. Araştırma Süreci

Yukarıdaki Şekil 2’de araştırma sürecindeki aşamalar yer almaktadır. Bu aşamalar Merriam’ın (2013) belirttiği bir nitel araştırma uygulamasındaki adımlar dikkate alınarak yürütülmüştür. Bu sürecin her aşamasında literatür taraması devam etmiş ve gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırma problemlerine bağlı olarak nitel bir araştırma süreci tercih edilmiştir. Çünkü Creswell’e (2016, s. 6) göre nitel bir araştırmada temel bir olgu vardır ve bu olguya yönelik katılımcıların görüşleri değerlendirilir, süreçlerin nasıl geliştiğine bakılır. Yapılan bu tanımlamaya göre bu araştırmanın temel problemi olan yerel yönetimlerin somut olmayan kültürel miras olgusuna yönelik uygulamaları ve sürdürülebilirlik konusunda yürüttükleri etkinliklerin süreçlerinin neler olduğunun değerlendirilmesi bakımından nitel araştırma yöntemi uygun görülmüştür. Nitel araştırma desenleri içerisinde de durum çalışması (case study) yöntemi kullanılmıştır. Aynı zamanda vaka analizi olarak da adlandırılan durum çalışması, sınırlı olan bir sistemin ayrıntılı ve derinlemesine incelenmesi ve betimlenmesidir (Merriam, 2013). Araştırmacı bu bağlamda Merriam’ın da ifade ettiği gibi önceden getirdiği konuya yönelik bilgi ve zihinsel alt yapı ile araştırmaya başlamıştır. Bu doğrultuda ilgili

literatürü taramış ve saha araştırması gerçekleştirmiştir (Merriam, 2013, s. 15). Somut olmayan kültürel mirasın korunması, yaşatılması ve sürdürülebilirliğine yönelik yaptıkları çalışmaların incelenmesi bakımından örneklem olarak 2 belediye ve 2 büyükşehir belediyesi belirlenmiştir. Belediyelerde ve büyükşehir belediyelerindeki ilgili departmandaki yetkili kişiler ile veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler ve ilgili müzeler ziyaret edilerek gözlemler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca süreç ile ilgili dokümanlar temin edilerek incelemeleri yapılmıştır. Yin (1984) durum çalışmalarında gözlem, görüşme ve doküman incelemesi gibi çoklu veri kaynakları kullanılmasının çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğini arttırdığını belirtmektedir. Veriler düzenlenerek içerik analizine tabi tutulmuştur. Görüşmelerdeki, dokümanlardaki ve gözlemlerdeki ifadeler kodlanmış ve kategorilendirilmiştir. Araştırma süreci veriler ayrıntılı bir şekilde tablolaştırılmış, ifade edilmiş ve yorumlanmıştır. Bu durum ile inandırıcılık arttırılmıştır. Bassey (1999) durum çalışmalarında geçerlilik ve güvenilirlik yerine inandırıcılığın daha doğru bir ifade olacağını belirtmektedir.

Elde edilen bulgular tablolar halinde ayrıntı bir şekilde raporlaştırılmış ve sonuçlar değerlendirilmiştir. Ayrıca veriler ışığında belediyelere somut olmayan kültürel mirasın korunması, yaşatılması ve sürdürülebilirliğine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Sonraki başlıklarda araştırma sürecinin adımları başlıklar halinde ve ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Yaklaşımı

Araştırma yaklaşımı, bir araştırmanın bütün süreçlerini ele alan ve etkileyen bir stratejidir. Bir araştırmacının araştırma problemini ele alışı, veri toplama süreci ve veriyi raporlayıp değerlendirme süreci sahip olunan bakış açısından etkilenir. Pozitivist bir araştırmacı daha objektif, tümevarımcı bir yol takip eder, sayısal verilere odaklanır ve nicel bir araştırma yürütür (Creswell, 2016, s. 4). Fakat yorumsayıcı bir yaklaşıma sahip bir araştırmacı tümdengelimsel bir yol takip eder, daha çok gözlem görüşme gibi veri toplama yöntemleri kullanır, öznel değerlendirmelere odaklanır ve nitel bir araştırma yürütür. Pozitivist bir yaklaşıma göre sosyal araştırmacılar hiçbir şekilde insan düşüncesinden etkilenmemeli ve etkilememelidir, objektif bir bakış

açısına sahip olmalı, uzaktan gözlem yoluyla insan davranışlarını gözlemlemeli ve davranışları sebep sonuç ilişkisi yönünden değerlendirmelidir. Fakat sosyal araştırmacının odağı insandır. İnsan çok fazla etmenden ve değişkenden etkilenen sosyal bir varlıktır. İnsan davranışları sadece deney ve anketlerle ölçülemeyecek kadar karmaşıktır. Bu bakımdan gözlemler, görüşmeler ve sürece yönelik nitel değerlendirmeler önemlidir (Güler, Halıcıoğlu ve Taşgın, 2015, s. 33).

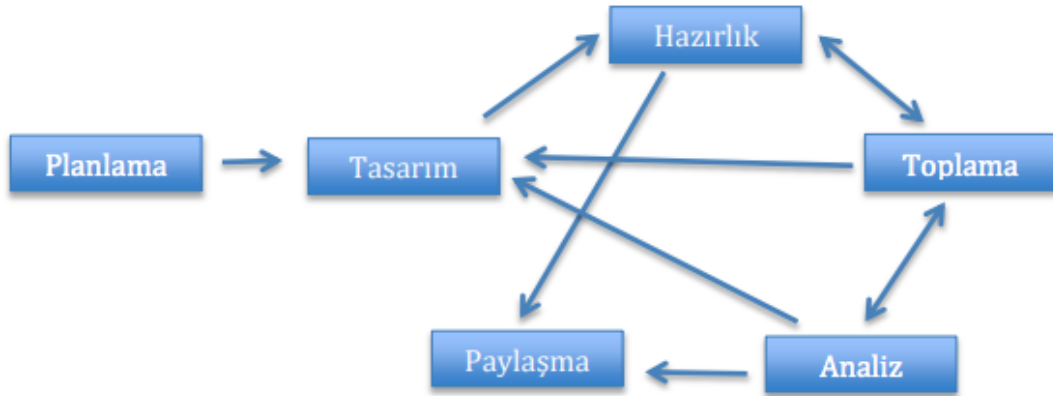
Nitel araştırmalar, gözlemcinin dünyanın tam ortasına konduğu, gözlemcinin olguları ve olayları doğal ortamlarında inceleyerekolguyu anladığı ve anlamlandığı çalışmalar (Merriam, 2013, s. 13). Nitel araştırmaların birçok unsuru ve amacı bulunmaktadır. Aşağıdaki maddeler sadece bunların birkaçını içermektedir.

- Katılımcıların düşüncelerini ortaya koymak
- Verileri gerçek ortamından elde etmek
- Süreci değerlendirmek
- Az sayıda insana odaklanarak detaylı veri toplamak
- Gelişmeye ve değişmeye yönelik keşif yapmak
- Verileri farklılaştırarak, temaları çeşitlendirerek karmaşık ancak zengin bir karma bakış açısı geliştirmek
- Ötekileştirilmiş azınlık grupların seslerini duyurmak
- Olgulara yönelik farklı bakış açıları ve görüşleri sunmak ve karşılaştırmak
- Hassas ve insani açıdan yüzleşmesi zor konuları çalışmak
- Araştırmacının yansıtıcı olması ve kendi birikim ve düşüncelerinin farkındalığı ile süreci yönetmesi (Creswell, 2016, s. 6).

Bu çalışmada araştırmacı süreci yerinde değerlendirmiş, katılımcılar ve yetkili kişiler ile görüşmeler gerçekleştirmiş ve gözlemler yapmıştır. Somut olmayan kültürel mirasın yerel yönetimlerce nasıl değerlendirildiğini belirlemek bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırmacı bu süreçte sahip olduğu önceki deneyim ve tecrübelerin farkında olarak sürece yönelik değerlendirmelerde bulunmuştur. Bu bakımdan tümevarımsal bir yaklaşım izlenmiştir. Genel bir bakış açısına ulaşmaya çalışılmış fakat katılımcılar arası belirgin bir karşılaştırma yapılmamıştır. Bu çalışmadaki amaç belediyelerin SOKÜM unsurlarını koruma sürecindeki mevcut durumlarını ortaya koymaktır.

3.2. Araştırma Deseni

Bu araştırmada somut olmayan kültürel mirasın yerel yönetimlerce nasıl ele alındığını ve ne tür uygulamaların yapıldığını ortaya koymak için derinlemesine bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu desen türü literatürde durum çalışması (örnek olay, vaka çalışması) olarak geçmektedir. Durum çalışmaları sınırlı bir sistemde işleyişin nasıl olduğunu anlamak amacıyla derinlemesine, detaylı ve sistemli veri toplanan metodolojik bir yaklaşımdır (Chmiliar, 2010). Creswell (2016) ise durum çalışmasını belirli bir zaman ile sınırlandırılmış bir veya birkaç durumun çoklu veri toplama yöntemleri ile (gözlem, görüşme, doküman, rapor, günlük vb.) derinlemesine ele alındığı ve durumlarla ilişkili temaların oluşturulup tanımlandığı bir nitel araştırma metodu olarak tanımlamaktadır. Durum çalışmalarının diğer yöntemlerden en önemli farkı tek bir durumun derinlemesine çalışmasıdır (Gerring, 2007). Bu bakımdan durum çalışmaları bağlamsaldır. Genellemeye izin vermemektedir. Ayrıca durum çalışmalarında amaç karşılaştırmak değil keşfetmektir (Merriam, 2013). Araştırmacının duruma hiçbir müdahalesi bulunmamaktadır. Ele alınan durum ayrıntılı bir şekilde betimlenmekte ve ortaya konulmaktadır. Bağlamın içerisindeki ilişkiler ispatlanmamakta sadece kategoriler ve temalar halinde ortaya çıkarılmaktadır.

Şekil 3. Yin (1984)'in Durum Çalışması Süreci

Şekil 3'te Yin (1984)'in durum çalışması sürecini aşamaları yer almaktadır. Durum çalışması süreci döngüsel bir süreçtir. Her aşamada geriye dönük düzenlemeler ve değerlendirmeler yapılır. Öncelikle planlama aşaması yer almaktadır. Bu aşamada araştırmacı araştırma sorusunu belirler ve bu araştırma sorularının durum çalışmasına uygun olup olmayacağına karar verir. Durum çalışması deseni kullanıldığı takdirde oluşabilecek sınırlılıklar ve avantajlar tespit edilir. Sonraki aşamada durum

alışmasına karar verildikten sonra tasarım aşamasına geçilir. Bu aşamada araştırma süreci tasarlanır. Analiz birimleri, durumlar ve veri toplama ve analiz yöntemleri tespit edilir. Durum çalışmasının hangi türüne uygun olduğu belirlenir. Ardından hazırlık aşaması gelmektedir. Bu aşamada araştırmacı kendisini araştırma sürecine yönelik geliştirir. Bu aşamada ayrıca gerekli izinler alınır. Pilot alışmalar gerçekleştirilir ve veri toplama araçları bu doğrultuda düzenlenir. Veri toplama protokolü hazırlanır. Sonraki aşama veri toplama aşamasıdır. Bu aşamada veri toplama protokolü doğrultusunda veriler toplanır ve veri çeşitlemesi yapılır. Farklı veri toplama teknikleri uygulanır. Veriler kanıtlara dayandırılır. Bu şekilde bir veri seti oluşturulur. Sonrasında analiz aşaması gelmektedir. Bu aşamada kuramsal alt yapıya uygun bir analiz gerçekleştirilir. Süreç ayrıntılı bir şekilde verilir ve araştırmacının kendi değerlendirmeleri olabildiğince ayrı tutulmaya çalışılır. Veriler eşitlendirme ile kendi içinde karşıt veriler ile desteklenir. Son aşama olan paylaşma aşamasında ise bulgular farklı veri toplama yöntemleri ile çeşitlendirilerek ve analizler ile değerlendirilerek gerekçeli bir şekilde sunulur. Bu aşamada katılımcıların bilgilerinin gizli tutulduğundan emin olunur (Yin, 1984).

Bogdan ve Bikten (1998) ise durum çalışmalarının araştırma sürecini huni şekli gibi aşağıdan yukarı daralarak ilerleyen bir süreç olarak belirtmişlerdir. Araştırmaya öncelikle huninin geniş olan kısmından yani araştırmacının araştıracağı ortama girmesi ile başlanır. Ardından geniş bir çerçeve çıkartılır ve araştırmanın yapılabilir olup olmadığı belirlenir. Araştırmaya nasıl ilerlenebileceği ile ilgili yol haritası çıkartılır. Sonrasında veriler toplanmaya başlanır, değerlendirilir ve veriler doğrultusunda araştırma sürecine karar verilir. Zaman planlaması, nereden ne şekilde veri toplanıp kim ile görüşölüp neyi detaylı bir şekilde ele alacağına karar verilir. Bu şekilde süreç devamlı veriler ışında değerlendirilerek güncellenir.

Bu çalışmada da Yin (1984) ve Bogdan ve Bikten (1998)'in belirttikleri süreçlere benzer süreçler işe koşulmuştur. Öncelikle araştırma sorusuna ve araştırmanın durum çalışması modeli kullanılarak yürütölmesine karar verilmiştir. Bu doğrultuda bir çerçeve çıkartılmış ve hangi yerel yöntemler ile çalışılması gerektiği belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından belirlenen yerel yönetimlere müracaat edilerek yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve veriler toplanmıştır. Bu süreçte ilk olarak yetkili olduğu düşünölün kişiler ile görüşölümüştür. Ardından amaçlı örnekleme

tekniklerinden kartopu örnekleme tekniği kullanılarak o kişinin yönlendirdiği başka yetkili kişilere ulaşılmıştır. Kartopu örnekleme tekniğinde çalışılan alan ile ilgili referans bir kişiye ulaşılır ve sonrasında o kişinin aracılığı ile diğer kişilere ulaşılmaktadır (Kılıç, 2013). Bu kişilerin sayısı sırayla katlanarak büyüdüğü için kartopu tekniği adını almaktadır.

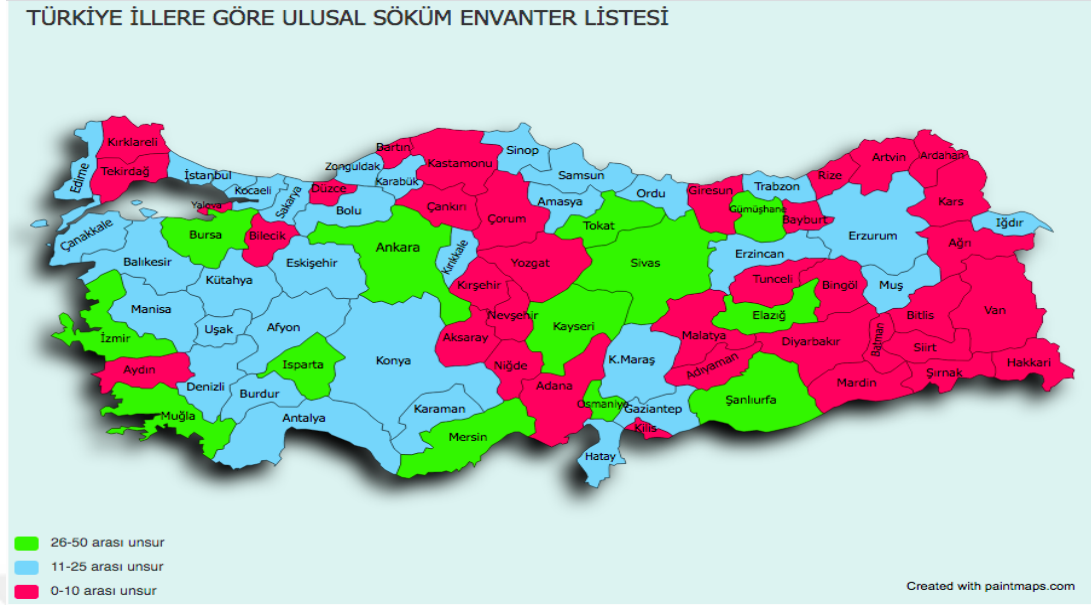
Görüşmeler gerçekleştirilmiş, belgeler ve dokümanlara ulaşılmış ve gerekli bilgiler yerel yönetimlerden istenmiştir. Sonrasında veri seti oluşturma ve veri analizi sürecinde yeterli olmadığı, belirsizlik durumunun olduğu ve eksik olduğu düşünülen durumlarda yetkililer ile tekrardan iletişime geçilerek durumlar açıklığa kavuşturulmuştur. Ayrıca verilerin analizi sürecinde konu ile uzman kişiler ile fikir alışverişi yapılmıştır. Örnekleme yöntemi veri toplama ve analiz süreci ile ilgili detaylı bilgiler ileriki bölümlerde verilmiştir.

Bu araştırmada somut olmayan kültürel miras konusu birden çok yerel yönetim (analiz birimi) ele alınarak gözlemlenmiş ve yetkililer ile görüşülmüştür. Bu bakımdan Yin (1984)'in sınıflandırmasına göre bu çalışma iç içe geçmiş tek durum deseni olarak isimlendirilmektedir. İç içe geçmiş tek durum deseni bir durumun içerisinde birden fazla alt tabaka veya birden fazla analiz birimi olması durumlarında kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

3.3. Örneklem Seçimi

Durum çalışmalarında durumun daha detaylı ve ayrıntılı ortaya koyulması bakımından örneklem dar ve kısıtlı seçilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Ayrıca durum çalışmalarında kasti (amaçlı) örnekleme yöntemi kullanılmaktadır. Durum çalışmalarında örneklemede amaç büyük bir örnekleme ulaşmak veya evrene genellemek değildir. Bu sebeple en nitelikli, anahtar niteliğindeki bilgi sağlayıcılar seçilmelidir. Bu seçim gerekçelendirilerek açıklanmalıdır (Bogdan ve Bikten, 1998; Özdemir, 2022).

Bu çalışmanın amacı yerel yönetimlerin SOKÜM'e bakış açılarını ve uygulamalarını ortaya koyulmasıdır. Bu bakımdan öncelikle T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü Somut Olmayan Kültürel Miras Türkiye Ulusal Envanteri Listesi'nin detaylı dökümü analiz edilerek şehirlere göre dağılımı incelenmiştir. Bu doğrultuda Resim 3'te ki harita oluşturulmuştur.

Resim 3. Somut Olmayan Kültürel Miras Türkiye Ulusal Envanteri Listesi

Bu haritada şehirlerin ulusal SOKÜM envanter listesindeki unsurlarının dağılımı görülmektedir. Bu haritada yeşil renkli olan şehirler 25-50 arasında unsuru, mavi renkli şehirler 11-25 arasında unsuru ve kırmızı renkli şehirler ise 0-10 arasında unsuru SOKÜM envanter listesine dâhil ettirmişlerdir.

Haritalama işleminden sonra belediyeler tarafından yapılmış olan SOKÜM projeleri ve etkinlikleri incelenmiştir. Bu kapsamda Bursa Büyükşehir Belediyesi (Bursa), Gölcük Belediyesi (Kocaeli), Yalvaç Belediyesi (Isparta), Altındağ Belediyesi (Ankara), Gebze Belediyesi (Kocaeli), Samsun Büyükşehir Belediyesi (Samsun) ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin (İstanbul) yürütücü ya da destekleyici olarak yer aldığı çalışmalar tespit edilmiştir. Bu çalışmalar;

Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 2010 yılında kurulan Bursa Araştırmaları Merkezi'nde yürütülen Somut Olmayan Kültürel Miras Projesi'nin ürünü olarak sekiz çalışma yapılmış ve kitap haline getirilmiştir. Bunlar; Bursa Köylerinde Halk Hekimliği Uygulama Örnekleri ve İnanışları-I, Bursa Köylerinde Gelenek ve Görenekler-I, Bursa Köylerinde Geleneksel Mimari ve Arkeoloji-I, Bursa Köylerinde Çocuk Oyunları ve Oyuncakları-I, Bursa Köylerinde Ekimden Hasata, Hasattan Sofraya Yemek ve Mutfak Kültürü-I, Bursa Köylerinde Sözlü Anlatımlar-I, Bursa Köylerinde Ninniler, Maniler, Türküler, Giyim- Kuşam ve Halk Oyunları-I, Bursa Köyleri-I.

Gölcük Somut Olmayan Kültür Mirası adlı çalışma Kocaeli Üniversitesi, Gölcük Belediyesi, Gölcük Kent Konseyi'nin ortak çalışması olarak kitaplaştırılmıştır. Bu çalışma Gölcük Vizyon 2023 Projesi'nin "Kent Kimliği ve Aidiyeti" adlı alt projesinin ürünü olarak gerçekleştirilmiştir.

Yalvaç Kültürel-Doğal Değerlerin Korunması, Geliştirilmesi ve Turizmin Çeşitlendirilmesi Projesi'nin ürünü olarak, Yalvaç Belediyesi, Tarihi Kentler Birliği, ÇEKÜL Vakfı, Kültür Bakanlığı, Antalya Mimarlar Odası ve üniversitelerden uzmanların iş birliği ile yapılmış olan Yalvaç'ın İnsan Birikimleri Yalvaç'ın Somut Olmayan Kültürel Mirası adlı çalışmadır.

Ankara Kalkınma Ajansı, Gazi Üniversitesi, Altındağ Belediyesi ve Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı ortaklaşa yaptığı "Ankara'nın Somut Olmayan Kültürel Mirası" çalışmasıdır. Bu çalışma Ankara Kalkınma Ajansı'nın 2011 Yılı Mali Destek Programı'nın desteklediği "Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi" projesi kapsamında yapılan çalışmalar sonucu elde edilen verilerden seçilerek hazırlanmıştır.

Kocaeli Üniversitesi ile Gebze Belediyesinin yürüttüğü saha çalışmasının sonucu ortaya çıkan "Kıtaları Buluşturan Tarihsel Geçiş Hattı Üzerinde Bir Kent: Gebze Somut Olmayan Kültürel Mirası" adlı çalışmadır. Gebze köylerinden somut olmayan kültürel miras alanında temsil gücü yüksek köylerin tespit edildiği, sözlü kültürle yetişen yaşlılarla görüşüldüğü ifade edilmiştir. Çalışmanın oluşturulma sürecinde veri toplanırken izlenen yol ve veri toplama yöntemleri hususunda bilgi verilmiştir.

2017 yılında Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Halk Bilimi Uygulama ve Araştırma Merkezi ile UNESCO Türkiye Millî Komisyonunun iş birliği, Samsun Büyükşehir Belediyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Örgün ve Yaygın Eğitimde Somut Olmayan Kültürel Miras UNESCO Kürsüsü ve Somut Olmayan Kültürel Miras Derneğinin katkı ve destekleriyle Samsun'un 19 Mayıs, Bafra ve Alaçam ilçelerinin sınırları içerisinde yer alan Kızılırmak Deltası'nda "UNESCO Süreci Çerçevesinde Kızılırmak Deltası Sulak Alanı ve Kuş Cenneti Etki Alanında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Belirlenmesi Projesi" gerçekleştirilmiştir. 8-20 Ağustos 2017 tarihleri arasında 3 ilçede 22 köyde alan araştırması yapılmıştır. Araştırma yapılan köyler, Kuş Cenneti Sulak Alanı'na yakın olan ve yörede "delta

köyleri” olarak anılan köylerdir. Toplamda 400 kaynak kişi ile görüşme yapılırken, alandan elde edilen veriler ise Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi’nde belirtilen beş başlık altında toplanmış, ve bir katalog olarak yayımlanmıştır (Karakul ve Yıldız, 2020, s. 84).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafında ilki 21-22 OCAK 2016 tarihinde ikincisi ise 4-5 Nisan 2018 tarihinde düzenlenen Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması çalıştaylarıdır. Çalıştay kapsamında Somut olmayan kültürel mirasın ülkemizdeki durumu ve sürdürülebilir kalkınma açısından önemi hakkında bildiriler sunularak tartışılmıştır.

Sonrasında Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) ve Tarihi Kentler Birliği internet sitesinde bulunan yayınlar ve faaliyet raporları incelenerek kültürel miras ve belediyelerin ilişkisine bakılmıştır. Ancak belediyeler ve kültürel miras ilişkisine yönelik yeterli bilgi tespit edilememiştir.

Ardından ICCN UNESCO (UNESCO Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı) incelenerek ağda bulunan şehirler Resim 4’te gösterilmiştir. Türkiye’den sadece Nevşehir ilinin ağda olduğu tespit edilmiştir. 23 Ağustos 2019 tarihinde birliğe katılan Nevşehir’in iletişim bilgilerinde Nevşehir Belediyesi’ne yönlendirildiği görülmüştür.

- Bangladesh – Bagerhat Pourashava
- Chile – Valparaíso
- Fiji – Levuka
- Malta – Valetta
- Mexico – Xochimilco
- Nepal – Banepa
- Korea – Jeongseon
- Uzbekistan – Samarkand
- Palestine – Beit Sahour
- China – Mangshy
- Russia – Irkutsk
- Sri Lanka – Galle
- Croatia – Dubrovnik
- Spain – Algemesí
- Iran – Isfahan
- Slovakia – ASSOC. OF MUNICIPALITIES CACHTICE – KOPANICE
- Turkey – Nevşehir
- Israel – Rosh Ha’Ayin
- Iran – Shiraz
- Iran – Nishapur
- Egypt – Qalyubiya
- Italy – Monreale
- Italy – Levanto
- Hungary – Pecs
- Greece – Kalivia

Resim 4. UNESCO Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı

Sonrasında UNESCO Yaratıcı Şehirler ve UNESCO Öğrenen Şehirler Küresel Ağlarında bulunan şehirlerimiz incelenerek örneklem alanı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu incelemedeki amaç UNESCO’nun başka organizasyonlarına katılıp uyum sağlayan belediyelerin SOKÜM sürecinde daha aktif görev alabileceği düşünülmüştür.

Ülkemizdeki Yaratıcı Şehirler: Gaziantep – Gastronomi (2015), Hatay – Gastronomi (2017), İstanbul – Tasarım (2017), Kütahya – Zanaat ve Halk Sanatları (2017), Afyonkarahisar – Gastronomi (2019), Kırşehir – Müzik (2019).

Ülkemizdeki Öğrenen Şehirler: Eskişehir (2016), Konya (2017), Hatay (2019), Afyon (2020), Balıkesir (2020), İzmir (2020).

Sonuç olarak yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda UNESCO Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İşbirliği Ağı üyesi olan Nevşehir Belediyesi, UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı’nda yer alan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve ülkemizde belediye olarak kapsamlı bir somut olmayan kültürel miras çalışması yapan ve bu çalışmalarla ilgili yayınları çıkarmış olan Bursa Büyükşehir Belediyesi ve araştırmacının bulunduğu bölgeye katkı sağlaması, yüksek oranda unsurunun envanter listesinde bulunması ve kolay ulaşılabilir örneklem olması bakımından Isparta Belediyesi örneklem alanı olarak seçilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada öncelikle veri toplama yöntemi olarak yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Formda yer alan sorular önceden araştırma amacına uygun olarak düzenlenmiş ve uzman görüşü alınmıştır. Sonrasında sahada yerel yönetimlerde yetkin olan kişilerle pilot görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler neticesinde eksik görülen ve açık olmayan sorular yeniden düzenlenmiştir. Daha detaylı veri elde etmek amacıyla sondaj soruları eklenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu içerisinde sorular daha kapsamlı veriler elde etmek amacıyla “Kurumsal İşleyiş ve Görevli Personel”, “Kültürel ve Sanatsal Faaliyetler” ve “Somut Olmayan Kültürel Miras Çalışmaları” olmak üç kategori altında sorulmuştur. “Kurumsal İşleyiş ve Görevli Personel” kategorisindeki sorular örneklem olarak seçilmiş belediyenin kültürel ve sanatsal faaliyetleri ile ilgili yönetmelik, tüzük veya genelge gibi kurumsal bir metnin tespiti, ilgili alanda bir biriminin olup olmadığı ve

ilgili personelin uzmanlık alanlarının tespitine yönelik hazırlanmıştır. Bu kapsamda altı adet soru sorulmuştur. “Kültürel ve Sanatsal Faaliyetler” kategorisinde on soruya yer verilerek belediyelerin kültür ve sanat faaliyetleri yaparken uygulamış oldukları uygulamaların ve süreçlerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. “Somut Olmayan Kültürel Miras Çalışmaları” kategorisinde on bir adet soruya yer verilerek belediyelerin yapmış oldukları faaliyetler içerisinde SOKÜM konusuna yaklaşımı ve bu konuyu nasıl ele aldıkları tespit edilmek istenmiştir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken görüşme yapılan kişiyi yönlendirici sorulardan kaçınılmalıdır. Veri toplama aracında da bu tarz sorulara yer verilmemiştir. Ayrıca görüşülen kişinin kendini rahat hissetmesi ve uygun bir zaman olması açısından önceden yetkili kişilerden randevu alınmış ve yer ayarlanmıştır. Bu sayede görüşmecinin daha doğal ve rahat cevap vermesi için imkân sağlanmıştır. Creswell’e (2016) göre görüşmenin doğal seyrine önem verilmelidir. Bu bakımdan soruların, görüşülen kişiye ve verilen cevaplara göre sıralaması ve içeriği değiştirilmiştir. Görüşme sırasında önceden görüşülen kişinin sorulmadan kendiliğinden verdiği cevaplara yönelik diğer sorular atlanmış ve ayrıca sorulmamıştır. Görüşülen kişinin yetki durumuna göre sorular düzenlenmiş, o kişinin görevi dâhilinde olmayan sorulara yer verilmemiştir. Görüşmeler görüşmecinin dikkatini bozmaması açısından ses kaydına alınmamış ilgili bilgiler araştırmacı tarafından not edilmiştir. Araştırmacı görüşmeye gitmeden önce görüşülecek yerel yönetim ve işleyişi, yetkililer ve pozisyonları, etkinlikleri ve müzeleri hakkında ön araştırma yapmış, soruları buna göre düzenlemiş ve eksik gördüğü, merak ettiği ayrıntıları sorularına dâhil etmiştir.

Nitel araştırmalarda veri toplama araçları araştırmaya göre düzenlenmekte, hazır form ve araçlar mümkün olduğunca kullanılmamaktadır. Nitel araştırmaya uygun veriler gözlem, görüşme, doküman analizi gibi yöntemler ile çeşitlendirilmektedir (Creswell, 2016). Daha detaylı bilgi edinmek ve veri kaynaklarını çeşitlendirmek amacıyla yetkili kişilerden yerel yönetimlerin işleyişi, somut olmayan kültürel miras uygulamaları, yayınları, etkinlikleri ve kursları ile ilgili belgeler, dokümanlar ve veri tabloları istenmiştir. Çeşitli kaynaklardan alınan veriler sayesinde kaynak zinciri sürdürülmüştür (Yin, 2003). Bu belgeler ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Araştırma kapsamında yerel yönetimlerin sosyal medya hesapları,

müzeleri, kursları ile ilgili araştırma amaçlarına uygun gözlemlerde bulunulmuştur. Bu gözlem ve doküman analizi sonuçları araştırmanın bulgular kısmında ayrıntılı olarak rapor edilmiştir. Bu analizler araştırmalardaki verilerin sistematikleştirilmesini sağlamakta ve verilerin tasnif edilerek yeni veri kaynaklarının oluşturulmasını kolaylaştırmaktadır (Baxter ve Jack, 2008).

3.5. Verilerin Analizi ve Temalaştırılması

Nitel çalışmalarda daha çok 3 tür analiz yöntemi tercih edilmektedir. Bu yöntemlerden birincisi verilerin olduğu gibi aktarılmasıdır. Bu yöntemde görüşme kayıtlarının, gözlem raporlarının bir kısmına da yer verilir. Bir diğer yöntem betimsel analizle birlikte içerik analizine de yer verilmesi yöntemidir. Betimsel analiz yönteminde detaylı analiz yapılmadan genel özelliklerin, demografik ve sosyo kültürel özelliklerin tasvir edildiği analiz yöntemidir (Miles ve Huberman, 1994). İçerik analizi ise daha sistematik ve ayrıntılı bir analiz gerektirir. Bu analizde sıklıkla vurgu yapılan olay, olgu veya nesneler kodları, benzer ve ilişkili kodlar kategorileri ve benzer kategoriler de temaları oluşturmaktadır. Bu analiz verilerin sistematik bir şekilde ayrıştırılması ile gerçekleşmektedir (Merriam ve Grenier, 2019).

Miles ve Huberman (1994)'a göre 3 farklı kodlama süreci gerçekleştirilebilir. Bu süreçlerden ilki daha önceden belli olan kavramlara yönelik kodlamadır. Diğer farklı kodlama türü ise verilere göre oluşturulmuş kodlama türüdür. Sonuncu olarak ise araştırmanın genel çerçevesine göre yapılmış olan kodlamadır. Bu çalışmada birinci kodlama süreci kullanılarak önceden belirlenmiş kavramlara yönelik kodlama yapılmıştır.

Bu çalışmada veriler içerik analizi yönteminden yararlanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi yapılma süreci ile kategori oluşturma süreci eş zamanlı ilerlemiştir. Kategorilerin çerçevesi öncelikle 2003 yılında imzalanan SOKÜM sözleşmesidir (SOKÜM, 2003). Bu sözleşmenin tanımlarının yer aldığı 2. Maddesinin 3. Fıkrasında “koruma” terimi tanımlanmaktadır. Koruma terimi şu şekilde tanımlanmaktadır;

“Koruma” terimi, somut olmayan kültürel mirasın yaşayabilirliğini güvence altına alma anlamına gelir; buna kimlik saptaması, belgeleme, araştırma, muhafaza, koruma, geliştirme, güçlendirme ve özellikle okul içi ya da okul dışı eğitim aracılığıyla

kuşaktan kuşağa aktarma olduğu kadar, bu kültürel mirasın değişik yanlarının canlandırılması dâhildir.

Bu maddede yer alan koruma terimi kapsamında olan kriterlere, literatür taramasına ve uzman görüşlerine göre yerel yönetim faaliyetleri 8 kategori altında değerlendirilmiştir.

- Alan Araştırması Çalışmaları
- Dokümantasyon ve Arşivleme Çalışmaları
- Müzeleme Çalışmaları
- Eğitim Çalışmaları
- Uygulama ve Yeniden Canlandırma Çalışmaları
- SOKÜM Kurumsal Yapı Çalışmaları
- SOKÜM İl Tespit Komisyonu Üyeliği Çalışmaları
- Uluslararası İş Birliği Çalışmaları

Bu kategoriler kapsamında doküman inceleme raporları, görüşme ve gözlem dokümanları analiz edilmiştir.

Veriler öncelikle tablolastırılmış ve sistematik bir veri seti haline getirilmiştir. Bu veriler yerel yönetimlerin kültür alanındaki yıllık mali kaynakları, belediyelerin meslek edindirme kursları bilgileri, müze bilgileri ve müzelerin faaliyet raporları, yerel yönetimlerin 4 yıllık faaliyet ve etkinlik raporları, yayınları ve bu yayınların içerikleri, sosyal medya bilgileri, uluslararası örgütler ile etkileşimlerini kapsamaktadır. Ayrıca her bir kategori içerisindeki veriler, SOKÜM Sözleşmesindeki 2. Maddesinin 2. Fıkrasındaki alanlarına göre kategorilendirilmiştir. Bu unsurlar;

- a) Sözlü gelenekler ve anlatımlar;
- b) Gösteri sanatları;
- c) Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler;
- d) Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar;
- e) El sanatları geleneğidir.

Verilerin kategorilendirme sürecinde öncelikle koruma faktörleri dikkate alınmış ardından SOKÜM unsuru bakımından analiz edilmiştir. Bu analiz sürecinde uzman görüşleri alınmış ve SOKÜM sözleşmesindeki kriterlere göre değerlendirme yapılmıştır.

Alan araştırması çalışmaları altında yerel yönetimlerin alana özgü birim oluşturup oluşturmadıkları, eğer bir birim varsa bu birimin ne tür çalışmalarda bulunduğu, bu çalışmaların içeriklerinin neler olduğu, yayınlarının olup olmadığı, eğer yayınları varsa içeriklerinin neler olduğu sorularına cevap aranmıştır. Ayrıca yürütülen projeler, yapılan etkinlikler ve araştırma merkezlerinin sosyal medya hesapları da incelenmiş, değerlendirmeye dâhil edilmiştir. Yapılan yayınların ve etkinliklerin hangi SOKÜM unsurunu içerdiği ile ilgili betimsel tablolar oluşturulmuştur.

Dokümantasyon ve arşivleme çalışmaları kategorisinde ise yerel yönetimler tarafından oluşturulmuş basılı ve dijital kaynaklar analiz edilmiştir. Bu kaynaklar, dergi, gazete, kitap, broşür ve CD'lerden oluşmaktadır. Dergiler, gazeteler ve kitapların sayıları, içeriklerinin ne kadarının SOKÜM unsurlarından oluştuğu ve bu unsurların neler olduğu ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Broşürler ve CD'ler de ayrı ayrı içerikleri bakımından analiz edilmiştir.

Müzeleme çalışmalarında ise yerel yönetimler sahip oldukları müzeler ve bu müzelerin SOKÜM unsurları ile ilişkisi, müzelerde sergilenen unsurlar, müzelerin faaliyetleri, uygulamaları, ziyaretçi sayıları ve sosyal medya hesapları ile ilgili ayrıntılı analizler gerçekleştirilmiştir.

Eğitim çalışmaları kategorisi altında ise belediyelerin sanat ve meslek eğitim kursları eğitim merkezlerinin vermiş oldukları eğitimler, içerikleri ve katılımcı sayıları incelenmiştir. Verilen kursların SOKÜM ile ne oranda ilişkisi olduğu, hangi SOKÜM alanını içerdiği ve ne kadar katılımcının katıldığı ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Uygulama ve yeniden canlandırma çalışmaları kategorisi altında ise somut olmayan kültüre ilişkin belediyelerin genel uygulamaları ve bu uygulamaların yeniden canlandırılmasına dair etkinlikleri içermektedir. Bu kapsamda belediyelerin yaptığı yarışmalar, festivaller, şenlikler, müzelerin yaptığı etkinlikler, oyunlar ve geziler incelenmiştir.

SOKÜM kurumsal yapı çalışmaları kategorisi kapsamında SOKÜM'e yönelik yerel yönetimlerin yönetmeliklerinin olup olmadığı ayrıca eğer varsa bu yönetmeliklerin neleri içerdiği ile ilgili incelemeler yer almaktadır.

SOKÜM il tespit komisyonu üyeliği çalışmaları kategorisinde yerel yönetimlerin il tespit komisyonları ile ilişkileri ve il tespit komisyonlarına yönelik çalışmaları incelenmiştir.

Uluslararası iş birliği çalışmaları kategorisinde ise yerel yönetimlerin SOKÜM'e yönelik uluslararası iş birlikleri ve içerikleri incelenmiştir.

3.6. Geçerlilik ve Güvenirlik

Bilimsel bir araştırmanın onay alıp kabul görmesi o araştırmanın ne derece geçerli ve güvenilir olduğuna bağlıdır. Nitel araştırmaların geçerli ve güvenilir olması o araştırmanın desenine, araştırma sürecine, veri toplama araçlarına, analiz sürecine, raporlaştırılmasına, araştırmacının konumuna, tutarlılığına ve inandırıcılığına bağlıdır (Baltacı, 2019).

Nitel araştırmalarda geçerlilik için araştırma sürecinin açık ve şeffaf bir şekilde ifade edilmesi gerekmektedir (Creswell, 2016). Nitel araştırmalarda üç tür geçerliliğe bakılmaktadır. Bu geçerlilikler sırasıyla yapı geçerliliği, iç geçerlilik ve dış geçerliliktir. Patton (1987) nitel araştırmalarda verileri çeşitlemenin yapı geçerliliğini sağlama konusunda etkili olduğunu ifade etmiştir. Bu araştırmada da veri kaynakları çeşitlendirilmiştir. İki veya daha fazla yöntem kullanılarak yapılmış çeşitlendirilmeye üçgenleme adı verilmektedir. Bu şekilde kaynak zinciri devam ettirilmiş olmaktadır (Yin, 2003). Çalışmada gözlem, görüşme ve doküman analizi yöntemleri kullanılmıştır. Diğer bir geçerlilik türü iç geçerliliktir. İç geçerliliğin sağlanabilmesi için araştırma sürecinde verilere ve sonuçlara nasıl ulaşıldığına bakılmalıdır. Ayrıca katılımcıların belirttikleri ifadelerin teyit edilmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu çalışmada veri toplama süreci ve analiz süreci ayrıntılı olarak belirtilmiş ve katılımcılar ile görüşme notları paylaşılmıştır. Bu sayede iç geçerlilik sağlanmaya çalışılmıştır. Diğer bir geçerlilik türü ise dış geçerliliktir. Dış geçerlilik araştırmanın aktarılabilirliği ile ilgilidir. Yani dış geçerlilikte “bir nitel araştırmanın sonucu benzer katılımcılara ve ortamlara sahip başka bir çalışmaya aktarılabilir mi?” bu soruya cevap aranır. Başka bir araştırmacı da benzer bir çalışmada benzer aşamalardan geçmelidir (Meriam, 2013). Tabi ki nitel bir araştırma olması bakımından genelleme söz konusu değildir. Bu araştırmada da yerel yönetimlerin belirlenme aşaması ve ortamın özellikleri ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Katılımcıların özellikleri ise bulgular bölümünde belirtilmiştir. Dış geçerlilik de bu sayede sağlanmış olmaktadır.

Nitel araştırmalarda güvenirlilikte ise inandırıcılık durumuna bakılmaktadır. Yapı geçerliliğinde de geçerli olan üçgenleme yöntemi bulguların inandırıcılığını

arttırmaktadır. Ayrıca verilerin kaynaklarının açık olarak belirtilmesi de güvenilirliği arttırmaktadır. Bu çalışmadaki veri kaynakları yerel yönetimlerin internet siteleri, temin edilen e tablolar, kurs kayıtları, broşürler, sosyal medya hesapları, görüşme ve gözlem notlarıdır. Veri kaynakları ile ilgili ayrıntılar bulgular bölümünde ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Yine kategori oluşturma sürecinde uzman desteğinin alınması da güvenilirlik açısından önemlidir (Creswell, 2016).

3.7. Verilerin Raporlanması

Nitel araştırmalarda kısıtlı ve belli bir örneklem ile evrenin genellenemeyeceği açıktır. Genelleme yapılması da çok doğru değildir. Çünkü nitel araştırmalar sosyal gerçeklikleri konu almaktadır. Sosyal gerçekliklerin yapısı ise birçok faktörden etkilen karmaşık bir yapılardır. Dinamik bir yapı mevcuttur. Her yapı, nesne veya olgu öznel olması bakımından genelleme yapılamamaktadır (Merriam ve Grenier, 2019).

Nitel araştırmalardaki bulgular bir olayın olgunun daha derinlemesine anlaşılmasını ve keşfedilmesine aracılık etmektedirler. Bu sebepler ayrıntılar önemlidir ve derinlemesine rapor edilmelidirler. Verilerin, kodların ve kategorilerin nasıl oluşturulduğu, nasıl yorumlandığı belirtilmelidir. Bu şekilde araştırmada geçerlilik artırılmış, güvenilirlik ve inandırıcılık etkin kılınmış olur. Nitel araştırmalar nicel araştırmalara göre daha ayrıntı içermesi, veri setlerinin daha kabarık olması ve bu ayrıntıların da paylaşılması gerektiğinden dolayı çoğunlukla daha uzun yazılmaktadırlar (Bogdan ve Bigten, 1998). Ayrıca bulgular sunulurken sistematik ve düzenli olarak yer verilmesi, tablo ve grafiklerden yararlanılması araştırmanın anlaşılabilirliğini arttırmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu bakımdan nitel araştırmalar daha fazla “kamuya hitap etme” özelliği taşımaktadırlar.

Bu araştırma 4 farklı belediye ile çalışılması bakımından genellenebilirliği olmamasına rağmen iyi uygulama örnekleri içermesi bakımından diğer belediyelere kılavuz ve örnek olma niteliği taşımaktadır. Ayrıca araştırma süreci, örneklem ve katılımcılar ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Veri analizi süreci net bir şekilde ifade edilmiş ve raporlaştırılmıştır. Bulgular açık, net ve anlaşılır olması bakımından kamuya hitap etme özelliğini taşımaktadır. Ayrıca diğer araştırmacılara da yol gösterici olma özelliği göstermektedir.

Tezimizin araştırma yöntemini ele aldığımız bu bölümde “Araştırma Yaklaşımı, Araştırma Deseni, Örneklem Seçimi, Verilerin Toplanması, Verilerin Analizi ve Temalaştırılması, Geçerlilik ve Güvenirlik, Verilerin Raporlanması” başlıkları altında araştırmamızda kullanılan yöntem ve metotlar, örneklem seçimi, veri toplama süreci ve analizi, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları ve verilerin raporlanma süreçlerine ilişkin bilgilere detaylı bir şekilde yer verilmiştir. Araştırmanın amaç ve problemlerine bağlı olarak nitel bir araştırma süreci tercih edilmiş ve çalışmalar bu kapsamda yürütülmüştür. Belediyeler ve SOKÜM koruma çalışmaları ve arasındaki ilişkinin ortaya konulması amacıyla durum çalışması deseninden yararlanılmıştır. Ayrıca kasti (amaçlı) örneklem yöntemi kullanılarak UNESCO Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İşbirliği Ağı üyesi olan Nevşehir Belediyesi, UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağı'nda yer alan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve ülkemizde belediye olarak kapsamlı bir somut olmayan kültürel miras çalışması yapan ve bu çalışmalarla ilgili yayınlar çıkarmış olan Bursa Büyükşehir Belediyesi ve araştırmacının bulunduğu bölgeye katkı sağlaması, yüksek oranda unsurunun envanter listesinde bulunması ve kolay ulaşılabilir örneklem olması bakımından Isparta Belediyesi örneklem alanı olarak seçilmiştir. Örneklem alanından yarı yapılandırılmış görüşme yöntemiyle veriler toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilerek tablolastırılmış ve bir veri seti haline getirilmiştir. SOKÜM sözleşmesi koruma terimi kapsamında olan kriterlere, literatür taraması ve uzman görüşlerinden yararlanarak oluşturulan “Alan Araştırması Çalışmaları, Dokümantasyon ve Arşivleme Çalışmaları, Müzeleme Çalışmaları, Eğitim Çalışmaları, Uygulama ve Yeniden Canlandırma Çalışmaları, SOKÜM Kurumsal Yapı Çalışmaları, SOKÜM İl Tespit Komisyonu Üyeliği Çalışmaları, Uluslararası İş Birliği Çalışmaları” kategorileri altında yerel yönetim faaliyetleri değerlendirilmiş ve raporlaştırılmıştır.

4. BÖLÜM

SOKÜM SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA YEREL YÖNETİM UYGULAMALARI

4. SOKÜM SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA YEREL YÖNETİM UYGULAMALARI: TİPİK ÖRNEKLER

Yerel yönetimler bulundukları da bölgedeki kültürel değerlerin ortaya çıkarılması, kayıt altına alınıp belgelenmesi, canlandırılması ve gelecek kuşaklara aktarılması gibi süreçlerde yer alması gereken en önemli aktörlerden birisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu aktörlerin kültür alanında yapmış oldukları faaliyetler yerel değerlerin korunması ve kalkınması açısından çok değerlidir. Bunun yanı sıra 5393 Sayılı Belediye Kanunu’nda “Kültür ve sanat hizmetleri” belediyelerin asli görev ve sorumluluk alanı olarak belirtilmiştir. Araştırmamızın temelini oluşturan yerel yönetimlerin SOKÜM uygulamaları yöntem bölümünde detaylı olarak açıklanmış ve bunun sonucunda ikisi büyükşehir ikisi il belediyesi olmak üzere dört belediye belirlenerek incelenmiştir. İncelemeye konu olan belediyeler alfabetik sıraya göre Bursa Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Isparta Belediyesi ve Nevşehir Belediyesi’dir.

Bu belediyelerin SOKÜM konusundaki tutum ve davranışları, faaliyetleri ve uygulamaları araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Elde edinilen veriler “Alan Araştırması Çalışmaları, Dokümantasyon ve Arşivleme Çalışmaları, Müzeleme Çalışmaları, Eğitim Çalışmaları, Uygulama ve Yeniden Canlandırma Çalışmaları, Soküm Kurumsal Yapı Çalışmaları, Soküm İl Tespit Komisyonu Üyeliği Çalışmaları ve Uluslararası İş Birliği Çalışmaları” başlıkları altında her belediye özelinde analiz edilmiştir.

4.1. Bursa Büyükşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları

1987 yılında büyükşehir belediyesi olan Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin görev alanı tüm Bursa ili sınırlarını kapsamaktadır. Bursa ilinin 2021 yılı verilerine göre toplam nüfusu 3.147.818 kişidir. Bu nüfus oranı ile Bursa Türkiye İstatistik Kurumu 2021 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre Türkiye’nin

dördüncü büyük ilidir. Bursa Büyükşehir Belediyesi görev sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe belediyeleri ile hareket etmektedir. Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde yirmi bir daire başkanlığı¹¹ bulunmaktadır.

2021 Ekim ayı içerisinde farklı zaman dilimleri içerisinde Bursa Büyükşehir Belediyesi yetkilileri ve birimleriyle doktora tezi kapsamında görüşmeler gerçekleştirilerek bilgi alınmıştır. Bu kapsamda belediye Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ve birimleri, Bursa Araştırmaları Merkezi ve Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü yetkilileri ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşme sonucunda belediye bünyesinde bulunan Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı birimlerinde somut olmayan kültürel miras ile ilgili çalışmalara rastlanmıştır. Bu daire başkanlıkları ve birimler Tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Birimleri

Büyükşehir Belediye Başkanı	
Genel Sekreter	
Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı	Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı
<u>Kültür Şube Müdürlüğü</u> -Tayyare Kültür Merkezi - Beyazıt Paşa Kültür Merkezi - Mehmet Akif Ersoy Kültür Merkezi - TKM Sami Güner Sanat Galerisi - TKM Cemal Nadir Güler Sanat Galerisi -Ressam Şefik Bursalı Sanat Galerisi	<u>Aile, Kadın ve Çocuk Hizmetleri Şube Müdürlüğü</u>
<u>Kütüphaneler Şube Müdürlüğü</u> - Şehir Kütüphanesi - Şehbenderler Konağı Kütüphanesi - Lala Şahin Paşa Çocuk Kütüphanesi - Mimarşinan Sosyal Yaşam Merkezi Kütüphanesi - AliPaşa Oyuncak Kütüphanesi - Bursa Millet Kütüphanesi	<u>Engelliler Şube Müdürlüğü</u>

¹¹ <https://www.bursa.bel.tr/idari>

- Gezici Kütüphane

Müzeler Şube Müdürlüğü

MÜZELER

- Bursa Kent Müzesi
- Hünkâr Köşkü Müzesi
- Karagöz Müzesi
- Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
- Merinos Enerji Müzesi
- Bursa Göç Tarihi Müzesi
- Bursa Vakıf Kültürü Müzesi
- Bursa Yaşam Kültürü Müzesi
- Muradiye Kuran ve El Yazmaları Müzesi
- Arkeopark Aktopraklık Höyük / Açık hava Müzesi
- Zindan Kapı

SULTAN KÜLLİYELERİ

- Osman Gazi ve Orhan Gazi Türbeleri
- Sultan Murat Hüdavendigâr Külliyesi ve Muradiye Külliyesi
- Sultan Yıldırım Beyazıt Külliyesi
- Sultan Çelebi Mehmet Külliyesi (Yeşil Türbesi)
- Sultan 2. Murad Külliyesi

Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü

- Bursa Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları (BUSMEK)
- Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi
- Sağlıklı Yaşam Hizmetleri (Diyetisyen ve Spor)
- Ana Kucağı Çocuk Eğitim Merkezleri

Orkestra Şube Müdürlüğü

Huzurevi Şube Müdürlüğü

Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü

Bursa Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Strateji Haritasında kültür ve turizm hizmetleri yönetimi konusunda amaç ve hedefleri Tablo 8’de belirtmiştir. Bu hedefler incelendiğinde Bursa Büyükşehir Belediyesi Bursa ilinin kültürel değerlerinin tanınırlığının ve farkındalığının artırılması, gelecek nesillere aktarılması, canlandırılması gibi SOKÜM sözleşme metninde de vurgulanan koruma özelliklerine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 8. Bursa Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Strateji Haritası
kültür ve turizm hizmetleri yönetimi

AHA4. Kültür ve Turizm Hizmetleri Yönetimi
A4. Kültür ve Turizm Zenginliklerine Değer Katarak Yerel Ekonomik Refahı Artırmak.
H4.1. Kültürel ve Sanatsal Alanlarda Yapılan Etkinliklerin Erişilebilirlik Düzeyini Artırmak
H4.2. Tarihi, Kültürel ve Doğal Değerlerimizin Gelecek Nesillere Aktarılmasını Sağlamak.
H4.3. Ulusal ve Uluslararası Kültürel ve Sanatsal Alanlarda Bursa'nın Tanınırlığını ve Farkındalığı Arttırmak.
Kaynak: https://www.bursa.bel.tr/dosyalar/yayinlar/201229095827_2021-2022-iKEP.pdf

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017-2021 yıllarını kapsayan beş yıllık dinlenme, kültür ve din hizmetlerine tahsis edinilen bütçe miktarlarına Tablo 9'da yer verilmiştir. Bu bütçe miktarlarına kronolojik olarak bakıldığında Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kültür hizmetlerinin de içinde yer aldığı alana sağladığı bütçe miktarını her yıl önemli bir miktarda artırdığı görülmektedir. Buradan hareketle Bursa ilinin SOKÜM unsurlarının araştırılması, kayıt altına alınması, canlandırılması, yeniden yaratılması ve gelecek kuşaklara aktarılması gibi SOKÜM sözleşme metninde belirtilen koruma yöntemlerine daha fazla bütçe ayırdığı varsayılabilir.

Tablo 9. Bursa Büyükşehir Belediyesi 2017-2021 Yılları Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetlerine Tahsis Edinilen Bütçe Miktarları

Hizmet Yılı	Toplam Bütçe
2021 Yılı	417.735.000,000 TL
2020 Yılı	378.709.000,00 TL
2019 Yılı	310.424.400,00 TL
2018 Yılı	314.888.575,00 TL
2017 Yılı	297.411.130,00 TL

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017-2021 yıllarını kapsayan beş yıllık eğitim hizmetlerine tahsis edinilen bütçe miktarlara Tablo 10'da yer verilmiştir. Bu bütçe miktarlarına kronolojik olarak bakıldığında Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim hizmetlerine ayırdığı bütçe miktarının azaldığı görülmektedir. Bu eğitim

hizmetleri içerisinde Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü'nün de bulunduğu bilinmektedir. Bu müdürlük bünyesinde Bursa Sanat ve Mesleki Eğitim Kursları (BUSMEK), Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi ve Ana Kucağı Çocuk Eğitim Merkezleri gibi içerisinde birçok farklı SOKÜM unsurunun bulunduğu eğitimlerin verildiği görülmektedir. Eğitimlerin yerelde bulunan vatandaşlara birden fazla merkezde ücretsiz olarak verildiği görülmüştür. Bu eğitim faaliyetlerinin bazılarının SOKÜM unsurlarının canlandırılması, yeniden yaratılması ve gelecek kuşaklara aktarılması gibi SOKÜM sözleşme metninde belirtilen koruma yöntemlerini içerdiği tespit edilmiştir.

Tablo 10. Bursa Büyükşehir Belediyesi 2017-2021 Yılları Eğitim Hizmetlerine Tahsis Edinilen Bütçe Miktarı

Hizmet Yılı	Toplam Bütçe
2021 Yılı	3.220.000,00-TL
2020 Yılı	7.880.000,00-TL
2019 Yılı	18.000.000,00 TL
2018 Yılı	15.000.000,00 TL
2017 Yılı	11.500.000,00 TL

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin internet ortamındaki etkileşimini ortaya çıkarmak adına belediye internet sitesinde belirtilen sosyal medya hesaplarındaki takipçi sayıları Tablo 11'de gösterilmiştir. Bu sayılardan hareketle Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal medyalarda toplam 530 bin kişiyle etkileşim içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bu sayının Bursa'nın nüfusuna oranı yaklaşık 1/6'dir (Bursa Nüfusu 3.147.818 kişi). Bu oran büyükşehir belediyesinin sosyal medyada güçlü bir takipçiye sahip olduğunu göstermektedir. Tabii ki bu oran içerisinde Bursa'da yaşamayan ama Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin çalışmalarını takip eden kitlenin olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 11. Bursa Büyükşehir Belediyesi Sosyal Medya Takipçi Sayıları

Sosyal Medya Hesapları	Takipçi Sayısı
X	306.5 Bin Kişi
Instagram	132 Bin Kişi
Facebook	81 Bin Kişi
Youtube	10.9 Bin Kişi
Toplam	530.4 Bin Kişi

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal medya hesaplarının yanı sıra internet sitesi üzerinden yayınlanan Bursa Büyükşehir TV isimli bir TV kanalı bulunmaktadır. Bu TV kanalı içerisindeki yapımlar incelendiğinde bazı SOKÜM unsurları tespit edilmiştir. Tablo 12'de gösterilen unsurlar SOKÜM'ün birçok alanına girmektedir. Bu yapımlar sayesinde SOKÜM unsurları ile ilgili bir farkındalık oluşturulma ve geleceğe aktarma gibi koruma faaliyetlerinin yapılmaya çalışıldığı söylenebilir. Bu tahmin Bursa Büyükşehir TV yayınlarının izlenme istatistiklerine ulaşamadığı için tam olarak desteklenmemektedir.

Tablo 12. Bursa Büyükşehir TV yayınları

Yayın Türü	Yapım İsimleri
Değerlerin Daveti	Bursa Bıçağı, Bursa İpeği, Bursa Kestane Şekeri, Gedelek Turşusu, İnegöl Köfte, İznik Çinisi
Hünerli Eller	Hayali (Karagöz-Hacivat), İpek, Bursa Bıçağının Tarihi Öyküsü, Müzik
Turizm	Bursa Kılıç Kalkan Belgeseli, Harman Yeri, Bursa Tüm Zamanların Güzel Şehri, Bursa Bıçağı, Göç Tarihi Belgeseli, Karagöz ile Hacivat Belgeseli, Merinos Tekstil Müzesi – İpek Hazırlanışı, Elimde Sazım Bursada Gözüm (Bursa Klibi), Bursa Kapalı Çarşı Belgeseli, Bursa Unesco Tanıtım Filmi, Bursa; İpeğin Şehri Belgeseli, Bursa'da Müzeler Canlanıyor, Orhaneli, Harmanlık, 3. Türk Dünyası Ata Sporları Şenliği
Belgeseller	Çarşı Belgeseli, Sokak Oyunları

Bursa Büyükşehir Belediyesi hakkında bazı ön bilgiler verildikten sonra araştırmanın temel sorularına cevap almak amacıyla yapılan daha detaylı incelemeler bu bölümden sonra alt başlıklar halinde aşağıdaki sunulmuştur.

4.1.1. Alan Araştırması Çalışmaları

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Bursa'nın kent belleğini oluşturmak, kaybolmuş ya da kaybolmaya yüz tutmuş somut ve somut olmayan kültürel miraslar üzerine araştırmalar yapmak ve bunları gelecek kuşaklara aktarmak için arşiv oluşturmak amacıyla 2010 yılında Bursa Araştırmaları Merkezi (BAM) kurulmuştur. Bursa Araştırmaları Merkezi (BAM) tarafından kent merkezi ve köylerde birçok araştırma yapılarak elde edilen veriler basılı yayınlar halinde Bursa belleğine kazandırılmıştır. Bunun yanı sıra BAM bünyesinde Çarşı, Kızıklar, Bursa'nın Tarihi Mahalleleri, Köklü Eğitim Kurumları, Bursa Vakfiyeleri, Ulucami, Rehberler, Bursa Mezar Taşları gibi projeler hayata geçirilerek yayın haline getirilmiştir. BAM tarafından ayrıca “Mahalle’de Hayat Var” ve “Kırsal Yaşam, Kırsal Mimari” başlıklı uluslararası sempozyumlar düzenlenmiş ve sunulan bildiriler kitap haline getirilmiştir.

BAM'ın amaçlarından biri de Bursa Kent Belleği oluşturmaktır. Bu nedenle Başbakanlık Osmanlı Arşivi kayıtlarından Bursa'ya ait bilgi, belge, fotoğraf ve haritalar incelenerek bunların kent belleğine kazandırılması sağlanmaktadır. Bu kapsamda yapılan araştırmalar ve sözlü tarih çalışmaları sonucunda elde edinilen fotoğraf ve belgeler dijital ortamda arşivlenmektedir. BAM internet sitesinde yapılan çalışmalardan bazıları sözlü tarih, makaleler, e-kitaplar, foto ve video galeri şeklinde açık kaynak olarak paylaşılmıştır. BAM yaptığı çalışmaları Uludağ Üniversitesi, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüleri ile yürütmektedir. Araştırma merkezinin çıkarmış olduğu yayınlar incelendiğinde bazı yayınların merkez tarafından alan araştırılması yapılarak ortaya çıkarıldığı ve bazı yayınların ise Bursa'da bulunan Uludağ Üniversitesi'nde bulunan akademisyenler ile şehirde yaşayan ve Bursa'nın tarihi ve kültürel değerlerini konu alan yazarların eserlerinin desteklenerek yayın haline getirilmesiyle ortaya çıktığı görülmüştür. Tablo 13'te gösterilen Bursa Araştırmaları Merkezi tarafından Bursa Kültür A.Ş. bünyesinde hazırlanarak yayınlanan kitap kategorileri ve sayıları gösterilmiştir. Bu verilere Bursa Araştırma Merkezi yetkilileri ile yapılan görüşme kapsamında elde edinilen Excel dosyası, kitap kapakları ve

belediye internet sitesinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Tabloya baktığımızda merkez tarafından 182 eser kitap haline getirilmiştir. Bu eserler genel olarak kategorize edildiğinde Bursa ilinin tarihi yönünü ele alan yayınlar, Bursa ilinin arkeolojik ve doğal kültürel miraslarını konu edinen kaynaklar Bursa ilinin SOKÜM unsurları doğrudan ya da dolaylı olarak konu edinen kaynaklar ve diğer kaynaklar olduğu tespit edilmiştir. Araştırmamızın temelini oluşturan SOKÜM alanı ile ilgili çıkartılmış olan kaynak sayıları 72 adet olarak tespit edilmiştir. Bu sayının çıkartılan tüm yayın sayılarındaki oranı yaklaşık %40'tır. Bu oran Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin BAM aracılığıyla SOKÜM alanına büyük bir değer verilği söylenebilir.

Tablo 13. Bursa Araştırma Merkezi Kitap Kategorileri ve Sayıları

Kategori	Kitap Sayısı
Şehir Tarihi ile İlgili Kitaplar (Tarihe Yön Veren Kent Bursa, Cumhuriyetin İlk Yıllarında İstanbul Basınında Bursa, Osmanlı Başkenti Bursa, Bursa Kütüğü, Bursa Tarih Albümü vb.)	62
Arkeolojik ve Doğal Kültürel Miraslarla İlişkili Kitaplar (Bursa'nın Arkeolojik Envanteri, Ulucami, Yıldırım Külliyesi, Bursa Kent Tarihi (Bursa'nın 8000 yıllık uygarlık serüveni), Bursa Kalesi ve Kaleiçi Yapıları Harita, Evliya Çelebi Yolu vb.)	36
Somut Olmayan Kültürel Miraslar ile İlişkili Kitaplar (Bursa'da İpekçilik, Kukla ve Gölge Tiyatrosu, Bursa İli yerli ağzı, Bursa İpeklisi-Tarihi, Ticareti, İpekli ve Pamuklularıyla Ünlü Bursa Şehri, Bursa Köylerinde Çocuk Oyunları ve Oyuncakları, Bursa Köylerinde Ninniler, Maniler, Ağıtlar, Türküler, Giyim Kuşam ve Halk Oyunları, Bursa Köylerinde Gelenek ve Görenekler, Bursa Köylerinde Sözlü Anlatımlar, Bursa Köylerinde Halk Hekimliği, Uygulama Örnekleri ve İnanışlar)	72
Diğer (Bursa'nın Oğlu, İstanbul'un Babası, Peygamberimizin İnsan Sevgisi, Efsane Kaptan Sedat, Yazmışım Anısını Ben Bu Medyanın, 3. Uluslararası Felsefe Kongresi)	12
Toplam	182

BAM tarafından çıkartılan yayınların SOKÜM sözleşme metninde belirtilen alanlara göre kategorize edilmesi Tablo 14’te gösterilmektedir. Bu yayınların yaklaşık %51’nin sadece bir alandaki SOKÜM unsurlarını kapsadığı geriye kalan yaklaşık %49 kısımda yer alan kitapların ise birden fazla alanda yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 14. Bursa Araştırma Merkezi SOKÜM alanındaki Kitap Sayıları

SOKÜM Kategorisi	Kitap Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Köy-ninniler, Köy-türküler, Bursa İli yerli ağzı, Binbir Gece Masalları Bursa Nüshası vb.)	14
Gösteri Sanatları (Mehter, Kukla ve Gölge Tiyatrosu vb.)	2
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler (Harman Yeri, Bursa Köylerinde Ekimden Hasata, Hasattan Sofraya Yemek ve Mutfak Kültürü, Bursa'da Kırklar Meclisi)	10
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar (Bursa Köylerinde Geleneksel Mimari ve Arkeoloji vb.)	1
El Sanatları Geleneği (Bursa İpeklisi-Tarihi, Ticareti, İpekli ve Pamuklularıyla Ünlü Bursa Şehri, Bursa'da İpekçilik, Bursalı Nakkaş Safi, Nun ve Kalem vb.)	10
Birden Fazla Alanı İçeren Kitaplar (Yasayan Müze, Bursa Köylerinde Gelenek ve Görenekler, Bursa Kent Rehberi, Bursa'nın Tarihi Mahalleleri, Bursa Araştırmaları Merkezi Kültür Gezileri vb.)	35
Toplam	72

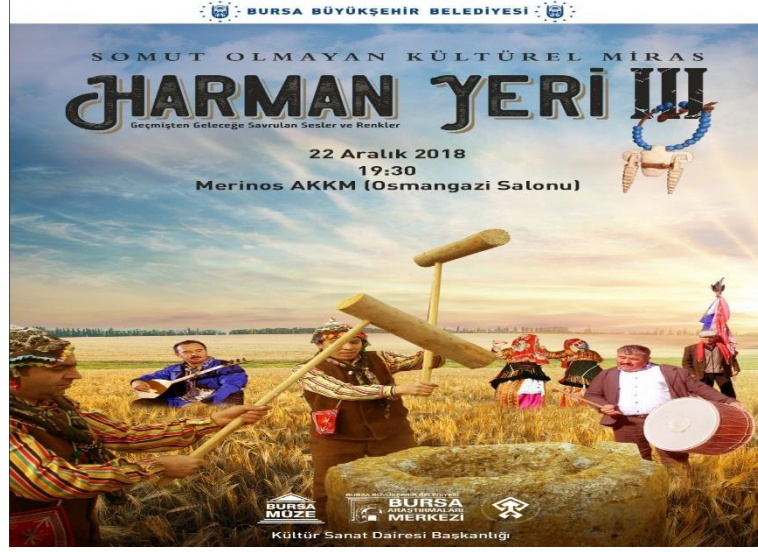
BAM tarafından yürütülen en önemli projelerden birisi de Somut Olmayan Kültürel Miras Projesi’dir. SOKÜM unsurlarını tespit etmek, kayıt altına almak, arşivlemek ve gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla 2010-2013 yılları arasında Bursa ilinin 17 ilçesinde bulunan toplam 130 köyde alan araştırması yapılmıştır. Bu proje kapsamınca araştırma yapılan köylerde doğum, düğün, sünnet ve ölüm gelenekleri, el sanatı geleneği, öykü, efsane, ninni, mâni, masal, türkü, halkoyunu ve seyirlik oyunu gibi SOKÜM alanlarında beliren unsurlar farklı veri toplama araçları kullanarak fotoğraf, görüntü ve ses kayıtları gibi verilerle kayıt altına alınmıştır. BAM tarafından yapılan çalışmalar 2013 yılında “Bu Toprağın Renkleri” başlığıyla özet niteliğinde

yayınlanmış. Daha sonra BAM aracılığıyla 8 başlık altında değerlendirerek basılı kitap haline getirilmiş ve “Somut Olmayan Kültürel Miras Bursa Köyleri Kitap Seti” adıyla 8 cilt halinde yayınlanmıştır. Bu setin içerisinde kitaplara Tablo 15’te yer verilmiştir.

Tablo 15. Somut Olmayan Kültürel Miras Bursa Köyleri Kitap Seti

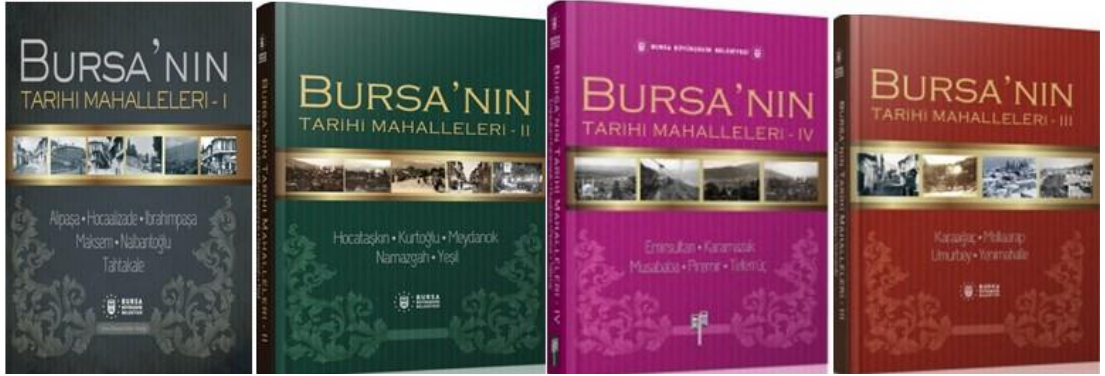
Kitap İsimleri
Bursa Köyleri – 1
Bursa Köylerinde Halk Hekimliği Uygulama Örnekleri ve İnanışları – 1
Bursa Köylerinde Gelenek ve Görenekler – 1
Bursa Köylerinde Geleneksel Mimari ve Arkeoloji – 1
Bursa Köylerinde Çocuk Oyunları ve Oyuncakları – 1
Bursa Köylerinde Ninniler Maniler Ağıtlar Türküler Giyim Kuşam ve Halk Oyunları – 1
Bursa Köylerinde Ekimden Hasata Hasattan Sofraya Yemek ve Mutfak Kültürü – 1
Bursa Köylerinde Sözlü Anlatımlar- 1

BAM tarafında yapılan projelerden bir diğeri ise “Harman Yeri” adlı kültür gecesidir. Bu kültür gecesi projesinde Bursa’nın geleneksel köy kültürü sahneye taşınmıştır. Gönüllülerinde içerisinde yer aldığı 35 kişilik bir ekip tarafından 71 köy araştırılarak köy hayatı içerisinde bulunan doğum gelenekleri, ölüm adetleri, gelin alma törenleri, geleneksel çocuk oyunları, türküler, ninniler gibi birçok yöresel değerler sahnede canlandırılmıştır. Bu proje ile SOKÜM unsurlarının farkındalığını artırma ve yeniden canlandırma gibi SOKÜM unsurlarını koruma faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Resim 5. Harman Yeri

BAM tarafından “Bursa’nın Tarihi Mahalleleri” projesi kapsamında Bursa mahallelerinde sözlü tarih çalışmaları yapılarak hem mahallelerde bulunan eski yapıların tarihçeleri hem de mahalle gelenekleri kaynak kişiler aracılığıyla kayıt altına alınmıştır. Bu proje kapsamında elde edilen veriler yayın haline getirilmiştir. Bu da bir şehrin sahip olduğu değerlerin kayıt altına alınıp arşivlenmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından önemlidir. Resim 6’da Bursa’nın Tarihi Mahalleleri kitaplarına yer verilmiştir.

Resim 6. Bursa’nın Tarihi Mahalleleri Kitapları

Yukarıda belirtilen projelerin dışında BAM tarafından Bursa’nın Köklü Eğitim Kurumları adlı projeye Bursa belleğinde yer edinmiş olan tarihi okullar ile ilgili sözlü tarih çalışmaları yapılarak eski mezunlar ve öğretmenlerin hatıraları kayıt altına alınmıştır. Bu veriler kitap haline getirilerek arşiv çalışması yapılmıştır. Resim 7’de ortaya çıkartılan eserlere yer verilmiştir.

Resim 7. Bursa'nın Köklü Eğitim Kurumları Kitapları

Bursa araştırma merkezinin sosyal medya hesaplarını incelediğimizde yaygın sosyal medya araçlarında hesaplarının bulunduğu ve en fazla Instagram'da etkin olduğu görülmektedir. Tablo 16'da gösterilen verilere göre takipçi sayısının çok olmadığı en fazla takipçi sayısının Instagram hesabında olduğu görülmüştür. Bunun nedeni ise bu hesaplar içerisinde son bir yıl içerisinde kullanılan tek aktif hesabın Instagram hesabı olmasıdır.

Tablo 16. Bursa Araştırma Merkezi Sosyal Medya Takipçi Sayıları

Sosyal Medya Hesapları	Takipçi Sayısı
Instagram	5.206 Kişi
Facebook	1.000 Kişi
X	25 Kişi
Youtube	20 Kişi
Toplam	6.251 Kişi

4.1.2. Dokümantasyon ve Arşivleme Çalışmaları

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından SOKÜM unsurlarını kayıt altına almak, arşivlemek ve gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla bazı dokümantasyon ve arşivleme çalışmalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalar dijital kaynaklar ve basılı kaynaklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca yapılan çalışmaları

incelediğimizde farklı türden yayınların bulunduğu da tespit edilmiştir. Tablo 17’de Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin SOKÜM ile ilgili dokümantasyon çalışmalarının kısa bir özetine yer verilmiştir. Aşağıda her bir yayın türü detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 17. Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin SOKÜM Dokümantasyon Çalışmaları

Yayın Türü	Kaynak Türü	Bursa Büyükşehir Belediyesi
Dergi	Basılı ve Dijital Kaynak	Bursa Günlüğü Dergisi
		Bursa’da Zaman Dergisi
		BUSMEK Haber Bülteni Dergisi
		BUSMEK El Sanatları Albümü Dergisi
Gazete	Basılı ve Dijital Kaynak	Şehir Postası Gazetesi
Kitap	Basılı ve Dijital Kaynak	182 Kitap Tablo 14’e bkz.
		2021-2022 Branş Rehberi
Broşür	Basılı ve Dijital Kaynak	Bursa Müzeler Rehberi Broşürü
		Bursa Yaşam Kültürü Müzesi Broşürü
		Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Broşürü
		Bursa Vakıf Kültürü Müzesi Broşürü
CD	Basılı ve Dijital Kaynak	Müzik & Belgesel

Bursa Günlüğü Dergisi

Resim 8. Bursa Günlüğü Dergisi 14. Sayı Kapağı

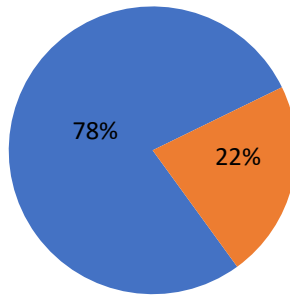
Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2018 yılında yayınlanmaya başlayan Bursa Günlüğü dergisi yüz sayfa ve üç aylık olarak yılda dört defa yayınlanmaktadır. Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Bursa Günlüğü dergisinin amacını Bursa'nın tarihi, kültürel ve doğal değerleri hakkında farkındalığı artırmak, bu konulardaki bilgi birikimini gün yüzüne çıkararak paylaşmak olarak belirtmiştir (Bursa Günlüğü Sayı 1, 2018, s. 1). Dergi basılı ve dijital olarak yayınlanmakta ve ücretsiz olarak vatandaşlara sunulmaktadır. Bursa Günlüğü halen aktif olarak yayınlanmaya devam etmektedir. Bursa Günlüğü içerisinde genel olarak şehrin tarihi, arkeolojisi, kültürü, sanat hayatı, şehre gelen ya da yaşayan ünlü kişilerin hayatlarını konu almaktadır. Ele alınan konulardan bazıları SOKÜM unsurlarını barındırmaktadır. Tablo 18'de Bursa Günlüğü dergisinin toplam 14 sayısı ve bu sayıların içeriğindeki konuların dağılımı gösterilmektedir. 14 sayıda toplam 243 konu bulunmakta ve bunların içerisinde SOKÜM unsurları ile ilgili 54 konu bulunmaktadır.

Tablo 18. Bursa Günlüğü Dergisi Sayı ve Konu Dağılımı

Dergi Sayısı	Dergideki Konu Sayısı	SOKÜM ile ilgili Konu Sayısı
Sayı 1, Mart 2018	21	7
Sayı 2, Haziran 2018	16	6
Sayı 3, Eylül 2018	17	2
Sayı 4, Aralık 2018	19	6
Sayı 5, Mart 2019	16	4
Sayı 6, Haziran 2019	18	4
Sayı 7, Eylül 2019	19	2
Sayı 8, Aralık 2019	15	4
Sayı 9, Mart 2020	19	3
Sayı 10, Eylül 2020	15	1
Sayı 11, Aralık 2020	16	3
Sayı 12, Mart 2021	16	4
Sayı 13, Haziran 2021	16	1
Sayı 14, Eylül 2021	20	7
Toplam	243	54

Bursa Günlüğü dergisi bir kültür dergisidir. Dergideki SOKÜM ile ilişki konulara oransal olarak baktığımızda bu oranın yaklaşık %22 olduğunu görmekteyiz. Şekil 4'te gösterilen bu oran her ne kadar az gibi gözükse de belediyenin diğer yayınlarını göz önünde bulundurduğumuzda dikkate değerdir.

■ 1. Diğer Konular ■ 2. SOKÜM ile ilgili konular

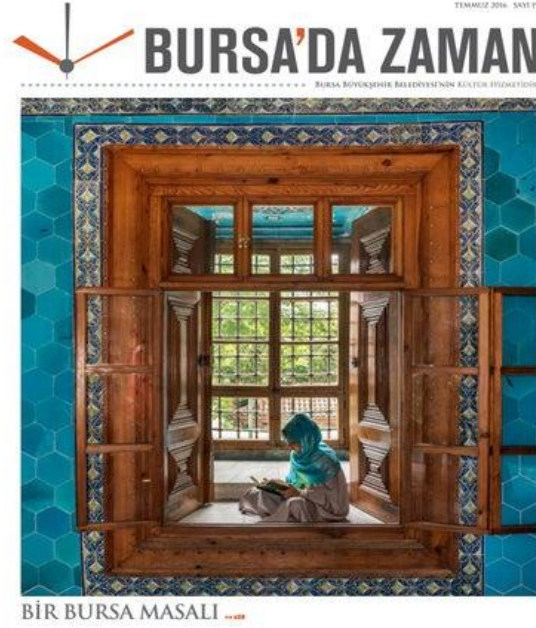
Şekil 4. Bursa Günlüğü Dergisi ve SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı

Bursa Günlüğü dergisinde yer alan SOKÜM unsurları ile ilişkili konuların SOKÜM Sözleşme metninde belirtilen alanlara göre dağılımı incelendiğinde ya farklı alanlarda ya da birden fazla alanda yer alan unsurlar ile ilgili konuların ele alındığını görmekteyiz. SOKÜM alanlarındaki konu dağılımı Tablo 19’da gösterilmektedir. Dergide ele alınan ve SOKÜM içeren unsurları konu edinen yazılar en çok birden fazla alanı bir arada bulunduran konular alanında görülmektedir.

Tablo 19. Bursa Günlüğü Dergisi SOKÜM Alanları Konu Dağılımı

SOKÜM Alanları	Bursa Günlüğü Dergisi
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Bursa Ağızları, Kent Belleğindeki 'Cezayir Ağıdı', Çınarlı Şehrin Efsaneleri, Somuncu Baba vb.)	7
Gösteri Sanatları (Ata Sporları Şöleni, Bursa ve Kılıç-Kalkan, Karagöz Hacivat, Bir Başyapıt: Halay)	4
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler (Fütüvvet ve Ahilik Kapsamında Bursa, Ahi Vakıfları ve Bursa Ahileri, Bursa’da Gülcülük, Bursa Sağlık Tarihi Müzesi)	5
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar (İznik Gölü)	1
El Sanatları Geleneği (Osmanlı Döneminde Bursa’da İpekçilik, Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi, İznik Çini Tarihi, Kuş Kafesi Yapımı, El Yazmalarının Yolculuğu, Bursa'yı Konu Edinen Minyatürler vb.)	15
Birden Fazla Alanı İçeren Konular (Tarihî Hanlar Bölgesi'nde Kültür Hayatı, Geçmişten Günümüze Tarihî Hanlar Bölgesi, Bursa’da Bir Kitabe Ya Da Kuruluş Tezleri, Bursa Ruhaniyeti ve Vakıflar, Bursa Seyahatnamesi, Bursa Sergisi Tarihi vb.)	22
Toplam	54

Bursa'da Zaman Dergisi

Resim 9. Bursa'da Zaman Dergisi 19. Sayı Kapağı

Bursa'da Zaman Dergisi adını Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Bursa'da zaman adlı şiirinden almıştır. Dergi Ocak 2012 ile Nisan 2017 tarihleri arasında 24 sayı olarak çıkartılmıştır. Dergi içerisindeki konu dağılımına bakıldığında genel olarak Bursa'nın tarihi, kültürel ve sosyal değerleri, Bursa'da yaşamış ve şehir hafızasına yer edinmiş kişiler, bazı ortak paydalara sahip başka şehirler ile Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin bu konuda yaptığı faaliyetlerin konu olarak ele alındıkları tespit edilmiştir. Bununla birlikte dergi içerisinde bazı SOKÜM unsurları doğrudan konu edinilmiş ya da dolaylı olarak başka konular içerisinde yer almıştır. Tablo 20'de yayınlanan dergi sayıları, sayılarda yer alan konular ve konular içerisinde yer alan SOKÜM unsurlarını içeren konuların sayılarına yer verilmiştir. 24 sayılı dergi içerisinde toplam 634 konuya yer verilmiştir. Bu konular tek tek incelendiğinde 121 konunun doğrudan ya da dolaylı olarak SOKÜM unsurlarını içerdiği tespit edilmiştir.

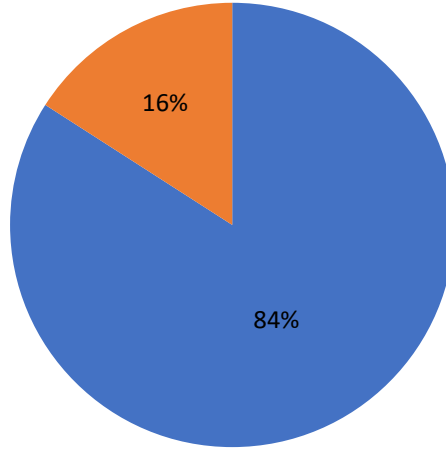
Tablo 20. Bursa’da Zaman Dergisi Sayı ve Konu Dağılımı

Dergi Sayısı	Konu Sayısı	SOKÜM ile İlgili Konu Sayısı
Sayı 1, Ocak 2012	27	11
Sayı 2, Nisan 2012	21	6
Sayı 3, Temmuz 2012	32	7
Sayı 4, Ekim 2012	30	3
Sayı 5, Ocak 2013	35	8
Sayı 6, Nisan 2013	31	6
Sayı 7, Temmuz 2013	30	2
Sayı 8, Ekim 2013	29	5
Sayı 9, Ocak 2014	28	6
Sayı 10, Nisan 2014	25	1
Sayı 11, Temmuz 2014	23	4
Sayı 12, Ekim 2014	27	7
Sayı 13, Ocak 2015	24	1
Sayı 14, Nisan 2015	22	5
Sayı 15, Temmuz 2015	25	4
Sayı 16, Ekim 2015	22	1
Sayı 17, Ocak 2016	26	8
Sayı 18, Nisan 2016	21	5
Sayı 19, Temmuz 2016	26	4
Sayı 20, Ekim 2016	29	4
Sayı 21, Ocak 2017	24	8
Sayı 22, Nisan 2017	24	6
Sayı 23, Temmuz 2017	28	3
Sayı 24, Ekim 2017	25	5
Toplam	634	121

Bursa’da Zaman Dergisi’nde yer alan konuların analizi yapıldığında, derginin tüm sayılarındaki konuların yaklaşık %16’sının SOKÜM unsurlarını içeren konular

olduğu tespit edilmiştir. Şekil 5'te konu dağılım oranlarını gösteren bu durumdan hareketle bu konuda bir eksiklik olduğundan bahsedilebilir.

■ 1. Diğer Konular ■ 2. SOKÜM ile ilgili konular

Şekil 5. Bursa'da Zaman Dergisi ve SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı

Bursa'da Zaman dergisinde yer alan SOKÜM unsurları ile ilişkili konuların SOKÜM Sözleşme metninde belirtilen alanlara göre dağılımı incelendiğinde tüm alanlarda beliren unsurların dolaylı ve doğrudan yer verildiği söylenebilir. Hatta bazı konularda birden fazla alanda beliren unsurlar ile ilgili konuların ele alındığını görmekteyiz. Bursa'da Zaman dergisinde ele alınan ve SOKÜM alanlarında beliren konuların dağılımı Tablo 21'de gösterilmektedir. Tablo 21 incelendiğinde dergide ele alınan ve SOKÜM içeren konular en çok birden fazla alanı bir arada bulunduran konularda görülmektedir.

Tablo 21. Bursa’da Zaman Dergisi Sayı ve Konu Dağılımı

SOKÜM Alanları	Konu Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Uludağ’ın Eteğinden Türküler, Söylenceden Gerçeğe, Binbir Gece Masalları (Bursa Nüshası), Roman Müziği Çalgıcı Mektebinde, Edebiyatçıların Dili, Gezginlerin Gözüyle Bursa vb.)	15
Gösteri Sanatları (Karagöz Gölge Oyunu Metin Yazımı Yarışması, Karagöz Şimdi Ne Yapsın? Kılıç Kalkan Yeni Evinde, Almanya’da Karagöz Fırtınası, Bursa’nın Kültür Elçisi; Karagöz ve Hacivat’ın Festivali)	5
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler (Bursa Çayı Serüveni, Geleneksel Türk Okçuluğu, Bursa’da Ata Spor Heyecanı, Mâh-ı Muharrem Geldi, Bursa Dağ Yöresinde Bir Şenliktir Cumalar, Ramazan, Ulucami ve Bayram vb.)	24
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar (Bursa’da Gül Yetiştiriciliği)	1
El Sanatları Geleneği (Birikim Müzeye Dönüştü: Bursa Bıçak Müzesi, Bursa’da İpekçilik, Kündekârî Sanatı, Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi, Muradiye Türbelerinde Çini Tezyinat, Adriyatik Denizi’nin Derinliklerinden İznik Çinileri, Gelenekli Ebru San’ atımız Vb.)	20
Birden Fazla Alanı İçeren Konular (Bursa Araştırmaları Merkezi, Tarihe Açılan Kapılar: Bursa Müzeleri, Halk Feshanesi: Temaşa-i Ramazan, Bursa’nın Köyleri Kent Belleğinde, Bursa’nın Ufak Tefek Gelenekleri, Bursa’da Köyden Kente Müzecilik Vb.)	57
Toplam	121

BUSMEK Haber Bülteni Dergisi

Resim 10. BUSMEK Haber Bülteni Dergisi 13. Sayı Kapağı

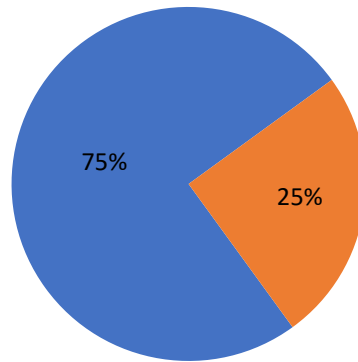
BUSMEK Haber Bülteni dergisi Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2006 yılında açılan Bursa Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (BUSMEK) tarafından yayınlanmaktadır. BUSMEK Haber Bülteni dergisi içerik olarak BUSMEK tarafından yapılan faaliyetleri ve etkinlikleri içermektedir. Dergini bugüne kadar 18 sayı çıkarılmıştır. Bu sayılardan sadece 15., 16., 17. ve 18. sayıların içeriklerine erişilmiştir. BUSMEK Haber Bülteni dergisi kırk sayfa olarak yayınlanmaktadır. Derginin yayınlanma zamanı ve dönemine ilişkin bir veri tespit edilememiştir. Dergi basılı ve BUSMEK internet sitesinde dijital olarak yayınlanmakta ve ücretsiz olarak vatandaşlara sunulmaktadır. BUSMEK Haber Bülteni halen aktif olarak yayınlanmaya devam etmektedir. Dergi içerisinde genel olarak BUSMEK tarafından verilen eğitimler, yapılan etkinlikler, açılan sergiler gibi faaliyetler yer almaktadır. Ele alınan konulardan bazıları SOKÜM unsurlarını barındırmaktadır. Tablo 22’de BUSMEK Haber Bülteni dergisinin içeriği elde edilen toplam 4 sayısı ve bu sayıların içeriğindeki konuların dağılımı gösterilmektedir. 4 sayıda toplam 80 konu bulunmakta ve bunların içerisinde SOKÜM unsurları ile ilgili 20 konu bulunmaktadır.

Tablo 22. BUSMEK Haber Bülteni Dergisi Sayı ve Konu Dağılımı

Dergi Sayısı	Dergideki Konu Sayısı	SOKÜM ile ilgili konu sayısı
Sayı 18	20	2
Sayı 17	20	3
Sayı 16	20	9
Sayı 15	20	6
Toplam	80	20

BUSMEK Haber Bülteni dergisi BUSMEK ile ilgili bir haber bülteni dergisidir. Dergideki SOKÜM ile ilişki konulara oransal olarak baktığımızda bu oranın yaklaşık %25 olduğunu görmekteyiz. Şekil 6’da gösterilen bu oran her ne kadar az gibi gözüktü de dergi içerisinde yer verilen diğer konularda dolaylı olarak SOKÜM unsurları ile bağlantılı konular yer almaktadır. Bu konuları da göz önünde bulundurduğumuzda bu yayın faaliyeti dikkate değer olarak görülmektedir.

■ 1. Diğer Konular ■ 2. SOKÜM ile ilgili konular

Şekil 6. BUSMEK Haber Bülteni Dergisi ve SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı

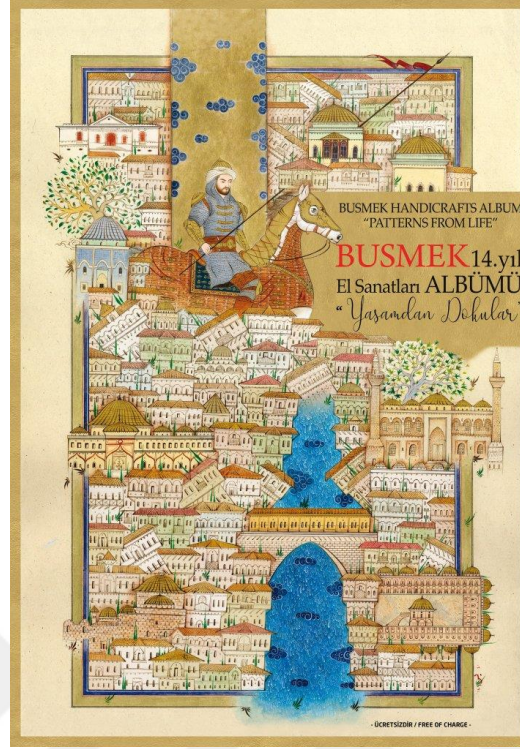
BUSMEK Haber Bülteni dergisinde yer alan SOKÜM unsurları ile ilişkili konuların SOKÜM Sözleşme metninde belirtilen alanlara göre dağılımı incelendiğinde, bu konuların ya farklı alanlarda ya da birden fazla alanda yer alan unsurlar ile ilgili konuların ele alındığını görmekteyiz. SOKÜM alanlarındaki konu dağılımı Tablo 23’de gösterilmektedir. Dergide ele alınan ve SOKÜM içeren unsurları konu edinen yazılar en çok el sanatları geleneği alanında görülmektedir. Ayrıca incelenen dergiler içerisinde sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları ve

toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler alanlarında yer alan hiçbir konunun ele alınmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 23. BUSMEK Haber Bülteni Dergisi SOKÜM Alanları Konu Dağılımı

SOKÜM Alanları	Bursa Günlüğü Dergisi
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	-
Gösteri Sanatları	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şöenler	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar (Geleneksel Tatlar Altın Madalya’yla Taçlandı)	1
El Sanatları Geleneği (Bursa İpeğini Her Yerde Tanıtıyoruz, Bursa İpeği’nin Kalbine Ziyaret, Yabancı Misafirler Çini Sanatı ile Tanıştı, Turizmciler ve Fenomenler İpeğin Merkezinde, Bursa İpeği Dünya ile Buluştu, Öğrenme Şenliği’nde El Sanatları Bir Araya Geldi, Küçük Karikatüristlerin Büyük Başarısı, Bursa’nın Değerleri Sergiyle Taçlandı, Bir Sevdadır İpek-2 Sergisi Açıldı, Yabancı Öğrenciler Ebru Sanatı ile Tanıştı, Bakü’de Ebru, Tezhip ve Çini Sergisi, Dünyanın En Büyük Halı Fuarında Bursa İpeği, Ürdün’ün Başkenti Amman’da Ebru Sergisi Açıldı, Bir Sevdadır İpek, Bursa’nın İpek Halıları Almanya Fuarında, Türk İslam Sanatları Tiflis’te, BUSMEK Türkiye Günleri’ne Renk Kattı)	17
Birden Fazla Alanı İçeren Konular (El Sanatları ve Yöresel Lezzetlerimizle Arnavutluk’taydık, Yabancı Misafirler Türk Kültürüyle Tanıştı,)	2
Toplam	20

BUSMEK El Sanatları Albümü Dergisi

Resim 11. BUSMEK El Sanatları Albümü Dergisi 14. Sayı Kapağı

BUSMEK El Sanatları Albümü dergisi Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2006 yılında açılan Bursa Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (BUSMEK) tarafından yayınlanmaktadır. BUSMEK El Sanatları Albümü içerik olarak BUSMEK tarafından el sanatları alanlarında yapılan ürünlerin tanıtımını içermektedir. Derginin bugüne kadar 15 sayısı ve BUSMEK Bursa Minyatürleri Albümü adlı ekstra bir yayını çıkarılmıştır. Bu sayılardan sadece 13., 14., 15. ve BUSMEK Bursa Minyatürleri Albümü sayıların içeriklerine erişilmiştir. Derginin yayınlanma zamanı ve dönemine ilişkin bir veri tespit edilememiştir. Dergi basılı ve BUSMEK internet sitesinde dijital olarak yayınlanmakta ve ücretsiz olarak vatandaşa sunulmaktadır. BUSMEK El Sanatları Albümü halen aktif olarak yayınlanmaya devam etmektedir. Dergi içerisinde genel olarak BUSMEK tarafından verilen eğitimler kapsamında yapılmış olan sergilerden seçilmiş minyatür, hat, ebru, tezhip, filografi, çini gibi el sanatı ürünleri yer almaktadır. Dergi içerisinde yer verilen konuların çoğunluğunda SOKÜM el sanatları unsurları görülmektedir. Tablo 24'te BUSMEK El Sanatları Albümü dergisinin içeriği elde edilen toplam 4 sayısı ve bu

sayıların içeriğindeki konuların dağılımı gösterilmektedir. 4 sayıda toplam 33 farklı el sanatları unsurları yer almakta ve bunlar SOKÜM alanlarında belirmektedir.

Tablo 24. BUSMEK El Sanatları Albümü Dergisi Sayı ve Konu Dağılımı

Dergi Sayısı	Dergideki Unsur Türleri ve Sayısı
Sayı 13	Minyatür, Tezhip, Hat, Katı', Ebru, Çini, Porselen, Filografi, Seramik Biçimlendirme, Vitray, Resim, Naht, Bilimsel Bitki Çizimi, Kâğıt Çanta, Kâğıt Rölyef, Deri İşlemeciliği, Dekoratif Ahşap Süsleme, Takı, Gümüş Kazaz, Koza Çiçek, Dolgu Oyuncak Bebek, Tığ Örgü Çanta Wayuu, Geleneksel El Nakışları, Maraş İşi, Tel Kırma, İğne Oyası, Kırkyama, Dekoratif Ev Tekstili, Dantel Anglez, Kanaviçe, Giyim, İpek Halı ve Kumaş Dokumacılığı
Sayı 14	Minyatür, Tezhip, Hat, Katı', Ebru, Çini, Porselen, Filografi, Seramik Biçimlendirme, Vitray, Resim, Sanatsal Mozaik, Naht, Kâğıt Rölyef, Deri İşlemeciliği, Dekoratif Ahşap Süsleme, Takı, Gümüş Kazaz, Koza Çiçek, Şiş ve Tığ Örucülüğü, Geleneksel El Nakışları, Maraş İşi, Tel Kırma, İğne Oyası, Kırkyama, Dekoratif Ev Tekstili, Dantel Anglez, Kanaviçe, Giyim, İpek Halı ve Kumaş Dokumacılığı
Sayı 15	Minyatür, Hat, Ebru, Tezhip, Filografi, Çini
BUSMEK Bursa	
Minyatürleri	Minyatür
Albümü	
Toplam	33 Farklı El Sanatı Türü

BUSMEK Bursa Minyatürleri Albümü dergisinde yer alan SOKÜM unsurları ile ilişkili konuların SOKÜM Sözleşme metninde belirtilen alanlara göre dağılımı incelendiğinde el sanatları geleneği alanında yer alan unsurlar ile ilgili konuların ele alındığını görmekteyiz. SOKÜM alanlarındaki konu dağılımı Tablo 25'te gösterilmektedir. Dergide ele alınan ve SOKÜM unsurları içerisinde beliren ürünlerin tümü el sanatları geleneği alanında görülmektedir.

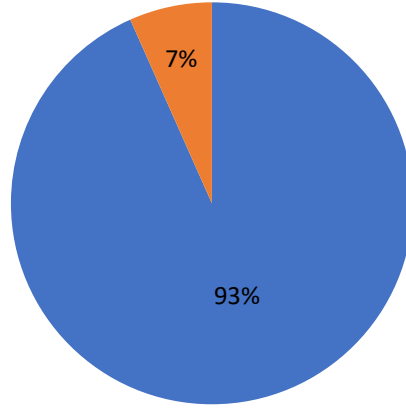
Tablo 25. BUSMEK El Sanatları Albümü Dergisi SOKÜM Alanları Konu Dağılımı

SOKÜM Alanları	Bursa Günlüğü Dergisi
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	-
Gösteri Sanatları	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	-
El Sanatları Geleneği (Minyatür, Tezhip, Hat, Katı', Ebru, Çini, Porselen, Filografi, Seramik Biçimlendirme, Vitray, Resim, Naht, Bilimsel Bitki Çizimi, Kâğıt Çanta, Kâğıt Rölyef, Deri İşlemeciliği, Dekoratif Ahşap Süsleme, Takı, Gümüş Kazaz, Koza Çiçek, Dolgu Oyuncak Bebek, Tığ Örgü Çanta Wayuu, Geleneksel El Nakışları, Maraş İşi, Tel Kırma, İğne Oyası, Kırkyama, Şiş ve Tığ Örücülüğü, Dekoratif Ev Tekstili, Dantel Anglez, Kanaviçe, Giyim, İpek Halı ve Kumaş Dokumacılığı)	33
Birden Fazla Alanı İçeren Konular	-
Toplam	33 Farklı El Sanatı Türü

Şehir Postası Gazetesi

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Şehir Postası Gazetesi aylık şehir gazetesi olarak Ekim 2010 tarihinde beri çıkartılmaktadır. Halen aktif olarak yayınlanan gazetenin aylık olmasına rağmen iki üç aylık gibi düzensiz periyotlarda yayınlandığı tespit edilmiştir. 11 yıllık süreçte son olarak 63. Sayısı çıkartılan gazetenin genel olarak belediye tarafından yapılan faaliyetlerin ve çalışmaların konu edildiği görülmüştür. Yapılan incelemelerde bu konular içerisinde SOKÜM unsurları içerisinde yer alan konuların bulunduğu saptanmıştır. Şehir Postası Gazetesi'nin her bir sayısı reklam ve kapak sayfaları çıkartıldığında 14 sayfadır. Ortalama her sayfada 2 veya 3 haber yer almaktadır. 63 sayıya ulaşan bu gazetede toplamda yaklaşık olarak 2650 habere yer verilmiştir. Şekil 7'de gösterilen grafik incelendiğinde haber konusu dağılımı oranları görülmektedir. SOKÜM unsurlarını içeren haber konularının oranı yaklaşık olarak %7'ye denk gelmektedir.

■ 1. Diğer Konular ■ 2. SOKÜM ile ilgili konular

Şekil 7. Şehir Postası Gazetesi ve SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı

Şehir Postası Gazetesi'nde bulunan haber sayısının fazla olmasından dolayı Tablo 26'da sadece SOKÜM unsurlarını doğrudan ya da dolaylı olarak içeren haber konularına yer verilmiştir. Tablo 26'da görüldüğü üzere haberlerin 189 tanesi SOKÜM alanlarından birini veya birkaçını konu almıştır. SOKÜM unsurları ile ilişkili en çok haber birden fazla alanı içeren konular alanında yer aldığı tespit edilmiştir.

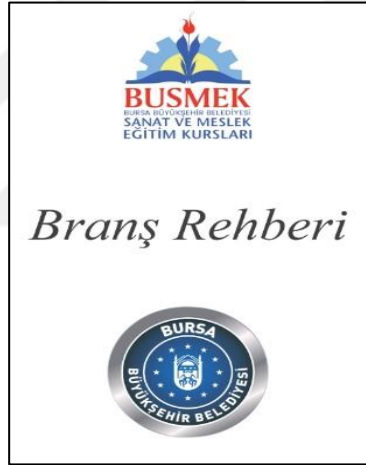
Tablo 26. Bursa Şehir Postası SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı

SOKÜM Alanları	Şehir Postası Gazetesi
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	10
Gösteri Sanatları	18
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	40
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	3
El Sanatları Geleneği	32
Birden Fazla Alanı İçeren Konular	86
Toplam	189

Kitaplar

Araştırma kapsamında Bursa Büyükşehir Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen veriler incelenmiş ve basılı ve dijital olmak üzere toplam 182 kitap tespit edilmiştir. Bu kitapların bazıları Bursa Araştırmaları Merkezi (BAM) tarafından oluşturulurken bazıları da gönüllü ve paydaş olan kişiler tarafından yazılmakta ve Bursa Büyükşehir Belediyesi iştiraklerinden olan Bursa Kültür A.Ş. tarafından kitap haline getirilmektedir. Tablo 13 ve Tablo 14’te gösterilen verilere göre BAM tarafından 182 kitap yayınlanmıştır.

Bunlara ek olarak Bursa Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (BUSMEK) tarafından eğitim dönemlerinin başında branş bilgilerini içeren yıllık kitaplar hazırlanmaktadır. Bu kapsamda BUSMEK tarafından hazırlanan Resim 12’de gösterilen 2021-2022 Branş Rehberi içerisinde merkez tarafından verilen eğitimlerin detaylı bilgilerini içeren rehber kitabı incelenmiştir.

Resim 12. BUSMEK Branş Rehberi Kitabı

Yapılan inceleme sonucunda Branş Rehberi kitabının içerisinde Tablo 27’de belirtilen 17 adet farklı eğitim branşı ve 264 adet eğitim bulunduğu tespit edilmiştir. Kitap içerisinde eğitimler ile ilgili özet bilgiler bulunmakta ve görsellerle desteklenmektedir. Ayrıca merkez ile yapılan görüşmede kitapta belirtilmiş olan kursların tamamının aktif olarak her dönem açılmadığı ve başvurular sonucuna göre eğitim faaliyetlerinin yürütüldüğü ifade edilmiştir. BUSMEK tarafından açılmış olan kurslar eğitim başlığı altında detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 27. BUSMEK Branş Rehberi Kitabı Eğitim Branşları

Branşlar	Eğitim Sayıları
Bilişim Teknolojileri	15
Büro Yönetimi ve Sekreterlik	5
Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	5
El Sanatları Teknolojileri	78
Grafik ve Fotoğraf	5
Giyim Üretim Teknolojileri	28
Güzellik ve Saç Bakım Hizmetleri	8
Kişisel Gelişim ve Eğitim	21
Kuyumculuk Teknolojisi	2
Makine Teknolojisi	2
Metal Teknolojisi	2
Muhasebe ve Finansman	12
Müzik ve Gösteri Sanatları	4
Sanat ve Tasarım	27
Sağlıklı Yaşam Hizmetleri	2
Yabancı Dil Eğitimi	32
Yiyecek İçecek Hizmetleri	16
Toplam	264

Genel olarak Branş Rehberi kitabı incelediğinde Tablo 28’de gösterildiği üzere 5 farklı branş altında 45 eğitimin SOKÜM unsurlarını içerdiği tespit edilmiştir. SOKÜM sözleşmesinde belirtildiği üzere koruma çalışmalarında eğitim faaliyetlerinin önemi büyüktür. Branş rehberi incelediğinde içinde bulunan eğitimler içerisinde SOKÜM ile ilişki eğitimlerin oranı %15’tir.

Tablo 28. BUSMEK Branş Rehberi Kitabı SOKÜM ile İlgili Eğitim Branşları

Branşlar	Eğitim Sayıları
El Sanatları Teknolojileri (Geleneksel El Nakışları, Elde Antep İşi, Keçe)	25
Kuyumculuk Teknolojisi (Hasır Örmeci, Gümüş İşlemciliği)	2
Müzik ve Gösteri Sanatları (Bağlama, Karagöz Sanatçısı (Hayali) Eğitimi)	2
Sanat ve Tasarım (Ebru, Minyatür, Tezhip)	14
Yiyecek İçecek Hizmetleri (Geleneksel Türk Mutfağı, Osmanlı Saray Mutfağı)	2
Toplam	45

Broşür

Resim 13. Bursa Müzeler Şube Müdürlüğü Broşürleri

Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeler Şube Müdürlüğü tarafından bünyelerinde bulunan müzeler hakkında belirli dönemlerde tanıtıcı bilgiler verilen el broşürleri hazırlanmaktadır. Araştırma kapsamında müzeler hakkında mevcutta hazır olan dört broşür tespit edilmiş ve incelenmiştir. Tablo 29’da broşürler ve broşürlerin içeriği hakkında bilgilere yer verilmiştir. Yapılan incelemede broşürlerin sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ve el sanatları geleneği alanlarında beliren SOKÜM unsurlarını içerdiği tespit edilmiştir. Bu unsurlar hakkında farkındalık

oluşturma, canlandırma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi koruma çalışmalarına katkı sunması açısından bu broşürler önemli birer kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 29. Bursa Müzeler şube Müdürlüğü Broşürleri ve İeriğı

Müzeler	Broşürleri İeriğı
Bursa Müzeler Rehberi	Belediye bünyesinde bulunan bütün müzelere broőürde yer verilmiş ve bunlar kısa bir bilgi ve görsellerle tanıtılmıştır. Broőürde yer verilen Bursa Kent Müzesi, Karagöz Müzesi, Cumalıkızık Köy Müzesi, Bursa Bıçak Müzesi, Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Bursa Yaşam Kültürü Müzesi, Bursa Göç Tarihi Müzesi, Bursa Vakıf Kültürü Müzesi gibi müzelerin SOKÜM unsurlarını barından müzeler olduğu tespit edilmiştir.
Bursa Yaşam Kültürü Müzesi	Bursa Yaşam Kültürü Müzesi tarihi ve müze içerisinde yapılan etkinlikler ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Müze içerisinde yapılan ve broőürde yer verilen masal anlatımı, geleneksel ocuk oyunları ve Gezek gecesi gibi Bursa'nın SOKÜM unsurlarını içeren faaliyetlerdir.
Merinos Tekstil Sanayi Müzesi	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi tarihi ve müze içeriğı hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra Bursa'nın en önemli SOKÜM unsurlarından biri olan İpekçilik faaliyetleri hakkında müzede yapılan çalışmalara yer verilerek bu konuya dikkat çekilmek istenmiştir.
Bursa Vakıf Kültürü Müzesi	Vakıf kültürü hakkında bilgiler verilmiş olup müze içerisinde vakıf kültürüyle ilgili bilgilere ve görsellerine yer verilmiştir. Vakıf kültürü SOKÜM alanlarından olan Toplumsal Uygulamalar alanına girmektedir. Bu unsurun köklü geçmişi ve belgeleriyle ziyaretçilere sunulması bu mirasın sürdürülebilirliğıne katkı sağlayacaktır.

CD

Resim 14. Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzik ve Belgesel CD'leri

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından çıkartılan diğer bir dokümantasyon çalışması ise müzik ve belgesel CD'lerdir. Yapılan incelemelerde Bursa Büyükşehir Belediyesi iştiraklerinden olan Bursa Kültür A.Ş. tarafından 15 adet çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Tablo 30'da SOKÜM unsurlarını içeren ve diğer konuları içeren müzik ve belgesellere yer verilmiştir. Yapılan incelemelerde 8 adet çalışmanın SOKÜM unsurlarını içerdiği ve bu konuda canlandırma, arşivleme, yeniden yaratma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi SOKÜM sözleşmesinde belirtilen koruma yaklaşımlarını desteklediği tespit edilmiştir.

Tablo 30. Müzik & Belgesel CD'leri

SOKÜM Unsurlarını İçeren Müzik & Belgesel Sayısı	Diğer Konuları İçeren Müzik & Belgesel Sayısı
Uludağ'ın Eteğinden Türküler I	Kubbelerden Semaya
Uludağ'ın Eteğinden Türküler II	Karacabey Longozu Belgeseli
Uludağ'ın Eteğinden Türküler III	Göçmen 25. Yılında Zorunlu
Serhat Türküleri Bursa Mehter Takımı	Bulgaristan Göçü
Efsanevi Miras Karagöz Hacivat	Cumhuriyet Caddesi Belgeseli
Efsanevi Miras Bursa Kılıç Kalkan Halk Oyunu	Efsanevi Miras Bursa Mehteri
Efsanevi Miras Bursa Bıçak Belgeseli	Bursa Çınar Şehir Belgeseli
Ali Enginay Balkanca Türküler	Bir Deli Aşk Hikâyesi Deli Ayten

Yapılan analizlerde Tablo 31'de gösterilen müzik ve belgesel çalışmalarının SOKÜM sözleşmesinde belirtilen sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları ve el sanatları geleneği alanlarını kapsadığı tespit edilmiştir. Bursa Büyükşehir

Belediyesi'nin Bursa'nın sahip olduğu kültürel miras unsurlarını çağın gereklilerine uyarak kayda alması değerlidir.

Tablo 31. Müzik & Belgesel CD'lerinin SOKÜM Alanlarına Göre Dağılımı

SOKÜM Alanları	Şehir Postası Gazetesi
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	Uludağ'ın Eteğinden Türküler I
	Uludağ'ın Eteğinden Türküler II
	Uludağ'ın Eteğinden Türküler III
	Ali Enginay Balkanca Türküler
Gösteri Sanatları	Serhat Türküleri Bursa Mehter Takımı
	Efsanevi Miras Karagöz Hacivat
	Efsanevi Miras Bursa Kılıç Kalkan Halk Oyunu
El Sanatları Geleneği	Efsanevi Miras Bursa Bıçak Belgeseli

4.1.3. Müzeleme Çalışmaları

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Bursa'nın sahip olduğu değerleri, korumak, tanıtmak ve gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla müze faaliyetleri sürdürölmektedir. 2011 yılında Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı bünyesinde Bursa Müzeler Şube Müdürlüğü kurularak Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin müze çalışmalarına verdiğı önem gösterilmiştir. Müze çalışmaları bir müdürlük altında yürütölerek daha etkin ve kurumsal olarak faaliyetler yapmakta ve çalışmaktadır. Yapılan incelemeler ve görüşmeler sonucunda Bursa Büyükşehir Belediyesi'nde Tablo 32'de gösterildiğı üzere toplam 19 müze bulunmaktadır. Özel müze statüsünde bulunan bu müzeler içerisinde Bursa Sağlık Tarihi Müzesi ve Bursa Bıçak Müzesi kapatılarak Bursa Kent Müzesine taşınmıştır. Ayrıca Tophane Sanat Okulu Müzesi hakkında açılış bilgileri dışında bir bilgiye ulaşılammıştır. Şu an aktif olan müzeler özel müze statüsünde yer alarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Tablo 32. Bursa Büyükşehir Belediyesi Müzeleri

Açılış Tarihi	Müze Adı
2003	Hünkâr Köşkü Müzesi
2004	Bursa Kent Müzesi
2007	Karagöz Müzesi
2011	Merinos Tekstil Sanayi Müzesi
2012	Merinos Enerji Müzesi
2014	Bursa Göç Tarihi Müzesi
2015	Aktopraklık Höyük Arkeopark Açık Hava Müzesi
2015	Muradiye Mezar Taşları Müzesi
2015	Tophane Sanat Okulu Müzesi
2015	Cumalıkızık Köy Müzesi
2016	Bursa Vakıf Kültürü Müzesi
2016	Aksu Köyü Müzesi
2016	Karınçalı Kültür Evi ve Müzesi
2017	Belenören Müzesi
2017	Bursa Bıçak Müzesi
2018	Bursa Yaşam Kültürü Müzesi
2018	Bursa Sağlık Tarihi Müzesi
2019	Muradiye Kuran ve El Yazmaları Müzesi
2021	Zindankapı

Bursa Büyükşehir Belediyesi müzeleri hakkında inceleme yapıldığında Tablo 33'te gösterilen verilere göre farklı bilgilerin bulunduğu ve bunların kafa karışıklığına yol açtığı düşünülmektedir. Bursa Müzeler Rehberi incelendiğinde toplam 12 müzenin tanıtımının yapıldığı görülmüştür. Bursa Müzeler Şube Müdürlüğü internet sitesi incelendiğinde güncel olarak 16 müzenin bulunduğu görülmüştür. Tarihi Kentler Birliği güncel müze envanteri incelendiğinde ise Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin bünyesinde 18 adet müzenin bulunduğu belirtilmiştir. Bunlara ek olarak Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü özel müzeler envanteri incelendiğinde Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin 8 müzesi olduğu görülmektedir.

Tablo 33. Bursa Müzeleri Bilgi Kaynakları

Kaynak	Kaynakta Belirtilen Müzeler	Müze Sayısı
Bursa Müzeler Rehberi	Bursa Kent Müzesi, Karagöz Müzesi, Cumalıkızık Köy Müzesi, Bursa Bıçak Müzesi, Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Bursa Yaşam Kültürü Müzesi, Bursa Göç Tarihi Müzesi, Bursa Vakıf Kültürü Müzesi,	12
Bursa Müzeler Şube Müdürlüğü İnternet Sitesi	Bursa Kent Müzesi, Hünkâr Köşkü Müzesi, Karagöz Müzesi, Merinos Enerji Müzesi, Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Bursa Göç Tarihi Müzesi, Bursa Vakıf Kültürü Müzesi, Bursa Yaşam Kültürü Müzesi, Muradiye Kuran ve El Yazmaları Müzesi, Muradiye Mezar Taşları Müzesi, Aktopraklıkhöyük Arkeopark Açık Hava Müzesi, Zindankapı, Aksu Köyü Müzesi, Belenören Müzesi, Karıncalı Müzesi, Cumalıkızık Müzesi.	16
Tarihi Kentler Birliği Müze Envanteri	Bursa Kent Müzesi, Karagöz Müzesi, Hünkâr Köşkü Müzesi, Merinos Enerji Müzesi, Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Bursa Göç Tarihi Müzesi, Bursa Vakıf Kültürü Müzesi, Hüsnü Züher Evi Müzesi, Bursa Bıçak Müzesi, Cımalıkızık Köyü Müzesi, Arkeopark Aktopraklık Höyük/Açıkhava Müzesi, Aksu Köyü Müzesi, Yaşam Kültürü Müzesi, Kuran ve El Yazmaları Müzesi, Sağlık Tarihi Müzesi, Belenören Köyü Müzesi, Karıncalı Köyü Müzesi, Tophane Sanat Okulu Müzesi	18
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Özel Müzeler Envanteri	Bursa Göç Tarihi Müzesi, Bursa Kent Müzesi, Bursa Vakıf Kültürü Müzesi, Bursa Yaşam Kültürü Müzesi, Karagöz Müzesi, Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Merinos Enerji Müzesi, Kur'an ve El Yazmaları Müzesi	8

Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne ait müzeler faaliyetlerini Bursa Müze Müdürlüğü çatısı altında yapılmak ve yapılan çalışmalar diğer müzelerle birlikte Bursa Müze internet sayfası ve sosyal medya hesaplarından paylaşılmaktadır. Yapılan görüşmelerde ve incelenen belgelerde Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne ait müzelerin ayrı ayrı sosyal medya hesaplarının ve internet sitelerinin olmadığı tespit edilmiştir.

Bu durum müze bazında yapılan incelemeleri zorlaştırmakta ve zaman kaybına neden olmaktadır. Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne ait müze sayılarının, müzelerde yapılan etkinliklerin ve programların fazla olmasından dolayı zaman sınırlandırılması yapılarak tüm müzelerin 1 Ocak 2021-31 Aralık 2021 tarihleri arasındaki faaliyetleri incelenmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı müzeler Tablo 33'te gösterilmiştir. Belirtilen bu müzelerin faaliyetleri ve dokümanları incelendiğinde, Bursa Kent Müzesi, Karagöz Müzesi, Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Bursa Göç Tarihi Müzesi, Cumalıkızık Köy Müzesi, Bursa Vakıf Kültürü Müzesi, Aksu Köyü Müzesi, Karıncalı Kültür Evi ve Müzesi, Belenören Müzesi, Bursa Bıçak Müzesi, Bursa Yaşam Kültürü Müzesi ve Bursa Sağlık Tarihi Müzesi'nin SOKÜM alanlarında beliren unsurların bulunduğu tespit edilmiştir. Her müzenin farklı kültürel miras unsurlarını konu almasından dolayı bu müzeler teker teker incelenmeye değer görülmüştür.

Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı müzelerin 5 yıllık ziyaretçi, atölye etkinlikleri ve atölyeye katılan kişilerin sayıları incelenmiş ve Tablo 34'te bu verilere yer verilmiştir. 2020 ve 2021 yılları içerisinde COVID 19 Pandemisi ve buna bağlı sokağa çıkma yasakları müzelerin bu yıllardaki ziyaretçi sayılarını etkilemiştir. Ancak Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan sanal müze turları, sosyal medya çalışmaları ve diğer dijital etkinliklerin bu etkiyi azalttığı düşünülmektedir. Sanal yapılan etkinlerle ilgili istatistiksel verilere ulaşamadığı için tablolaya eklenememiştir. Müzelerin 5 yıllık ziyaretçi sayıları incelendiğinde toplam 2.617.593 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Müzelerde son 5 yılda 2741 atölyenin düzenlendiği ve atölyelere toplam 67.456 kişinin katıldığı tespit edilmiştir. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgilere Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı müzelere insanların çok büyük bir ilgi gösterdiğini ve müzelerin SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma, eğitme, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yaklaşımlarına önemli katkı sunacağı görülmektedir.

Tablo 34. Müze Ziyaretçi Sayıları

Toplam müze listesine göre	Ziyaretçi Sayısı	Atölye Etkinlik Sayısı	Atölyeye Katılan kişi Sayısı
2021	149.444	104	1.157
2020	161.067	157	2.192
2019	895.448	1.125	22.976
2018	794.756	1.008	22.263
2017	616.878	347	18.868
Toplam	2.617.593	2.741	67.456

Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı müzeler Bursa Müze internet sitesi ve sosyal medyalarını tarafından tek bir hesaptan yönetilmektedir. Tablo 35'te de görüleceği üzere Bursa Müze hesabını toplam 35.830 kişi takip etmektedir. En çok ilginin Instagram sosyal medya aracında olduğu tespit edilmiştir. Günümüzde insanların sanal ortamlarda çok vakit geçirdiği herkes tarafından bilinmektedir. Tüketim çağında olduğumuz için artık insanlara uzun metinler okumamakta, uzun videolar seyretmemektedir. Küçük kısa notlarla ve görsellerle yapılan paylaşımlar insanların dikkatini istenilen konu üzerine çekmekte ve sosyal medya araçlarıyla istenilen konular hakkında merak ve farkındalık oluşturmaya imkân sağlamaktadır. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin Bursa Müze sosyal medya hesapları incelendiğinde bu durumun yapıldığı tespit edilmiştir. Sonraki bölümlerde daha detaylı olarak ele alınacak olan bu konunun SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma ve canlandırma süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 35. Bursa Müze Sosyal Medya Takipçi Sayıları

Sosyal Medya Hesapları	Bursa Müze Takipçi Sayısı
Instagram	27.1 Bin Kişi
Facebook	6.4 Bin Kişi
Youtube	1.35 Bin Kişi
X	980 Kişi
Toplam	35.830 Kişi

Bursa Kent Müzesi

Resim 15. Bursa Kent Müzesi El Sanatları Bölümünden Bir Kesit

Bursa Kent Müzesi Bursa'nın sahip olduğu tarihi, kültürel ve sosyal birikimleri tanıtmak amacıyla Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2004 yılında kurulmuş bir müzedir. Bursa Kent Müzesi incelendiğinde üç kattan oluşan bir yapı görülmektedir. Müzenin giriş katında 2 galeri bulunduğu ve bu galerinin ilkinde Bursa ve çevresinde oluşan ilk uygarlıklardan, Osmanlı Dönemi'nde ve Kurtuluş Savaşı yıllarında Bursa'nın sahip olduğu tarihi bilgilerin sunulduğu görülmektedir. Müzenin giriş bölümünde yer alan ikinci galeri de ise kentin Cumhuriyet Dönemi'nden günümüze kadar geçirdiği evrelere yer verilmiştir. Müzede birinci katta Bursa'ya damgasını vurmuş isimler, kentin unutulmuş ya da unutulmaya yüz tutmuş gelenek ve görenekleri, alışkanlıkları “Yaşam ve Kültürüyle Bursa” temasıyla sunulmuştur. Müzenin bodrum katında ise “El Sanatları Çarşısı, İpek Kenti Bursa ve Üreten Bursa” bölümlerine yer verilerek geleneksel meslekler anlatılmıştır. El Sanatları Çarşısı bölümünde arabacı, nalbant, saraç-semerci, yemenici, bıçakçı, bakırcı-kalaycı, marangoz, keçeci, sepetçi, çinici, şekerçi-kebabçı gibi geleneksel mesleklere özgü dükkânların dekor ve canlandırmalarla sunulduğu görülmüştür. Bunlara ek olarak müze içerisinde sergilerin yapıldığı, eğitimlerin ve atölyelerin yapıldığı eğitim atölyesinin ve etkinlikler salonunun bulunduğu görülmüştür. Tablo 36'da gösterilen verilere göre Bursa Kent Müzesi içerisi faaliyetleri içerisinde SOKÜM alanlarında beliren unsurların yoğun bir şekilde görüldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca müze sanal

müzecilik kapsamında fiziki olarak gelemeyen kişilere ücretsiz bir şekilde hizmet vermek amacıyla teknoloji alt yapısını etkin bir şekilde kullandığı tespit edilmiştir.

Tablo 36. Bursa Kent Müzesi Bölümleri

Müze Bölümü	Sergilenen Unsurlar
Bodrum Katı	Bursa Havlusu, Arabacı, Nalbant, Saraç-Semerci, Yemenici, Bıçakçı, Bakırcı-Kalaycı, Marangoz, Keçeci, Sepetçi, Çinici, Şekerci-Kebapçı, İpek Kenti Bursa
Giriş Bölümü	Bursa’da Uygarlıklar Geçidi, Osman Gazi, Orhan Gazi, II. Murat, Yangınlar ve Afetler, Kırık Testiler Susuz, Kurtuluş Savaşı, Yeni Bir Yüz Yeni Bir Soluk, Atatürk ve Bursa, Bursa’yı Yönetenler, Mimarı Yapı, Uludağ
Birinci Kat	Çağdaş Bursa, Bursa’da Doğmak Büyümek, Bursa’nın Ufak Tefek Taşları, Etkinlikler Festivaller, Yemek ve Eğlence Kültürü, Her şeyin Başı Sağlık, Bursa’da Zaman, Perde Kurduk, Işık Yaktık, Turizm, Ekonomi

Bursa Kent Müzesi tarafından yapılan faaliyetler, Bursa Kent Müzesi yöneticileriyle yapılan görüşmeler, Bursa Müze internet sitesi ve sosyal medya hesaplarından elde edilen verilere göre incelenmiş ve Tablo 37’de gösterilmiştir. Müze tarafından yapılan faaliyetlerin 5 yaşından büyük tüm yaş gruplarını kapsadığı tespit edilmiştir. Yapılan faaliyetlerde 10 TL gibi sembolik ücretler alınmaktadır. Bunun nedeni yöneticilere sorulduğunda yapılan faaliyetlere ilgililerin gelmesi ve atölye çalışmalarının ciddiyetle sürdürülmesi için alındığı ifade edilmiştir. Yapılan faaliyetlerin içeriğini incelendiğinde faaliyetlerin birden fazla SOKÜM alanlarında beliren unsurları konu aldığı ve bu unsurlar hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma, eğitim ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yönetmelerini içerdiği görülmüştür. Müzenin yaşayan müze temasını benimsediği ve bu temada faaliyetlerini sürdürdüğü tespit edilmiştir.

Tablo 37. Bursa Kent Müzesi Faaliyetleri

Tarih	İçerik
21 Kasım 2021	Bizim Mahalle Canlanıyor
19 Kasım 2021	Kuruluştan Bugüne Yaşadığım Şehir Bursa Drama Atölyesi
18 Kasım 2021	Bizim Mahalle Drama Atölyesi
17 Kasım 2021	Hazine Sandığı Oyunu
16 Kasım 2021	Hazine Sandığı Oyunu
12 Nisan 2021	Bizim Mahalle Sergi Turu ve Mahallede Kese Kâğıdı Atölyesi
12 Nisan 2021	Bizim Mahalle Sergi Turu ve Mahallede Alışveriş Filesi Yapımı Atölyesi

Bursa Kent Müzesi bünyesinde aynı zamanda Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından sergi çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Tablo 38’de gösterilen 5 yıllık verilere bakıldığında müzede çok çeşitli konularda sergilerin yapıldığı görülmektedir. Sergi konularına bakıldığında başta Bursa kentiyle ilgili olmak üzere SOKÜM unsurlarını da içeren konuların yer aldığını görülmektedir. Sergiler içerisinde “Bizim Mahalle Sergisinin” Bursa’da mahalle kültürünün unutulmaya yüz tutmuş taraflarını hatırlatmak ve tekrar gün yüzüne çıkarmayı hedeflediği görülmüştür. Bu kapsamda sergide bakkal amca, bozacı, radyolar, pikaplar, kasetçalarlar, ankesörlü jetonlu sarı renkli telefon kulüpleri gibi özellikle 1970-1980’li yılların Bursa’sındaki yaşam kültürü anlatılmaktadır. Klasik sergileme yöntemlerinin dışında bu sergi içerisinde belli tarih ve saatlerde sergi alanı gerçek bir mahalleye dönüşmekte ve sergiye gelen ziyaretçiler berberde tıraş olmakta, boza içmekte, geleneksel çocuk oyunları oynayarak bu etkinlikleri bizzat deneyimlemektedirler. Buda bize müzenin yaşayan bir müze olduğunu göstermektedir.

Tablo 38. Bursa Kent Müzesi’nde Gösterilen Sergiler

Yıllar	Sergiler
2021	Bizim Mahalle Sergisi Uludağ’ın Popüler Tarihi Sergisi “Empati” Konulu Uluslararası Karma Resim Sergisi COVID-19 Kahramanlarına Minnet Sergisi Cumhuriyetin Ebedi Sesi Sergisi 1866 Bursa Fotoğraf Sergisi
2020	Uludağ’ın Popüler Tarihi Sergisi “Empati” Konulu Uluslararası Karma Resim Sergisi COVID-19 Kahramanlarına Minnet Sergisi
2019	Bursa’da Arabesk Yıllar Sergisi Bursa’nın 3. Boyutu Fotoğraf Sergisi Uludağ’ın Popüler Tarihi Sergisi Seramikte Modern Yorumlar Sergisi Olgunlaşma Enstitüsü ‘ ‘ Yeşil’den Yansımalar’’ Sergisi İçsel Görüngüler, Gonca Erim Kişisel Sergisi Millî Mücadelenin 100.Yılında Bursa’da 19 Mayıs Fotoğrafları Sergisi Apollo Kelebeğini Takip Et Jürili Resim Sergisi Bir Seyyahın Çizgileriyle Bursa 1866 Fotoğraf Sergisi Bursa’da Cumhuriyet Bayramları Sergisi “Empati” Konulu Uluslararası Karma Resim Sergisi
2018	Atatürk Bursa’da Sergisi Bursa’da Arabesk Yıllar Sergisi Bursa’nın 3. Boyutu Sergisi Bursa’da Kış Fotoğrafları Sergisi Şule Cihan Külük Kişisel Sergisi Bursa’da Kooperatifçilik ve Sanat Sergisi Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesi Yıl Sonu Sergisi 70’lerden 18’e Neler Değişti-İlk ve Ortaokul Öğrencileri Resim Sergisi 11 Eylül Özel Sergisi Türk ve Dünya Pullarında Atatürk Sergisi
2017	Sahne Bursa Sergisi Atatürk’ün Bursa Gezileri ve Bursa’da 10 Kasım Törenleri Sergisi Bursa’da Futbol Tarihi Sergisi Cemal Nadir Güler Sergisi Zeki Müren Güzel Sanatlar Lisesi Yılsonu Resim Sergisi Uluşehir Objektifinden Siyah Beyaz Anlatılar Sergisi Muhammed Necip Hat Sergisi Festivalde 55 Yıl Sergisi Srebrenica Sergisi İki Şehrin Dokusu, Bursa-Kayseri Sergisi 1930’lu Yıllardan 1940’lı Yıllara Bursa’da Cumhuriyet Bayramları Sergisi Atatürk Bursa’da Sergisi Bursa’da Zaman Fotoğraf Sergisi Bursa’da Arabesk Yıllar Sergisi

Bir müzenin etkinliğinin ölçülmesinde en önemli unsurlardan birisi de ziyaretçilerdir. Müzelere ziyaretçiler tarafından gösterilen ilginin yoğunluğu bir müzede güzel ve insanların dikkatini çeken çalışmaların yapıldığını göstermektedir. Buradan hareketle Bursa Kent Müzesi'nin son 5 yıllık ziyaretçi ve atölye katılımcı sayıları incelenmiş ve Tablo 39'da gösterilmiştir. Müzenin son 5 yıllık ziyaretçi sayısına bakıldığında toplam 380.652 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Müzede son 5 yılda 371 atölyenin düzenlendiği ve atölyelere toplam 9.577 kişinin katıldığı tespit edilmiştir. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgiler Bursa Kent Müzesi'ne insanların ilgi gösterdiğini ve müzenin SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yaklaşımlarında başarılı olabileceğini göstermektedir.

Tablo 39. Bursa Kent Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları

Kent Müzesi	Ziyaretçi Sayısı	Etkinlik Sayısı	Katılan kişi Sayısı
2021	41.347	19	368
2020	34.797	9	659
2019	128.755	168	3.966
2018	94.193	117	2.760
2017	81.560	58	1.824
Toplam	380.652	371	9.577

Karagöz Müzesi

Resim 16. Karagöz Müzesi

Karagöz Müzesi Türkiye'nin ilk ve tek Karagöz müzesi olarak faaliyetlerini Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde sürdürmektedir. Müze içerisinde Tablo 40'ta gösterilen Türk gölge oyunu olan Karagöz'ün tarihçesi, Karagöz-Hacivat galerisi, kukla galerisi, ihtisas kütüphanesi, tasvir yapımı ve uygulama atölyesi ile Karagöz gösteri salonu bulunmaktadır.

Tablo 40. Bursa Karagöz Müzesi Bölümleri

Müze Bölümü	Sergilenen Unsurlar
Birinci Galeri	Karagöz Gölge Oyunun Tarihçesi
İkinci Galeri	Orijinal Karagöz Oyunu Tasvirleri
Diğer Bölümler	Atölye ve Gösteri Salonu

Karagöz Müzesi tarafından yapılan faaliyetler, müze yöneticileri ile yapılan görüşmeler, Bursa Müze internet sitesi ve sosyal medya hesaplarından elde edilen verilere göre incelenmiş ve Tablo 41'de gösterilmiştir. Müze tarafından yapılan faaliyetlerin 5 yaşından büyük tüm yaş gruplarını kapsadığı tespit edilmiştir. Yapılan faaliyetlerde 10 TL ve 15 TL gibi sembolik ücretler alınmaktadır. Bunun nedeni yöneticilere sorulduğunda yapılan faaliyetlere ilgililerin gelmesi ve atölye

çalışmalarının ciddiyle sürdürülmesi için alındığı ifade edilmiştir. Yapılan faaliyetlerin içeriği incelendiğinde Karagöz Müzesi'nin Türkiye'nin UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Miras Temsili Listesi'ne kayıtlı bir unsur olan geleneksel gölge oyununu yeniden canlandıran bir mekâna dönüştüğünü ve müzede yapılan atölye ve faaliyetlerle bu unsurun yaşatılmasına büyük destekler verdiği tespit edilmiştir. Ayrıca bu unsur hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma, eğitim ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yöntemlerini içerdiği görülmüştür. Müzenin müze eğitimi temasını benimsediği ve bu temada faaliyetlerini sürdürdüğü tespit edilmiştir.

Tablo 41. Bursa Karagöz Müzesi Faaliyetleri

Tarih	Müze	İçerik
19 Kasım 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Gölge Oyunu
18 Kasım 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Gölge Oyunu
17 Kasım 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Gölge Oyunu
6 Kasım 2021	Karagöz Müzesi	Çifte Cadılar ve Uludağ'ın Altınları
14 Ağustos 2021	Karagöz Müzesi	Salıncak Oyunu Gösterimi
14 Ağustos 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Tasarım Atölyesi
31 Temmuz 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Uludağ'ın Altınları
31 Temmuz 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Tasarım Atölyesi
3 Temmuz 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Uludağ'ın Altınları
3 Temmuz 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Tasarım Atölyesi
19 Haziran 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Uludağ'ın Altınları
19 Haziran 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Tasarım Atölyesi
12 Haziran 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Uludağ'ın Altınları
12 Haziran 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Tasarım Atölyesi
2 Haziran 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Uludağ'ın Altınları
2 Haziran 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Tasarım Atölyesi
7 Nisan 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Uludağ'ın Altınları
5 Nisan 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Tasarım Atölyesi
3 Nisan 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz'ün Uzay Yolcuğu
27 Mart 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Tasarım Atölyesi
27 Mart 2021	Karagöz Müzesi	Çifte Cadılar Oyunu
20 Mart 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Dadım Olsana
13 Mart 2021	Karagöz Müzesi	Sihirli Orman Gösterimi
13 Mart 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz Tasarım Atölyesi
6 Mart 2021	Karagöz Müzesi	Karagöz'ün Uzay Yolcuğu
25 Ocak 2021	Karagöz Müzesi	Hamur Bebek Masalı

Resim 17. Karagöz Müzesi Farklı Karakterlerinin Tasviri

Karagöz Müzesi'nin son 5 yıllık ziyaretçi ve atölye katılımcı sayıları incelenmiş ve Tablo 42'te gösterilmiştir. Müzenin son 5 yıllık ziyaretçi sayısına bakıldığında toplam 431.564 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Müzede son 5 yılda 83 atölyenin düzenlendiği ve atölyelere toplam 771 kişinin katıldığı tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak müze tarafından son 5 yılda toplam 1206 Karagöz Oyunu gösterimi yapılmış ve 72.559 kişi bu gösterimlere katılmıştır. Gösterilerin genellikle belirli gün ve saatlerde olduğu ve çoğunlukla öğrenci gruplarının rezervasyonuna göre yapıldığı görülmüştür. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgilerden hareketle Karagöz Müzesi'ne ve etkinliklerine insanların büyük ilgi gösterdiğini ve müzenin SOKÜM unsurlarında olan Türk Gölge Oyunu Karagöz-Hacivat hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yaklaşımlarında başarılı olabileceğini göstermektedir.

Tablo 42. Karagöz Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları

Karagöz Müzesi	Ziyaretçi Sayısı	Atölye Etkinlik Sayısı	Atölyeye Katılan Kişi Sayısı	Karagöz Gösteri Sayısı	Gösterisi İzleyici Sayısı
2021	19.241	19	51	93	3.166
2020	27.305	9	44	152	7.961
2019	124.420	21	266	367	22.215
2018	129.172	34	410	285	18.977
2017	131.426	-	-	309	20.240
Toplam	431.564	83	771	1206	72.559

Bursa Yaşam Kültürü Müzesi

Resim 18. Bursa Yaşam Kültürü Müzesi Sunnet Töreni Geleneği

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2018 yılında tarihi bir konağın restorasyonu ile Bursa Yaşam Kültürü Müzesi faaliyete açılmıştır. Müze Bursa'ya ait olan yaşam kültürü değerlerinin sürdürülmesi, tanıtılması ve gelecek kuşaklara aktarılmasını amaç edinmiştir. Tablo 43'te detayı gösterilen 3 katlı tarihi bir Bursa konağı içerisinde, unutulmakta olan Bursa gelenekleri, örf ve adetlerinin bir bölümü yaşam kültüründe kullanılan bazı objeler ve kesitlerle canlandırılmış ve ziyaretçilere sunulmuştur. Çeyiz geleneği, sunnet adetleri, misafir ağırlaması, hacı tehniyeleri,

hamam kültürü, Gezek kültürü gibi Bursa'nın yaşam kültürünü yansıtan birçok konu ele alınmıştır.

Tablo 43. Bursa Yaşam Kültürü Müzesi Bölümleri

Müze Bölümü	Sergilenen Unsurlar
Giriş Bölümü	Yönetim ve Danışma
Birinci Kat	Sofa, Hol, Mutfak, Baş Oda, Sünnet Odası, Hamam
İkinci Kat	Hol, Gelin Odası, Mavi Misafir Odası, Sofa, Dinlenme Odası, Kayınvalide Odası, Kırmızı Misafir Odası

Bursa Yaşam Kültürü Müzesi içerisinde sofa ve bazı odalarda yaşayan müze temasıyla şerbet ve lokum ikramı, Cantık ikramı, aşure dağıtımı, turşu kurma, kestane şekeri yapımı, masal anlatımı, sokak oyunları gibi bazı geleneksel etkinlikler yapılmaktadır. Müzede yapılan etkinlikler 6 yaş üstü tüm yaş gruplarına hitap etmektedir. Tablo 44'te bir kısmı gösterilen faaliyetleri incelediğimizde müzenin yaşayan müze temasını güzel bir şekilde uyguladığı görülmüştür. Özellikle öğrenciler okullardan gruplar halinde gelerek müzedeki etkinliklere katılmaktadırlar. Öğrencilere yönelik etkinlikler içerisinde masal anlatımı, yaratıcı drama, ahşap boyama, bez bebek yapımı ve Bursa'nın gelenek ve göreneklerini anlatma gibi içerisinde SOKÜM unsurlarının bulunduğu görülmüştür. Ayrıca Bursa'nın Gezek kültürü yaz kış olmak üzere müzede yeniden yaşatılmakta ve geleceğe aktarılmaktadır. Müze ziyaretçilerine kültürel objeleri sergileme yapmanın yanı sıra gösterdiği kültürel değerleri uygulama ve yaşama gibi deneyimleme olanağı tanımaktadır. Müze içerisinde ayrıca BUSMEK otantik takı ve iğne oyası eğitimi verilerek müzenin bir eğitim merkezi misyonu kazanmasını sağlamaktadır. Bursa Yaşam Kültürü Müzesi faaliyetleri incelendiğinde bu çalışmaların SOKÜM alanlarında beliren unsurlar hakkında farkındalık oluşturma, canlandırma, yeniden yaratma, eğitim ve gelecek kuşaklara aktarma gibi koruma yöntemleri etrafında şekillendiği görülmektedir.

Tablo 44. Bursa Yaşam Kültürü Müzesi Faaliyetleri

Tarih	Müze	İçerik
20 Kasım 2021	Bursa Yaşam Kültürü Müzesi	Ahretlik Bilekliği Atölyesi
19 Kasım 2021	Bursa Yaşam Kültürü Müzesi	Telli Top Masalı
18 Kasım 2021	Bursa Yaşam Kültürü Müzesi	Kuş Masalları
17 Kasım 2021	Bursa Yaşam Kültürü Müzesi	Saklı Bahçe Masalları
16 Kasım 2021	Bursa Yaşam Kültürü Müzesi	Oyunbaz Masallar
28 Eylül 2021	Bursa Yaşam Kültürü Müzesi	Geleneksel Gezek Gecesi

Tablo 45. Bursa Yaşam Kültürü Müzesi Sergi Faaliyetleri

Bursa Yaşam Kültürü Müzesi	Sergiler
2018	Bez 'den Hayatlar Sergisi

Bursa Yaşam Kültürü Müzesi kurulduğu günden günümüze kadar gelen ziyaretçi ve atölye katılımcı sayıları incelenmiş ve Tablo 46'da gösterilmiştir. Müzenin 4 yıllık ziyaretçi sayısına bakıldığında toplam 32.527 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Müzede 4 yılda 441 atölyenin düzenlendiği ve atölyelere toplam 10.519 kişinin katıldığı tespit edilmiştir. Atölyelere çoğunlukla öğrenci gruplarının rezervasyon talebine göre katılım sağladığı görülmüştür. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgilerden hareketle Bursa Yaşam Kültürü Müzesi'ne ve etkinliklerine insanların büyük ilgi gösterdiğini ve müzenin SOKÜM alanında beliren birçok unsur hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma, eğitim ve gelecek kuşaklara aktarma gibi koruma yaklaşımlarında başarılı olabileceğini göstermektedir.

Tablo 46. Bursa Yaşam Kültürü Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları

Bursa Yaşam Kültürü Müzesi	Ziyaretçi Sayısı	Atölye Etkinlik Sayısı	Katılan kişi Sayısı
2021	2.817	12	244
2020	3.852	45	798
2019	15.160	238	5.453
2018	10.698	146	4.024
Toplam	32.527	441	10.519

Merinos Tekstil Sanayi Müzesi

Resim 19. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi İpek Kozası İşlemi

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından tarihi kültürel mirası yaşatma ve koruma projeleri kapsamında 2011 yılında Merinos Tekstil Sanayi Müzesi açılmıştır. Müzede eski Bursa Merinos Fabrikası'nda gerçekleştirilen üretim aşamaları sergilenmektedir. Ham yün elyaf işlemesi, ipliğin oluşumu, iplikten dokuma yapımı, boya ve terbiye işlemleri, konfeksiyon ürünleri üretme ve bu üretim sürecinde kullanılan malzeme ve makineler müzede dört ayrı salonda sergilenmektedir. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi sanayi ve teknoloji tarihi ile Merinos tarihi belgelerinin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması anlamında bir arşiv görevi görmektedir. Müze içerisinde merinos koyunundan alınan kirli yün yapağının ne aşamalardan sonra kumaşa döndüğü anlatılmaktadır bu nedenle ziyaretçilerin üretim süreçlerini daha iyi algılamaları için bilgilendirme panolarına yer verilmiştir.

Müze içerisinde çeşitli sergi faaliyetleri yapmak için ayrıca bir sergi salonunun olduğu görülmüştür. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi içerisinde unsurları klasik sergileme faaliyetlerinin yanı sıra Tablo 47'de gösterilen sergi faaliyetleri ve kozadan ipek çekme, ipek dokuma gibi Bursa ipekçiliğinin sürdürülmesine yönelik faaliyetler gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Müzenin 2021 yılı faaliyetleri incelendiğinde 4-6 Ağustos tarihleri arasında Uluslararası Online İpek Oya Tasarım Yarışması ve Festivali yapıldığı tespit edilmiştir. Festival ve yarışma kapsamında SOKÜM unsurlarından biri olan İpek Oyası hakkında farkındalık oluşturma, canlandırma ve yeniden yaratma gibi koruma faaliyetlerinin yapıldığı görülmüştür.

Tablo 47. Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Sergi Faaliyetleri

Merinos Tekstil Sanayi Müzesi	Sergiler
2019	Sanatın İçinden Resim ve El Sanatları Sergisi Merinoslular Günü Fotoğraf Sergisi Liflerin Dili Sergisi Linol Baskı ve Ambalaj Sergisi
2018	Dikiş Makinaları Sergisi Merinos Fotoğrafları Sergisi 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Fotoğraf Sergisi Sanatın İçinden Resim ve El Sanatları Sergisi İpek İğne Oyası Sergisi Anneler Günü Fotoğraf Sergisi
2017	Desenli Dokumalar Tekstil Sergisi Bir Ulusu Giydirmek 1956-2000 Yılları Arası Sümerbank Desenleri Sergisi Şevket Yılmaz Fotoğrafları Sergisi Seçtiklerim Dokuma ve Gravür Sergisi Konuşulamayanı Çizmek Karikatür Sergisi Anneler Günü Fotoğrafları Sergisi Ukrayna'nın İcatları Sergisi Bursa'da Zaman Dergisi Fotoğraf Yarışması Sergisi Düşten Gerçeğe 2 Patchwork Sergisi 29 Ekim Merinos Fotoğrafları Sergisi Muharrem Candan Yakma Tekniğinde Resim Sergisi

Araştırma kapsamında müze yöneticileri ile görüşme sonucu elde edilen Merinos Tekstil Sanayi Müzesi ziyaretçi ve atölye katılımcı sayıları incelenmiş ve Tablo 48'de gösterilmiştir. Müzenin 5 yıllık ziyaretçi sayısına bakıldığında toplam 258.942 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Burada ziyaretçi sayıları ile ilgili göz önünde bulundurulması gereken bir husus bulunmaktadır. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Bursa Göç Tarihi Müzesi ve Bursa Vakıf Kültürü Müzesi'nin aynı bina

içerisinde yer almasıdır. Bu durum üç müzenin tek bir bölgede kolay ziyaret edilmesine, müze giriş sayılarının aynı tutulmasına ve bundan kaynaklı ziyaretçi sayısının fazla görünmesine neden olabilmektedir. Müzede 5 yılda 219 atölyenin düzenlendiği ve atölyelere toplam 6.224 kişinin katıldığı tespit edilmiştir. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre ziyaretçi sayısında önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgilerden hareketle Merinos Tekstil Sanayi Müzesi'ne insanların büyük ilgi gösterdiğini ve müzenin SOKÜM alanında beliren ipekçilik hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi koruma yaklaşımlarında başarılı olabileceğini göstermektedir.

Tablo 48. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları

Merinos Tekstil Sanayi Müzesi	Ziyaretçi Sayısı	Atölye Etkinlik Sayısı	Atölyeye Katılan kişi Sayısı
2021	20.580	3	25
2020	13.865	24	180
2019	92.915	55	1.698
2018	81.079	54	1.714
2017	50.503	83	2.607
Toplam	258.942	219	6.224

Bursa Göç Tarihi Müzesi

Resim 20. Bursa Göç Tarihi Müzesi Göçmen Kıyafetleri

Bursa Göç Tarihi Müzesi 2014 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından açılmıştır. Müze’de tema olarak Misyalılar, Bitinyalılar, Traklar olmak üzere Balkan, Kırım ve Kafkasya’dan Bursa’ya yapılan 8500 yıllık göç tarihi kronolojik ele alınmaktadır. Müze içerisinde arşiv araştırmaları, göç etmiş ailelerle yapılan görüşmeler ve akademik destek alınarak ziyaretçilere Bursa’ya yapılan göçler ile ilgili detaylı bilgiler verilmektedir. Müze içerisinde bilgi panoları, canlandırma mankenler ve araçlar ve göç sırasında kullanılan eşyalar tarihsel olarak ziyaretçilere sunulmaktadır. Bursa Göç Tarihi Müzesi yapılan göçlerin Bursa’ya kazandırdıkları ile bugünkü Bursa’nın anlatımı açısından önemlidir. Tablo 49 ve Tablo 50’de gösterilen faaliyetleri incelediğimizde masal anlatımı ve ahşap işleme gibi içerisinde SOKÜM unsurlarının bulunduğu görülmüştür. Kültürel ilişkilerin birbirini etkilemesi ve zamanla eski kültürlerin kaybolup yeni bir forma girmesi ve bunun nedenlerinden biri olan göçün tema olarak anlatılması yerel yönetimlerin kültürel çalışmaları açısından önemlidir. Bursa Göç Tarihi Müzesi faaliyetleri incelendiğinde bu çalışmaların SOKÜM alanlarında beliren unsurlar hakkında farkındalık oluşturma, canlandırma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi koruma yöntemleri etrafında şekillendiği görülmektedir.

Tablo 49. Bursa Göç Tarihi Müzesi Faaliyetleri

Tarih	Müze	İçerik
19 Kasım 2021	Bursa Göç Tarihi Müzesi	At Arabası Atölyesi
21 Mayıs 2021	Sanal Müze Gezisi	5-6 Yaş Grubu Anaokulu Öğrencilerine Masal Anlatımı

Tablo 50. Bursa Göç Tarihi Müzesi Sergi Faaliyetleri

Yıllar	Sergiler
2021	Kimlik 89 Göçü Sergisi
2020	Kimlik 89 Göçü Sergisi
2019	Kimlik 89 Göçü Sergisi
	Anne Temalı Fotoğraf Sergisi
	Srebrenitsa Fotoğrafları Sergisi
	Şemseddin Sami Hayatı ve Eserleri Fotoğraf Sergisi
	Orhan Holding Uluslararası Resim Yarışması Sergisi
	Anadolu'dan Avrupa'ya Bir Göç Hikâyesi Sergisi
2018	Merkez Bankası Koleksiyonu "Bakış" Sergisi
	Göç ve Empati Konulu Uluslararası Resim Sergisi
	Anadolu'dan Avrupa'ya Bir Göç Hikâyesi Sergisi
	Merkez Bankası Koleksiyonu "Bakış" Sergisi
	Kazakistan – Ulu Şehrin Ruhu Sergisi 26
	Anadolu'da Kalanlar ve Anadolu'dan Göçenler (Yörükler) Sergisi
2017	Srebrenitsa Soykırımı Fotoğraf Sergisi
	Uzak Yakınlaşmalar Konulu Necla Orhan Kişisel Fotoğraf Sergisi
	Göç ve Empati Konulu Uluslararası Resim Sergisi
	Recep Sayınç Yağlı Boya Resim Sergisi
	BESAŞ Çek-Paylaş Fotoğraf Sergisi
	Göç Mektupları ve Göç Portreleri Sergisi

Araştırma kapsamında müze yöneticileri ile görüşme sonucu elde edilen Bursa Göç Tarihi Müzesi ziyaretçi ve atölye katılımcı sayıları incelenmiş ve Tablo 51'de gösterilmiştir. Müzenin 5 yıllık ziyaretçi sayısına bakıldığında toplam 247.341 kişinin

müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Burada ziyaretçi sayıları ile ilgili göz önünde bulundurulması gereken bir husus bulunmaktadır. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Bursa Göç Tarihi Müzesi ve Bursa Vakıf Kültürü Müzesi'nin aynı bina içerisinde yer almasıdır. Bu durum üç müzenin tek bir bölgede kolay ziyaret edilmesine, müze giriş sayılarının aynı tutulmasına ve bundan kaynaklı ziyaretçi sayısının fazla görünmesine neden olabilmektedir. Müzede 5 yılda 263 atölyenin düzenlendiği ve atölyelere toplam 8.452 kişinin katıldığı tespit edilmiştir. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre ziyaretçi sayısında önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgilerden hareketle Bursa Göç Tarihi Müzesi'ne insanların büyük ilgi gösterdiğini ve müzenin SOKÜM alanında beliren unsurlar hakkında farkındalık oluşturma, canlandırma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi koruma yaklaşımlarında başarılı olabileceğini göstermektedir.

Tablo 51. Bursa Göç Tarihi Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları

Bursa Göç Tarihi Müzesi	Ziyaretçi Sayısı	Atölye Etkinlik Sayısı	Atölyeye Katılan kişi Sayısı
2021	20.580	3	25
2020	13.865	24	180
2019	92.915	88	1.775
2018	81.521	102	1.527
2017	47.460	46	4.945
Toplam	247.341	263	8.452

Bursa Vakıf Kùltürü Müzesi

Resim 21. Bursa Vakıf Kùltürü Müzesi Hamam Kùltürü

Bursa Bùyükşehir Belediyesi tarafından vakıf kùltürünün yaşatılması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla 2016 yılında Bursa Vakıf Kùltürü Müzesi kurulmuştur. Bursa'nın ilk Osmanlı başkenti olmasından dolayı vakıf kùltürünün ilk şekillendiği şehir Bursa'dır. Bursa'nın bu kùltürünün unutulmaması ve bu konu da hakkında farkındalık oluşturulması adına Bursa Vakıf Kùltürü Müzesi önemli bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Müze içerisinde Vakfiye örnekleri, Vakıf Kùltürü, Bursa Kùllyeleri, Yeşil Kùllyesi, Hanlar, Ulucami, Türbe ve Medreseler, tekke ve Zaviyeler, İmarethane ve Çeşmeler, Köprü ve Hamamlar hakkında bilgi panolarına, araç ve gereçlere, canlandırmalara ve maketlere yer verildiği görülmüştür. Vakıf kùltürü genel anlamıyla sosyal hayatta yardımlaşma ve dayanışma olarak nitelendirilmekte ve SOKÜM toplumsal uygulamalar alanında belirlemektedir. Bursa Vakıf Kùltürü Müzesi'ni incelediğimizde Tablo 52 ve Tablo 53'te yer verilen bazı faaliyetlerin ve sergilerin yapıldığını görmekteyiz.

Tablo 52. Bursa Vakıf Kültürü Müzesi Faaliyetleri

Tarih	Müze	İçerik
17 Kasım 2021	Bursa Vakıf Kültürü Müzesi	Maket Ev Atölyesi

Tablo 53. Bursa Vakıf Kültürü Müzesi Sergi Faaliyetleri

Yıllar	Sergiler
2019	Değerler Eğitimi ve Vakıfların Resimli Hikâyeleri Sergisi 2019 Prof. Dr. Fuat Sezgin İslam Bilim Tarihi Yılı, Bilim İnsanlarımız Resim Sergisi Cumalıkızık Çini Mürekkebi Resim Sergisi
2018	II. Abdülhamid'in Albümünden Tarihi Kudüs Sergisi II. Abdülhamid'in Albümünden Tarihi Bursa Fotoğrafları Dua Taneleri – Tespih Sergisi Düş Kazısı Sergisi Hz. Muhammed (S.A.V.) Efendimizin Sakal-ı Şerifi Osmanlı Dönemi Mekke ve Medine Fotoğrafları Sergisi Unutulmuş Bir Zafer Kut-ül Amare Sergisi
2017	Hat Sergisi

Araştırma kapsamında müze yöneticileri ile görüşme sonucu elde edilen Bursa Vakıf Kültürü Müzesi ziyaretçi ve atölye katılımcı sayıları incelenmiş ve Tablo 54'te gösterilmiştir. Müzenin 5 yıllık ziyaretçi sayısına bakıldığında toplam 251.273 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Burada ziyaretçi sayıları ile ilgili göz önünde bulundurulması gereken bir husus bulunmaktadır. Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Bursa Göç Tarihi Müzesi ve Bursa Vakıf Kültürü Müzesi'nin aynı bina içerisinde yer almasıdır. Bu durum üç müzenin tek bir bölgede kolay ziyaret edilmesine, müze giriş sayılarının aynı tutulmasına ve bundan kaynaklı ziyaretçi sayısının fazla görünmesine neden olabilmektedir. Müzede 5 yılda 201 atölyenin düzenlendiği ve atölyelere toplam 5.128 kişinin katıldığı tespit edilmiştir. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre ziyaretçi sayısında önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgilerden hareketle Bursa Vakıf Kültürü Müzesi'ne insanların büyük ilgi gösterdiğini

ve müzenin SOKÜM alanında beliren unsurlar hakkında farkındalık oluşturma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi koruma yaklaşımlarında başarılı olabileceğini göstermektedir.

Tablo 54. Bursa Vakıf Kültürü Müzesi Ziyaretçi ve Atölye Katılımcı Sayıları

Yıllar	Ziyaretçi Sayısı	Atölye Etkinlik Sayısı	Katılan kişi Sayısı
2021	20.580	3	25
2020	13.865	24	180
2019	92.915	59	2.136
2018	81.872	104	2.191
2017	42.041	11	596
Toplam	251.273	201	5.128

Cumalıkızık Köy Müzesi

Resim 22. Bursa Cumalıkızık Köy Müzesi

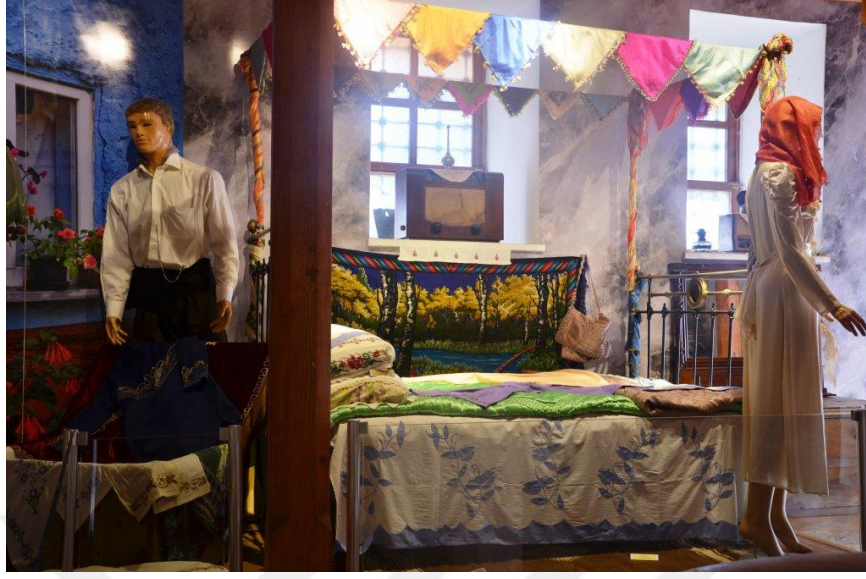
Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Cumalıkızık Etnografya Müzesi 2015 yılında yenilenerek Cumalıkızık Köy Müzesi olarak tekrar faaliyete başlamıştır. İki katlı bir yapıdan oluşan müze içerisinde yöredeki köy halkının günlük hayatta kullandığı toprak testiler, mutfak eşyaları, şamdanlar, fenerler, av malzemeleri, semerler ve tarım aletleri gibi toplam 250 obje sergilenmektedir. Cumalıkızık köyünün

kuruluşundan günümüze kadar uzanan tarihi, Kızık boylarının hikâyesi, Kızık köylerinin yaşam tarzı, gelenek ve görenekleri, köy halkının kullandığı toprak testiler müzede anlatılmaktadır. Bunların yanı sıra müze içerisinde UNESCO tarafından Dünya Mirası ilan edilen Bursa Hanlar Bölgesi, Sultan Külliyesi ve Cumalıkızık'ın üstün evrensel değerini anlatan bir bölümde yer almaktadır. Cumalıkızık köyünün tarihi ve kültürel bir mekân olmasından dolayı yerli ve yabancı turistler tarafından sürekli ziyaret edilmektedir. Bundan olayı köy içerisinde bulunan müzeye de yoğun ziyaretler yapılmaktadır. Tablo 55'te yer verilen bilgilerde de görüleceği üzere sadece 2017 ve 2018 yıllarındaki ziyaretçi sayılarına ulaşılabilmektedir. Bu sayılardan hareketle 338.380 ziyaretçi sayısından hareketle müzeye yoğun bir ilginin gösterildiği söylenebilir. Müze içerisinde SOKÜM alanlarından çoğunlukla toplumsal uygulamalara yer verildiği tespit edilmiştir. Müzenin SOKÜM koruma yöntemlerinden farkındalık oluşturma ve gelecek kuşaklara aktarma yöntemlerini kullandığı görülmektedir.

Tablo 55. Bursa Cumalıkızık Köy Müzesi Ziyaretçi Sayıları

Yıllar	Ziyaretçi Sayısı	Atölye Etkinlik Sayısı	Atölyeye Katılan kişi Sayısı
2018	187.416	-	-
2017	150.964	-	-
Toplam	338.380	-	-

Aksu Köyü Müzesi

Resim 23. Bursa Aksu Köyü Müzesi

Bursa Aksu Köyü Müzesi Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2016 yılında tarihi bir hamamdan dönüştürülerek açılmıştır. Konumu açısından tarihi bir öneme sahip olan Aksu köyünde adetler, gelenek ve görenekler çok uzun yıllardır çok az değişimle sürdürülerek günümüze kadar getirilmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından bu kültürün koruma altına alınması, farkındalık oluşturulması, canlandırılması ve gelecek kuşağa aktarılması amacıyla açılan müze içerisinde Aksu köyüne ait tarımsal aletler, mutfak gereçleri ve günlük yaşam uygulamaları bilgilendirme panoları, objeler ve canlandırmalarla ziyaretçilere sunulmuştur. Tablo 56’da yer verilen bilgilerde de görüleceği üzere sadece 2017, 2018 ve 2019 yıllarındaki ziyaretçi sayılarına ulaşılabilmektedir. Toplam 3.926 ziyaretçi sayısından hareketle müzeye olan ilginin çok olmadığı söylenebilir. Müze içerisinde SOKÜM alanlarından çoğunlukla toplumsal uygulamalara yer verildiği tespit edilmiştir. Müzenin SOKÜM koruma yöntemlerinden farkındalık oluşturma, canlandırma ve gelecek kuşaklara aktarma yöntemlerini kullandığı görülmektedir.

Tablo 56. Bursa Aksu Köyü Müzesi Ziyaretçi Sayıları

Aksu Köyü Müzesi	Ziyaretçi Sayısı	Atölye Etkinlik Sayısı	Katılan kişi Sayısı
2019	2.255	-	-
2018	721	-	-
2017	950	-	-
Toplam	3.926	-	-

Karınçalı Kültür Evi ve Müzesi

Resim 24. Karınçalı Kültür Evi ve Müzesi

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2016 yılında açılan Karınçalı Kültür Evi ve Müzesi hakkında detaylı verilere ve bilgilere ulaşamamıştır. Genel araştırmalar ve Bursa Müze internet sayfasında müze ile ilgili bilgiler incelendiğinde müze içerisinde yörede yaşayan insanların sahip olduğu toplumsal uygulamalara, günlük yaşamda kullanılan objelere, mutfak ve tarımsal araç gereçlere yer verildiği anlaşılmıştır. SOKÜM alanlarından toplumsal uygulamalar alanı içerisinde beliren gelin alma gibi yöre halkının sahip olduğu değerlerin müzede sergilendiği tespit edilmiştir.

Belenören Müzesi

Resim 25. Belenören Müzesi

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017 yılında açılan Belenören Müzesi hakkında detaylı verilere ve bilgilere ulaşılammıştır. Genel araştırmalar ve Bursa Müze internet sayfasında müze ile ilgili bilgiler incelendiğinde müze içerisinde yörede yaşayan insanların sahip olduğu toplumsal uygulamalara, günlük yaşamda kullanılan objelere, mutfak ve tarımsal araç gereçlere yer verildiği anlaşılmıştır. Müzenin kırsal kültürü gelecek kuşaklara aktarmak ve Yörük Türkmen kültürünün yaşatılacağı bir mekâna dönüştürülmesi hedeflenmiştir. SOKÜM alanlarından toplumsal uygulamalar alanı içerisinde beliren gelin alma gibi yöre halkının sahip olduğu değerlerin müzede sergilendiği tespit edilmiştir.

Bursa Bıçak Müzesi

Resim 26. Bursa Bıçak Müzesi

Bursa Bıçak Müzesi Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017 yılında açılmıştır. Yapılan görüşmelerde Bursa Bıçak Müzesi'nin 2021 yılında kapatılarak Bursa Kent Müzesi'ne taşındığı ve sergilemenin artık bu müzede yapılacağı ifade edilmiştir. Bu yüzden elde edilen verilerin kapanan müzeye ait olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. 700 yıllık bir geleneğin ve ustalığın ürünü olan Bursa bıçaklarının sergilendiği müzede bıçakların hayat bularak gelecek nesillere aktarılması amaçlanmıştır. Bursa'nın önemli el sanatlarından biri olan bıçakçılık tarihi yapılışından son aşamasına kadar müzede anlatılmaktadır. Müze içerisinde ayrıca Bursalı bıçak ustalarına ait belgeler, resimler ve eserler de sergilenmektedir. SOKÜM unsurlarından geleneksel el sanatları alanı içerisine giren Bursa bıçakçılığı tüm yönleriyle müzede ele alınmaktadır. Ayrıca müze içerisinde hediyelik bıçaklarda satılmaktadır. Müze içerisinde Tablo 57'de yer verilen farklı zamanlardaki sergi faaliyetleri de bulunmaktadır. Tüm bu çalışmalara incelendiğinde farkındalık oluşturma, canlandırma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi SOKÜM koruma faaliyetlerinin müzede yapıldığı görülmektedir.

Tablo 57. Bursa Bıçak Müzesi Sergi Faaliyetleri

Yıllar	Sergiler
2019	Necatibey Mesleki Anadolu Kız Meslek Lisesi Ahilik Konulu Minyatür Resim Sergisi
	Necatibey Mesleki Anadolu Kız Meslek Lisesi Bursa'nın Değerleri Konulu Resim Sergisi
	Çocuklar Bıçak Müzemizi Resmediyor Konulu Sergi
	8 Mart Dünya Kadınlar Günü Kadın Temalı Resim Sergisi
	“Çocuklar Bıçak Müzemizi Resmediyor” Konulu Sergisi
2018	Fotoğrafçıların Objektifinden Müzeler Sergisi

Tablo 58’de yer verilen bilgilerde de görüleceği üzere sadece 3 yıllık ziyaretçi sayılarına ulaşılabilmektedir. Toplam 71.887 ziyaretçi sayısından hareketle müzeye olan ilginin fazla olduğu söylenebilir. Müze içerisinde SOKÜM alanlarından el sanatları alanındaki Bursa bıçakçılığına yer verildiği ve bu unsur hakkında farkındalık oluşturma, canlandırma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi koruma yöntemlerinin başarılı bir şekilde kullandığı görülmektedir.

Tablo 58. Bursa Bıçak Müzesi Ziyaretçi Sayıları

Bursa Bıçak Müzesi	Ziyaretçi Sayısı	Atölye Etkinlik Sayısı	Katılan kişi Sayısı
2019	32.107	-	-
2018	31.464	-	-
2017	8.316	-	-
Toplam	71.887	-	-

Bursa Sağlık Tarihi Müzesi

Resim 27. Bursa Sağlık Tarihi Müzesi

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2018 yılında açılan Bursa Sağlık Tarihi Müzesi Türkiye’deki ikinci sağlık müzesidir. Yapılan görüşmelerde Bursa Sağlık Tarihi Müzesi’nin 2021 yılında kapatılarak Bursa Kent Müzesi’ne taşındığı ve sergilenenin artık bu müzede yapıldığı görülmüştür. Bu yüzden elde edilen verilerin kapanan müzeye ait olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bursa Sağlık Tarihi Müzesi içerisinde sağlıkla ilgili objeler, bilgi panoları ve manken canlandırmaları sergilenmektedir. Antik ağlardan Osmanlı’ya ve bugünün Bursa’sına ulaşan sağlık alanındaki uygulamalarla görsellerle ziyaretçilere sunulmaktadır. Ayrıca müze içerisinde bir kütüphane ve çalışma alanı da bulunmaktadır Dr. Ceyhun İrgil koleksiyonu başta olmak üzere hastaneler, eczacılar ve sağlık alanında çalışan kişilerin ve yakınlarının bağıladığı eşya ve belgeler müzede sergilenmektedir. Bunların yanı sıra müzede eski ilaç tedavilerine, eczacılığa, di sağlığına, ıfalı kaplıcalara, kadın doğumuna, kulak burun boğaza kadar birçok alandaki sağlık ekipmanları da sergilenmektedir. Müze içerisinde SOKÜM alanların içerisinde beliren halk hekimliği uygulamalarına da yer verildiği görülmüştür. Buradan hareketle müzenin Tablo 59’da belirtilen toplam ziyaretçi sayısı 41.252 göz önünde bulundurulduğunda SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma, canlandırma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi koruma faaliyetlerini başarılı bir şekilde kullanacağı görülmektedir.

Tablo 59. Bursa Sağlık Tarihi Müzesi Ziyaretçi Sayıları

Bursa Sağlık Tarihi Müzesi	Ziyaretçi Sayısı	Atölye Etkinlik Sayısı	Katılan kişi Sayısı
2019	26.399	-	-
2018	14.853	-	-
Toplam	41.252		

4.1.4. Eğitim Çalışmaları

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü bağlı Bursa Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (BUSMEK), Ana Kucağı Çocuk Eğitim Merkezleri ve Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi bünyesinde kapsamlı ve programlı eğitim faaliyetlerinin yapıldığı görülmüştür. Bu merkezlerde verilen eğitim faaliyetleri incelendiğinde her merkezin kendi bünyesinde SOKÜM unsurlarını içeren eğitimler verdiği tespit edilmiştir. Her bir eğitim merkezini ayrı ayrı ele almak hem verilen eğitimlerin içeriğini hem de merkezin fonksiyonunu anlamamıza yardımcı olacaktır.

Bursa Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (BUSMEK)

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü bağlı Bursa Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (BUSMEK) eğitim merkezleri incelendiğinde kurum olarak ilçeler ve merkez olmak üzere 24 farklı merkezde eğitim verildiğini ve verilen eğitimler arasında SOKÜM unsurlarını içeren birçok kursun olduğu görülmüştür. Somut olmayan kültürel miras ulusal envanter listesine kayıtlı unsurlar da dahil kaybolmaya yüz tutmuş mesleklerle ilgili eğitimlerin yaygın eğitim kapsamında verildiği tespit edilmiştir. Çalışmamız doğrultusunda önce literatür taraması yapılmış daha sonra BUSMEK yetkililerinden alınan veriler doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmamızın odak noktasını 2017-2021 yılları arası BUSMEK bünyesinde açılmış kurslar ve bu kurslara katılan kursiyer sayıları oluşturmaktadır. İlgili kursların somut olmayan kültürel miras ile olan ilişkisi incelenerek ortaya bazı istatistik veriler çıkarılmak istenmiştir. Bu veriler ışığında açılan kursların somut olmayan kültürel miras ile olan bağlantıları ve bu kurslara katılım oranları incelenmiştir. Özellikle kurslar ve SOKÜM bağlantısı yapılırken

verilerin analizinde araştırmacının yanı sıra halk bilimci bir alan uzmanından yardım alınmıştır.

Tablo 60. BUSMEK Bünyesinde 2020-2021 Yılında Verilen Kurs Türleri

KURS TÜRÜ	KURS SAYISI
SOKÜM ile ilişkilendirilen kurslar	83
Diğer kurslar	147
Toplam	230

Tablo 60 incelendiğinde BUSMEK bünyesinde sunulan 230 kurstan 83 tanesi (Kırkyama, Keçe Yapımı, İğne Oyası Yapımı, Çeyiz Ürünleri Hazırlama, Tezhip, Minyatür, Ebru, Hüsn-ü Hat, Kat'ı gibi) doğrudan ya da dolaylı olarak SOKÜM ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Geriye kalan 147 kursun ise bilgisayar programlama teknikleri, kuaförlük, saç boyama teknikleri, hasta kabul işlemleri, girişimcilik, dış ticaret eğitimi, genel muhasebe, İngilizce, Almanca, Rusça gibi yabancı dil, teknoloji ve farklı alanlardaki eğitimler olduğu tespit edilmiştir. Kurs sayısının ve içeriklerinin fazla olması nedeniyle kursların isimlerinden hareketle kültürel mirasla ilişkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 61. BUSMEK Bünyesinde Verilen Kurslar ve SOKÜM Alanları Dağılımı

SOKÜM ALAN ADI	Adet
Taşıyıcı İşlevi Gören Dille Birlikte Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Destanlar, Efsaneler, Halk Hikâyeleri, Atasözleri, Masallar, Fıkralar)	3
Gösteri Sanatları (Karagöz, Meddah, Kukla, Halk Tiyatrosu Vb.)	0
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler (Nişan, Düğün, Doğum, Nevruz, Vb. Kutlamalar),	10
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar (Geleneksel Yemekler, Halk Hekimliği, Halk Takvimi, Halk Meteorolojisi)	10
El Sanatları Geleneği (Dokumacılık, Nazar Boncuğu, Telkâri, Bakırcılık)	60

Tablo 61 incelendiğinde SOKÜM ile ilişkili 83 kursun, SOKÜM sözleşme metninde belirtilen alanlarda dağılımı görülmektedir. Tablo 62 dikkatle incelendiğinde

SOKÜM ile ilişkilendirilen kursların neredeyse %75', "El sanatları geleneği" alanında olduğu anlaşılmaktadır. Bu alan içerisine giren kurslarla ilgili bir farkındalık olduğu söylenebilir. Ancak diğer alanlarla ilgili kurs sayıları çok düşük kalmaktadır. Hatta "Gösteri Sanatları" alanıyla ilgili kurs bulunmamaktadır. Bu alanda kurs bulunmaması da SOKÜM adına bir eksiklik olarak değerlendirilebilir ve diğer kategorideki kurs sayılarının da yetersiz olduğu söylenebilir. UNESCO somut olmayan kültürel mirasın korunması konusunda yerel aktörlerin etkin bir rol alması gerektiğini belirtilmiştir. Mirası korumanın, miras hakkındaki farkındalığın ve aktarımın yerelde başlaması ve başarılı olabilmesi için yaygın eğitim faaliyetlerinde daha çok SOKÜM ile ilişkili kurslar bulunmalı ve kursların içerikleri milli değerler ve kültürel zenginlikler içerecek bir biçimde alanın uzmanları ile hazırlanıp güncellenmelidir.

Tablo 62. 2017-2021 Yılları Arası BUSMEK Bünyesinde Verilen Kurs Verileri

	2017-2018	2018-2019	2019-2020	2020-2021	
Kurs Merkezi	27	30	20	21	Genel Toplam
Branş Sayısı	205	193	154	230	
Eğitmen sayısı	264	350	350	350	
Ön Kayıt	57.451	68.080	47.426	47.461	
Eğitim Alan Kursiyer	24.416	26.802	17.030	12.528	80.776

Tablo 64 incelendiğinde 4 yıllık eğitim-öğretim yılında BUSMEK tarafından toplamda 80.776 kişiye ulaşılmıştır. Kurslara katılan bireylerin katılımında herhangi bir sınırlama olmadığından dolayı bir kişi aynı veya farklı zaman zarflarında birden fazla kursa katılabilmektedir. Bu durum katılan kişi sayısının gerçek kişiyi sayısına oranı değiştirmektedir. Açılan kursların sonunda sınav düzenlenerek başarılı olanlara "katılım sertifikası" başarısız olanlara "katılım belgesi" verildiği görülmektedir. Yapılan araştırmada kursa başlayıp daha sonra belge alamayan yani kursa devam etmeyen kişilerin sayısı ise 139.642 kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu oran kursa

katılan kişi sayısına oranla hayli bir yüksektir. Ancak 2019-2020, 2020-2021 eğitim yıllarının COVID 19 pandemi salgınına denk gelmesi kurslara devam eden kursiyer sayısını etkilediği dşnlmektedir. Sonuç olarak kişilere ulaşabilme ve eğitim sürecine dâhil etme açısından bu veriler önemlidir. Sonuç olarak Bursa Büyükşehir Belediyesi incelediğinde somut olmayan kültürel miras unsurlarını içeren birçok eğitimin belediye bünyesinde verildiği, şehrin kültürel mirasını ortaya çıkarmak ve canlandırmak amacıyla farklı eğitim faaliyetlerin yapıldığı görülmektedir.

Ana Kucağı ocuk Eğitim Merkezleri

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Hayat Boyu ğrenme şube Müdürlüğü bağlı Ana Kucağı ocuk Eğitim Merkezleri 16 eğitim merkezinde 4-6 yaş arasındaki çocuklara eğitim vermektedir. Bu eğitimler içerisinde Bursa kültürünün işlendiği şehrim Bursa eğitim müfredatının bulunduğu ve bu müfredat içerisinde SOKÜM unsurlarının belirdiği tespit edilmiştir. Ayrıca Ana Kucağı ocuk Eğitim Merkezleri'nde eğitim alan ve eğitim veren kişi sayıları Tablo 62'de yer verilen BUSMEK yıllık kursiyer sayılarının içerisinde yer verildiği belirtilmiştir. Bu yüzden Ana Kucağı ocuk Eğitim Merkezleri hakkında detaylı sayılara erişilememiştir. Ana Kucağı ocuk Eğitim Merkezleri tarafından verilen şehrim Bursa eğitim müfredatına Tablo 63'te yer verilmiştir.

Tablo 63. Ana Kucağı Çocuk Eğitim Merkezleri Şehrim Bursa Müfredatı

Ay	Başlık	İçerik
Eylül	Şehrim Bursa Köşesi	-Yaşadığım şehri tanımaya başlıyorum (Farklı materyallerle şehrim bursa haritası oluşturma, uygun görsellerle haritayı donatma, Çınar ağacı Görseli ile haritayı oluşturma) -11 Eylül Bursa'nın kurtuluşu bilgisi paylaşılır. -Bursa'nın Sembolü olan Laleyi tanıyor anlamını öğreniyorum (Lale Sembolünün boyanır)
Ekim	Şehrimin Başkanı	-Başkanımızın resmini Şehrim Bursa köşesine yerleştiriyoruz. -Şehrimi oluşturan renkleri öğreniyorum. Uludağ'ın beyaz rengi, Bursa ovasının yeşil renginin Bursa'yı oluşturduğunu biliyorum. -Zeytin kırma
Kasım	Bursa Kestanesi	-Şehrim Bursa köşesinde kestane fotoğrafları, kestane çeşitlerini sergiliyoruz. Kestaneyi (Dikenli hali, kabuklu hali, kabuksuz hali) inceliyor, sonra Kestane Şekeri yapımını yerinde izliyoruz). -Kestane şekerinin yapılış aşamalarının görseli Şehrim Bursa köşesinde sergilenir.
Aralık	Bursaspor	-Timsah stadı maketini yeşil, beyaz renklere boyuyoruz. -Timsah Maskesi yapıyoruz. -Timsah yürüyüşü yaparak, Bursaspor'un marşını dinliyoruz. -Şehrim Bursa köşesini yaptığımız Bursaspor etkinlikleriyle süslüyoruz.
Ocak	Şehrimin Sembolleri	-Şehrimizin Sembollerinden Karagöz ve Hacivat'ı tanıyoruz. Karagöz ve Hacivat görsellerinin Şehrim Bursa merkezine yerleştiriyoruz. -Karagöz ve Hacivat kukla hazırlama etkinliğini gerçekleştiriyoruz. -Ana Kucağının Lezzet Avcıları Bursa'nın lezzetlerini keşfediyor (Tahinli Pide, Cevizli Lokum, Cantık).
Şubat	Şehrimin Manevi Durakları ve Su Etkinlikleri	-Bursa'nın önemli duraklarını (Ulucami, Emir Sultan, Yeşil) uygun görsellerle tanıdıktan sonra Bursa silüetini grup projesi olarak tamamlıyoruz. -Bursa suyu (çeşmeden içilir) su-çeşme-buski buski.gov.tr/buski çocuk oylat kaplıcalar. -Su Yaşamdır sloganının çocuklar tarafından afiş olarak tasarlanması. -Buski Çocuktan Konuyla ilgili Boyama Etkinlikleri. -Su Damlası kuklaları oluşturularak ihtiyacın kadar kullan sloganı. -Ulu Cami gezisi Bursa'nın önemli duraklarından (Ulucami, Emir Sultan, Yeşil'in) cami maketi.

Mart	Şehrim Ait İpek	-İpek Böceği tanımı -İpek böceğinin Şehrim Bursa Köşesinde incelenmesi ve sergilenmesi -Kozanın incelenmesi
Nisan	Şehrimde Ramazan	-Yeşil türbeyi tanıyorum. Özelliklerini öğreniyorum. Yeşil Türbeye gezi düzenliyoruz. -Ramazan Ayının gelişyle Ulu Camii gezisi gerçekleştirilebilir. -Bursa İznik Çinisini Tanıma ve Ana kucağına Tanıtma (Küçük İznik Kâseleri). -Emir Sultanda Erguvan Bayramına Gidiyor, Erguvan Ağaçlarını inceliyorum.
Mayıs	Şehrimin Ulaşımı	-Teleferik nedir? Öğrendikten sonra kendi teleferiğimizi oluşturuyoruz. Teleferik ile ilgili eğitici slaytı izliyoruz. -İpek böceği TOFAŞ Araba Müzesi Gezi. -RENAULT Gezi Fabrikası. -Yaşam Kültürü Müzesini ziyaret ettikten sonra Bahçesinde Sokak oyunları oynuyoruz.
Haziran	Şehrim Sözü Veriyorum	Tüm Sene Öğrendiklerimizi Hatırlayarak, Ellerimizi Yeşil ve Beyaz Renge Boyayarak Şehrim Bursa'yı Koruyacağımıza Söz Veriyoruz. El Baskımızı Gerçekleştiriyoruz.

Verilen eğitimler incelediğinde, Ana Kucağı Çocuk Eğitim Merkezleri'nde Karagöz ve Hacivat'ı tanıma, Karagöz ve Hacivat kukla hazırlama etkinliği, Bursa'nın lezzetlerini (tahinli pide, cevizli lokum, cantık) keşfetme, ipek böceğini tanıma, kozayı inceleme, Bursa İznik çinisini tanıma ve Yaşam Kültürü Müzesini ziyaret etme gibi SOKÜM unsurlarını içeren birçok farklı etkinliğin yapıldığı tespit edilmiştir. Eğitimlerde çocuklara Bursa'nın SOKÜM unsurları ilgili eğitimlerin oyunlarla ve deneyimlemelerle öğretildiği görülmektedir. Ana Kucağı Çocuk Eğitim Merkezleri tarafından yürütülen faaliyetler içerisinde küçük yaştaki çocuklara SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma ve canlandırma gibi yöntemlerle gelecek kuşağa aktarma koruma yönteminin uygulandığı tespit edilmiştir.

Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi

Resim 28. Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi'nde İpek Kumaş Dokuma

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Bursa İpeği Hayat Bulacak projesi kapsamında 2015 yılında Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi kurulmuştur. Merkez bünyesinde İpek halı ve kumaş dokuma üzerine kurslar ve eğitimlerin verilip üretim yapıldığı belirlenmiştir. Bu eğitim, üretim ve tasarım merkezi aracılığıyla Bursa da kaybolmak üzere olan ipek hafızasını gelecek nesillere aktarılmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Tablo 64'te gösterilen verilere göre merkez bünyesinde 2020 yılına kadar 2600 kişiye eğitim verilmiştir. İpek halı dokumacılığı, ipek kumaş dokumacılığı ve ipek üretiminde ara elaman kurslarının düzenlendiği tespit edilmiştir.

Tablo 64. Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi Kurs ve Kursiyer Verileri

Kategori	Sayılar
Kursiyer Sayısı	2600 Kişi (İpek halı dokumada 1070 kişi, İpek kumaş dokumada 152 kişi, Ara meslek gurupların da 50'nin üzerinde kişiye eğitim verilmiş)
Kurs Sayısı	785 (İpek kumaşta 700 üzeri İpek çekiminde 35 kişi Ara eleman olarak 50 üzerinde kurs verilmiş).

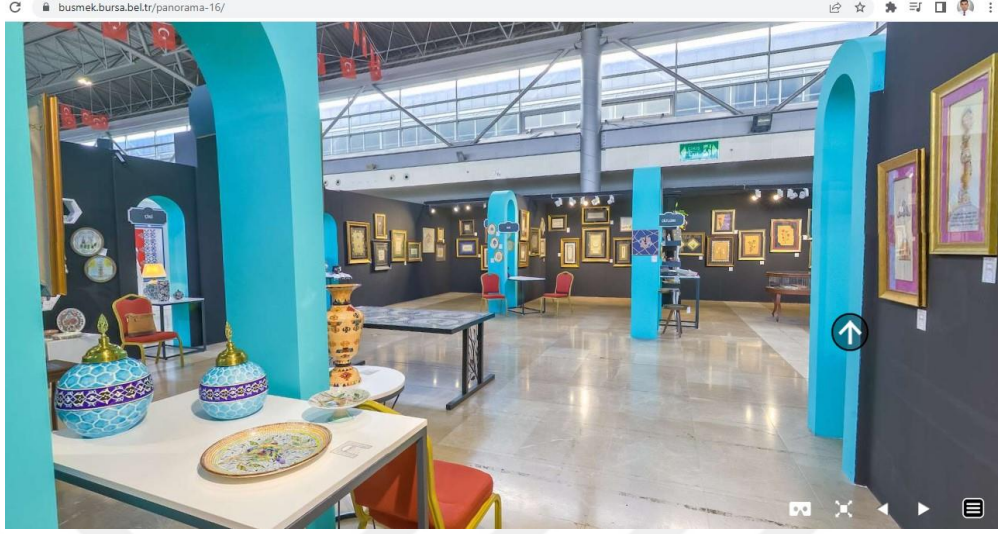
4.1.5. Uygulama ve Yeniden Canlandırma Çalışmaları

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM unsurları ile ilgili uygulama ve yeniden canlandırma faaliyetleri yaptığı görülmektedir. Tablo 65'te gösterilen bu faaliyet alanları müze etkinlikleri, yarışmalar, şenlikler, festivaller ve dijital oyunlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu alanlarda yapılan faaliyetlerin SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturduğu, canlandığı, uygulamasının yapıldığı, yeniden canlandırıldığı, eğitim verdiği ve gelecek kuşaklara aktarma noktasında çaba harcadığı tespit edilmiştir. Bu faaliyetleri başlıklar altında daha detaylı analiz etmek bize çalışmalar hakkında daha çok bilgi sunacaktır.

Tablo 65. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM Faaliyetleri Alanları

Faaliyet Alanı Kategorileri
BUSMEK Genel Sergi Sanal 3D Turlar
Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi Faaliyetleri
Müze Etkinlikleri
Sosyal Medya Yarışmaları ve Tanıtımları
Şenlikler
Festivaller
Dijital Oyunlar
Bursa Turizm Portalı   GoBursa

BUSMEK Genel Sergi Sanal 3D Turları

Resim 29. BUSMEK 16. Genel Sergi Sanal Turu Kesiti

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Hayat Boyu Öğrenme Şube Müdürlüğü bağlı Bursa Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (BUSMEK) eğitim merkezleri incelendiğinde kurum olarak kişisel gelişim, sanat ve kültür gibi birçok alanda eğitim verildiğini ve verilen eğitimler arasında SOKÜM unsurlarını içeren birçok kursun olduğu görülmüştür. Verilen eğitimler eğitim çalışmaları bölümünde detaylı olarak el alınmıştır. Bu eğitimlere ek olarak bazı sergi faaliyetlerinin yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan sergiler dijital ortamda kaydedilerek sanal turlara dönüştürülmüş ve ilgililere sunulmuştur. BUSMEK tarafından yapılan sanal sergi turları incelenmiş ve tespit edilen 5 sanal sergi turu Tablo 66’da gösterilmiştir. Bu sanal sergi turları kapsamında BUSMEK tarafından düzenlenmiş ve eğitimler kapsamında ortaya çıkarılmış el sanatları unsurları sanal olarak gezilebilmektedir. Bu sanal sergi turları içerisinde SOKÜM unsurlarını barındırmaktadır. Mekândan ve zamandan bağımsız bir şekilde ücretsiz olarak sunulan sanal sergi turları SOKÜM el sanatları unsurları hakkında farkındalık oluşturma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yöntemlerine katkı sağlamaktadır.

Tablo 66. BUSMEK Genel Sergi Sanal 3D Turları

Faaliyet	İçerik
16. Genel Sergi Sanal Turu	Yağlı Boya Akrilik, Filografi, Ebru, Ciltleme, Hat, Tezhip, Drapaj, Kırkyama, Ahşap Boyama, Rölyef, Takı Tasarım, Gümüş Kazaz, Makrome, İpek Koza Çiçek, Kanaviçe, Tel Kırma, Geleneksel El Nakışları, Çeyiz Ürünleri Hazırlama, İğne Oyası, Dantel Anglez, İpek Halı, İpek Kumaş, Punç, Kumaş Bebek, Örgü, Fantezi Giyim, Elbise Dikimi, Çini, Sanatsal Mozaik, Minyatür, Naht, Katı', Cam Boyama, Kumaş Boyama, Sulu Boya, Kara Kalem, Soft Pastel.
14. Genel Sergi Sanal Turu	Yağlı Boya, Sulu Boya, Toz Pastel, Kara Kalem, Naht, Filografi, Ebru, Sanatsal Mozaik, Vitray, Çini, Porselen Boyama, Minyatür, Katı', Tezhip, Hat, Gümüş Kazaz, Ahşap Boyama, Rölyef, İpek Halı, Takı Tasarım, Deri, Koza, Örgü, El Nakışları, Kırkyama, Tel Kırma, Kanaviçe, Ev Tekstili, Dantel Anglez, Maraş İşi, İğne Oyası, Modelistik, Sitilistik, Fantezi Giyim, Kadın Giysileri Dikimi, Elbise Dikimi, Drapaj.
13. Genel Sergi Sanal Turu	Filografi, Vitray, Çini, Yağlı Boya, Kara Kalem, Ebru, Seramik, Tezhip, Hüsn-i Hat, Katı'/Naht, Minyatür, Hilye-i Şerif, Deri-Kâğıt Çanta, İpek Kumaş-İpek Halı, Koza, Gümüş Kazaz, Takı Tasarımı, Rölyef, Örgü, Ahşap Boyama, Ev Tekstili, Dantel Anglez-İğne Oyası, Kanaviçe, Tel Kırma, Kırk Yama, Maraş İşi, El Nakışı, Drapaj, Stilistik, Giyim, Modalistik.
12. Genel Sergi Sanal Turu	Hüsn-i Hat, Çini-Seramik, Ebru, Minyatür-Katı', Tezhip, Filografi, Resim-Karakalem, Yağlı Boya, Deri, Ahşap Boyama, Keçe, Örgü-Kâğıt Çanta, İpek Halı, Gümüş Kazaz, Takı Tasarım, Rolyef, El Nakışı, Kırk Yama, İğne Oyası, Tel Kırma, Maraş İşi, Ev Tekstili, Dantel Anglez, Drapaj, Giyim.
11. Genel Sergi Sanal Turu	Resim, Çini-Seramik, Ebru, Karakalem, Bilimsel Bitki Çizimi, Minyatür, Tezhip, Hüsn-i Hat, Filografi, Rolyef, Hasır Takı-Gümüş Kazaz, Fotoğrafçılık, Naht, Vitray, Nikâh Şekeri Hazırlama, Takı Tasarımı, Tığ ve Şiş Örucülüğü, Keçe-Deri Aksesuarları, İpek Kozası El Ürünleri, Ahşap Boyama, İpek Halı Dokuma, İğne Oyası, El Nakışları, Çeyiz Ürünleri, Maraş İşi, Deniz Konsepti, Kırkyama, Giyim, Drapaj, Overlok, Yiyecek İçecek Hizmetleri.

Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi Faaliyetleri

Resim 30. Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi'nde İpek Halı Dokuma

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Bursa İpeği Hayat Bulacak projesi kapsamında 2015 yılında Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi kurulmuştur. Merkez bünyesinde İpek halı ve kumaş dokuma üzerine kurslar ve eğitimlerin verilip çeşitli faaliyetlerin yapıldığı belirlenmiştir. Bu eğitim, üretim ve tasarım merkezi aracılığıyla Bursa da kaybolmak üzere olan ipek hafızasını gelecek nesillere aktarılmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Tablo 67’de Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi tarafından ipekçilik alanında yapılan faaliyetlere yer verilmiştir. Bu faaliyetler kapsamında Bursa İpek kültürü hakkında farkındalık oluşturma yeniden canlandırma, eğitim, kayıt altına alma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi birçok SOKÜM koruma uygulamasının yapıldığı görülmüştür.

Tablo 67. Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi Faaliyetleri

Faaliyetler
İpekçiliği Millî Eğitim Bakanlığı Kaybolmaya Yüz Tutmuş Meslek Gurupları Listesine Ekletme (Altı Meslek) ve Her Meslek İçin Eğitim Modülleri Hazırlama
Bursa İpeğini Anlatan Kitap Basımı (3 Adet)
Bursa İpeğinin Döngüsünü Anlatan Siyah-Beyaz Bir Fotoğraf Sergisi
Okullarda Seminer ve Atölye Çalışmaları
Ulusal ve Uluslararası Fuarlarda Bursa ve İpekçiliği Anlatma
İpekçilik Üzerine 63 Üniversite Öğrencisiyle Tez Hazırlama
Bursa İpeğini Koruma Altına Almak İçin Coğrafi İşaret
İpekçilik Üzerine 6 Belgesel Çekimi
Uluslararası Medya Da İpekçiliği Anlatma

Müze Etkinlikleri

Resim 31. Bursa Kent Müzesi Sanal Tur Kesiti

Bursa Büyükşehir Belediyesi Bursa Müze Şube Müdürlüğü tarafından müzelerde sergileme faaliyetleri dışında da bazı faaliyetler yapıldığı tespit edilmiştir. 2021 yılı içerisinde yapılan etkinlikler incelendiğinde COVID 19 pandemisi etkisiyle bazı etkinliklerin sanal olarak yapıldığı görülmüştür. Bursa Müze Şube Müdürlüğü tarafından yapılan ve Tablo 68’de yer verilen etkinlikler incelendiğinde bu etkinliklerin çok çeşitli olduğu görülmüştür. Sanal müzecilik faaliyetleri kapsamında Bursa Büyükşehir Belediyesi’ne ait 10 müzede sanal olarak gezilebilmektedir. Bu

müzeler içerisinde Bursa Göç Tarihi Müzesi, Bursa Kent Müzesi, Bursa Vakıf Kültürü Müzesi, Bursa Yaşam Kültürü Müzesi, Karagöz Müzesi ve Merinos Tekstil Sanayi Müzesi içerisinde SOKÜM unsurlarını barındırmaktadır. Mekândan ve zamandan bağımsız bir şekilde ücretsiz olarak sunulan sanal müze tur çalışmaları SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma çalışmalarına katkı sağlamaktadır. Sanal müze gezilerinin yanı sıra Bursa Müze Şube Müdürlüğü tarafından diğer bir çevrim içi hizmet ise müzeye oyunla yolculuk adlı etkinliktir. Çevrimiçi atölye içerisinde 9-12 yaş aralığındaki katılımcılara Bursa Kent Müzesi oyunlar eşliğinde eğlenceli bir şekilde anlatılmaktadır. İçerisinde birçok SOKÜM unsuru bulunan Bursa Kent Müzesi'nde bu etkinliklerin yapılması SOKÜM unsurlarının gelecek kuşaklara aktarılması çalışmaları adına önemli bir çalışmadır. Bu çalışmanın yanı sıra YouTube Bursa Müze sosyal medya hesabı üzerinden canlı olarak Karagöz oyunları gösterilmektedir. Yapılan incelemelere göre bu etkinlik 2021 yılı içerisinde 10 defa yapılmıştır. Bu geleneğin yaşatılması ve yeniden canlandırılması adına yapılan bu çalışmalar çok değerlidir.

Müzelerde okul gezileri yaptırılarak öğrenciler rehber eşliğinde her yaş için özel olarak tasarlanan etkileşimli geziler, Karagöz gölge oyunları, yaratıcı drama çalışmaları, deneysel kazı, kilden çömlek atölyeleri gibi farklı öğrenme programları katılmaktadır. Müzenin bir eğitim merkezi haline döndüğü bu çalışmalar içerisinde SOKÜM unsurları öne çıkmakta ve öğrencilere bu konuda farkındalık oluşturarak bu mirasların geleceğe taşınmasına katkı sağlanmaktadır.

Tablo 68. Bursa Büyükşehir Belediyesi Müze Etkinlikleri

Faaliyet	İçerik	Koruma Yöntemi
Sanal Müze Turları	Çağdaş müzecilik anlayışıyla ve teknolojinin sunduğu imkânlarla rehberler eşliğinde oyunla müze gezisi ve masal anlatımı	
Bursa Müze Akademi	Toplumda müze kültürünün yaygınlaşmasını sağlamak, drama ile enformel eğitime katkı sunmak adına faaliyetler yapılmaktadır. (Drama ile Dersler Müzede)	
Müzeye Oyunla Yolculuk	Çevrimiçi atölye içerisinde 9-12 yaş aralığındaki katılımcılara Bursa Kent Müzesi oyunlar eşliğinde eğlenceli bir şekilde anlatılmaktadır.	
Müzelerde okul Gezileri	Müzelerde okul gruplarına rehber eşliğinde her yaş için özel olarak tasarlanan etkileşimli geziler, Karagöz gölge oyunları, yaratıcı drama çalışmaları, deneysel kazı, kilden çömlek atölyeleri gibi farklı öğrenme programları yapılmaktadır.	Kimlik saptaması, Muhafaza, Koruma, Geliştirme, Güçlendirme,
2021 Müzeler Haftası Etkinlikleri	Online Yaratıcı Drama Atölyesi (Geçmişten Geleceğe Bizi Aynı Kılan Ne? Yünden İpliğe Kumaştan Yaşama, Yar Bana Bir Eğlence-Bir Karagöz ve Hacivat Hikayesi)	Okul dışı eğitim aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarma, Canlandırma
Müze Kafe Sohbetleri	İznik seramikleri, çinisi ve tarihi	
YouTube Bursa Müze	Karagöz Dadım Olsana, Karagöz Çifte Cadılar, Karagöz Salıncak, Karagöz Terazinin Kefesi, Karagöz'ün Uzay Yolcuğu, Koş Karagöz Yangın Var, Karagöz Sihirli Orman, Karagöz Gölge Oyunu Gösterisi, Karagöz Uludağ'ın Altınları	

Sosyal Medya Yarışmaları ve Tanıtımları

Bursa Büyükşehir Belediyesi Bursa Müze sosyal medya hesaplarından Bursa'nın sahip olduğu tarihi ve kültürel değerler hakkında farkındalık ve merak

duygusunu oluşturmak ve bu değerleri eğlendirerek öğretmek için belirli aralıklılarla “Bil-Bul Öğren” yarışması yapılmaktadır. Yarışma kapsamında Bursa Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı dokuz müzeden birinin koleksiyonunda yer alan bir unsurun paylaşılarak ne olduğu ne işe yaradığı ve hangi müzede yer aldığı sorulmaktadır. Soruya doğru cevap verenlerden birisi çekilişle belirlenip bir hediye ile ödüllendirilmektedir. Tablo 69’da 2021 de yapılan ve içerisinde SOKÜM unsurları beliren yarışmalara yer verilmiştir. Bu yarışmanın yanı sıra Bursa Müze hesaplarından içerisinde SOKÜM unsurları beliren bilgilendirici tanıtım faaliyetlerine yer verildiği görölmüştür. Tablo 69’da yer verilen tanıtımlar içerisinde geleneksel yemeklerin, gölge oyunu karakterlerinin ve geleneksel el sanatlarının yer aldığı görölmüştür. Bu kısa bilgilendirici tanıtım faaliyetlerinin SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma, canlandırma, eğitim ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma faaliyetlerine katkı sunacağı düşünölmektedir.

Resim 32. Bil-Bul Öğren Yarışması Afişi

Tablo 69. Sosyal Medya Yarışmaları ve Tanıtımları

Faaliyet	İçerik	Koruma Yöntemi
Bil-Bul Öğren	Teslim Taşı Bursa Vakıf Müzesi	
Bil-Bul Öğren	Destimal-i Şerifler'in Dağıtılması Âdeti	
Bil-Bul Öğren	Kutsal Emanetler	Kimlik saptaması,
Bil-Bul Öğren	Bursa Müzeler	Muhafaza,
Bil-Bul Öğren	ICOM Müzecilik	Koruma,
Bil-Bul Öğren	Bursalı Karikatürist Kimdir?	Geliştirme,
Bil-Bul Öğren	Bursa Kent Müzesi Binası	Güçlendirme,
Bil-Bul Öğren	Bursa'nın İlk Müzesi	Okul dışı eğitim
Bil-Bul Öğren	Karagöz'ün Piri, Mucidi ve İlk Oynatıcısı Kimdir?	aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarma,
Tanıtım	Geleneksel Yemek Tarifi "Cantık"	Canlandırma
Tanıtım	Karagöz Karakterleri Tanıtımı "Çelebi"	
Tanıtım	Geleneksel El Sanatları "Kırkyama"	

Şenlikler

Resim 33. 14. Sokak Oyunları Şenliği

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından SOKÜM unsurlarının canlandırılması, farkındalığın artırılması ve gelecek kuşaklara aktarılması adı yapılan faaliyetlerden birisi de şenliklerdir. Bu kapsamda belediyenin 2021 yılı faaliyetleri incelediğimizde karşımıza 14. Sokak Oyunları Şenliği, 2021 Hanlar Bölgesi ve İpek Yılı Etkinlikleri ve Evvel Zaman Masal Şenliği çıkmaktadır. Bu şenliklerin temasına baktığımızda geleneksel çocuk oyunları, Bursa İpekçiliği ve masal anlatımı çıkmaktadır. Bu temalar SOKÜM unsurlarını içermektedir. Geleneksel çocuk oyunlarının tekrar hayat bulması ve canlandırılması, tarihi ipek ticaretinin ve ipekçiliğin yeniden canlandırılması ve masal anlatıma geleneği hakkında farkındalık oluşturarak bu unsurların gelecek nesillere aktarılması Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından bu şenlikler aracılığıyla yapılmaktadır. Şenliklere olan ilginin fazla olması ve bu şenliklerin her yaştan insana hitap etmesi yapılan bu çalışmaların başarısını artırmaktadır. Tablo 70’te yer verilen şenliklerin içeriği incelendiğinde içerisinde birçok SOKÜM unsurunun yer aldığı ve bu unsurlar hakkında bir farkındalık oluşturulduğu, yapılan etkinliklerle ve canlandırmalarla insanların bu unsurları tekrardan deneyimlediği ve çalışmalarla bu unsurların gelecek kuşaklara aktarılmaya çalışıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 70. Bursa Büyükşehir Belediyesi Şenlikler

Faaliyet	İçerik
14. Sokak Oyunları Şenliği	Tornet Yarışı, Oyunlu Masal, Karagöz ve Hacivat, Telden Araba Atölyesi, Tüf Tüf/Boru, Uçurtma, Fır Fır Kaak, Uçan Top, Ayak İpli Top/Hal Hal Top, Şişe Helikopter, Tuzluk, Rüzgâr Güllü, Boş Minder, İstop, Körebe, Yakan Top, Katil KİM? Yağ Satarım Bal Satarım, Kutu Kutu Pense, Deve Cüce, Çatlak Patlak, Saklambaç, Sek Sek, Halka Atma, Bocce, Gazoz Kapağı, Önüm Arkam 1-2-3, Mendil Kapmaca, Ellim Sende, Çilli Baş,
2021 Hanlar Bölgesi ve İpek Yılı Etkinlikleri	Kozadan İpek Çekimi, İpek Halı Dokuma, Kumaş Dokuma, Koza Broş atölyesi, Koza Çiçeği atölyesi, Koza Tırtıl atölyesi, Hikâyet Aynası masalı
Evvel Zaman Masal Şenliği	20 Masalcı ve 40 Masal Anlatımı, Drama Atölyesi

Festivaller

Resim 34. Arkeofest Karagöz Afışı

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından geleneksel Bursa kültürünün korunması ve canlandırılması adına festivaller düzenlenmektedir. Bu kapsamda belediyenin 2021 yılı içerisinde yapmış olduğu festivaller incelenmiş tespit edilen 19. Uluslararası Bursa Karagöz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali, Uluslararası Online İpek Oya Yarışması ve Festivali ve ArkeoFest festivalleri Tablo 71’de gösterilmiştir. 19. Uluslararası Bursa Karagöz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali Bursa Büyükşehir Belediyesi adına Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı (BKSTV) tarafından düzenlenmiştir. Festival kapsamında geleneksel Türk gölge sanatı Karagöz tanıtılmış ve kültür sanat alanında uluslararası iş birliklerine katkı sunulmuştur. Festival kapsamında Karagöz oyunu gösterimleriyle birlikte seminer ve sergi gibi etkinliklere de yer verilmiştir. Uluslararası Online İpek Oya Tasarım Yarışması ve Festivali kapsamında ise İpek Oyası kültürel miras unsuru ele alınmıştır. Bu mirasın tanınması, korunması ve gelişerek yaygınlaşması amacıyla Uluslararası Online İpek Oya Tasarım Yarışması ve Festivali düzenlenmiştir. Geleneksel el sanatları kültürünün önemli bir unsuru olan bu SOKÜM unsurunun değişik yanlarının canlandırılması ve gelecek kuşaklara aktarmak açısından bu festivalin önemli olduğu görülmüştür. Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2021 yılı içerisinde yapılan diğer bir festival ise ArkeoFest’tir. Aktopraklık Höyük Arkeopark’ta yapılan festival kapsamında ağırlıklı olarak arkeoloji ele alınsa da SOKÜM unsurlarının belirdiği kilden çömlek yapımı,

mozaik atölyesi, Karagöz gösterileri ve masal anlatımına da yer verilmiştir. Bu unsurlarla ilgili yapılan faaliyetlerle bu unsurlara yönelik farkındalık oluşturma, canlandırma, eğitimi ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma faaliyetlerine katkı sunulduğu tespit edilmiştir.

Tablo 71. Bursa Büyükşehir Belediyesi Festivaller

Faaliyet	İçerik	Koruma Yöntemi
19. Uluslararası Bursa Karagöz Kukla ve Gölge Oyunları Festivali	Geleneksel Türk gölge sanatı Karagöz'ü tanıtmak, kültürel ve sanatsal anlamda uluslararası paylaşım ve iletişim ortamı oluşturmak ve bu sanatlar yoluyla ülkeler arasındaki dostluğu geliştirmek adına yapılan festival içerisinde oyun gösterimleri, seminer, sergi gibi etkinlikler yapılmıştır.	Farkındalık oluşturma, Canlandırma, Eğitim, Gelecek Kuşağa Aktarma
Uluslararası Online İpek Oya Yarışması ve Festivali	Oyaların Dili, Japonlar Türk İğne Oyasını Nasıl Sevdiler?	
ArkeoFest	Karagöz, Masal Anlatısı	

Dijital Oyunlar

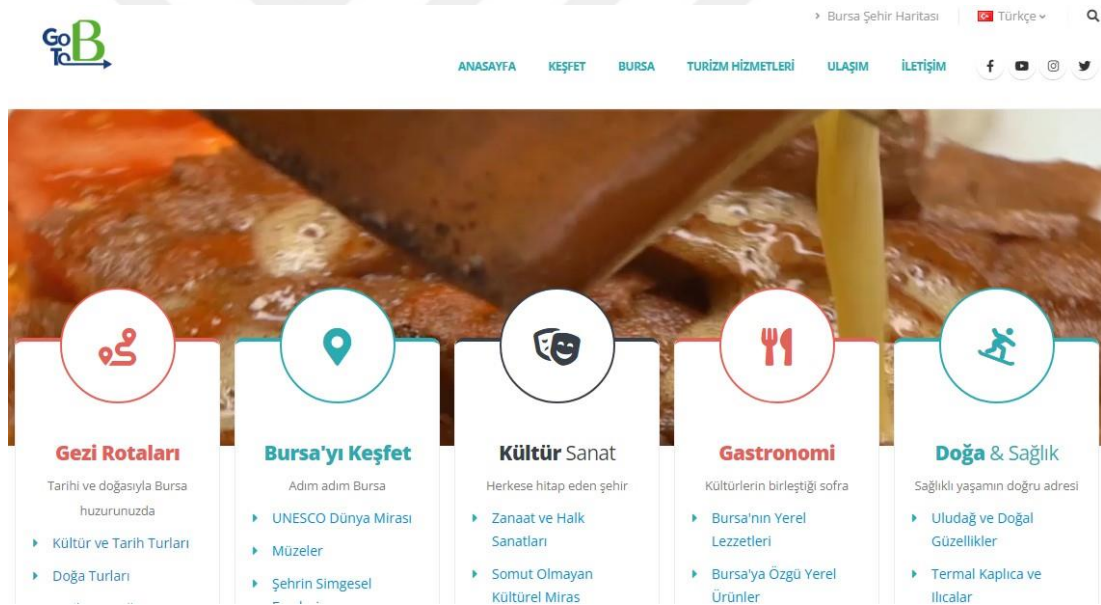
Resim 35. Dedektif Karagöz Oyunu Afişi

Bursa Müze Şube Müdürlüğü tarafından 2021 yılında dijital bir oyun olan Dedektif Karagöz oyunu yapılmıştır. Tablo 72’te gösterilen Dedektif Karagöz oyunuyla öğrencilere Bursa Kent Müzesi içerisinde yapboz, nesne bulma, kelime ve harf yerleştirme, işaretleme gibi etkinlikler yaptırılmaktadır. Bu eğitsel dijital oyun sayesinde öğrenciler eğlenceli bir sanal müze gezisi yaparak Bursa Kent Müzesi içerisinde yer alan unsurları öğrenmektedirler. Oyun içeriğinde içerisinde Birçok SOKÜM unsuru bulunduran Bursa Kent Müzesi ve ülkemizin sahip olduğu değerli bir SOKÜM unsuru olan Karagöz’e birlikte yer verilerek bu unsurlar hakkında çocukların dikkati çekilmekte ve bir farkındalık oluşturulmaktadır. Yeniden canlandırma koruma yöntemi içerisinde beliren bu yöntemle çocuklar hem eğlenmekte hem de bilinçli ya da bilinçsiz olarak bu mirası geleceğe taşımaktadır.

Tablo 72. Bursa Büyükşehir Belediyesi Dijital Oyunlar

Faaliyet	İçerik	Koruma Yöntemi
Dedektif karagöz	Dedektif Karagöz oyunuyla öğrencilere Bursa Kent Müzesi içerisinde etkinlikler yaptırılmakta ve bu dijital oyun sayesinde öğrenciler eğlenceli bir sanal müze gezisi yaparak müze içerisinde yer alan unsurları öğrenmektedirler.	Farkındalık oluşturma, Canlandırma, Eğitim, Gelecek Kuşağa Aktarma

Bursa Turizm Portalı GoBursa Faaliyetleri

Resim 36. GoBursa İnternet Sitesi

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2021 yılında Bursa'nın kültürel ve Turizm unsurlarını tanıtmak amacıyla GoBursa isimli Bursa turizm portalı projesi hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında Bursa'nın değerleri internet sitesi ve mobil uygulama aracılığıyla dijital platformlarda yayınlanmaya başlamıştır. Bursa hakkında tarihten kültüre, sağlıktan doğaya kadar birçok unsur tek çatı altında toplanmış ve açık kaynak olarak ilgiliye sunulmuştur. “Gelenekten Geleceğe Akan Şehir” sloganı ile Bursa'nın tarihi ve kültürel değerlerine vurgu yapılmıştır. Araştırma kapsamında

GoBursa internet sitesi incelenmiş ve site içerisinde SOKÜM unsurları taşıyan bölümler Tablo 73'te gösterilmiştir. Site içerisinde gezi rotaları, Bursa'yı keşfet, kültür sanat, gastronomi, doğa & sağlık olmak üzere toplam 5 ana kategori tespit edilmiştir. Bu kategoriler içerisinde toplam 37 alt kategoriye yer verilerek Bursa'nın zenginlikleri ele alınmıştır. Toplam 19 alt kategorinin SOKÜM unsurları barındırdığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra kültür sanat ana kategorisi altında “Somut Olmayan Kültürel Miras” alt kategorisinin bulunduğu görülmüştür. Tablo 74'te yer verilen bilgilere göre SOKÜM alanlarının tümünde toplam 34 SOKÜM unsuruna internet sitesinde yer verilmiştir. Bu veriler incelendiğinde Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin Bursa'nın SOKÜM değerleri hakkında farkındalık oluşturma, canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi faaliyetlere katkı sunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 73. Bursa Büyükşehir Belediyesi Bursa Turizm Portalı Faaliyetleri

Faaliyet	İçerik	Koruma Yöntemi
Gezi Rotaları	Kültür ve Tarih Turları	
	Müzeler	
Bursa'yı Keşfet	Şehrin Simgesel Eserleri	
	Hanlar ve Çarşılar	
	UNESCO Dünya Mirası Adayı İznik	
	Yapmadan Ayrılmayın	
	Zanaat ve Halk Sanatları	
	Somut Olmayan Kültürel Miras	
	Festival ve Şenlikler	Farkındalık oluşturma,
Kültür Sanat	Atölye, Fuar, Yarışma ve Sanat	Canlandırma,
	Sergileri	Eğitim,
	Tiyatrolar	Gelecek Kuşağa
	Çocuk Tiyatroları	Aktarma
	Kütüphaneler (Ali Paşa Oyuncak Kütüphanesi)	
	Bursa'nın Yerel Lezzetleri	
Gastronomi	Bursa'ya Özgü Yerel Ürünler	
	Bursa'nın Lezzet Durakları	
	Termal Kaplıca ve Ilıcalar	
Doğa & Sağlık	Tarihi Hamamlar	
	Macera Sporları (Binicilik)	

Tablo 74. GoBursa Somut Olmayan Kültürel Miras Alt Kategorisi

SOKÜM Alanları	Unsurlar
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	Cezayir Havaları (Cezayir Oyunları) Miraciye
Gösteri Sanatları	Hacivat-Karagöz Gölge Oyunları Kılıç-Kalkan Mehter Takımı
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	Gezek Kültürü Danışık Gecesi Erguvan Bayramı Erfane Günü Hamam Kültürü Mevlid Geleneği Aşure Geleneği Geleneksel Türk Okçuluğu Yağmur Duası Ahilik Kültürü Kahve Kültürü Hıdrellez Bursa’da Kına Geleneği Bursa Düğün Gelenekleri Keles Halk Kıyafetleri Lokma Dökme Kültürü Türk Daması Süpürge Kültürü Hacı Tehniyesi
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	Zeytin ve Zeytinyağı Kültürü Boza Kültürü El Açması Börek Kültürü
El Sanatları Geleneği	Kündekari Sanatı Geleneksel Çini Ustalığı Köfün Kültürü (Sepetçilik Geleneği) Koza – İpek Bıçak Kültürü Tongurdaklı Kaşık Yorgancılık ve Yorgan Kültürü

4.1.6. SOKÜM Kurumsal yapı Çalışmaları

Bursa Büyükşehir Belediyesi yetkilileriyle yapılan görüşme sonucunda belediyenin somut olmayan kültürel miras konusunda görevli doğrudan bir birimin

olmadığı ancak birçok birimin görev alanında olan bu konuyla ilgili bir yönetmeliği olduğu tespit edilmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumluluk Esaslarına İlişkin Yönetmelik isimli bu dokümanda Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı'nın birimlerinin görev ve sorumlulukları belirtilmiştir. Bu yönetmelik SOKÜM açısından incelenip analiz edildiğinde Tablo 75'te gösterilen üç birimin görevleri arasında SOKÜM ile ilgili unsurlar ve faaliyetler bulunduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM alanında kurumsal bir yapıyla hareket ettiği söylenebilir.

Tablo 75. Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı SOKÜM ile ilgili Yönetmelik Maddeleri

Madde	Birim	Görev
12 (5)	Kütüphaneler Şube Müdürlüğü	Somut olmayan kültürel mirasın toplanması, düzenlenmesi, korunması kullandırılması ve geleceğe aktarılmasına katkı sağlamak
13 (2)	Müzeler Şube Müdürlüğü	İnsanlığın soyut ve somut kültürel mirasını oluşturan yazılı ve görsel malzemeleri etüt, eğitim ve bedii zevki arttırmak amacıyla korumak, araştırmak, anlatmak ve sergileyerek, kültürel yaşam kalitesini yükseltmeye yönelik yerel, ulusal ve uluslararası sergi, gösteri, seminer, eğitim çalışmaları, şenlikler vb. çalışmalar yapmak.
14 (1)	Bursa Araştırmaları Merkezi (BAM)	Bursa'nın süregelen, kaybolmaya yüz tutmuş ya da yitip gitmiş somut ve somut olmayan kültürel değerleri üzerine araştırmalar yapmak, yayın haline getirmek ve bu değerleri gelecek kuşaklara aktarmak.

4.1.7. SOKÜM İl tespit komisyonu üyeliği Çalışmaları

Bilindiği üzere İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri tarafından yılda iki defa yerel SOKÜM unsurlarının tespit edilmesi çalışmaları için toplantı yapılmaktadır. Yerel aktörlerin en önemli karakterlerinden olan belediyelerin de yereldeki değerleri koruma çalışmaları için bu toplantılara katılması gerekmektedir. Bu kapsamda Bursa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Bursa Büyükşehir Belediyesi yetkilileriyle ayrı ayrı görüşme yapılmıştır. Elde edilen bilgilere göre Bursa Büyükşehir Belediyesi'ni temsilen bir yetkili bu toplantılara katılmakta ve çalışmalara destek vermektedir. Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından doğrudan bir unsurun il tespit komisyonuna sunulmasıyla ilgili bir veriye rastlanmamıştır. Yerel yönetimlerin etkili SOKÜM koruma çalışmalarını yerelde bulunan tüm paydaşlarla iş birliği içerisinde yapması çok önemlidir. Çünkü yerel değerlerin korunması en iyi yerelde yaşayan insanlar tarafından yapılır.

4.1.8. Uluslararası İş Birliği Çalışmaları

Araştırma kapsamında Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin hangi uluslararası örgütlerle iş birliği yaptığı incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM unsurlarının belirlediği alanlarda uluslararası iş birliği yaptığı tespit edilmiştir. Tablo 76'da gösterilen bilgilere göre Bursa Büyükşehir Belediyesi altı büyük uluslararası örgüt ile iş birliği içerisinde. Bu örgütlerle müze çalışmaları, tarihi ve kültürel mirası korumak, koruma altındaki mirasları idare etmek ve ikili iş birliği gibi iş birliği faaliyetleri ilişkisi içerisinde. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin iş birliği yaptığı uluslararası örgütler incelendiğinde, bu örgütler içerisinde Somut Olmayan Kültürel Mirasını korumayı amaçlayan tek uluslararası yerel yönetimler organizasyonu olan Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı (ICCN)'nin olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 76. Bursa Büyükşehir Belediyesi Uluslararası İş Birliği Yaptığı Örgütler

Uluslararası Örgüt İsmi	Faaliyet Alanı
Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM)	Müze Çalışmaları
Avrupa Bilim Merkezleri ve Müzeler Ağı (ECSITE)	Müze Çalışmaları
Tarihi Şehirler Birliği (LHC)	İkili İş Birliği ve Karşılıklı Öğrenme
Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB)	Tarihi ve Kültürel Mirası Korumak
Dünya Mirası Şehirler Örgütü (OWHC)	Koruma Altına Alınmış Mirasların İdaresi
Avrupa Müze Örgütleri Ağı (NEMO)	Müze Çalışmaları
Balkan Ülkeleri Kardeş Şehirler Birliği	İkili İş Birliği
Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kuruluşları Birliği (IFLA)	Kütüphane Faaliyetleri

4.2. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları

1989 yılında büyükşehir belediyesi olan Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin görev alanı tüm Gaziantep ili sınırlarını kapsamaktadır. Gaziantep ilinin 2021 yılı verilerine göre toplam nüfusu 2.130.432 kişidir. Bu nüfus oranı ile Gaziantep, Türkiye İstatistik Kurumu 2021 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre Türkiye'nin dokuzuncu büyük ilidir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi görev sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe belediyeleri ile hareket etmektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bünyesinde yirmi daire başkanlığı bulunmaktadır. 2021 Aralık ayı içerisinde farklı zaman dilimleri içerisinde Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yetkilileri ve birimleriyle doktora tezi kapsamında görüşmeler gerçekleştirilerek bilgi alınmıştır. Bu kapsamda belediye Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı ve birimleri, Kent Arşivi Birimi ve Sanat ve Mesleki Eğitim Şube Müdürlüğü yetkilileri ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşme sonucunda belediye bünyesinde bulunan Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı ve Kadın,

Aile, Eğitim ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı'na bağlı birimlerde somut olmayan kültürel miras ile ilgili çalışmalara rastlanmıştır. Bu daire başkanlıkları ve birimler Tablo 77'de gösterilmiştir.

Tablo 77. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı Birimleri

Büyükşehir Belediye Başkanı
Genel Sekreter Yardımcısı
Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı
<u>Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü</u>
<u>Kütüphaneler ve Müzeler Şube Müdürlüğü</u>
-Kent Arşivi
-Oyun ve Oyuncak Müzesi
-Bayazhan Kent Müzesi
-Emine Göğüş Mutfak Müzesi
-Fıstık Müzesi
-Hamam Müzesi
-Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep Araştırmaları Merkezi
-Atatürk Anı Müzesi
-Gaziantep Kahramanlık ve Panorama Müzesi
-Kendirli Gazi Kültür Merkezi
-15 Temmuz Demokrasi Müzesi
-Şehitlik
-Panorama 25 Aralık Müzesi
Kadın, Aile, Eğitim ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı
<u>Sanat ve Mesleki Eğitim Şube Müdürlüğü</u>
-Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (GASMEK)

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Strateji Haritasında kültür ve turizm hizmetleri yönetimi konusunda amaç ve hedefleri Tablo 78'de belirtmiştir. Bu hedefler incelendiğinde Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Gaziantep ilinin kültürel değerlerinin tanınırlığının ve farkındalığının ulusal ve uluslararası düzeyde artırılması için geniş faaliyetler yapmayı hedeflediği görülmektedir. Bu

hedeflerin farkındalık oluşturma ve yeniden canlandırma gibi SOKÜM sözleşme metninde de vurgulanan koruma özelliklerine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 78. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Stratejik Amaç ve Hedef

SH3.4. Kültür ve Turizm Dairesi Başkanlığı
SA 3: Toplumsal gelişimi desteklemek.
SH3.4. Kültür ve sanat hayatının, gastronominin ve turizmin ulusal ve uluslararası ölçekte gelişmesine yönelik geniş perspektifli faaliyetler yürütmek.
Kaynak: https://www.gaziantep.bel.tr/uploads/2020/07/2020-2024-stratejik-plan.pdf

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından 2017-2021 yıllarını kapsayan beş yıllık Kültür ve Turizm Dairesi Başkanlığına tahsis edinilen bütçe miktarlara Tablo 79’da yer verilmiştir. Bu bütçe miktarlarına kronolojik olarak bakıldığında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin kültür hizmetlerinin de içinde yer aldığı alana sağladığı bütçe miktarını her yıl bir miktarda artırdığı görülmektedir. Buradan hareketle Gaziantep ilinin SOKÜM unsurlarının araştırılması, kayıt altına alınması, canlandırılması, yeniden yaratılması ve gelecek kuşaklara aktarılması gibi SOKÜM sözleşme metninde belirtilen koruma yöntemlerine daha fazla bütçe ayırdığı varsayılabilir.

Tablo 79. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2017-2021 Yılları Kültür ve Turizm Dairesi Başkanlığına Tahsis Edinilen Bütçe Miktarları

Hizmet Yılı	Toplam Bütçe
2021 Yılı	11.000.000,00 -TL
2020 Yılı	12.000.000,00-TL
2019 Yılı	14.560.000,00-TL
2018 Yılı	10.875.000,00 TL
2017 Yılı	12.793.500,00 TL

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin internet ortamındaki etkileşimini ortaya çıkarmak adına belediye internet sitesinde belirtilen sosyal medya hesaplarındaki takipçi sayıları Tablo 80’de gösterilmiştir. Bu sayılardan hareketle Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin sosyal medyalarda toplam 598.2 bin kişiyle etkileşim içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bu sayının Gaziantep nüfusuna oranı yaklaşık 1/4’tür (Gaziantep Nüfusu 2.130.432 kişi). Bu oran büyükşehir belediyesinin sosyal

medyada güçlü bir takipçiye sahip olduğunu göstermektedir. Tabii ki bu oran içerisinde Gaziantep’te yaşamayan ama Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin çalışmalarını takip eden kitlenin olduğu göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 80. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sosyal Medya Takipçi Sayıları

Sosyal Medya Hesapları	Takipçi Sayısı
X	214 Bin Kişi
Instagram	183 Bin Kişi
Facebook	168 Bin Kişi
TikTok	22.6 Bin Kişi
Youtube	10.6 Bin Kişi
Toplam	598.2 Bin Kişi

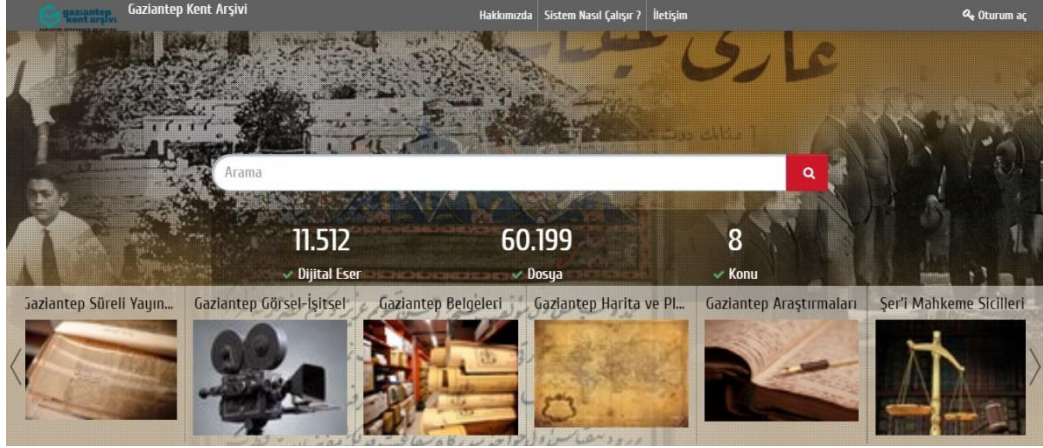
Gaziantep Büyükşehir Belediyesi’nin Youtube sosyal medya hesabı üzerinden yayınlanan GBB TV isimli bir TV kanalı bulunmaktadır. Bu TV kanalı içerisinde bulunan yapımlar incelendiğinde bazı SOKÜM unsurları tespit edilmiştir. Tablo 81’de gösterilen unsurlar SOKÜM’ün birçok alanına girmektedir. Bu yapımlar sayesinde SOKÜM unsurları ile ilgili bir farkındalık oluşturma ve geleceğe aktarma gibi koruma faaliyetlerinin yapılmaya çalışıldığı söylenebilir. Bu tahmin GBB TV yayınlarının izlenme istatistiklerine ulaşılamadığı için tam olarak desteklenmemektedir.

Tablo 81. GBB TV yayınları

Yayın Türü	Yapım İsimleri
Müzeler	Hamam Müzesi, Emine Göğüş Mutfak Müzesi, Oyun ve Oyuncak Müzesi ve Kent Müzesi
Tarım	Salça, Antep Kuruluk,
Gezilecek Yerler	Almacı Pazarı, Emine Göğüş Mutfak Müzesi, Oyun ve Oyuncak Müzesi, Gaziantep'te Gezilecek Çok Yer, Tadılacak Çok Lezzet Vardır, Tarihi Çarşıda Çekiç Sesleri, Damak Çatlatan Lezzetleriyle Gastronomi Şehri Gaziantep, Jale Tekinalp Yücel Kültür ve Sanat Merkezi (Mozaik), Gastronomi Şehri Gaziantep'in Eşsiz Mutfağı ve Gaziantep Mutfağı Kursu
Tarih	Çarşı Hamam Müzesi, Emine Göğüş Mutfak Müzesi, Oyun ve Oyuncak Müzesi, Anadolu'nun Kültürel Zenginliği (Kilim Dokuma), Sedef Kakma Sanatı ve Antep Kutnu Kumaşı
Gaziantep 2020	Cennet Şehir Gaziantep Türkiye'nin Göz Bebeği, Gastronomi Kentinin Yeni Lezzeti, Antep Lahmacunu, Geleneksel Firik Pilavımız, Bilinen Tüm Kahvelerden Farklı: Menengiç Kahvesi, Kış Mevsiminin Önemli Yiyeceğidir (Ceviz Sucuğu), Dillere Destan Gaziantep Katmeri, Gaziantep'ten Doğal Köy Kahkesi, Antep Fıstık Ezmesi, Gaziantep Mutfağından Bir Lezzet (Alinazik), Gaziantep'in Asırlık Tutkusu Şöbiyet ve Gastronomi Şehri Gaziantep'in Eşsiz Mutfağı
Gastronomi	Meşhur Peynirli Börek, Şekerli Gaziantep Böreği, Meşhur Antep Dolma, Meşhur Ekşili Ayvalı Taraklık, Lezzet Başkenti Gaziantep, Altın Değerinde Antep Fıstığı, Antep Sofrasının Vazgeçilmez Tadı (Yuvalama), Sıcacık Bir Lezzet (Tırnaklı Ekmek), Antep Lezzet (Beyran), Ciğerin En Güzel Hali ve Nohut Dürüm
Kültür ve Sanat	El Sanatları Şehri Gaziantep, Sedef Kakma Sanatı, Hamam Müzesi, Emine Göğüş Mutfak Müzesi, Oyun ve Oyuncak Müzesi, Antep İşi El İşlemesi, Antep Kutnu Kumaşı, Tarihi Çarşıda Çekiç Sesleri (Bakırcılık) ve Jale Tekinalp Yücel Kültür ve Sanat Merkezi (Mozaik)
Canlı Yayın	Uluslararası Orta Asya'dan Anadolu'ya Baraklar Sempozyumu

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi hakkında bazı ön bilgiler verildikten sonra araştırmanın temel sorularına cevap almak amacıyla yapılan daha detaylı incelemeler bu bölümden sonra alt başlıklar halinde aşağıdaki sunulmuştur.

4.2.1. Alan Araştırması Çalışmaları

Resim 37. Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) İnternet Sitesi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin Somut Olmayan Kültürel Miras ile ilgili alan araştırması çalışmalarında Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM)'nin yaptığı sözlü tarih saha araştırmaları tespit edilmiştir. GKAM birimi 2018 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulmuştur. Kütüphaneler ve Müzeler Şube Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. GKAM bünyesinde Tablo 82’de gösterildiği üzere 11.512 dijital eser ve 60.199 dosyadan oluşan dijital arşiv ve 2.117 basılı kaynaktan oluşan kütüphane bölümleri bulunmaktadır.

Tablo 82. Gaziantep Kent Arşivi Merkezi Bölümleri

Bölüm	İçerik
Kütüphane	2.117 Basılı Kaynak
Dijital Arşiv	11.512 Dijital Eser 60.199 Dosya

GKAM Gaziantep’in kent hafızasını oluşturmak için şehrin geçmişten günümüze yaşantısını belgelemek, bunları toplamak, koruma altına almak ve paylaşımına açmak amacıyla faaliyetler sürdürmektedir. GKAM kütüphane içerisinde Gaziantep hakkında yazılan tüm eserler ve arşiv kayıtları bulunmakta ve ilgililere kullanım için merkez içerisinde sunulmaktadır. Dijital arşiv bölümünde ise Tablo 83’te gösterilen 8 konu başlığı altında dijital içeriklere yer verilmekte ve açık kaynak olarak erişime sunulmaktadır. Bu konular içerisinde birçok SOKÜM unsuru bulunmaktadır. Özellikle basılı kaynakların yanı sıra GKAM birimi tarafından yapılan

alan araştırmaları neticesinde köy ve merkezde yaşayan kaynak kişilerin hafızasındaki bilgiler kayıt altına alınmaktadır. GKAM tarafından yapılan bu sözlü tarih çalışmalarıyla kentin somut olmayan kültürel miras unsurları bizzat miras taşıyıcısı kaynaklardan tarafından aktarılmakta ve böylece kaybolmadan kayıt altına alınmaktadır.

Tablo 83. Gaziantep Kent Arşivi Merkezi Dijital Arşiv Konuları

Konu Başlığı	İçerik
Gaziantep Süreli Yayınlar	Broşür ve Dergiler
Gaziantep Görsel-İşitsel	Sözlü Tarih Çalışmaları
Gaziantep Belgeleri	Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi Belgeleri
Gaziantep Harita ve Plan	Harita ve Planlar
Gaziantep Araştırmaları	Kitap ve Kaynaklar
şer'i Mahkeme Sicilleri	Mahkeme Sicilleri
Gaziantep Fotoğraf ve Kartpostal	Fotoğraf ve Kartpostal
Efemeralar	Gündelik Yaşama Ait Belgeler

Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM)'nin sosyal medya hesaplarını incelediğimizde yaygın sosyal medya araçlarında hesaplarının bulunduğu ve en fazla Instagram'da etkin olduğu görölmektedir. Tablo 84'te gösterilen verilere göre 4.516 takipçisin bulunduğu ancak bu sayının çok olmadığı tespit edilmiştir. GKAM'ın en fazla takipçi sayısının Instagram hesabında olduğu görölmüştür.

Tablo 84. Gaziantep Kent Arşivi Merkezi Sosyal Medya Takipçi Sayıları

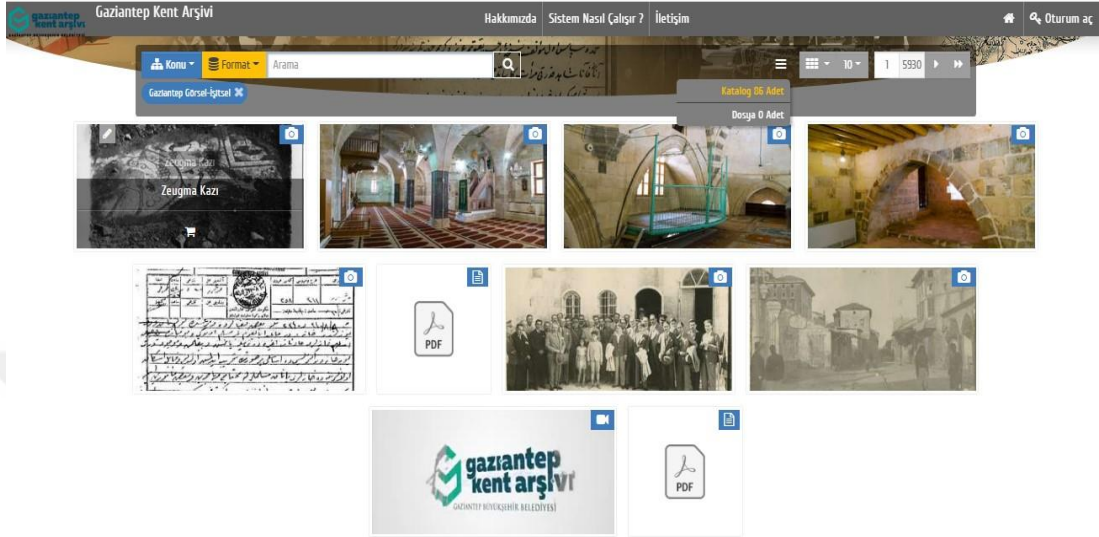
Sosyal Medya Hesapları	Takipçi Sayısı
Instagram	3.819 Kişi
X	208 Kişi
Youtube	489 Kişi
Toplam	4.516 Kişi

4.2.2. Dokümantasyon ve Arşivleme Çalışmaları

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin Somut Olmayan Kültürel Miras ile ilgili dokümantasyon ve arşivleme çalışmalarında Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma

Merkezi (GKAM)'nin, Gazikültür A.Ş.'nin yaptığı faaliyetler ve müze broşürleri öne çıkmaktadır. Bu iki kurumu ayrı ayrı ele almak daha detaylı bilgi edinmemizi sağlayacaktır.

Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM)

Resim 38. Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) Dijital Arşiv

GKAM birimi 2018 yılında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulmuştur. Kütüphaneler ve Müzeler Şube Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. GKAM bünyesinde 11.512 dijital eser ve 60.199 dosyadan oluşan dijital arşiv ve 2.117 basılı kaynaktan oluşan kütüphane bölümleri bulunmaktadır. GKAM kütüphane içerisinde Gaziantep hakkında yazılan tüm eserler ve arşiv kayıtları bulunmakta ve ilgililere kullanım için merkez içerisinde sunulmaktadır. Dijital arşiv bölümünde ise 8 konu başlığı altında dijital içeriklere yer verilmekte ve açık kaynak olarak erişime sunulmaktadır. GKAM tarafından yapılan araştırmalar kapsamında Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi Belgeleri, resmi kurum kayıtları ve Gaziantep'te yaşayan kişilerden Gaziantep hakkındaki tüm belge ve evraklar toplanarak arşiv sürekli zenginleştirilmektedir. Bunun yanı sıra GKAM tarafından Gaziantep Bellek isimli bir tarih, kültür ve fikir dergisi çıkartma çalışmalarının sürdüğü görülmüştür.

Gazikültür A.Ş.

Resim 39. Gazikültür A.Ş. İnternet Sayfası

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından 2016 yılında kurulan Gazi Kültür A.Ş. kültür-sanat, reklâm, tanıtım hizmetlerini ve turizm faaliyetlerini yerine getirmek için gerekli çalışmalar ve ilişkiler kurmak amacıyla kurulmuştur. Gazikültür A.Ş.'nin faaliyetleri incelendiğinde yayın çıkarma, söyleşi programları yapma, belediyeye ait mağaza ve kafeleri yönetme ve hediyelik eşya hazırlama gibi çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Araştırmamız kapsamında Gazikültür A.Ş.'nin SOKÜM unsurları içeren yayınları incelenmiştir. Bu yayınlar Tablo 85'te gösterilmiştir. Gazikültür A.Ş. bünyesinde 5 kategori altında toplam 55 yayın çıkartılmıştır, bu yayınların çoğunluğu basılı eserlerken bazıları da dijital e kitap olarak yayınlanmıştır. Kitaplardan bazılarının yazarlarına yayın desteği verilerek kitap haline getirilirken bazıları da Gaziantep Büyükşehir Belediyesi birimlerince oluşturulmuştur.

Tablo 85. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müzeleri

Kategori	Yayınlar
Araştırma	-Spor Coğrafyası Açısından Gaziantep
	-Yunus Emre Divanı
	-Kalbe Düşen Cemre
	-Yunus Bir Haber Verir
	-Gaziantep Yöresinde Barak Boyu
	-El Emeği, Göz Nuru: Kutnu Kumaşı (E-Kitap)
	-Defining The Role Of Local Authorities In Managing And Propagating Cultural Heritage
	-Gönülden Nağmeler
	-Hadis El Kitabı
	-200 Yıl Sonra Mütercim Âsım ve Türkiye’de Sözlük Çalışmaları
	-Kurtlanan Kar
	-Gaziantep Gezi Rehberi
	-Gaziantep’in Kuşları
	-Gaziantep Livasları, Kastelleri ve Yer Altı Su Yapıları
	-Antep Savunması Manzumeler-Fotoğraflar
Biyografi	-Osmanlı Döneminde Ayntâb’da Sâlihât-I Nisvan (Hayır Sahibi Kadınlar)
	-Zuhurat 19. Yy. Ayıntap’ta Tasavvufi Hayat
	-Gaziantep’te Dini Hayat
	-Gaziantep’te Suyun Öyküsü
	-Halit Ziya Bıçer Objektif ve Arşivinden Seyr-İ Antep
	-Fırat’ın İncisi: Rumkale
	-Gaziantep Müzeleri
	-Gaziantep Gazoz ve Meşrubat Tarihi
	-Antep’in Direnişi: Bir Şehrin Filmi
	-Fotoğraflarla Gaziantep’te Ticaret – Esnaf ve Meslek Grupları
Süreli Yayınlar	-Bir Başka Gaziantep
	-Gaziantep’li Bir Usta: Tenekeci Mehmet
	-Mitat Enç Seti
Tarih	-Kübbiye Gaziantep Tarih, Kültür ve Sanat Dergisi
	-Gse - Gaziantep Sanat- Edebiyat
	-Gaziantep Ajandası 2020 - 2021
	-Orta Asya’dan Anadolu’ya Baraklar
	-Gaziantep’in Kurtuluş’unun 100. Yılında Misâk-I Millî ve Güney Hattı
	-Cephe Hattından Türk ve Fransız Basınında Antep Savunması (1918-1921)
	-“Direniş Antep Savunması” Monopoly Oyunu
	-Antep’te Misyonerler, Ermeniler ve Millî Mücadele
	-Mebus ve Şair: Mehmet Âkif Ersoy - Millî Mücadele ve İstiklâl Marşı Kartpostalları
	-Ulusal ve Yerel Basında 25 Aralık Kutlamaları (1930-1971)
	-Tüfekçi Yusuf Usta
	-Yüzüncü Yılında “Gazi Ayıntab’a Selam”

	-Yıkılmış Bir Şehri İnşa ve İhya Edenler -Gaziantep Ajandası 2020 – 2021 -Millî Mücadele Kartpostalları -Bayrak Şiirleri Antolojisi -Tarihten Günümüze Ayıntab – Gaziantep -Karkamış Antik Kenti -Gaziantep Kilimcilik Tarihi -Antep Direnişinin İlk Kıvılcımı: Şehitkâmil -2 Gazi'nin 36 Saati -Osmanlı Dönemi Gaziantep Kuyumculuğu
Yemek	-Mahmil - Gaziantep Mutfağının Saygın Mirası -Gelenekten Geleceğe Gaziantep Yemekleri -Şiveydiz – Gaziantep Mutfağı -Gaziantep Cusine In Four Seasons -Dört Mevsim Gaziantep Yemekleri
Toplam	55 Adet

Gazikültür A.Ş. tarafından çıkartılan yayınların SOKÜM sözleşme metninde belirtilen alanlara göre kategorize edildiğinde çıkan veriler Tablo 86'da gösterilmektedir. Bu yayınların yaklaşık %30 u SOKÜM unsurlarını içermektedir. Kitapta ele alınan konular SOKÜM alanlarından en çok doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar alanında yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 86. Gazikültür A.Ş. tarafından çıkartılan SOKÜM alanındaki Kitap Sayıları

SOKÜM Kategorisi	Kitap Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Gse-Gaziantep Sanat- Edebiyat)	2
Gösteri Sanatları	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler (Gaziantep'te Dini Hayat, Osmanlı Döneminde Ayntâb'da Sâlihât-I Nisvan (Hayır Sahibi Kadınlar))	2
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar (Mahmil - Gaziantep Mutfağının Saygın Mirası, Gelenekten Geleceğe Gaziantep Yemekleri, Şiveydiz – Gaziantep Mutfağı, Gaziantep Cusine In Four Seasons, Dört Mevsim Gaziantep Yemekleri)	5
El Sanatları Geleneği (Osmanlı Dönemi Gaziantep Kuyumculuğu, Gaziantep Kilimcilik Tarihi, Gaziantep'te Bir Usta: Tenekeci Mehmet, El Emeği, Göz Nuru: Kutnu Kumaşı (E-Kitap))	4
Birden Fazla Alanı İçeren Kitaplar (Orta Asya'dan Anadolu'ya Baraklar, Gaziantep Müzeleri, Gaziantep Gezi Kitabı, Gaziantep Yöresinde Barak Boyu)	4
Toplam	17

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müze Broşürleri

Resim 40. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müze Broşürleri

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kütüphaneler ve Müzeler Şube Müdürlüğü tarafından bünyelerinde bulunan müzeler hakkında belirli dönemlerde tanıtıcı bilgiler verilen el broşürleri hazırlanmaktadır. Araştırma kapsamında müzeler hakkında mevcutta hazır olan üç broşür tespit edilmiş ve incelenmiştir. Tablo 87’de broşürler ve broşürlerin içeriği hakkında bilgilere yer verilmiştir. Yapılan incelemede broşürlerin sözlü gelenekler ve anlatımlar, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ve el sanatları geleneği alanlarında beliren SOKÜM unsurlarını içerdiği tespit edilmiştir. Bu unsurlar hakkında farkındalık oluşturma, canlandırma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi koruma çalışmalarına katkı sunması açısından bu broşürler önemli birer kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 87. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müze Broşürleri ve İçeriği

Müzeler	Broşürleri İçeriği
Oyun ve Oyuncak Müzesi	Oyuncak Atölyesi, Topaç Atölyesi, Çömçe Gelin Atölyesi, Oyun Atölyesi ve Müze hakkında Bilgiler
Müzeler Kenti Gaziantep	Emine Göğüş Mutfak Müzesi, Bayazhan Kent Müzesi, Oyun ve Oyuncak Müzesi, Hamam Müzesi, Fıstık Müzesi ve Diğer Müzeler Hakkında Bilgilendirme
Kent Arşivi	Kent Arşivi Hakkında Detaylı Bilgilendirme

4.2.3. Müzeleme Çalışmaları

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından Gaziantep'in sahip olduğu değerleri, korumak, tanıtmak ve gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla müze faaliyetleri sürdürülmektedir. Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı bağlı Kütüphaneler ve Müzeler Şube Müdürlüğü bünyesinde Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin müze çalışmaları yürütülmektedir. Müze çalışmaları bir müdürlük altında yürütülerek daha etkin ve kurumsal olarak faaliyetler yapmakta ve çalışmaktadır. Yapılan incelemeler ve görüşmeler sonucunda Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nde Tablo 88'de gösterildiği üzere toplam 12 müze bulunmaktadır. Özel müze statüsünde bulunan bu müzeler içerisinde Kendirli Gazi Kültür Merkezi Müzesi başka bir kuruma devredilmiştir. Şu an aktif olan müzeler özel müze statüsünde yer alarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Tablo 88. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müzeleri

Açılış Tarihi	Müze Adı
2008	Emine Göğüş Mutfak Müzesi
2009	Bayazhan Kent Müzesi
2009	Gaziantep Kahramanlık ve Panorama Müzesi
2013	Kendirli Gazi Kültür Merkezi
2013	Gaziantep Atatürk Anı Müzesi
2013	Oyun ve Oyuncak Müzesi
2014	Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep Araştırmaları Merkezi
2015	Hamam Müzesi
2017	15 Temmuz Demokrasi Müzesi
2018	Fıstık Müzesi
2020	Şehitlik
2020	Panorama 25 Aralık

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi müzeleri hakkında inceleme yapıldığında Tablo 89'da gösterilen verilere göre farklı bilgilerin bulunduğu ve bunların kafa karışıklığına yol açtığı düşünülmektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi internet

sitesi incelendiğinde Gaziantep kent genelinde bulunan ve başka kurumlara da bağlı olan 18 müze bilgisine yer verildiği tespit edilmiştir. Buradaki amaç her ne kadar şehirde bulunan müzeleri tanıtmak olsa da müzelerin hangi kuruma bağlı olduğu bilgisine yer verilmemiştir. Tarihi Kentler Birliği güncel müze envanteri incelendiğinde ise Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin bünyesinde 10 adet müzenin bulunduğu belirtilmiştir. Bunlara ek olarak Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü özel müzeler envanteri incelendiğinde Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin 8 müzesi olduğu görülmektedir.

Tablo 89. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müzeleri Bilgi Kaynakları

Kaynak	Kaynakta Belirtilen Müzeler	Müze Sayısı
Gaziantep Büyükşehir Belediyesi İnternet Sitesi	Fıstık Müzesi, İslam Bilim Tarihi Müzesi, Gaziantep Kültür Tarihi Müzesi, Gaziantep Mevlevihanesi Vakıf Müzesi, Milli Mücadele Müzesi, Yesemek Açık Hava Müzesi ve Heykel Atölyesi, Panorama 25 Aralık Müzesi, Gaziantep Zooloji ve Doğa Müzesi Gaziantep, Oyun ve Oyuncak Müzesi, Bayazhan Gaziantep Kent Müzesi, Gaziantep Savunması ve Kahramanlık Panorama Müzesi, Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep Araştırmaları Müzesi, Gaziantep Atatürk Anı Müzesi, Emine Göğüş Mutfak Müzesi, Hamam Müzesi, Gaziantep Arkeoloji Müzesi, Zeugma Mozaik Müzesi, 15 Temmuz Demokrasi Müzesi.	18
Tarihi Kentler Birliği Müze Envanteri	Atatürk Anı Müzesi, Bayaz Han Kent Müzesi, Emine Göğüş Mutfak Müzesi, Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep Araştırmaları Merkezi, Gaziantep Savunması ve Kahramanlık Panoraması Müzesi, Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi, Gaziantep Hamam Müzesi, Gaziantep 15 Temmuz Demokrasi Müzesi, Gaziantep Zooloji ve Doğa Müzesi, Fıstık Müzesi	10
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Özel Müzeler Envanteri	Gaziantep Oyuncak Müzesi, Atatürk Anı Müzesi, Bayaz Han Kent Müzesi, Emine Göğüş Gaziantep Mutfak Müzesi, Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep Araştırmaları Merkezi, 25 Aralık Gaziantep Savunması Kahramanlık Panoraması ve Müzesi, Hamam Müzesi, Gaziantep Fıstık Müzesi	8

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne ait müzeler faaliyetlerini Müzeler Şube Müdürlüğü çatısı altında yapılmak ve yapılan çalışmalar diğer müzelerle birlikte Gaziantep Müzeleri sosyal medya hesaplarından paylaşılmaktadır. Yapılan görüşmelerde ve incelenen belgelerde Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne ait müzelerin ayrı ayrı sosyal medya hesaplarının ve internet sitelerinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu durum müze bazında ilgililerce yapılan incelemeleri zorlaştırmakta ve zaman kaybına neden olmaktadır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne ait müze sayılarının, müzelerde yapılan etkinliklerin ve programların fazla olmasından dolayı zaman sınırlandırılması yapılarak tüm müzelerin 1 Ocak 2021-31 Aralık 2021 tarihleri arasındaki faaliyetleri incelenmiştir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı müzeler Tablo 88'da gösterilmiştir. Belirtilen bu müzelerin faaliyetleri ve dokümanları incelendiğinde, Emine Göğüş Mutfak Müzesi, Bayazhan Kent Müzesi, Oyun ve Oyuncak Müzesi, Hamam Müzesi ve Fıstık Müzesi'nde SOKÜM alanlarında beliren unsurların bulunduğu tespit edilmiştir. Her müzenin farklı kültürel miras unsurlarını konu almasından dolayı bu müzeler teker teker incelenmeye değer görülmüştür.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı müzelerin 5 yıllık ziyaretçi sayısı incelenmiş ve Tablo 90'da bu sayılara yer verilmiştir. 2020 ve 2021 yılları içerisinde COVID 19 Pandemisi ve buna bağlı sokağa çıkma yasakları müzelerin bu yıllardaki ziyaretçi sayılarını etkilemiştir. Müzelerin 5 yıllık ziyaretçi sayıları incelendiğinde toplam 4.001.323 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgilere Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı müzelere insanların çok büyük bir ilgi gösterdiğini ve müzelerin SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma, eğitme, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma çalışmalarına önemli katkı sunacağı görülmektedir.

Tablo 90. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müzeleri Ziyaretçi Sayıları

Müze	2017	2018	2019	2020	2021	Toplam
Ali İhsan Göğüş Müzesi ve Gaziantep Araştırmaları Merkezi	60.131	83.798	94.258	25.447	33.580	297.214
Atatürk Anı Müzesi	48.050	67.400	92.685	19.394	36.885	264.414
Bayazhan Kent Müzesi	12.979	10.536	18.766	3.928	7.146	53.355
Emine Göğüş Mutfak Müzesi	87.380	103.793	160.734	36.924	65.027	453.858
Oyun ve Oyuncak Müzesi	115.839	111.298	157.648	45.483	68.756	499.024
Hamam Müzesi	126.725	131.240	195.240	52.488	82.528	588.221
Gaziantep Kahramanlık ve Panorama Müzesi	249.974	302.702	495.731	130.011	221.489	1.399.907
Kendirli Gazi Kültür Merkezi	56.538	63.216	3.460	0	0	123.214
15 Temmuz Demokrasi Müzesi	10.259	33.242	26.584	7.949	12.341	90.375
Fıstık Müzesi	0	10.622	57.278	15.972	24,382	108.254
Şehitlik	0	0	0	12.090	9.092	21.182
Panorama 25 Aralık	0	0	0	997	101.308	102.305
Toplam	767.875	917.847	1.302.384	350.683	662.534	4.001.323

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı müzeler Gaziantep Müzeleri sosyal medyalarını tarafından tek bir hesaptan yönetilmektedir. Tablo 91'de de görüleceği üzere Gaziantep Müzeleri hesabını toplam 18.368 kişi takip etmektedir. En çok ilginin Instagram sosyal medya aracında olduğu tespit edilmiştir. Günümüzde insanların sanal ortamlarda çok vakit geçirdiği herkes tarafından bilinmektedir. Tüketim çağında olduğumuz için artık insanlara uzun metinler okumamakta, uzun videolar seyretnememektedir. Küçük kısa notlarla ve görsellerle yapılan paylaşımlar insanların dikkatini istenilen konu üzerine çekmekte ve sosyal medya araçlarıyla istenilen konular hakkında merak ve farkındalık oluşturmaya imkân sağlamaktadır. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin Gaziantep Müzeleri sosyal medya hesapları incelendiğinde bu durumun yapıldığı tespit edilmiştir. Sonraki bölümlerde daha detaylı olarak ele alınacak olan bu konunun SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma ve canlandırma süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Tablo 91. Gaziantep Müzeleri Sosyal Medya Takipçi Sayıları

Sosyal Medya Hesapları	Bursa Müze Takipçi Sayısı
Instagram	12.1 Bin Kişi
Facebook	4.2 Bin Kişi
X	2.068 Kişi
Toplam	18.368 Kişi

Emine Göğüş Mutfak Müzesi

Resim 41. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Ev Yemeği Yapımı

Emine Göğüş Mutfak Müzesi Türkiye'de kurulmuş ilk mutfak müzesidir. Müze Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından 2008 yılında açılmıştır. Gaziantep mutfak kültürünü tanıtmak amacıyla kurulan müzede, Gaziantep mutfağında kullanılan araç ve gereçlerin teşhir edildiği, unutulmaya yüz tutmuş yöresel yemeklerin görseller halinde sergilendiği, yöresel yemeklerden içeceklere, pişirme yöntemlerinden hazırlanışına ve erzakların saklanması gibi mutfak kültürü unsurlarının dekor ve canlandırmalarla sunulduğu görülmüştür. Müze 117 yıllık tarihi bir Antep evi konağının içerisinde bulunmaktadır. Bunlara ek olarak müze içerisinde çeşitli atölyelerin yapıldığı ve yöresel Antep yemeklerinin ikram edildiği tespit edilmiştir. Emine Göğüş Mutfak Müzesi faaliyetleri içerisinde SOKÜM alanlarında beliren unsurların yoğun bir şekilde görüldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca COVID 19 pandemisi döneminde müze sanal müzecilik kapsamında fiziki olarak gelemeyen kişilere ücretsiz bir şekilde hizmet vermek amacıyla teknoloji alt yapısını kullandığı tespit edilmiştir.

Emine Göğüş Mutfak Müzesi tarafından yapılan faaliyetler, Emine Göğüş Mutfak Müzesi yöneticileriyle yapılan görüşmeler, Gaziantep Müzeleri sosyal medya hesaplarından elde edilen verilere göre incelenmiş ve Tablo 92'de gösterilmiştir. Müze tarafından yapılan faaliyetlerin 5 yaşından büyük tüm yaş gruplarını kapsadığı tespit edilmiştir. Yapılan faaliyetlerde yetişkinlerden sembolik ücretler alınırken öğrenci ve 65 yaş üstü kişilerden ücret alınmamaktadır. Yapılan faaliyetlerin içeriğini incelendiğinde faaliyetlerin birden fazla SOKÜM alanlarında beliren unsurları konu aldığı ve bu unsurlar hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yöntemlerini içerdiği görülmüştür. Müzenin yaşayan müze temasını benimsediği ve bu temada faaliyetlerini sürdürdüğü tespit edilmiştir.

Tablo 92. Emine Göğüş Mutfak Müzesi Faaliyetleri

Tarih	İçerik
24 Aralık 2021	Müze 13 Yaşında Sosyal Medya Tanıtımı
23 Aralık 2021	Yöresel Gaziantep Yemekleri Fotoğraf Sergisi ve Pirpirim Aşı (Semiz Otu) İkramı
14 Aralık 2021	Antep Mutfak Kültürü Baharatlar Sosyal Medya Tanıtımı
10 Aralık 2021	Antep Mutfak Kültürü Kabaklama Yemeği Tarifi
19 Kasım 2021	Menengiç Kahvesi İkramı
16 Kasım 2021	Tandır Kültürü Sosyal Medya Tanıtımı
29 Ekim 2021	Menengiç Kahvesi İkramı
27 Ekim 2021	Küfe Taşı (Hamal Taşı) Sosyal Medya Tanıtımı
9 Ekim 2021	Bakır İşlemciliği – Yaşayan Müze Etkinliği
2 Ekim 2021	Bakır Ekmek Kabı Sosyal Medya Tanıtımı
10 Eylül 2021	Antep Evleri Tanıtımı (Hayat, Ganne, Tokmak)
5 Eylül 2021	Hevenk Kültürü (İple Kışa Meyve Saklama) Tanıtımı
4 Eylül 2021	Sedef İşlemeli Takunya Tanıtımı
23 Ağustos 2021	Müze Tanıtımı
9 Ağustos 2021	Atasözü Anlatımı – Komşu Komşunun Külüne Muhtaçtır (Müze Küllük Bölümü)
11 Temmuz 2021	Yoğurtlu Yemek Kültürü (Şiveydiz, Yuvarlama, Yoğurtlu Bakla, Soğan Yahnisi, Ufak Köfte, Düğün Çorbası ve Börek Çorbası)
19 Haziran 2021	Sahre (Piknik) Kültürü Tanıtımı
11 Haziran 2021	Erik Tavası Tarifi - Yemek Kültürü
4 Haziran 2021	Sarımsak Kebabı Tarifi - Yemek Kültürü
26 Mayıs 2021	Yeni Dünya Kebabı Tarifi - Yemek Kültürü
23 Mayıs 2021	Kuyu Kılavuzu Anlatımı
10 Mayıs 2021	Sanal Müze Turu
10 Mayıs 2021	Baklava - Yemek Kültürü
7 Mayıs 2021	Zerdeli Sütlaç - Yemek Kültürü
5 Mayıs 2021	Antep Kurabiyesi (Gureybe) - Yemek Kültürü
5 Mayıs 2021	Köy Kahkesi - Yemek Kültürü
3 Mayıs 2021	Antep Yuvalaması - Yemek Kültürü
2 Mayıs 2021	Ocaklık Antep Evi Bölümü
28 Nisan 2021	Ramazan Simiti - Yemek Kültürü
6 Nisan 2021	Müze Tanıtımı
30 Mart 2021	El Yıkama İbriği Tanıtımı
23 Mart 2021	Pirpirim (Semizotu) Aşı – Yemek Kültürü
6 Mart 2021	Müze Tanıtımı
2 Mart 2021	Don Kazanı (Çamaşır Kazanı) Tanıtımı

25 Şubat 2021	Paşa Mangalı Tanıtımı
17 Şubat 2021	Soğan Kebabı – Yemek Kültürü
10 Şubat 2021	Havan – Mutfak Kültürü
29 Ocak 2021	Semaver
21 Ocak 2021	Ekşili Taraklık – Yemek Kültürü

Bir müzenin etkinliğinin ölçülmesinde en önemli unsurlardan birisi de ziyaretçilerdir. Müzelere ziyaretçiler tarafından gösterilen ilginin yoğunluğu bir müzede güzel ve insanların dikkatini çeken çalışmaların yapıldığını göstermektedir. Buradan hareketle Emine Göğüş Mutfak Müzesi’nin son 5 yıllık ziyaretçi sayıları incelenmiş ve Tablo 93’te gösterilmiştir. Müzenin son 5 yıllık ziyaretçi sayısına bakıldığında toplam 453.858 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgiler Emine Göğüş Mutfak Müzesi’ne insanların ilgi gösterdiğini ve müzenin Gaziantep mutfak kültürü unsurları hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma çalışmalarında başarılı olabileceğini göstermektedir.

Tablo 93. Emine Göğüş Mutfak Müzesi 2017-2021 Yılları Ziyaretçi Sayısı

Müze	2017	2018	2019	2020	2021	Toplam
Emine Göğüş Mutfak Müzesi	87.380	103.793	160.734	36.924	65.027	453.858

Bayazhan Kent Müzesi

Resim 42. Bayazhan Kent Müzesi El Sanatları Bölümü Yemeni Yapımı

Bayazhan Kent Müzesi Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından 2009 yılında açılmıştır. Gaziantep kent kültürü ve tarihini tanıtmak amacıyla kurulan müzede, Gaziantep tarihi, doğal güzellikleri, el sanatları ve mutfak kültürü unsurlarının dekor ve canlandırmalarla sunulduğu görülmüştür. Bayazhan Kent Müzesi içerisinde yemeni yapımı, kutnu kumaşı ve dokuması, sedef işlemeciliği ve bakır işlemeciliği gibi Gaziantep'in geleneksel el sanatlarına yer verildiği tespit edilmiştir. Müze 113 yıllık tarihi bir Antep konağının içerisinde bulunmaktadır. Bayazhan Kent Müzesi faaliyetleri içerisinde SOKÜM alanlarında beliren unsurların bulunduğu tespit edilmiştir. Bayazhan Kent Müzesi tarafından yapılan faaliyetler, Bayazhan Kent Müzesi yöneticileriyle yapılan görüşmeler, Gaziantep Müzeleri sosyal medya hesaplarından elde edilen verilere göre incelenmiş ve Tablo 94'te gösterilmiştir. Müze tarafından genellikle sergileme faaliyetlerinin yapıldığı ve sosyal medya üzerinden bazı geleneksel unsurlarla ilgili paylaşımlar yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan faaliyetlerin içeriğini incelendiğinde faaliyetlerin birden fazla SOKÜM alanlarında beliren unsurları konu aldığı ve bu unsurlar hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yöntemlerini içerdiği görülmüştür.

Tablo 94. Bayazhan Kent Müzesi Faaliyetleri

Tarih	Müze	İçerik
28 Eylül 2021	Bayazhan Kent Müzesi	Müze Tanıtımı
18 Ağustos 2021	Bayazhan Kent Müzesi	Müze Tanıtımı
1 Mayıs 2021	Bayazhan Kent Müzesi	Vitray Sanatı Anlatımı
5 Nisan 2021	Bayazhan Kent Müzesi	Yemeni Yapımı Anlatımı
29 Mart 2021	Bayazhan Kent Müzesi	Müze Tanıtımı
28 Şubat 2021	Bayazhan Kent Müzesi	Müze Tanıtımı

Bir müzenin etkinliğinin ölçülmesinde en önemli unsurlardan birisi de ziyaretçilerdir. Müzelere ziyaretçiler tarafından gösterilen ilginin yoğunluğu bir müzede güzel ve insanların dikkatini çeken çalışmaların yapıldığını göstermektedir. Buradan hareketle Bayazhan Kent Müzesi'nin son 5 yıllık ziyaretçi sayıları incelenmiş ve Tablo 95'te gösterilmiştir. Müzenin son 5 yıllık ziyaretçi sayısına bakıldığında toplam 53.355 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre ziyaretçi sayılarında artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgiler Bayazhan Kent Müzesi'ne ziyaretçilerin diğer müzelere nazaran daha az ilgi gösterdiğini göstermektedir. Ancak müzenin Gaziantep geleneksel el sanatları ve mutfak kültürü unsurları hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yaklaşımlarında başarılı olabileceğini göstermektedir.

Tablo 95. Bayazhan Kent Müzesi 2017-2021 Yılları Ziyaretçi Sayıları

Müze	2017	2018	2019	2020	2021	Toplam
Bayazhan Kent Müzesi	12.979	10.536	18.766	3.928	7.146	53.355

Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi

Resim 43. Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi Oyuncak Yapım Atölyesi

Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi Türkiye'de kurulmuş dördüncü oyun ve oyuncak müzesidir. Müze Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından 2013 yılında açılmıştır. Oyun ve Oyuncak Müzesi'nde 8 galeri içerisinde 1700-1900 yıllarına ait el yapımı oyuncaklar, serilerinin ilk üretimi olan çizgi film, sinema filmi ve masal karakterlerinin bulunduğu 600 yakın oyuncak sergilenmektedir. Bunun yanı sıra müze bahçesinde ve atölye bölümünde çocuklar için oyuncak atölyeleri, aile atölyeleri, geleneksel çocuk oyunları ve masal anlatımı gibi faaliyetlerin yapıldığı tespit edilmiştir. Müze 3 katlı tarihi bir Antep evi içerisinde bulunmaktadır ve Müzenin altında çeşitli oyuncak sergilemelerinin yapıldığı tarihi bir mağara bulunmaktadır. Müze içerisinde yapılan çeşitli atölyelere 2013-2021 yılları arasında 24.302 kişinin katıldığı tespit edilmiştir. Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi faaliyetleri içerisinde SOKÜM alanlarında beliren unsurların yoğun bir şekilde görüldüğü tespit edilmiştir.

Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi tarafından yapılan faaliyetler, Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi yöneticileriyle yapılan görüşmeler, Gaziantep Müzeleri sosyal medya hesaplarından elde edilen verilere göre incelenmiş ve Tablo 96'da gösterilmiştir. Müze tarafından yapılan faaliyetlerin tüm yaş gruplarını kapsadığı tespit edilmiştir. Yapılan faaliyetlerde yetişkinlerden sembolik ücretler alınırken öğrenci ve 65 yaş üstü kişilerden ücret alınmamaktadır. Yapılan faaliyetlerin içeriği incelendiğinde faaliyetlerin birden fazla SOKÜM alanlarında beliren unsurları konu

aldığı ve bu unsurlar hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yöntemlerini içerdiği görülmüştür. Müzenin yaşayan müze temasını benimsediği ve bu temada faaliyetlerini sürdürdüğü tespit edilmiştir.

Tablo 96. Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi Faaliyetleri

Tarih	İçerik
29 Aralık 2021	Tv Belgeseli (Geleneksel Çocuk Oyunları)
27 Aralık 2021	Çocuk Atölyesi Sosyal Medya Tanıtımı
19 Aralık 2021	Sabun Atölyesi
10 Aralık 2021	Yöresel Oyuncak Yapım Atölyesi
5 Aralık 2021	Aile Çocuk Atölyesi (Geleneksel Oyunlar, Bebek Yapım)
4 Aralık 2021	Oyun, Oyuncak ve Masal Atölyesi
4 Aralık 2021	Geleneksel Oyun Atölyesi
30 Kasım 2021	Sınır Ötesi Masallar Atölyesi
16 Kasım 2021	Aile Atölyesi
5 Kasım 2021	Drama Atölyesi
1 Kasım 2021	Yaratıcı Drama Kursu
27 Ekim 2021	Son Topaç Bükücüler Sosyal Medya Tanıtımı
24 Ekim 2021	Manifatura Vitrini Sosyal Medya Tanıtımı
20 Ekim 2021	Aile Atölyesi
16 Ekim 2021	Çocuk Atölyesi
14 Ekim 2021	Oyuncak Atölyesi
27 Temmuz 2021	2017 Uluslararası Ezogelin Yöresel Bebek Çalıştay Tanıtımı
13 Temmuz 2021	Müze Tanıtımı
15 Haziran 2021	Çömçe Gelin (Zeugma Bebek) Oyunu
30 Nisan 2021	Oyuncak Tanıtımı – Videolu Anlatım
21 Nisan 2021	Peçiç Oyunu Tanıtımı
14 Nisan 2021	Müze Tanıtımı
6 Nisan 2021	Müze Tanıtımı
6 Nisan 2021	Online Çömçe Gelin Yapım Atölyesi
6 Nisan 2021	Müze Tanıtımı
27 Şubat 2021	Müze Tanıtımı

Bir müzenin etkinliğinin ölçülmesinde en önemli unsurlardan birisi de ziyaretçilerdir. Müzelere ziyaretçiler tarafından gösterilen ilginin yoğunluğu bir müzede güzel ve insanların dikkatini çeken çalışmaların yapıldığını göstermektedir. Buradan hareketle Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi'nin son 5 yıllık ziyaretçi sayıları incelenmiş ve Tablo 97'de gösterilmiştir. Müzenin son 5 yıllık ziyaretçi sayısına bakıldığında toplam 499.024 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Bu

sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre ziyaretçi sayılarında önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgiler Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi'ne insanların ilgi gösterdiğini ve müzenin Gaziantep geleneksel çocuk oyunları kültürü hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yaklaşımlarında başarılı olabileceğini göstermektedir.

Tablo 97. Gaziantep Oyun ve Oyuncak Müzesi 2017-2021 Ziyaretçi Sayıları

Müze	2017	2018	2019	2020	2021	Toplam
Oyun ve Oyuncak Müzesi	115.839	111.298	157.648	45.483	68.756	499.024

Gaziantep Hamam Müzesi

Resim 44. Gaziantep Hamam Müzesi Şamşırak Atölyesi

Gaziantep Hamam Müzesi Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından 2015 yılında açılmıştır. Gaziantep hamam kültürünü tanıtmak amacıyla kurulan müzede, su kültürü, hamam kültürü, Türk-Osmanlı Hamamları, Gaziantep hamam kültürü, hamam adabı, tellak, natır, erkek hamamı, damat hamamı, gelin hamamı, lohusa hamamı, hamamda kız bakma ile beraberindeki yeme içme ve eğlence kültürü gibi hamam

ritüelleri dekor ve canlandırmalarla sunulduğu görülmüştür. Müze 1577 yılında yapılan ve uzun bir süre hamam olarak hizmet veren tarihi bir Antep hamamı içerisinde yer almaktadır. Bunlara ek olarak müze içerisinde sabun atölyesi, şamşırak atölyesi gibi çeşitli atölyelerin yapıldığı tespit edilmiştir. Gaziantep Hamam Müzesi faaliyetleri içerisinde SOKÜM alanlarında beliren hamam kültürüyle ilgili unsurların yoğun bir şekilde görüldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca müze içerisinde dokunmatik ekranlar aracılığı ile yapılan sözlü tarih çalışmaları, sanal duş deneyimi ve COVID 19 pandemisi döneminde kullanılan sanal müzecilik gibi teknoloji alt yapısı kullanılarak ziyaretçilere interaktif bir müze gezisi sunulduğu tespit edilmiştir.

Gaziantep Hamam Müzesi tarafından yapılan faaliyetler, Gaziantep Hamam Müzesi yöneticileriyle yapılan görüşmeler, Gaziantep Müzeleri sosyal medya hesaplarından elde edilen verilere göre incelenmiş ve Tablo 98’de gösterilmiştir. Müze tarafından yapılan faaliyetlerin tüm yaş gruplarını kapsadığı tespit edilmiştir. Yapılan faaliyetlerde yetişkinlerden sembolik ücretler alınırken öğrenci ve 65 yaş üstü kişilerden ücret alınmamaktadır. Yapılan faaliyetlerin içeriğini incelendiğinde faaliyetlerin birden fazla SOKÜM alanlarında beliren unsurları konu aldığı ve bu unsurlar hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yöntemlerini içerdiği görülmüştür. Müzenin yaşayan müze temasını benimsediği ve bu temada faaliyetlerini sürdürdüğü tespit edilmiştir.

Tablo 98. Gaziantep Hamam Müzesi Faaliyetleri

Tarih	İçerik
31 Aralık 2021	Gelin Hamamı Sosyal Medya Tanıtımı
16 Aralık 2021	Natırala (Hamam Çalışanı) Sosyal Medya Tanıtımı
11 Aralık 2021	Geleneksel Sabun Yapım Simülasyonu Tanıtımı
4 Aralık 2021	Uygulamalı Sabun Atölyesi
29 Kasım 2021	Sabun Atölyesi
20 Kasım 2021	İbrik Sosyal Medya Tanıtımı
19 Kasım 2021	Şamşırak Atölyesi
7 Kasım 2021	Lohusa (nefse) Hamamı Sosyal Medya Tanıtımı
4 Kasım 2021	Lohusa (nefse) Emi Hamamı Atölyesi
1 Kasım 2021	Kırdanlık Sosyal Medya Tanıtımı
21 Ekim 2021	Sabun Atölyesi – Yaşayan Müze Etkinlikleri
16 Ekim 2021	Şamşırak Geleneği Atölyesi
11 Ekim 2021	Bakır Banyo Kazanı Sosyal Medya Tanıtımı
3 Ekim 2021	Bakır Berber Leğeni Sosyal Medya Tanıtımı
20 Eylül 2021	Müzenin Orijinal Çini Tanıtımı

12 Eylül 2021	Hamamda İş Ahlakı Anlatımı (Berberin Solumazı, Tellağın Terlemezi, Kahvecinin Söylemezi)
4 Eylül 2021	Sedef İşlemeli Takunya Tanıtımı
26 Ağustos 2021	Hamam Soğukluk Bölümü Tanıtımı
21 Ağustos 2021	Tarihi Manikür Setleri Tanıtımı
7 Ağustos 2021	Müzenin Orijinal Zemin Tanıtımı
27 Temmuz 2021	Müze Tarihi Tanıtımı
23 Temmuz 2021	Sözlü Tarih Çalışması – Şamşırak Geleneği Anlatımı
9 Temmuz 2021	Hamam Mücevher Kutusu Sosyal Medya Tanıtımı
2 Temmuz 2021	Lohusa Emi Tanıtımı
28 Haziran 2021	Ayna Tanıtımı
21 Haziran 2021	Şamşırak Geleneği Tanıtımı
11 Haziran 2021	Çiçekli Hamam Tası Tanıtımı
11 Haziran 2021	Çiçekli Hamam Tası Tanıtımı
7 Haziran 2021	Kıl Basma Ritüeli Anlatımı
28 Mayıs 2021	Musluk ve Su İsrafi Anlatımı
21 Mayıs 2021	Hamam Kültürü Anlatımı
4 Mayıs 2021	Sanal Müze Turu
3 Mayıs 2021	Gaziantep Damat Hamamı – Videolu Anlatım
29 Nisan 2021	Gaziantep Sünnet Hamamı
25 Nisan 2021	Sabun Üretimi Anlatımı
16 Nisan 2021	Balıklı Hamam Tası Anlatımı
11 Nisan 2021	Loğusa Hamam Ritüeli Anlatımı
3 Nisan 2021	Hamam Ayakkabısı Anlatımı
27 Mart 2021	Tellak Hamam Görevlisi Tanıtımı
21 Mart 2021	Hamam Kültürü Tanıtımı
13 Mart 2021	Fekke Sofrası – Sofra Geleneği
11 Mart 2021	Natıra Hamam Görevlisi Tanıtımı
7 Mart 2021	Müze Tanıtımı
28 Şubat 2021	Buhurdanlık Tanıtımı
21 Şubat 2021	Göbek Taşı
7 Şubat 2021	Hamam Külhan Bölümü
24 Ocak 2021	Külhan Beyi – Hamam Görevlisi
17 Ocak 2021	Müze Tanıtımı

Bir müzenin etkinliğinin ölçülmesinde en önemli unsurlardan birisi de ziyaretçilerdir. Müzelere ziyaretçiler tarafından gösterilen ilginin yoğunluğu bir müzede güzel ve insanların dikkatini çeken çalışmaların yapıldığını göstermektedir. Buradan hareketle Gaziantep Hamam Müzesi'nin son 5 yıllık ziyaretçi sayıları incelenmiş ve Tablo 99'da gösterilmiştir. Müzenin son 5 yıllık ziyaretçi sayısına bakıldığında toplam 588.221 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgiler Gaziantep Hamam Müzesi'ne insanların ilgi

gösterdiğini ve müzenin Gaziantep hamam kültürü unsurları hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yaklaşımlarında başarılı olabileceğini göstermektedir.

Tablo 99. Gaziantep Hamam Müzesi 2017-2021 Yılları Ziyaretçi Sayıları

Müze	2017	2018	2019	2020	2021	Toplam
Hamam Müzesi	126.725	131.240	195.240	52.488	82.528	588.221

Gaziantep Fıstık Müzesi

Resim 45. Gaziantep Fıstık Müzesi Antepfıstığının Geleneksel İşlenmesi

Gaziantep Fıstık Müzesi Türkiye'de ve Dünya'da kurulmuş ilk fıstık müzesidir. Müze Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından 2018 yılında açılmıştır. Gaziantep geleneksel mutfak kültüründe yer alan fıstık kültürünü tanıtmak amacıyla kurulan müzede, fıstığın toprak ile buluşmasından başlayıp, aşılama, budama, ilaçlama, toplanma, işlenme ve sofralara kadar gelen süreç gibi Antepfıstığı üretim aşamaları dekor ve canlandırmalarla anlatılmaktadır. Müze Antepfıstığı şeklinde bir yapının içerisinde bulunmaktadır. Bunlara ek olarak müze içerisinde geleneksel Menengiç kahvesi ikram edildiği ve fıstık üretiminden tüketimine kadar çeşitli sosyal yapılara yer verildiği tespit edilmiştir. Gaziantep Fıstık Müzesi faaliyetleri içerisinde SOKÜM alanlarında beliren unsurların görüldüğü tespit edilmiştir.

Gaziantep Fıstık Müzesi tarafından yapılan faaliyetler, Gaziantep Fıstık Müzesi yöneticileriyle yapılan görüşmeler, Gaziantep Müzeleri sosyal medya

hesaplarından elde edilen verilere göre incelenmiş ve Tablo 100’de gösterilmiştir. Müze tarafından yapılan faaliyetlerin tüm yaş gruplarını kapsadığı tespit edilmiştir. Yapılan faaliyetlerde yetişkinlerden sembolik ücretler alınırken öğrenci ve 65 yaş üstü kişilerden ücret alınmamaktadır. Yapılan faaliyetlerin içeriğini incelendiğinde faaliyetlerin birden fazla SOKÜM alanlarında beliren unsurları konu aldığı ve bu unsurlar hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yöntemlerini içerdiği görülmüştür.

Tablo 100. Gaziantep Fıstık Müzesi Faaliyetleri

Tarih	İçerik
30 Aralık 2021	Fıstık Müzesi Sosyal Medya Tanıtımı
15 Aralık 2021	Menengiç Kahvesi Sosyal Medya Tanıtımı
14 Aralık 2021	Antep Fıstığı Sosyal Medya Tanıtımı
17 Ekim 2021	Fıstık gibi (Deyim) Sosyal Medya Tanıtımı
30 Eylül 2021	Menengiç Kahvesi İkramı
28 Eylül 2021	Müze Tanıtımı – Müzemiz 3 Yaşında
2 Eylül 2021	Yeşil Altın Lezzetleri Sosyal Medya Tanıtımı
22 Ağustos 2021	Müze Tanıtımı
29 Temmuz 2021	İmece Usulü ve Bekçiden İzin Alma Kültürü Tanıtımı
14 Temmuz 2021	Müze Tanıtımı
6 Temmuz 2021	Müze Tanıtımı
25 Haziran 2021	Müze Tanıtımı
3 Haziran 2021	Müze Tanıtımı
20 Mayıs 2021	Müze Tanıtımı
4 Mayıs 2021	Müze Tanıtımı
22 Nisan 2021	Müze Tanıtımı
9 Nisan 2021	Müze Tanıtımı
1 Nisan 2021	Bıttım Sabunu Anlatımı
25 Mart 2021	Menengiç Kahvesi
11 Mart 2021	Müze Tanıtımı
19 Şubat 2021	Müze Tanıtımı
22 Ocak 2021	Müze Tanıtımı
15 Ocak 2021	Müze Tanıtımı

Bir müzenin etkinliğinin ölçülmesinde en önemli unsurlardan birisi de ziyaretçilerdir. Müzelere ziyaretçiler tarafından gösterilen ilginin yoğunluğu bir müzede güzel ve insanların dikkatini çeken çalışmaların yapıldığını göstermektedir. Buradan hareketle Gaziantep Fıstık Müzesi’nin son 5 yıllık ziyaretçi sayıları incelenmiş ve Tablo 101’de gösterilmiştir. Müzenin son 5 yıllık ziyaretçi sayısına

bakıldığında toplam 108.254 kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Bu sayılar 2020 ile 2021 yıllarının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde yıllara göre önemli ölçüde artış olduğu görülmektedir. Bu istatistiksel bilgiler Gaziantep Fıstık Müzesi'ne insanların ilgi gösterdiğini ve müzenin Antepfıstığı kültürü unsurları hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yaklaşımlarında başarılı olabileceğini göstermektedir.

Tablo 101. Gaziantep Fıstık Müzesi 2018-2021 Yılları Ziyaretçi Sayıları

Müze	2018	2019	2020	2021	Toplam
Fıstık Müzesi	10.622	57.278	15.972	24,382	108.254

4.2.4. Eğitim Çalışmaları

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (GASMEK) eğitim merkezleri incelendiğinde kurum olarak ilçeler ve merkez olmak üzere 33 farklı merkezde eğitim verildiğini ve verilen eğitimler arasında somut olmayan kültürel miras unsurlarını içeren birçok kursun olduğu görülmüştür. Somut olmayan kültürel miras ulusal envanter listesine kayıtlı unsurlar dâhil kaybolmaya yüz tutmuş mesleklerle ilgili eğitimlerin yaygın olarak verildiği tespit edilmiştir. Çalışmamız doğrultusunda önce literatür taraması yapılmış daha sonra GASMEK yetkililerinden alınan veriler doküman analizi yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmamızın odak noktasını 2014-2020 yılları arası GASMEK bünyesinde açılmış kurslar ve bu kurslara katılan kursiyer sayıları oluşturmaktadır. İlgili kursların somut olmayan kültürel miras ile olan ilişkisi incelenerek ortaya bazı istatistik veriler çıkarılmak istenmiştir. Bu veriler ışığında açılan kursların somut olmayan kültürel miras ile olan bağlantıları ve bu kurslara katılım oranları incelenmiştir. Özellikle kurslar ve SOKÜM bağlantısı yapılırken verilerin analizinde araştırmacının yanı sıra halk bilimci bir alan uzmanından yardım alınmıştır

Tablo 102. GASMEK Bünyesinde Sunulan Kurslar ve SOKÜM Bağlantısı

Kurs Türü	Kurs Sayısı
SOKÜM ile ilişkilendirilen kurslar	130
Diğer kurslar	270
Toplam	400

Tablo 102 incelendiğinde GASMEK bünyesinde sunulan 400 kurstan 130 tanesi (Gaziantep Sedef El İşlemciliği, Keçe Çanta Dikimi, Elde Antep İşi, İğne Oyası, Zekâ Oyunları, Hasır Örmeci, Bağlama Eğitimi, Türk Halk Oyunları, Hüsn-İ Hat, Gaziantep Mutfacı gibi) doğrudan ya da dolaylı olarak SOKÜM ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Geriye kalan 270 kursun ise bilgisayar programlama teknikleri, e-ticaret, scratch, çocuk hakları mevzuatı, Kur'an-ı Kerim, cilt bakım teknikleri, saç boyama teknikleri, hasta kabul işlemleri, girişimcilik, dış ticaret uzmanlık eğitimi, genel muhasebe, Latin dansları, tekvando, İngilizce, Almanca, Rusça gibi teknoloji, yabancı dil ve farklı alanlardaki eğitimler olduğu tespit edilmiştir. Kurs sayısının ve içeriklerinin fazla olması nedeniyle kursların isimlerinden hareketle kültürel mirasla ilişkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 103. GASMEK Bünyesinde Sunulan Kursların SOKÜM Alanlarında Dağılımı

SOKÜM Alan Adı	Adet
Taşıyıcı İşlevi Gören Dille Birlikte Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Destanlar, Efsaneler, Halk Hikâyeleri, Atasözleri, Masallar, Fıkralar)	4
Gösteri Sanatları (Karagöz, Meddah, Kukla, Halk Tiyatrosu Vb.)	0
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler (Nişan, Düğün, Doğum, Nevruz, Vb. Kutlamalar),	4
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar (Geleneksel Yemekler, Halk Hekimliği, Halk Takvimi, Halk Meteorolojisi)	6
El Sanatları Geleneği (Dokumacılık, Nazar Boncuğu, Telkârî, Bakırcılık)	116

Tablo 103 incelendiğinde SOKÜM ile ilişkilendirilen 130 kursun, SOKÜM sözleşme metninde belirtilen alanlarda dağılımı görülmektedir. Tablo 103 dikkatle

incelendiğinde SOKÜM ile ilişkilendirilen kursların neredeyse %90'ı “El sanatları geleneği” alanında olduğu anlaşılmaktadır. Bu alan içerisine giren kurslarla ilgili bir farkındalık olduğu söylenebilir. Ancak diğer alanlarla ilgili kurs sayıları çok düşük kalmaktadır. Hatta “Gösteri Sanatları” alanıyla ilgili kurs bulunmamaktadır. Bu alanda kurs bulunmaması da SOKÜM adına bir eksiklik olarak değerlendirilebilir ve diğer kategorideki kurs sayılarının da yetersiz olduğu söylenebilir. UNESCO somut olmayan kültürel mirasın korunması konusunda yerel aktörlerin etkin bir rol alması gerektiğini belirtilmiştir. Mirası korumanın, miras hakkındaki farkındalığın ve aktarımın yerelde başlaması ve başarılı olabilmesi için yaygın eğitim faaliyetlerinde daha çok SOKÜM ile ilişkili kurslar bulunmalı ve kursların içerikleri milli değerler ve kültürel zenginlikler içerecek bir biçimde alanın uzmanları ile hazırlanıp güncellenmelidir.

Tablo 104. 2014-2020 Yılları Arası GASMEK Bünyesinde Sunulan Kursların SOKÜM ile İlişkisi ve Sayısı

Eğitim-Öğretim	SOKÜM ile Bağlantılı	Toplam
Yılı	Kurs Sayısı	Kurs Sayısı
2014-2015	118	506
2015-2016	327	1.403
2016-2017	541	2.051
2017-2018	623	2.708
2018-2019	548	2.706
2019-2020	457	2.078
Toplam	2.614	11.452

Tablo 104'te GASMEK bünyesinde açılan kursların yıllara göre dağılımı ve bu yıllar içerisinde açılan kursların SOKÜM ile ilişkilendirilme sayıları gösterilmektedir. Farklı yaş kategorilerine, cinsiyete, hafta içi ve hafta sonu gibi farklı zaman dilimlerine göre aynı kurslar birden fazla açılabilmektedir. Bu şekilde kurs sayıları ve kursa katılan kişi sayısı artmaktadır. Tabloyu incelediğimiz genel olarak yıllara göre açılan kursların sayısı artmakta ve doğal olarak SOKÜM ile ilişkili kurs sayısında da artış olmaktadır. 2019-2020 yılı eğitim-öğretim yılında tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 Pandemisi nedeniyle sayılarda kısmi düşüş yaşandığı söylenebilir. Ancak

şartların gerektirdiği için artık çoğu branşta uzaktan eğitime geçilmiştir. Bu da kursiyere ve kurslara ulaşılabilirlik ve erişilebilirlik açısından daha kolaylık sağlamaktadır. Pandemi nedeniyle insanlar çoğunlukla zamanının büyük bir bölümünü artık evlerinde geçirmektedirler. Bu da insanların kendilerini geliştirme, yeni hobi ve beceriler kazanma noktasında itici bir güç konumunda olmaktadır. Yerel yönetimlerin bünyelerine uzaktan eğitim sistemlerini dâhil etmesiyle beraber daha fazla kişiye ulaşabilmesi kolaylaşacaktır. Böylece daha fazla kişiye kendi kültürel değerlerinin içinde barındığı eğitimler rahatça verilebilir.

Tablo 105. 2014-2020 Yılları Arası GASMEK Kursları Kursiyer Sayısı

Kursiyer Bilgisi	Kursiyer Sayısı
Kadın Kursiyer Sayısı	182.933
Erkek Kursiyer Sayısı	73.680
Toplam	256.613
Kursa Kayıt Yapıp Devam Etmeyenler	72.768
Belge Alarak Kursu Bitirenler	183.845

Tablo 105 incelendiğinde 6 yıllık eğitim-öğretim yılında GASMEK tarafından toplamda 256.613 kişiye ulaşılmıştır. Kurslara katılan bireylerin katılımında herhangi bir sınırlama olmadığından dolayı bir kişi aynı veya farklı zaman zarflarında birden fazla kursa katılabilmektedir. Bu durum katılan kişi sayısının gerçek kişiyi sayısına oranı değiştirmektedir. Ancak böyle olmasına rağmen yaklaşık iki milyon kişinin yaşadığı bir büyük şehirde 256.613 kişiye ulaşmak çok önemlidir. Açılan kursların sonunda sınav düzenlenerek başarılı olanlara “katılım sertifikası” başarısız olanlara “katılım belgesi” verildiği görülmektedir. Yapılan araştırmada kursa başlayıp daha sonra belge alamayan yani kursa devam etmeyen kişilerin sayısı ise 72.768 kişi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu oran kursa katılan kişi sayısına oranla hayli bir yüksektir. Ancak sonuç olarak kişilere ulaşabilme ve eğitim sürecine dâhil etme açısından görülen rakamlar önemli bir yer tutmaktadır. Sonuç olarak Gaziantep Büyükşehir Belediyesi incelediğinde somut olmayan kültürel miras unsurlarını içeren birçok uygulamanın belediye bünyesinde yapıldığı, şehrin kültürel mirasını ortaya çıkarmak ve canlandırmak amacıyla farklı faaliyetlerin yapıldığı görülmektedir.

4.2.5. Uygulama ve Yeniden canlandırma Çalışmaları

Yapılan görüşmeler ve incelemeler sonucunda Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM unsurları ile ilgili uygulama ve yeniden canlandırma faaliyetleri yaptığı görülmektedir. Tablo 106'da gösterilen bu faaliyet alanları müze etkinlikleri, Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) etkinlikleri, Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü etkinlikleri, coğrafi işaret çalışmaları, festivaller ve Gaziantep'i Keşfet Portalı çalışmaları karşımıza çıkmaktadır. Bu alanlarda yapılan faaliyetlerin SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturduğu, canlandığı, uygulamasının yapıldığı, yeniden canlandırıldığı, eğitim verdiği ve gelecek kuşaklara aktarma noktasında çaba gösterdiği tespit edilmiştir. Bu faaliyetleri başlıklar altında daha detaylı analiz etmek bize çalışmalar hakkında daha çok bilgi sunacaktır.

Tablo 106. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM Faaliyetleri Alanları

Faaliyet Alanı Kategorileri
Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) Etkinlikleri
Müze Etkinlikleri
Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü Etkinlikleri
Coğrafi İşareti Çalışmaları
Festivaller
Gaziantep'i Keşfet Portalı

Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) Etkinlikleri

Resim 46. Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) Sergi Afişi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulan Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) Gaziantep'in kent hafızasını oluşturmak için şehrin geçmişten günümüze yaşantısını belgelemek, bunları toplamak, koruma altına almak ve paylaşma açmak amacıyla faaliyetler sürdürmektedir. GKAM bünyesinde kütüphane ve Dijital arşiv bölümleri bulunmaktadır. GKAM birimi tarafından yapılan alan araştırmaları neticesinde köy ve merkezde yaşayan kaynak kişilerin hafızasındaki bilgiler kayıt altına alınmaktadır. GKAM tarafından yapılan bu sözlü tarih çalışmalarıyla kentin somut olmayan kültürel miras unsurları bizzat miras taşıyıcısı kaynaklardan tarafından aktarılmakta ve böylece kayıt altına alınarak geleceğe aktarılmaktadır. Tablo 107'de GKAM tarafından 2021 de yapılan bazı faaliyetlere yer verilmiştir. Bu faaliyetler kapsamında Gaziantep ve sahip olduğu değerler hakkında farkındalık oluşturma yeniden canlandırma, eğitim, kayıt altına alma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi birçok SOKÜM koruma uygulamasının yapıldığı görülmüştür.

Tablo 107. Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) Etkinlikleri

Faaliyetler
Kent Söyleşileri
Sergi
Osmanlıca Türkçesi
Müze Etkinlikleri

Resim 47. Gaziantep Müzeler Etkinlikleri

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kütüphaneler ve Müzeler Şube Müdürlüğü tarafından müzelerde yapılan bazı faaliyetler ayrı ayrı her müze özelinde anlatılmıştır. Bunun yanı sıra Kütüphaneler ve Müzeler Şube Müdürlüğü tarafından yapılan genel etkinlikler ve yaşayan müze etkinlikleri bulunmaktadır. 2021 yılı içerisinde yapılan etkinlikler incelendiğinde sanal müze faaliyetleri, tarih ve kültür bilinci projesi, yaşayan müze etkinlikleri ve sosyal medya tanıtımları gibi faaliyetlerin yapıldığı belirlenmiştir. Tablo 108’de bu faaliyetlerin içeriğine yer verilmiştir. Bu etkinlikler incelendiğinde bu etkinliklerin çok çeşitli olduğu görülmüştür. Özellikle hamam kültürü ve geleneksel oyunların yapılan faaliyetlerde öne çıktığı görülmektedir. Bunun yanı sıra daha önce hiç müzeye gitmemiş öğrencilere rehber eşliğinde etkileşimli geziler, geleneksel oyunlar, yaratıcı drama, masal anlatımı aktif müze öğretimi yapılmaktadır. Müzenin bir eğitim merkezi haline döndüğü bu çalışmalar içerisinde SOKÜM unsurları öne çıkmakta ve öğrencilere bu konuda farkındalık oluşturarak bu mirasların geleceğe taşınmasına katkı sağlanmaktadır.

Tablo 108. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Müze Etkinlikleri

Faaliyet	İçerik	Koruma Yöntemi
Sanal Müze Faaliyetleri	Sanal müze turları ve müze personeli tarafından müze unsurlarının videolu anlatımı	
Tarih ve Kültür Bilinci Projesi	İl ve ilçe genelinde daha önce hiç müzeye gitmeyen öğrencilere rehber eşliğinde müze gezisi	
Yaşayan Müze Etkinlikleri	Çömçe Gelin Atölyesi, Topaç (Deerme) Atölyesi, Oyun Atölyeleri, Hayalimdeki Oyuncak Atölyesi, Ahşap Oyuncak Atölyesi, Bez Bebek Atölyesi, Kukla Atölyeleri, Oyuncak Atölyeleri, Müzede Drama Etkinliği, Masal Zamanı, Şamşırak Atölyesi, Nefse Emi Atölyeleri, Müzede Drama, Yöresel Yemek İkramları, Bakır İşlemeciliği Etkinliği, Menengiç Kahvesi İkramı, Sözlü Tarih Çalışmaları, Fıstık Kabuğu Atölyeleri.	Kimlik saptaması, Muhafaza, Koruma, Geliştirme, Güçlendirme,
Sosyal Medya Tanıtımları	Müzeler, Kent Arşivi Kutnu Kumaşı, Sedefçilik Sanatı, Gaziantep Çeyiz Kültürü, Gaziantep İçecek Kültürü (Meyan Şerbeti), Gaziantep Yaz Mevsimi Yemek Kültürü (Taze kabak, haylan kabağı, patlıcan, domates, biber dolmaları, Kilis kebabı, domates tavaşı, alinazik, doğrama, kazan kebabı, taze börülce, kabak oturtma, etli taze bamya ve karnıyarık), Antep Evi Sosyal Hayat Kültürü, Gaziantep Kim Geldi Pencereleri Kültürü, Gaziantep Kurutmalık Kültürü, Yemek Kültürü (Ciğer Kebabı, Öz Çorba Tarifi), kile (tahıl ölçeği) Tanıtımları	Okul dışı eğitim aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarma, Canlandırma

Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü Etkinlikleri

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bulunan Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü tarafından 2021 yılında yapılan faaliyetlerin bazılarında SOKÜM

unsurlarının belirlediği tespit edilmiştir. Tablo 109’da yer verilen bu faaliyet kapsamında Gaziantep’in sahip olduğu SOKÜM unsurları hakkında bir farkındalık oluşturma ve yeniden canlandırma çalışmalarının yapıldığı görülmektedir.

Tablo 109. Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü Etkinlikleri

Faaliyet	İçerik	Koruma Yöntemi
Etkinlikler	Ayıntab Habeleri Gazete Dağıtımı	Koruma, Geliştirme, Güçlendirme, Canlandırma
	Sevcanla Lezzet Yolunda Program Çekimi	
	Çağla İle Yeni Bir Gün Program Çekimi	
	Dünya Turizm Haftası Etkinlikleri	
	Ömer Göker Karikatür Atölyesi	
	Gastroshow	
	Uluslararası Kuzey Kıbrıs Kültür ve Spor	
	Festivali	
	Yazlık Sinema	
	Şanlıurfalılar Dostluk Gecesi	
	Kazakistan Ulubozkır Ezgileri Konseri	
	Bizim Yunus Tiyatro Oyunu	
	Ustalara Saygı Neşet Ertaş Türküleri	
	Yörex Fuarı	
	Mozaik Çalıştayı	

Coğrafi İşaret Çalışmaları

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından Gaziantep’in mutfak kültürü unsurlarından 99 coğrafi işaret ve 1 geleneksel ürün olmak üzere 100 unsur tescillenmiştir. Bu unsurlardan bazıları Antep Beyranı, Gaziantep Sarımsak Kebabı, Antep Kutnu Kumaşı, Gaziantep Bakır El İşlemeciliği, Gaziantep Sedef El İşlemeciliği, Antep Katmeri, Antep Köy Kahkesi, Gaziantep Yeşil Zeytin Böreği, Nizip Zeytinyağı, Araban Sarımsağı, Antep Fırığı’dır. Coğrafi işaretli ürünler özellikleri veya ünü itibari ile çıktığı yöreyle özdeşleşmiş ürünlerdir. Menşe ve mahreç işareti olmak üzere iki tür coğrafi işaretler bulunmaktadır. Gaziantep mutfak

kültürünün korunması, kayıt altına alınması ve gelecek kuşağa aktarılması açısından coğrafi işaret çalışmaları çok önemli bir farkındalık oluşturma aracıdır.

Festivaller

Resim 48. Uluslararası Gaziantep Gastronomi Festivali Afişi

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından Gaziantep yemek kültürünün korunması ve canlandırılması adına festivaller düzenlenmektedir. Bu kapsamda belediyenin 2021 yılı içerisinde yapmış olduğu festivaller incelenmiş ve Tablo 110'da gösterilen Uluslararası Gaziantep Gastronomi Festivali (GastroAntep)'nin üçüncüsünün düzenlendiği tespit edilmiştir. GastroAntep kapsamında geleneksel Gaziantep yemekleri, uluslararası Şefleri yemek gösterimleri, eğlenceler, konserler, yarışmalar ve seminerlerin düzenlendiği görülmüştür. Bu festival kapsamında yapılan faaliyetlerle Gaziantep yemek kültürüne yönelik farkındalık oluşturma, canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma faaliyetlerine katkı sunulduğu tespit edilmiştir.

Tablo 110. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Festivaller

Faaliyet	İçerik	Koruma Yöntemi
Gaziantep Gastronomi Festivali	Gaziantep Yemek Kültürünü tanıtmak, bu kültür hakkında farkındalık oluşturmak ve bu kültürü gelecek kuşaklara taşımak adına yemek şovları, seminerler, atölyeler, eğlenceler, konserler ve sergi gibi etkinlikler yapılmıştır.	Farkındalık oluşturma, Canlandırma, Gelecek Kuşağa Aktarma

Gaziantep'i Keşfet Portalı

Resim 49. Gaziantep'i Keşfet Portalı

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Gaziantep'in kültürel ve Turizm unsurlarını tanıtmak amacıyla internet sitesi içerisinde Gaziantep'i Keşfet isimli bir portal bulunmaktadır. Bu portalda Gaziantep hakkında tarihten kültüre, doğadan müzeye kadar birçok unsur tek çatı altında toplanmış ve ilgililere sunulmuştur. Sadece bu portalı izleyen bir kişi Gaziantep hakkında birçok bilgi edinebilir. Araştırma kapsamında Gaziantep'i Keşfet portalı incelenmiş ve portal içerisinde SOKÜM unsurları taşıyan bölümler Tablo 111'de gösterilmiştir. Site içerisinde Gaziantep hakkında, Gaziantep tarihi, Gaziantep coğrafyası, Gaziantep sanayisi, Antep fıstığı, Gaziantep kültürü, Gaziantep mutfağı, mücadele yıllarında Gaziantep, fiziki yapı, ilçeler, tarihi ve kültürel eserler, müzeler, gezilecek yerler ve yenilenebilir enerji

tesisleri olmak üzere toplam 14 ana başlık tespit edilmiştir. Bu başlıklar içerisinde 6 başlığın SOKÜM unsurları barındırdığı tespit edilmiştir. Bu veriler incelendiğinde Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin Gaziantep'in SOKÜM değerleri hakkında farkındalık oluşturma, Canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi faaliyetlere katkı sunduğu tespit edilmiştir.

Tablo 111. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Gaziantep'i Keşfet Portalı İçeriği

Konu Başlığı	İçerik
Gaziantep Hakkında	Gaziantep Hakkında Özet Bilgi
Antep Fıstığı	Antep Fıstığı Hakkında Bilgilendirme
Gaziantep Kültürü	Gaziantep Kültürünü Oluşturan Unsurların Özeti
Gaziantep Mutfağı	Gaziantep Mutfağı Hakkında Özet Bilgi
Müzeler	Gaziantep'teki Tüm Müzelerin Tanıtımı
Gezilecek Yerler	Gaziantep'te Gezilecek Bazı Yerler Bilgisi

4.2.6. SOKÜM Kurumsal Yapı Çalışmaları

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yetkilileriyle yapılan görüşme sonucunda belediyenin somut olmayan kültürel miras konusunda doğrudan bir birimin ve yönetmeliğin olmadığı tespit edilmiştir. Ancak Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bulunan Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü, Kütüphaneler ve Müzeler Şube Müdürlüğü ve GASMEK gibi birçok birimin çalışma alanı içerisinde SOKÜM unsurlarının bulunduğu görülmüştür. Bundan dolayı belediye içerisinde bu alana özgü bir birimin oluşturulmadığı ve personel görevlendirilmediği anlaşılmıştır.

4.2.7. SOKÜM İl tespit komisyonu üyeliği Çalışmaları

Bilindiği üzere İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri tarafından yılda iki defa yerel SOKÜM unsurlarının tespit edilmesi çalışmaları için toplantı yapılmaktadır. Yerel aktörlerin en önemli karakterlerinden olan belediyelerin de yereldeki değerleri koruma çalışmaları için bu toplantılara katılması gerekmektedir. Bu kapsamda Gaziantep İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yetkilileriyle ayrı ayrı görüşme yapılmıştır. Elde edilen bilgilere göre Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ni temsilen Kültür ve Turizm Daire Başkanlığı'ndan bir yetkili

bu toplantılara katılmakta ve çalışmalara destek vermektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından doğrudan bir unsurun il tespit komisyonuna sunulmasıyla ilgili bir veriye rastlanmamıştır. Yerel yönetimlerin etkili SOKÜM koruma çalışmalarını yerelde bulunan tüm paydaşlarla iş birliği içerisinde yapması çok önemlidir. Çünkü yerel değerlerin korunması en iyi yerelde yaşayan insanlar tarafından yapılır.

4.2.8. Uluslararası İş Birliği Çalışmaları

Araştırma kapsamında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin hangi uluslararası örgütlerle iş birliği yaptığı incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM unsurlarının belirlediği alanlarda uluslararası iş birliği yaptığı tespit edilmiştir. Tablo 112'de gösterilen bilgilere göre Gaziantep Büyükşehir Belediyesi farklı uluslararası örgütler ile iş birliği içerisinde. Bu örgütlerle müze çalışmaları, gastronomi, turizm, tarihi ve kültürel mirası korumak, koruma altındaki mirasları idare etmek ve ikili iş birliği gibi iş birliği faaliyetleri ilişkisi içerisinde. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin iş birliği yaptığı uluslararası örgütler incelendiğinde dünyanın Somut Olmayan Kültürel Mirasını korumayı amaçlayan tek uluslararası yerel yönetimler organizasyonu olan Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı (ICCN)'nın olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 112. Bursa Büyükşehir Belediyesi Uluslararası İş Birliği Yaptığı Örgütler

Uluslararası Örgüt İsmi	Faaliyet Alanı
Avrupa Bilim Merkezleri ve Müzeler Ağı (ECSITE)	Müze Çalışmaları
Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB)	Tarihi ve Kültürel Mirası Korumak
Yaratıcı Şehirler Ağı	Gastronomi
Avrupa Gastronomi Mirası	Gastronomi
Avrupalı Seçkin Turist Destinasyonu	Turizm
Delice-Dünya İyi Yemek Ağı	Gastronomi
Sürdürülebilirlik İçin Dünya Yerel Yönetimler Birliği	Sürdürülebilirlik
Uluslararası Folklor Festivalleri ve Geleneksel Sanatlar Organizasyon Konseyi	Geleneksel Sanat Festivalleri

4.3. Isparta Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları

2021 Ekim ayı içerisinde Isparta Belediyesi'yle doktora tezi kapsamında görüşmeler gerçekleştirilerek bilgi alınmıştır. Bu kapsamda belediye başkan yardımcısı ve Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü yetkilileri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında Isparta Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde bulunan Isparta Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursu (ISMEK), GULERYUM (El İzi), Isparta Etnografya Halı ve Kilim Müzesi, Oymacılık ve Ahşap Atölyesi, Şehir Tiyatrosu birimlerinde somut olmayan kültürel miras ile ilgili çalışmalara rastlanmıştır. Bu birimler Tablo 113'te gösterilmiştir.

Tablo 113. Isparta Belediyesi SOKÜM ile ilişkili Müdürlükler

Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
-Isparta Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursu (ISMEK)
-GULERYUM (El İzi)
- Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi
-Oymacılık ve Ahşap Atölyesi
-Şehir Tiyatrosu

Isparta Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan içerisinde Kültür Sosyal İşler Müdürlüğü amaç ve hedefleri belirtmiştir. Tablo 114'te belirtilen amaç ve hedefler incelendiğinde Isparta Belediyesi'nin kültürel faaliyetleri şehri canlandırmak amacıyla kullandığı görülmektedir. Hedeflerinin kültürel miras ile tarihi ve sanatsal değerleri yüceltmek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 114. Isparta Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Kültür Faaliyetleri

Kültür Sosyal İşler Müdürlüğü
A22. Kültürel, Sanatsal ve Eğitimsel Faaliyetlerle Isparta'yı canlandırmak
H22.1. Kültürel Faaliyetlerimiz ile Tarihi ve Sanatsal değerlerimizi yüceltmek. Eğitim ve Meslek edindirme ile şehrimizin gelişimine katkı sağlamak.
Kaynak: https://www.isparta.bel.tr/kurumlar/isparta.bel.tr/RaporlarTablolar/Stratejik-Plan/2020_2024-ISPARTA-BELEDIYESI-STRATEJIK-PLANI.pdf

Isparta Belediyesi tarafından 2017-2021 yılları arasındaki faaliyet raporlarında Kültür Sosyal İşler Müdürlüğü'ne tahsis edilen bütçe miktarları Tablo 115'te yer verilmiştir. Bu bütçe miktarlarına kronolojik olarak bakıldığında Isparta

Belediyesi'nin kültür hizmetlerinin de içinde yer aldığı alana sağladığı bütçe miktarında çok önemli bir artış olmadığı görülmektedir. Buradan hareketle Isparta Belediyesi'nin SOKÜM unsurlarının araştırılması, kayıt altına alınması, canlandırılması, yeniden yaratılması ve gelecek kuşaklara aktarılması gibi SOKÜM sözleşme metninde belirtilen koruma yöntemlerine daha fazla bütçe ayırması gerektiği söylenebilir.

Tablo 115. Isparta Belediyesi 2017-2021 yılları kültür hizmetlerine tahsis edilen bütçe miktarları

Hizmet Yılı	Toplam Bütçe
2021 Yılı	11.181.000,00
2020 Yılı	11.481.000,00
2019 Yılı	23.887.500.00
2018 Yılı	12.280.000,00
2017 Yılı	8.601.000,00

Isparta Belediyesi'nin internet ortamındaki etkileşimini ortaya çıkarmak adına belediye internet sitesinde belirtilen sosyal medya hesaplarındaki takipçi sayıları Tablo 116'da gösterilmiştir. Bu sayılardan hareketle Isparta Belediyesi'nin sosyal medyalarda toplam 37.943 bin kişiyle etkileşim içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bu sayının Isparta merkez ilçe nüfusuna oranı yaklaşık 1/7'dir (Isparta Merkez İlçe Nüfusu 266.982 kişi). Bu oran Isparta belediyesinin sosyal medyada düşükte olsa belirli bir takipçi sayısına sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu oran içerisinde Isparta merkez ilçesinde yaşamayan ama Isparta Belediyesi'nin çalışmalarını takip eden kitlenin bulunduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 116. Isparta Belediyesi Sosyal Medya Takipçi Sayıları

Sosyal Medya Hesapları	Takipçi Sayısı
Instagram	19.200 Kişi
Facebook	9.724 Kişi
X	8.725 Kişi
Youtube	294 Kişi
Toplam	37.943 Kişi

Isparta Belediyesi hakkında bazı ön bilgiler verildikten sonra araştırmanın temel sorularına cevap almak amacıyla yapılan daha detaylı incelemeler bu bölümden sonra alt başlıklar halinde aşağıdaki sunulmuştur.

4.3.1. Alan Araştırması Çalışmaları

Isparta Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşmeler, gözlem ve doküman incelemesi sonucunda Isparta Belediyesi'nin somut olmayan kültürel miras kapsamında yapmış olduğu bir alan araştırması çalışması olmadığı görülmüştür. Yapılan incelemelerde böyle bir çalışma yapacak bir birimin de olmadığı da tespit edilmiştir.

4.3.2. Dokümantasyon ve Arşivleme Çalışmaları

Isparta Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşmeler, gözlem ve doküman incelemesi sonucunda Isparta Belediyesi'nin somut olmayan kültürel miras kapsamında yapmış olduğu bir dokümantasyon ve arşivleme çalışması olmadığı görülmüştür.

4.3.3. Müzeleme Çalışmaları

Resim 50. Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi Mutfak Kültürü Sergisi

Isparta Belediyesi tarafından 2013 yılında Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi açılmıştır. Müze Türkiye'nin hem yatay hem de dikey sergileme salonu olan en büyük etnografya halı ve kilim müzesidir. On katlı olan müze içerisinde sergileme salonları, Isparta gül heykeli, halı ve kilim örnekleri (3100 adet), geleneksel kıyafetler, geleneksel ev aletleri ve tarım aletleri, Yörük çadırı, sedirlikler, dokuma tezgâhları, gül imalatında kullanılan imbikler, toprak küpler (2300 adet) bulunmaktadır. Isparta Etnografya Halı ve Kilim Müzesi faaliyetlerini incelediğimizde ise müze içerisinde Tablo 117'de gösterildiği üzere Isparta Halısı ve Kilimleri başta olmak üzere ülkemizde bilinen geleneksel halı ve kilim modelleri ile bu ürünleri üretirken kullanılan araç ve gereçlere yer verildiği görülmüştür. Ayrıca Isparta köy, dokuma, mutfak ve ev kültürünü yansıtan bal mumu heykelleri ile gül üretimini ve halı yapımını anlatan objelerin sergilendiği tespit edilmiştir. Müze de bazı özel sergi faaliyetlerinin yapıldığı görülmüştür. Bunların yanı sıra müze içerisinde ziyaretçilere belirli zamanlarda gül lokumu ve suyu ikram edildiği tespit edilmiştir. Müze içerisinde ayrıca çeşit sergi faaliyetlerinin yapıldığı görülmüştür. Özellikle ISMEK tarafından verilen iğne oyası kursu, filografi gibi bazı kurs ürünleri sergilenmektedir.

Tablo 117. Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi İçeriği

Sergilenen Unsurlar	Unsur İçeriği
Halı	Isparta Halısı, Konya Lâdik Halısı, Gördes Halısı, Şirvan Halısı, Milas Halısı, Kars Halısı, Erzurum Halısı
Kilim	İç Anadolu, Doğu Anadolu, Ege, Akdeniz Bölgelerine Ait Kilimler
Düz Dokuma	Seccade, Heybe, Yastık, Minder, Yolluk, Çuval, Çanta, Kuşak, Sofra Yer Yazgısı
Dokuma Araçları	Tezgâh, Kirkit, Makas, Halı İpleri, Halı Bıçağı, Gülacan
Canlandırma	Isparta Köy, Dokuma, Mutfak, Ev, Isparta Gülü ve Gül Yağı Üretimini Yansıtan Canlandırmalar
Etnografik Ürünler	Yöresel Kıyafet, Bakır Mutfak Araçları, Geleneksel Tarım Aletleri vb.

Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi tarafından yapılan faaliyetler, Etnografya Müzesi yöneticileriyle yapılan görüşmeler ve dokümanlara göre incelenmiş ve Tablo 118'de gösterilmiştir. Müze tarafından yapılan faaliyetlerin 5

yaşından büyük tüm yaş gruplarını kapsadığı tespit edilmiştir. Yapılan faaliyetlerin içeriğini incelendiğinde faaliyetlerin birden fazla SOKÜM alanlarında beliren unsurları konu aldığı ve bu unsurlar hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma, eğitim ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yöntemlerini içerdiği görülmüştür.

Tablo 118. Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi Faaliyetleri

Müze	İçerik
Sergiler	Isparta Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursu (ISMEK) Tarafından Verilen İğne Oyası Kursu ve Filografi Gibi Kurs Ürünleri Sergisi
Gül	Yeni Açılan Camilere Gül Suyu ve Gül Kokusu Gönderilerek Şehrin Tanıtımına Destek Olunuyor.
Eğitim	Halı Dokuma Kursu
Müze Ziyareti	Öğrenci Gruplarına Rehberli Gezi

Bir müzenin etkinliğinin ölçülmesinde en önemli unsurlardan birisi de ziyaretçilerdir. Müzelere ziyaretçiler tarafından gösterilen ilginin yoğunluğu bir müzede güzel ve insanların dikkatini çeken çalışmaların yapıldığını göstermektedir. Buradan hareketle Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi'nin 3 yıllık ziyaretçi sayıları incelenmiş ve Tablo 119'da gösterilmiştir. Müzenin 3 yıllık ziyaretçi sayısına bakıldığında toplam 119 bin kişinin müzeyi ziyaret ettiği görülmüştür. Bu sayılar 2020 yılının COVID 19 pandemi salgını dönemine denk geldiği göz önünde bulundurarak analiz edildiğinde ziyaretçi sayısının azalması normal olarak varsayılmaktadır. Bu istatistiksel bilgiler Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi insanların ilgi gösterdiğini ve müzenin SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yaklaşımlarına katkı sağladığı görülmektedir.

Tablo 119. Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi Ziyaretçi Sayıları

Yıllar	Ziyaretçi Sayısı
2020	19 Bin
2019	50 Bin
2018	50 Bin
Toplam	119 Bin

4.3.4. Eğitim Çalışmaları

Isparta Belediyesi eğitim faaliyetleri incelendiğinde Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesinde çeşitli eğitim faaliyetlerin yapıldığı görülmüştür. Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğüne bağlı ISMEK, GÜLERYUM (EL İZİ) Atölyesi, Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi ve Oymacılık ve Ahşap Atölyesi birimlerinde bu çalışmalar yürütülmektedir. Verilen eğitimlerin birimler özelinde incelenmesi daha detaylı bilgi vereceği için bu aşmada her birimin verdiği SOKÜM unsurları içeren eğitimler ayrı ayrı olarak ele alınacaktır.

Resim 51. Isparta Merkez ve İlçe Giyim Kültürünü Yansıtan Bez Bebekler

ISMEK tarafından verilen eğitimlerde SOKÜM içeren eğitimler ile diğer eğitimler Tablo 120’de gösterilmiştir. ISMEK tarafından verilen eğitimlerin yaklaşık %35’inde SOKÜM unsurları içeren eğitimlerin verildiği tespit edilmiştir. Bu eğitimler Halk Oyunları, Ebru, Tezhip, Hüsn-i Hat, Katı' Sanatı, Minyatür, Kırkyama, İğne Oyası, Hereke İpek Halı Dokuması, Antep İşi, El Nakış, Türk İşi, Bağlama, Çini Kursu, Geri Dönüşüm ve Bebek Atölyesi kurslarıdır. Bu kurslar içerisinde Geri Dönüşüm ve Bebek Atölyesi kursunun ev kadınlarına verildiğini ve kurs sonunda Isparta ili 12 ilçesine ait yöresel kadın kıyafetlerini taşıyan 12 adet bez bebek yapıldığını, sonrasında 81 ile ait her bir ilin yöresel kıyafetlerini taşıyan bez bebeklerin yapıldığı tespit edilmiştir. Kurs kapsamında bez bebeklerin yanı sıra Türkiye’deki 7 bölgeyi simgeleyen 7 farklı kadın başlığının yapıldığı görülmüştür. Ayrıca yapılan bez bebeklerin yeni açılacak bir bez bebek müzesinde sergileneceği ifade edilmiştir.

Tablo 120. ISMEK Kurs Türü ve Sayıları

Kurs Türü	Kurs Sayısı
SOKÜM ile ilişkilendirilen kurslar	15
Diğer kurslar	29
Toplam	44

ISMEK tarafından verilen ve içerisinde SOKÜM unsurları içeren eğitimlerin SOKÜM sözleşme metninde belirtilen alanlara dağılımı Tablo 121’de gösterilmiştir. Bu veriler incelendiğinde verilen eğitimlerin sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları ve el sanatları geleneği alanına girdiği tespit edilmiştir. Kurs merkezinde verilen eğitimlerin en çok el sanatları geleneği alanında belirdiği görülmüştür. ISMEK tarafından verilen eğitimlere kaç kişinin katıldığına yönelik kesin bir bilgi elde edilememiştir. Bu yüzden araştırmanın bu bölümünde kursiyer sayılarına yer verilememektedir.

Tablo 121. ISMEK Kurslarının SOKÜM Alan Dağılımı

SOKÜM Alanları	Unsur Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Bağlama)	1
Gösteri Sanatları (Halk Oyunları)	1
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	-
El Sanatları Geleneği (Ebru, Tezhip, Hüsn-i Hat, Katı' Sanatı, Minyatür, Kırkyama, İğne Oyası, Hereke İpek Halı Dokuması, Antep İşi, El Nakışı, Türk İşi, Çini Kursu, Geri Dönüşüm ve Bebek Atölyesi)	13
Toplam	15

GÜLERYUM (EL İZİ) Atölyesi Isparta Belediyesine bağlı bir markadır. 2014 yılında merkezin adı El İzi iken 2019 yılında GÜLERYUM olmuştur. Bu marka altında bir atölye ve satış mağazası bulunmaktadır. Atölye de üretilen yöresel desenlerin kullanıldığı el emeği, ev tekstili ve çeyiz ürünleri mağazada satışa sunulmaktadır. GÜLERYUM tarafından İpek dokuma, el nakışları gibi somut olmayan kültürel miras unsurlarını içeren ürünler hem üretilmekte hem de kurslar aracılığıyla isteyenlere öğretilmektedir. SOKÜM el sanatları alanında eğitim veren GÜLERYUM toplamda 22 ürününe patent alarak çalışmalarını tescilletmiştir. GÜLERYUM tarafından verilen eğitimler incelendiğinde ipek dokuma, yöresel nakışlar, doğal dokuma, Türk yöresel motifler, yün örme, kırkyama, keçe, kanaviçe, iğne oyası, Türk İşi, hesap İşi, Maraş İşi, Antep İşi, tel kırma, Isparta gül motifi işleme gibi eğitimlerin verildiği tespit edilmiştir. Eğitimlerde ve atölyede yapılan ürünler satışın yanı sıra fuar ve festivallerde sergilenmektedir. GÜLERYUM tarafından verilen eğitimlerde SOKÜM içeren eğitimler ile diğer eğitimler Tablo 122'de gösterilmiştir. GÜLERYUM tarafından verilen eğitimlerin hepsinin SOKÜM unsurlarını içerdiği tespit edilmiştir.

Tablo 122. GÜLERYUM (EL İZİ) Atölyesi Kurs Türü ve Sayıları

Kurs Türü	Kurs Sayısı
SOKÜM ile ilişkilendirilen kurslar	15
Diğer kurslar	0
Toplam	15

GÜLERYUM tarafından verilen ve içerisinde SOKÜM unsurları içeren eğitimlerin SOKÜM sözleşme metninde belirtilen alanlara dağılımı Tablo 123'te gösterilmiştir. Bu veriler incelendiğinde verilen eğitimlerin el sanatları geleneği alanına girdiği tespit edilmiştir. Bunun dışında kalan alanlarda eğitim verilmediği görülmüştür.

Tablo 123. GÜLERYUM (EL İZİ) Atölyesi Kursların SOKÜM Alan Dağılımı

SOKÜM Alanları	Unsur Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	-
Gösteri Sanatları	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	-
El Sanatları Geleneği (İpek Dokuma, Yöresel Nakışlar, Doğal Dokuma, Türk Yöresel Motifler, Yün Örmeye, Kırkyama, Keçe, Kanaviçe, İğne Oyası, Türk İşi, Hesap İşi, Maraş İşi, Antep İşi, Tel Kırma, Isparta Gül Motifi İşleme)	15
Toplam	15

GÜLERYUM tarafından verilen eğitimlere Tablo 124'te gösterildiği üzere 15 kurs kapsamında toplam 250 kişi katılmıştır. Bu kişilerin tümü kadın kursiyerlerdir. Yapılan incelemelerde tüm kursiyerlerin SOKÜM unsurları içeren kurslara katıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 124. GÜLERYUM (EL İZİ) Atölyesi Kursları Kursiyer Sayısı

Kursiyer Bilgisi	Kursiyer Sayısı
Kadın Kursiyer Sayısı	250
Toplam	250

Resim 52. Etnografya Müzesi İçerisinde Halı Dokumacılığı Kursu

Isparta Belediyesi, Isparta İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Isparta İş-Kur Müdürlüğü iş birliği ile 2021 yılının aralık ayında Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi içerisinde halı dokumacılığı kursu açılmıştır. Isparta halısının tekrar gün yüzüne çıkartılması ve bu kültürün canlandırması adına müze içerisinde bu kurs verilmektedir. İlk olarak 12 kadın kursiyere eğitim verilmiş ve kursun sonunda bu kursiyerlerin dokudukları halılar satışa çıkarılacaktır. Hem SOKÜM unsuru bir mirasın yeniden canlandırılması hem de bu mirasın bir iş kapısına dönüştürülerek sürdürülmesi çok önemlidir. Tablo 125’te müze içerisindeki halı dokumacılığı kursu ve kursiyer sayısına yer verilmiştir. Bu kurs SOKÜM alanlarından el sanatları geleneği alanında belirmektedir.

Tablo 125. Etnografya Müzesi Kurs ve Kursiyer Sayısı

Kurs Bilgisi	Kursiyer Sayısı
Halı Dokumacılığı	12
Toplam	12

Resim 53. Oymacılık ve Ahşap Atölyesi Dede Korkut Hikâyesi Çalışması

Isparta Belediyesi tarafından 2010 yılında açılmış olan Oymacılık ve Ahşap Atölyesi kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel meslekler projesi kurulmuştur. Atölye içerisinde geleneksel el sanatlarından olan ahşap oyma tekniği ile çeşitli ahşap eserler üretilmektedir. Bunun yanı sıra atölyede Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta Halk Eğitim Merkezi, İş-Kur ve Endüstri Meslek Lisesi iş birliği ile kurslar düzenlenmektedir. Oymacılık ve Ahşap Atölyesi'nde geleneksel el sanatları geleneği gelecek kuşaklara eğitim yoluyla aktarılmakta ve geleneksel toprak ile ebru boyası kullanılmaktadır. Yapılan görüşmelere ve incelemelere göre atölyede yaklaşık 5 kurs verilmiştir. Şu an atölyede mezun kursiyerlerden de dâhil olmak üzere yaklaşık 15 ustanın çalıştığı tespit edilmiştir. Şu an için atölye çalışmaları belediyenin iç hizmetlerini gidermekte ve hediyelik eşyalarını karşılamaktadır. Geleneksel ahşap işlemeciliği SOKÜM unsurları arasında bulunmakta ve Tablo 126'da gösterilen SOKÜM alanlarından el sanatları geleneği alanına girmektedir.

Tablo 126. Oymacılık ve Ahşap Atölyesi Kurslarının SOKÜM Alan Dağılımı

SOKÜM Alanları	Unsur Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	-
Gösteri Sanatları	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	-
El Sanatları Geleneği (Ahşap İşlemeciliği)	5
Toplam	5

Oymacılık ve Ahşap Atölyesi tarafından verilen eğitimlere Tablo 127’de gösterildiği üzere 5 kurs kapsamında toplam yaklaşık 40 kişi katılmıştır. Kursiyerle ilgili kesin verilere ulaşılamamıştır. Yapılan incelemelerde tüm kursiyerlerin SOKÜM unsurları içeren kurslara katıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 127. Oymacılık ve Ahşap Atölyesi Kursları Kursiyer Sayısı

Kursiyer Bilgisi	Kursiyer Sayısı
Kursiyer Sayısı	40
Toplam	40

4.3.5. Uygulama ve Yeniden Canlandırma Çalışmaları

Isparta Belediyesi’nin SOKÜM unsurları ile ilgili uygulama ve yeniden canlandırma faaliyetleri yaptığı görülmektedir. Tablo 128’de 2021 yılında Isparta Belediyesi tarafından yapılan ve içerisinde SOKÜM unsurları görülen faaliyetlere yer verilmiştir. Sosyal medya tanıtımları, belgesel, müze ziyaretleri, ISMEK bünyesinde verilen eğitimler, Geri Dönüşüm ve Bebek Atölyesi kursu kapsamında Isparta ve ilçelerinin giyim kültürünü yansıtan bez bebek üretimi ve Türkiye’deki 7 bölgeyi simgeleyen 7 farklı kadın başlığının yapıldığı görülmüştür. Şehir Tiyatrosu birimi faaliyetleri incelendiğinde somut olmayan kültürel miras unsuru olan orta oyunu sergileniyor. Oymacılık ve Ahşap Atölyesi birimi faaliyetleri incelendiğinde başta Isparta ilinin sembolü olan gül olmak üzere yöreye özgü olan lavanta gibi unsurlar geleneksel el sanatlarından olan ahşap oyma tekniği ile ahşaplara işlenmektedir. Bunun yanı sıra Dede Korkut Hikâyeleri oyma tekniği ile tek parça ahşap üzerine

işlenmiştir. GULARYUM birimi faaliyetleri incelendiğinde ise dokuma ve yöresel nakışlardan ürün üretme ve satış faaliyetleri yapıldığı görülmüştür. İpek dokuma, el nakışları gibi somut olmayan kültürel miras unsurlarını içeren ürünler hem üretilmekte hem de kurslar aracılığıyla ilgililere öğretilmektedir. Yapılan faaliyetlerin SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturduğu, canlandırdığı, uygulamasının yapıldığı, yeniden canlandırıldığı, eğitim verdiği ve gelecek kuşaklara aktarma noktasında gayret gösterdiği tespit edilmiştir. Bu faaliyetleri başlıklar altında daha detaylı analiz etmek bize çalışmalar hakkında daha çok bilgi sunacaktır.

Tablo 128. Isparta Belediyesi'nin 2021 yılı SOKÜM Faaliyetleri

Faaliyet Türü	Faaliyet İçeriği
Gül Etkinliği	Isparta'da Gül Zamanı (Gül Korteji)
Anma Programı	Yunus Emre ile Hem Dem
Kahve Kültürü	Kirazlıdere Kumda Kahve İkramı
Şenlik	Menazır Şenliği Halk Oyunları ve Mehter Gösterisi
Festival	Ankara Tam Bana Göre Gençlik Festivali Gül Tanıtımı
Şehir Tiyatrosu	Orta oyunu (kavuklu ve pişekar), Karagöz Hacivat Gösterimi
Müze Tanıtımı	Öğrenci Gruplarına Rehberli Müze Gezisi
Müzede Eğitim	Müzede Halı Dokuma Eğitimi
Youtube	Ahşap Ustası - Hikâyeden Hayatlar Belgeseli
Sosyal Medya Tanıtımı	Şimdi Lavanta Zamanı
Sosyal Medya Tanıtımı	Gül Hasatı
Sosyal Medya Tanıtımı	Etnografya Müzesi
Sergi	Sanal Filografi Sergisi
Sergi	Kukla ve Bez Bebek Sergisi
Sergi	El sanatları
Sergi	Çocuklara Yönelik El sanatları Kursu Sergisi
Eğitim	Halk Oyunları
Eğitim	Geri Dönüşüm ve Bebek Atölyesi
Eğitim	Filografi
Eğitim	Kırkyama
Eğitim	El Nakışı
Eğitim	İğne Oyası
Eğitim	Ahşap Boyama

4.3.6. SOKÜM Kurumsal Yapı Çalışmaları

Isparta Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşmeler, gözlem ve doküman incelemesi sonucunda Isparta Belediyesi'ne ait kültür sosyal işler müdürlüğü ile ilgili bir kurum yönetmeliği bulunamamıştır. Ancak yapılan görüşmede belediye yetkilileri SOKÜM ile ilgili konulara yönelik çalışan bir birimin kurulması ve SOKÜM'ü içeren yeni bir yönetmelik hazırlanması için desteklere açık olduklarını belirtmişlerdir.

4.3.7. SOKÜM İl Tespit Komisyonu Üyeliği Çalışmaları

Bilindiği üzere İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri tarafından yılda iki defa yerel SOKÜM unsurlarının tespit edilmesi çalışmaları için toplantı yapılmaktadır. Yerel aktörlerin en önemli karakterlerinden olan belediyelerin de yereldeki değerleri koruma çalışmaları için bu toplantılara katılması gerekmektedir. Bu kapsamda Isparta İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Isparta Belediyesi yetkilileriyle ayrı ayrı görüşme yapılmıştır. Elde edilen bilgilere göre Isparta Belediyesi'ni temsilen belediye başkan yardımcısı bu toplantılara katılmakta ve çalışmalara destek vermektedir. Isparta Belediyesi tarafından doğrudan bir unsurun il tespit komisyonuna sunulmasıyla ilgili bir veriye rastlanmamıştır. Yerel yönetimlerin etkili SOKÜM koruma çalışmalarını yerelde bulunan tüm paydaşlarla iş birliği içerisinde yapması çok önemlidir. Çünkü yerel değerlerin korunması en iyi yerelde yaşayan insanlar tarafından yapılır.

4.3.8. Uluslararası İş Birliği Çalışmaları

Araştırma kapsamında Isparta Belediyesi'nin hangi uluslararası örgütlerle iş birliği yaptığı incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Uluslararası örgütlerle kültür alanında yapılan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bunun yanı sıra Isparta Belediyesi'nin dünyanın Somut Olmayan Kültürel Mirasını korumayı amaçlayan tek uluslararası yerel yönetimler organizasyonu olan Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı (ICCN) örgütüne de üye olmadığı tespit edilmiştir.

4.4. Nevşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları

Nevşehir Belediyesi Nevşehir merkez ilçe belediyesidir ve görev alanı Nevşehir merkezi sınırlarını kapsamaktadır. Nevşehir Belediyesi bünyesinde yirmi iki

müdürlük¹² bulunmaktadır. 2021 Kasım ayı içerisinde Nevşehir Belediyesi'yle doktora tezi kapsamında görüşmeler gerçekleştirilerek bilgi alınmıştır. Bu kapsamda belediye Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü ve Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü yetkilileri ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında Nevşehir Belediyesi bünyesinde bulunan Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü ve Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü birimlerinde somut olmayan kültürel miras ile ilgili çalışmalara rastlanmıştır. Bu daire başkanlıkları ve birimler Tablo 129'da gösterilmiştir.

Tablo 129. Nevşehir Belediyesi SOKÜM ile ilişkili Müdürlükler

Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü	Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü	Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü
-KAÇEM -Proje Birimi -Aile Danışma Birimi	-Özel İnsanlar Eğitim Merkezi -Kapadokya Eğitim Merkezi (KAPEM) -Müzik Eğitim Merkezi -Millet Kırathanesi	

Nevşehir Belediyesi 2022-2024 Stratejik Plan Strateji Haritasında kültür, sanat, sosyal ve spor yönetimi konusunda amaç ve hedefleri Tablo 130'da belirtmiştir. Bu hedefler incelendiğinde Nevşehir Belediyesi kent kültürü değerlerinin tanınırlığının ve farkındalığının artırılması, gelecek nesillere aktarılması, canlandırılması gibi SOKÜM sözleşme metninde de vurgulanan koruma özelliklerine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 130. Nevşehir Belediyesi 2022-2024 Stratejik Plan-Kültür Alanı

ALAN 3: Kültür, Sanat, Sosyal ve Spor
A7. Kent kültürünün devamlılığı niteliğindeki sosyo-kültürel hayata tüm vatandaşların katılımlarının sağlanması.
H.7.1. Kültür ve sanat faaliyetlerini geliştirerek geniş kitlelere yaymak.

¹² <https://www.nevsehir.bel.tr/nevsehir-belediyesi-teskilat-semasi>

Nevşehir Belediyesi tarafından 2017-2021 yıllarını kapsayan beş kültür hizmetlerine tahsis edilen bütçe miktarlara Tablo 131’de yer verilmiştir. Bu bütçe miktarlarına kronolojik olarak bakıldığında Nevşehir Belediyesi’nin kültür hizmetlerinin de içinde yer aldığı alana sağladığı bütçe miktarında çok önemli bir artış olmadığı görülmektedir. 5 yıllık bütçe giderleri incelendiğinde genel toplam bütçenin 130.616.760,00 TL’den 238.682.926,22 TL’ye yükseldiği ancak dinlenme, kültür ve din hizmetlerine tahsis edilen bütçe miktarında böyle bir oransal değişimin olmadığı görülmüştür. Buradan hareketle Nevşehir Belediyesi’nin SOKÜM unsurlarının araştırılması, kayıt altına alınması, canlandırılması, yeniden yaratılması ve gelecek kuşaklara aktarılması gibi SOKÜM sözleşme metninde belirtilen koruma yöntemlerine daha fazla bütçe ayırması gerektiği söylenebilir.

Tablo 131. Nevşehir Belediyesi 2017-2021 Yılları Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetlerine Tahsis Edilen Bütçe Miktarları

Hizmet Yılı	Toplam Bütçe
2021 Yılı	28.213.727,83
2020 Yılı	22.091.048,78
2019 Yılı	22.873.375,60
2018 Yılı	22,749,373.27
2017 Yılı	20.193.737,65

Nevşehir Belediyesi’nin internet ortamındaki etkileşimini ortaya çıkarmak adına belediye internet sitesinde belirtilen sosyal medya hesaplarındaki takipçi sayıları Tablo 132’de gösterilmiştir. Bu sayılardan hareketle Bursa Büyükşehir Belediyesi’nin sosyal medyalarda toplam 88.075 bin kişiyle etkileşim içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bu sayının Nevşehir merkez ilçe nüfusuna oranı yaklaşık 1/2’dir (Nevşehir Merkez İlçe Nüfusu 153.117 kişi). Bu oran Nevşehir belediyesinin sosyal medyada güçlü bir takipçiye sahip olduğunu göstermektedir. Tabii ki bu oran içerisinde Nevşehir merkez ilçesinde yaşamayan ama Nevşehir Belediyesi’nin çalışmalarını takip eden kitlenin olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Tablo 132. Nevşehir Belediyesi Sosyal Medya Takipçi Sayıları

Sosyal Medya Hesapları	Takipçi Sayısı
X	50,8 Bin Kişi
Instagram	26 Bin Kişi
Facebook	9,7 Bin Kişi
Tik Tok	1,212 Kişi
Youtube	363 Kişi
Toplam	88.075 Bin Kişi

Nevşehir Belediyesi'nin sosyal medya hesaplarının yanı sıra Youtube ve Facebook sosyal medya hesaplarında yayınlanan TVnev isimli bir TV kanalı bulunmaktadır. Bu TV kanalı içerisindeki belediyenin yapmış olduğu çalışmalara yer verildiği görülmüştür. Bu çalışmalar incelendiğinde içerisinde SOKÜM unsurların yer aldığı tespit edilmiştir. Tablo 133'te TVnev kanalında yer verilen SOKÜM unsurları görülmektedir. Bu unsurlar SOKÜM'ün birçok alanına girmektedir. Bu yapımlar aracılığıyla SOKÜM unsurları ile ilgili bir farkındalık oluşturma ve geleceğe aktarma gibi koruma faaliyetlerinin yapılmaya çalışıldığı söylenebilir ancak bu tahmin TVnev yayınlarının izlenme istatistiklerine ulaşamadığı için tam olarak desteklenememektedir.

Tablo 133. TVnev Yayınları

Yayın	İçerik
Şehrin Tadı	Nevşehir Tava, Halka Gevreği, Tandır, Güveç, Ürgüp Köftesi, Kapama Ekmeği, Çömlekte Kuru Fasulye, Kapama, Ekşi Mayalı, Nevşehir Mantısı
Kadir Gecesi Özel Programı	Kadir Gecesi Ritüeli
Atık Malzeme Atölyesi	El Sanatları ve Süs Eşyaları Yapımı
Neşet Ertaş Türküleri Gecesi	Bağlama İcracılığı
Arabalı Konser	Bağlama Dinletisi

Nevşehir Belediyesi hakkında bazı ön bilgiler verildikten sonra araştırmanın temel sorularına cevap almak amacıyla yapılan daha detaylı incelemeler bu bölümden sonra alt başlıklar halinde aşağıdaki sunulmuştur.

4.4.1. Alan Araştırması Çalışmaları

Nevşehir Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşmeler, gözlem ve doküman incelemesi sonucunda Nevşehir Belediyesi'nin somut olmayan kültürel miras kapsamında yapmış olduğu bir alan araştırması çalışması olmadığı görülmüştür. Yapılan incelemelerde böyle bir çalışma yapacak bir birimin de olmadığı da tespit edilmiştir.

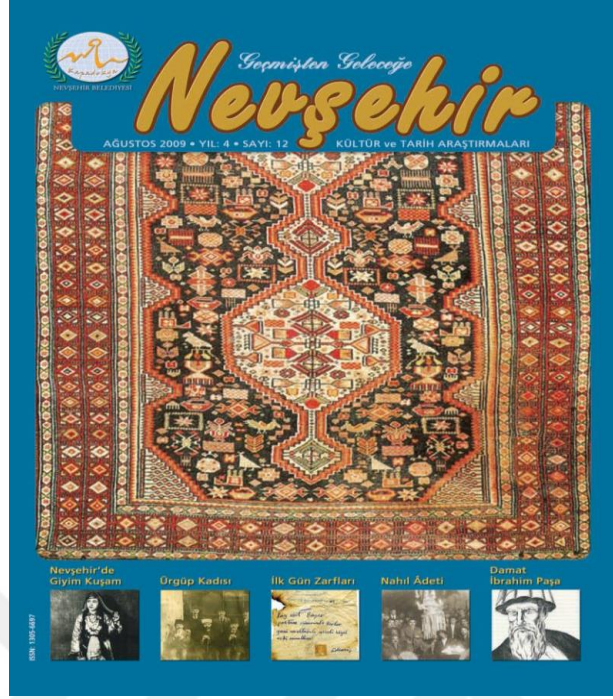
4.4.2. Dokümantasyon ve Arşivleme Çalışmaları

Nevşehir Belediyesi tarafından SOKÜM unsurlarını kayıt altına almak, arşivlemek ve gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla bazı dokümantasyon çalışmalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalar dijital kaynaklar ve basılı kaynaklar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca yapılan çalışmaları incelediğimizde dergi ve kitap türünde yayınların bulunduğu da tespit edilmiştir. Tablo 134'te Nevşehir Belediyesi'nin SOKÜM ile ilgili dokümantasyon çalışmalarının kısa bir özetine yer verilmiştir. Aşağıda her bir yayın türü detaylı olarak ele alınmıştır.

Tablo 134. Nevşehir Belediyesi'nin SOKÜM Dokümantasyon Çalışmaları

Yayın	Kaynak	Nevşehir Belediyesi
Dergi	Basılı ve Dijital Kaynak	Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Dergisi Kent Rehberi
Kitap	Basılı ve Dijital Kaynak	Nevşehir folkloru I: deyimler, atasözleri, sözcükler Sularımız ve Nevşehir Çeşmeleri Nevşehir'de Halk İnançları

Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi

Resim 54. Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi 12. Sayı Kapağı

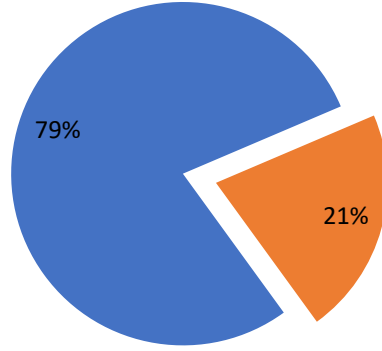
Nevşehir Belediyesi tarafından 2005 yılında yayınlanmaya başlayan Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları dergisi farklı sayfalarında ve üç aylık olarak yayınlanmaya başlamış ancak böyle devam etmemiştir. Belediye yönetiminin değişmesi sonucunda dergi faaliyetleri bazen durdurulmuş bazen devam ettirilmiştir. 2021 yılında derginin en son 26. sayısı çıktığı tespit edilmiştir. Nevşehir Belediyesi tarafından kentin kültürel ve tarihsel değerleri hakkında farkındalığı artırmak ve gün yüzüne çıkarmak için yayınlanmıştır. Dergi basılı olarak yayınlanmakta ve ücretsiz olarak vatandaşa sunulmaktadır. Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları dergisi halen aktif olarak yayınlanması devam etmektedir. Dergi genel olarak şehrin tarihi, arkeolojisi, kültürü, sanat hayatı, şehirde yaşamış ve iz bırakmış kişilerin hayatlarını konu almaktadır. Ele alınan konulardan bazıları SOKÜM unsurlarını barındırmaktadır. Tablo 135'te Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları dergisinin toplam 26 sayısı ve bu sayıların içeriğindeki konuların dağılımı gösterilmektedir. 26 sayı içerisinde görüşme ve araştırma faaliyetleri sonucunda 13. ve 14. sayıların içeriğine ulaşılamamıştır. İçeriği elde edilen dergilerin içeriği incelendiğinde 24 sayı içerisinde toplam 356 konunun ele alındığı ve bunların içerisinde SOKÜM unsurları ile ilgili 97 konunun doğrudan ya da dolaylı ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 135. Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi Konu Dağılımı

Dergi Sayısı	Dergideki Konu Sayısı	SOKÜM ile ilgili konular
Sayı 1, Mart 2005	19	5
Sayı 2, Haziran 2005	21	6
Sayı 3, Ekim 2005	19	6
Sayı 4, Aralık 2005	21	4
Sayı 5, Haziran 2006	25	8
Sayı 6, Kasım 2006	24	3
Sayı 7, Nisan 2007	17	3
Sayı 8, Kasım 2007	16	5
Sayı 9, Mayıs 2008	19	4
Sayı 10, Ekim 2008	15	5
Sayı 11, Şubat 2008	16	4
Sayı 12, Ağustos 2009	19	9
Sayı 13, Temmuz 2010	İçeriğe Ulaşılamamıştır	
Sayı 14, Mart 2011	19	8
Sayı 15, Şubat 2012	13	3
Sayı 16, Ocak 2013	14	5
Sayı 17, Kasım 2013	13	4
Sayı 18, Kasım 2014	11	2
Sayı 19, 20, 21, 22, 2015	15	3
Sayı 23, Mart 2016	13	3
Sayı 24, Eylül 2016	14	3
Sayı 25, Nisan 2018	13	4
Sayı 26, Haziran 2021	İçeriğe Ulaşılamamıştır	
Toplam	356	97

Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları dergisi bir kültür tarih dergisidir. Dergideki SOKÜM ile ilişki konulara oransal olarak baktığımızda bu oranın yaklaşık %21 olduğunu görmekteyiz. Şekil 8’de gösterilen bu oran her ne kadar az gibi gözükse de belediyenin bu konudaki tek yayını olduğu için dikkate değerdir.

■ 1. Diğer Konular ■ 2. SOKÜM ile ilgili konular

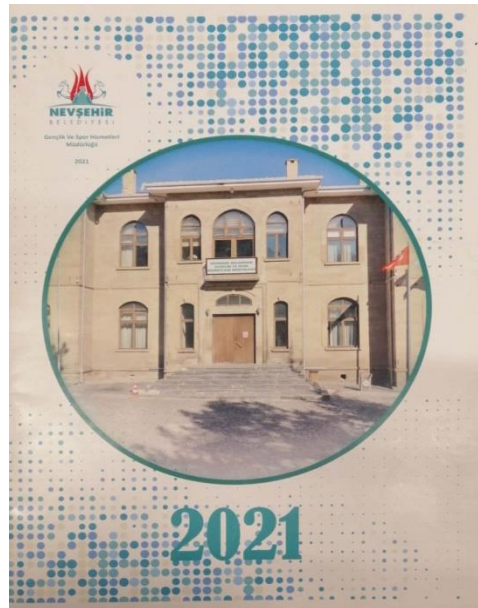
Şekil 8. Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi ve SOKÜM ile İlgili Konu Dağılımı

Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları dergisinde yer alan SOKÜM unsurları ile ilişkili konuların SOKÜM Sözleşme metninde belirtilen alanlara göre dağılımı incelendiğinde ya farklı alanlarda ya da birden fazla alanda yer alan unsurlar ile ilgili konuların ele alındığını görmekteyiz. SOKÜM alanlarındaki konu dağılımı Tablo 136’da gösterilmektedir. Dergide ele alınan ve SOKÜM içeren unsurları konu edinen yazıların en çok toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler alanında görüldüğü tespit edilmiştir.

Tablo 136. Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi SOKÜM Alanları Konu Dağılımı

SOKÜM Alanları	Bursa Günlüğü Dergisi
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (İlimiz Fıkralarından, Kızılırmak ve Alıp Götürdüğü Gelinlere, İnsanlara Ağıtlar, Türkülerimizin Öyküleri ve Efsaneler, Gelin Cafiye Türküsü vb.)	23
Gösteri Sanatları ()	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler (Nevşehir’de Çocuk ve Genç Oyunları – Eğlenceleri, Ürgüp’te Nahıl Âdeti, Sıra Odası)	26
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar (Nevşehir Tava, Nevşehir’de Şifalı Bitkiler ve Halk Doktorluğuna Kısa Bir Bakış, Nevşehir Halk Hekimliği)	16
El Sanatları Geleneği (Tezhip Sanatı, Nevşehir ve Kapadokya Bölgesi Anahtar ve Kilit Sanatı, Demircilik Sanatı, Nevşehir Giysileri, Avanos Çömlekçiliği)	21
Birden Fazla Alanı İçeren Konular (Halkbilimi Ürünlerimiz, Avanos ve Yöresinde Sosyal-Kültürel ve Ekonomik Yaşama Genel Bir Bakış)	10
Toplam	96

Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Dergisi

Resim 55. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Dergisi Kapağı

Nevşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü tarafından yapılan faaliyetlerin yer aldığı bir tanıtım dergisi çıkartılmıştır. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü insanların sportif, sosyal, kültürel ve teknolojik bilgi ile donatmak amacıyla spor eğitimleri, enstrüman eğitimleri ve halk oyunları, kişisel gelişim ve meslek edindirme eğitimleri vermektedir. Bu eğitim faaliyetlerine ilişkin bilgiler, istatistikler ve faaliyetler müdürlüğün çıkarmış olduğu tanıtım dergisinde yer almaktadır. Dergi içinde daha önceki yıllardaki istatistik verilerinde içinde yer aldığı ilk sayı olarak 2021 yılında çıkartılmıştır. Dergi içerisindeki konu dağılımına bakıldığında genel olarak Nevşehir Belediyesi Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü tarafından yapılan sportif etkinlikler ve kurslar, Kapadokya Eğitim Merkezi (KAPEM) faaliyetleri, Müzik Eğitim Merkezi faaliyetleri ve Uluslararası Gençlik Akademisi faaliyetlerini konu olarak ele alındığı tespit edilmiştir. Dergi içeriği incelendiğinde bağlama kursu, halk oyunları, Mehter Takımı etkinlikleri ve Ebru gibi içerisinde SOKÜM unsurları barındıran konulara yer verildiği görülmüştür. Derginin hem bir tanıtım dergisi olması hemde verilen kurslarla ilgili bilgilendirmenin yapılmasından dolayı tüm konuların analizi yapılamamış ve sadece SOKÜM unsurları içeren konular ele alınmıştır. Dergi içerisinde SOKÜM ile ilişkili 4 konu tespit edilmiş ve Tablo 137’de içerisine girdiği SOKÜM alanı ile gösterilmiştir.

Tablo 137. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Dergisi SOKÜM ile ilişkili Konu Dağılımı

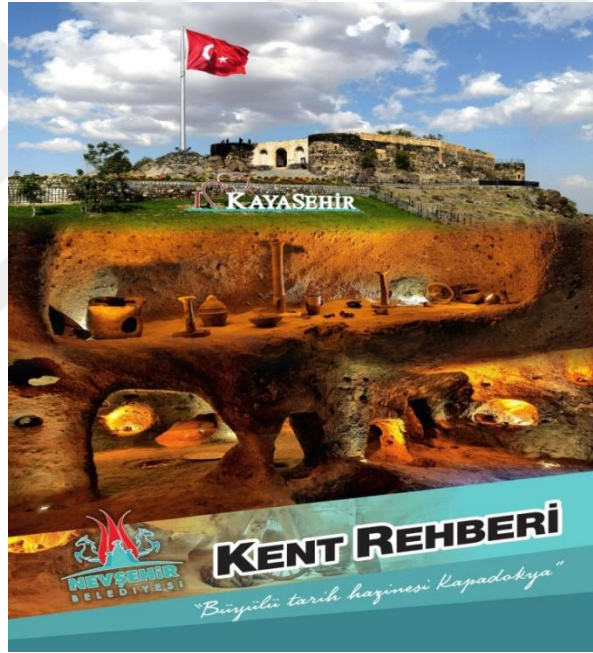
SOKÜM Alanları	Konu Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Bağlama kursu)	1
Gösteri Sanatları (Mehter Takımı Etkinlikleri, Halk Oyunları)	2
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	-
El Sanatları Geleneği (Ebru)	1
Toplam	4

Kitaplar

Araştırma kapsamında Nevşehir Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşme sonucunda elde edilen veriler incelenmiş ve basılı ve dijital olmak üzere SOKÜM

unsurları içeren toplam 6 kitap tespit edilmiştir. Bu kitaplar Kent Rehberi, Nevşehir folkloru I: deyimler, atasözleri, sözcükler, Sularımız ve Nevşehir Çeşmeleri, Nevşehir’de Halk İnançları, Osmanlı Belgelerinde Nevşehir ve Nevşehir İli Tıbbi Jeolojik Unsurları ve Halk Sağlığıdır. Bu kitapların bazıları Nevşehir Belediyesi müdürlükleri tarafından oluşturulurken bazıları da gönüllü ve paydaş olan kişiler tarafından yazılmakta ve Nevşehir Belediyesi tarafından kitap haline getirilmektedir. Bu kitapların SOKÜM unsurları ile olan ilişkisini ortaya koymak için tek tek incelemek yerinde olacaktır. İlk olarak Nevşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından 2021 yılında çıkartılan ve içerisinde Nevşehir’in kültürel ve tarihi değerlerinin konu alındığı Kent Rehberi kitabı incelenmiştir.

Kent Rehberi

Resim 56. Kent Rehberi

Nevşehir Belediyesi tarafından internet sitesinde dijital olarak sunulun Kent Rehberi kitabı Mart 2021 tarihinde çıkartılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan inceleme sonucunda Kent Rehberi kitabının içerisinde Tablo 138’de belirtilen 5 ana konu başlığı altında 18 alt konu ele alınmıştır. Bazı alt konular daha detaylı anlatımlar için bir daha alt konulara ayrılarak ele alınmıştır. Kitap içerisinde Nevşehir ile ilgili tarihi, kültürel ve turizm konularının ele alındığı tespit edilmiştir. Kent Rehberi kitabı Nevşehir ile ilgili tüm bilgilerin bulunduğu bir tanıtım kitabıdır.

Tablo 138. Kent Rehberi Kitabı Konu Dağılımı

Ana Konular	Alt Konular
Büyülü Tarih Hazinesi Kapadokya	2
Kapadokya'nın Tarihi	2
Kapadokya'da Turizm	7
Sosyo Kültürel Yapı	6
Kapadokya Kronolojisi	1
Toplam	18

Kent Rehberi kitabı genel olarak incelediğinde Tablo 139'da gösterildiği üzere 1 ana konu içerisinde bulunan 5 farklı alt başlıkta SOKÜM unsurlarını içeren konulara yer verildiği tespit edilmiştir. Bu konular yöresel edebiyat, geleneksel müzik ve halk oyunları, yöresel yemekler, Kapadokya'da el sanatları, halı-kilim dokumacılığı başlıklardır. SOKÜM sözleşmesinde belirtildiği üzere koruma çalışmalarında farkındalık oluşturma faaliyetlerinin önemi büyüktür.

Tablo 139. Kent Rehberi Kitabı SOKÜM ile İlgili Konu Başlıkları ve İçerikleri

Sosyo Kültürel Yapı	Eğitim Sayıları
Yöresel Edebiyat	Halk Şiiri Efsaneler
Geleneksel Müzik ve Halk Oyunları	Uzun Hava Kırık Hava Halay Çeşitleri (Ağırlama, Üçayak, Şenola, Cezayir, Düzleme, Hoş Bilezik, Leblebi, Temurağa, Ayvadibi, Reyhan, Narin)
Yöresel Yemekler	Düğün Çorbası Sütlü Çorba Ağpakla (Kuru Fasulye) Nohutlu Yahni Kayısı Dolması Gendirme Dıvıl Ayva Dolması Dolaz
Kapadokya'da El Sanatları	Çömlekçilik Oniks-Taş İşlemeciliği El Yapımı Bebekler
Halı-Kilim Dokumacılığı	Halı Dokumacılığı Desenli-Parçalı Kilim Dokumacılığı

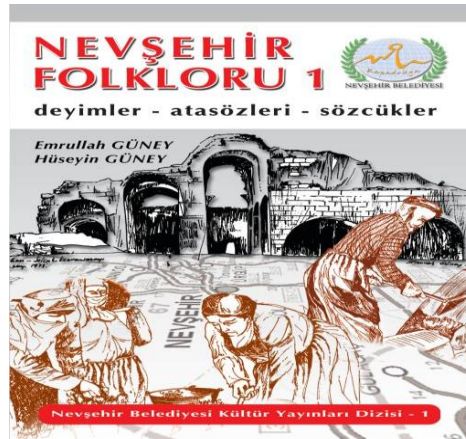
Kitap içerisinde SOKÜM ile ilişkili 29 unsur tespit edilmiş ve bu unsurlar Tablo 140'ta belirttiği SOKÜM alanı ile gösterilmiştir. Kent Rehberi kitabı içerisinde

SOKÜM ile ilişki en çok unsur toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler alanında görülmektedir.

Tablo 140. Kent Rehberi Kitabı SOKÜM ile ilişkili Unsur Alan Dağılımı

SOKÜM Alanları	Unsur Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Halk Şiiri, Efsaneler, Uzun Hava, Kırık Hava)	4
Gösteri Sanatları	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler (Ağırlama, Üçayak, Şenola, Cezayir, Düzleme, Hoş Bilezik, Leblebi, Temurağa, Ayvadibi, Reyhan, Narin)	11
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar (Düğü Çorbası, Sütü Çorba, Ağpakla (Kuru Fasulye), Nohutlu Yahni, Kayısı Dolması, Gendirme, Dıvıl, Ayva Dolması, Dolaz)	9
El Sanatları Geleneği (Çömlekçilik, Oniks-Taş İşlemeciliği, El Yapımı Bebekler, Halı Dokumacılığı, Desenli-Parçalı Kilim Dokumacılığı)	5
Toplam	29

Nevşehir folkloru I: deyimler, atasözleri, sözcükler

Resim 57. Nevşehir Folkloru I: Deyimler, Atasözleri, Sözcükler Kitabı

Nevşehir Belediyesi tarafından Nevşehir Folkloru I: Deyimler, Atasözleri, Sözcükler Kitabı 2006 tarihinde çıkartılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan inceleme sonucunda Nevşehir Folkloru I kitabının içerisinde Tablo 141’de belirtilen 3

ana konu ele alınmıştır. Kitap içerisinde Nevşehir ile ilgili deyimler, atasözleri ve sözcükler gibi sözlü kültürel değerler ele alındığı tespit edilmiştir.

Tablo 141. Nevşehir Folkloru I Kitabı Konu Dağılımı

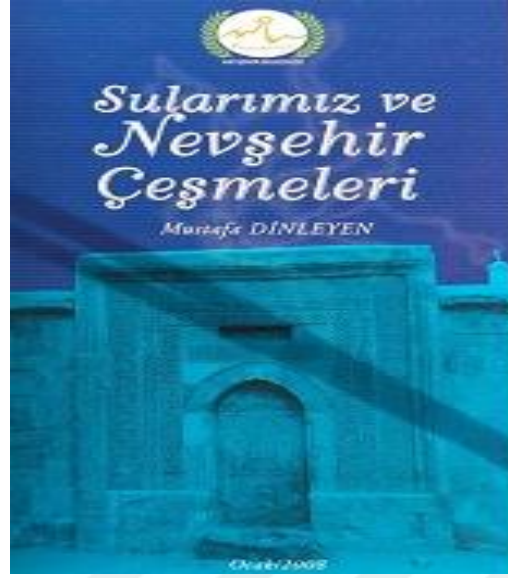
Ana Konular	İçerik
Deyimler	A'dan Z' harfine kadar Deyimler
Atasözleri	A'dan Z' harfine kadar Deyimler
Sözcükler	A'dan Z' harfine kadar Deyimler

Kitap içerisinde SOKÜM ile ilişkili 3 konu tespit edilmiş ve bu unsurlar Tablo 142'de belirttiği SOKÜM alanı ile gösterilmiştir. Nevşehir Folkloru I kitabı içerisinde ele alınan konular SOKÜM sözleşme metninde belirtilen sözlü gelenekler ve anlatımlar alanında yer almaktadır.

Tablo 142. Nevşehir Folkloru I Kitabı SOKÜM ile ilişkili Alan Dağılımı

SOKÜM Alanları	Konu Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Deyimler, Atasözleri, Sözcükler)	3
Gösteri Sanatları	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	-
El Sanatları Geleneği	-
Toplam	3

Sularımız ve Nevşehir Çeşmeleri

Resim 58. Sularımız ve Nevşehir Çeşmeleri Kitabı

Nevşehir Belediyesi tarafından Sularımız ve Nevşehir Çeşmeleri Kitabı 2008 tarihinde çıkartılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan inceleme sonucunda Sularımız ve Nevşehir Çeşmeleri kitabının içerisinde Tablo 143'te belirtilen 7 ana konu ele alınmıştır. Bu konular içerisinde ise konuyla ilgili bazı alt başlıklar ele alınıp irdelenmiştir. Kitap içerisinde su kültürü, çeşme, Nevşehir çeşmeleri, Nevşehir çeşmelerinin özellikleri, su kaynakları, sarnıçlar, şifalı sular ve Nevşehir'deki meşhur yerlerin ele alındığı tespit edilmiştir.

Tablo 143. Sularımız ve Nevşehir Çeşmeleri Kitabı Konu Dağılımı

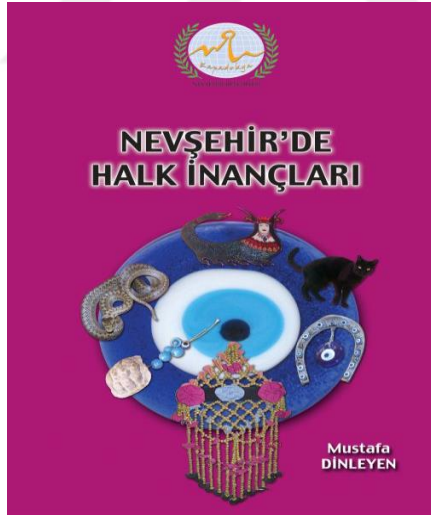
Ana Konular	Alt Konular
Su Kültürlerin Gelişmesi	9
Türk Kültüründe Tema Olarak Su ve Çeşme	4
Nevşehir'in Küskün Çeşmeleri	2
Nevşehir Çeşmeleri ve Özellikleri	51
Şehir Merkezi Dışında Bulunan Su Kaynakları, Çeşmeler ve Sarnıçlar	24
Şifalı Sularımız	3
Nevşehir'deki Meşhur Yerler	18
Toplam	111

Kitap içerisinde SOKÜM ile ilişkili konular tespit edilmiş ve bu unsurlar Tablo 144'te belirttiği SOKÜM alanı ile gösterilmiştir. Sularımız ve Nevşehir Çeşmeleri kitabı içerisinde ele alınan konular SOKÜM sözleşme metninde belirtilen sözlü gelenekler ve anlatımlar, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ve el sanatları geleneği alanlarında yer almaktadır.

Tablo 144. Nevşehir Folkloru I Kitabı SOKÜM ile ilişkili Alan Dağılımı

SOKÜM Alanları	Konu Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Su ile ilgili Deyimler)	1
Gösteri Sanatları	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şöenler (Sebil)	1
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar (Su Yolları)	1
El Sanatları Geleneği (Taş işçiliği)	1
Toplam	4

Nevşehir'de Halk İnançları

Resim 59. Nevşehir'de Halk İnançları Kitabı

Nevşehir Belediyesi tarafından Nevşehir'de Halk İnançları kitabı 2011 tarihinde çıkartılmıştır. Araştırma kapsamında yapılan inceleme sonucunda Nevşehir'de Halk İnançları kitabının içerisinde Tablo 145'te belirtilen 3 ana konu ve 32 alt konu ele alınmıştır. Bazı alt konular daha detaylı anlatımlar için bir daha alt konulara ayrılarak ele alınmıştır. Kitap içerisinde Nevşehir'de bulunan halk inançları

ve davranışları konularının ele alındığı tespit edilmiştir. Nevşehir’de Halk İnançları kitabı Nevşehir’de bulunan halk inanışları ile ilgili çoğu bilginin bulunduğu bir kaynak kitaptır.

Tablo 145. Nevşehir’de Halk İnançları Kitabı Konu Dağılımı

Ana Konular	Alt Konular
Tarihte Nevşehir	8
Halk İnançları	4
Nevşehir’de Halk İnançları Davranışlar	20
Toplam	32

Nevşehir’de Halk İnançları kitabı genel olarak incelediğinde Tablo 145’te gösterildiği üzere 3 ana konu içerisinde bulunan 32 farklı alt başlıkta SOKÜM unsurlarını içeren konulara yer verildiği tespit edilmiştir. Bu konular Bektaşî, uğur ve uğursuzluk, uğurlu sayılan nesneler, zaman, tabiat olaylarına, bitkiler, hayvanlar, ticaret, ölüm, evlilik, hamilelik, halk hekimliği, melek, şeytan, kutsal yerler ve zamanlar, bayramlar, kutlamalar, çocuklar ile ilgili inançlar ve diğer inançlar başlıklardır. SOKÜM sözleşmesinde belirtildiği üzere koruma çalışmalarında farkındalık oluşturma, kayıt altına alma ve gelecek kuşaklara aktarma faaliyetleri önemlidir ve bu kitabın bu koruma faaliyetlerini yerine getirdiği söylenebilir.

Kitap içerisinde SOKÜM ile ilişkili 241 unsur tespit edilmiş ve bu unsurlar Tablo 146’da belirttiği SOKÜM alanı ile gösterilmiştir. Nevşehir’de Halk İnançları kitabı içerisinde SOKÜM ile ilişki en çok unsur toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler alanında görülmektedir.

Tablo 146. Kent Rehberi Kitabı SOKÜM ile ilişkili Unsur Alan Dağılımı

SOKÜM Alanları	Unsur Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	-
Gösteri Sanatları	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler (İnançlar)	222
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar (Kutsal Yerler ve Zamanlar, Halk Hekimliği)	19
El Sanatları Geleneği	-
Toplam	241

4.4.3. Müzeleme Çalışmaları

Nevşehir Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşmeler, gözlem ve doküman incelemesi sonucunda Nevşehir Belediyesi'ne ait somut olmayan kültürel miras ile ilişkili ya da ilişkisiz hiçbir müzesinin olmadığı tespit edilmiştir.

4.4.4. Eğitim Çalışmaları

Nevşehir Belediyesi eğitim faaliyetleri incelendiğinde iki müdürlük bünyesinde çeşitli eğitim faaliyetlerin yapıldığı görülmüştür. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğüne bağlı Kapadokya Eğitim Merkezi (KAPEM), Gönüllü Eğitim Merkezi, Spor Eğitim Merkezi, Özel İnsanlar Eğitim Merkezi, Müzik Eğitim Merkezi ile Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğüne bağlı Kadın Çalışmaları Merkez'lerinde bu çalışmalar yürütülmektedir. Verilen eğitimlerin müdürlükler altında ayrı ayrı incelenmesi daha doğru bilgi vereceği için bu aşmada her müdürlüğün verdiği eğitimler ayrı olarak ele alınacaktır. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü tarafından verilen eğitimlerde SOKÜM içeren eğitimler ile diğer eğitimler Tablo 147'de gösterilmiştir. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü tarafından verilen eğitimlerin yaklaşık %20'sinde SOKÜM unsurları içeren eğitimlerin verildiği tespit edilmiştir.

Tablo 147. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğüne Bağlı Kurs Türü ve Sayıları

Kurs Türü	Kurs Sayısı
SOKÜM ile ilişkilendirilen kurslar	4
Diğer kurslar	19
Toplam	23

Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü tarafından verilen ve içerisinde SOKÜM unsurları içeren eğitimlerin SOKÜM sözleşme metninde belirtilen alanlara dağılımı Tablo 148'de gösterilmiştir. Bu veriler incelendiğinde verilen eğitimlerin sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar ve el sanatları geleneği alanına girdiği tespit edilmiştir. Bunun dışında kalan alanlarda eğitim verilmediği görülmüştür.

Tablo 148. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Kursları SOKÜM Alan Dağılımı

SOKÜM Alanları	Unsur Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar (Bağlama)	1
Gösteri Sanatları (Halk Oyunları)	1
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	-
El Sanatları Geleneği (Resim Sanat, El Sanatları)	2
Toplam	4

Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü tarafından verilen eğitimlere Tablo 149’da gösterildiği üzere 2017-2020 yılları arasında toplam 5.161 kişi katılmıştır. Bu kişilerden 1428’i erkek ve 3.733’te kadın kursiyerdir. Yapılan incelemelerde sadece SOKÜM unsurları içeren kurslara katılan kişi sayısı belirtilmediği için tespit edilememiştir.

Tablo 149. 2017-2020 Yılları Arası Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Kursları Kursiyer Sayısı

Kursiyer Bilgisi	Kursiyer Sayısı
Kadın Kursiyer Sayısı	3.733
Erkek Kursiyer Sayısı	1.428
Toplam Kursiyer Sayısı	5.161

Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü tarafından verilen eğitimlerde SOKÜM içeren eğitimler ile diğer eğitimler Tablo 150’de gösterilmiştir. Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü tarafından verilen eğitimlerin yaklaşık %20’inde SOKÜM unsurları içeren eğitimlerin verildiği tespit edilmiştir.

Tablo 150. Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğüne Bağlı Kurs Türü ve Sayıları

Kurs Türü	Kurs Sayısı
SOKÜM ile ilişkilendirilen kurslar	7
Diğer kurslar	25
Toplam	32

Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü tarafından verilen ve içerisinde SOKÜM unsurları içeren eğitimlerin SOKÜM sözleşme metninde belirtilen alanlara dağılımı

Tablo 151’de gösterilmiştir. Bu veriler incelendiğinde verilen eğitimlerin el sanatları geleneği alanına girdiği tespit edilmiştir. Bunun dışında kalan alanlarda eğitim verilmediği görülmüştür.

Tablo 151. Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Kursları SOKÜM Alan Dağılımı

SOKÜM Alanları	Unsur Sayısı
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	-
Gösteri Sanatları	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	-
El Sanatları Geleneği (Cam işleme, El Sanatları, Çeyiz Ürünleri, Giyim, Seramik, Cam Füzyon, Halı Dokuma)	7
Toplam	7

Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü tarafından verilen eğitimlere Tablo 152’de gösterildiği üzere 2019-2021 yılları arasında toplam 476 kişi katılmıştır. Bu kişilerin tümü kadın kursiyerlerdir. Yapılan incelemelerde tüm kursiyerlerin SOKÜM unsurları içeren kurslara katıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 152. 2019-2021 Yılları Arası Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Kursları Kursiyer Sayısı

Kursiyer Bilgisi	Kursiyer Sayısı
Kadın Kursiyer Sayısı	476
Toplam Kursiyer Sayısı	476

4.4.5. Uygulama ve Yeniden Canlandırma Çalışmaları

Nevşehir Belediyesi tarafından SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturmak ve yeniden canlandırmak adına yapılan çalışmalar araştırma kapsamında incelenmiştir. Yapılan görüşmeler, gözlemler ve doküman analizi sonucunda Nevşehir Belediyesi tarafından faaliyetler Tablo 153’te gösterilmiştir. Tablo 153’te tespit edilen faaliyetler dolaylı ya da doğrudan SOKÜM unsurlarını yeniden canlandırma amacına hizmet etmektedir. Bu faaliyetlerden bazıları yayın olarak yapılmıştır. Bazı faaliyetler

ise o unsuru bizzat insanlara deneyimlemek üzerine kurgulanmışken bazıları ise eğitim yoluyla geleceğe aktarılmaya çalışılmıştır.

Tablo 153. Nevşehir Belediyesi 2021 yılı SOKÜM Faaliyetleri

Faaliyet	İçerik
Dergi	Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi
Dergi	Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Dergisi
Kitap	Kent Rehberi
Eğitim	Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Kursları
Eğitim	Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü Kursları
TVnev	Nevşehir Tava
TVnev	Kadir Gecesi Ritüeli
TVnev	El Sanatları ve Süs Eşyaları Yapımı
Toplumsal Uygulama	Kandil Simidi Dağıtımı
Toplumsal Uygulama	Tarihi Çeşme Yenilemesi
Bağlama İcracılığı	Neşet Ertaş Türküleri Gecesi
Yaşayan İnsan Hazinesi	Âşık Veysel Anma

4.4.6. SOKÜM Kurumsal Yapı Çalışmaları

Resim 60. Nevşehir Belediyesi Kurum Yönetmelikleri

Nevşehir Belediyesi yetkilileri ile yapılan görüşmeler, gözlem ve doküman incelemesi sonucunda Nevşehir Belediyesi'ne ait 29 adet kurum yönetmeliği bulunmuştur. İlgili yönetmelikler incelendiğinde içerisinde doğrudan SOKÜM unsurlarını içeren bir yönetmelik ya da yönetmelik maddesi bulunmadığı tespit

edilmiştir. Ayrıca doğrudan SOKÜM ile ilgili konulara yönelik çalışan bir personelin ve birimin olmadığı da belirlenmiştir.

4.4.7. SOKÜM İl Tespit Komisyonu Üyeliği Çalışmaları

Bilindiği üzere İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri tarafından yılda iki defa yerel SOKÜM unsurlarının tespit edilmesi çalışmaları için toplantı yapılmaktadır. Yerel aktörlerin en önemli karakterlerinden olan belediyelerin de yereldeki değerleri koruma çalışmaları için bu toplantılara katılması gerekmektedir. Bu kapsamda Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Nevşehir Belediyesi yetkilileriyle ayrı ayrı görüşme yapılmıştır. Elde edilen bilgilere göre Nevşehir Belediyesi'ni temsilen bir yetkili bu toplantılara katılmakta ve çalışmalara destek vermektedir. Nevşehir Belediyesi tarafından doğrudan bir unsurun il tespit komisyonuna sunulmasıyla ilgili bir veriye rastlanmamıştır. Yerel yönetimlerin etkili SOKÜM koruma çalışmalarını yerelde bulunan tüm paydaşlarla iş birliği içerisinde yapması çok önemlidir. Çünkü yerel değerlerin korunması en iyi yerelde yaşayan insanlar tarafından yapılır.

4.4.8. Uluslararası İş Birliği Çalışmaları

Araştırma kapsamında Nevşehir Belediyesi'nin hangi uluslararası örgütlerle iş birliği yaptığı incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Nevşehir Belediyesi'nin dünyanın Somut Olmayan Kültürel Mirasını korumayı amaçlayan tek uluslararası yerel yönetimler organizasyonu olan Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı (ICCN) örgütünün üyesi olduğu tespit edilmiştir. Yapılan incelemelerde ICCN örgütüne Türkiye'den üye olan tek belediye Nevşehir Belediyesi'dir. Yapılan görüşmeler sonucunda Nevşehir Belediyesi'nin ICCN ile yapmış olduğu hiçbir faaliyetin bulunmadığı görülmüştür. Bunun sebebi sorulduğunda bu örgüte eski belediye başkanının girişimi ile sadece üye olduğu ve belediye başkanı değişince örgüt ile olan ilişkinin pasif olarak kaldığı ifade edilmiştir.

Tablo 154. Nevşehir Belediyesi’nin SOKÜM ile ilgili Uluslararası İş Birliği Yaptığı Örgütler

Uluslararası Örgüt İsmi	Faaliyet Alanı
Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı (ICCN)	Yerel Yönetimler ile Ortak SOKÜM Çalışmaları
Dünya Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler, Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı (UCLG-MEWA)	Yerel Yönetimler

Tezimizin bulgular kısmını ele aldığımız son bölümde “Bursa Büyükşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları, Isparta Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları, Nevşehir Belediyesi ve SOKÜM Çalışmaları” başlıkları altında yöntem bölümünde detaylarından bahsettiğimiz kategorilere göre örneklem olarak seçilen belediyelerin SOKÜM unsurlarına yönelik olan çalışmaları ele alınıp irdelenmiş ve bulgular paylaşılmıştır.

SONUÇ

21. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) miras kaçakçılığı, küreselleşme ve tek tipleşme karşısında ulusların kültürel değerlerini ve miraslarını korumak ve bu konuda farkındalık oluşturmak için 2003 yılında Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi (SOKÜM)'ni yürürlüğe koymuştur. SOKÜM sözleşmesinin odak noktasını yaşayan insan oluşturmaktadır. UNESCO sözleşme metninde birey ve toplumun sahip olduğu kültürel birikimleri korumanın önemine değinmiş ve bu koruma çalışmalarının mirasların doğduğu yerde yani yerelde olması gerektiğinin altı çizilmiştir. SOKÜM unsurlarını koruma çalışmalarında şüphesiz birçok aktör bulunmaktadır. Ancak yerelde yapılacak çalışmalarda en önemli görev sahip olduğu yetki ve imkân bakımından yerel yönetimlere düşmektedir. Yerel yönetimlerin görev ve misyonları ile sahip oldukları imkânlar bulundukları bölgedeki kültürel değerler ile birikimler hakkında farkındalık oluşturma, gelecek kuşaklara taşıma ve mirasın sürdürülebilirliğine katkı sağlaması için çok önemlidir. Bu sebeple yerel yönetimlerin somut olmayan kültürel mirasa olan yaklaşımları ve uygulamaları irdelenmeyi gerektirmektedir.

Çalışmamızda yerel yönetimlerin SOKÜM unsurları hakkında yaptıkları faaliyetleri ve uygulamaları incelemek, mevcut durumu belirlemek, iyi uygulama örneklerini meydana çıkarmak ve yerel yönetimlere bir model önerisinde bulunmak için Bursa Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Isparta Belediyesi ve Nevşehir Belediyesi örnek olarak seçilmiş ve incelenmiştir. Bu örneklem alanları Bursa Büyükşehir Belediyesi, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi, Isparta Belediyesi ve Nevşehir Belediyesi'dir. Kasti örnekleme yöntemine göre seçilmiş bu belediyelerle yarı yapılandırılmış bir görüşme formu ile bir görüşme yapılmış ve elde edilen bilgilere göre ilgili birim faaliyetleri ve çalışmaları incelenerek veriler toplanmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda belediyelerin SOKÜM sözleşmesinde belirtilen hangi alanlarda faaliyette bulundukları Tablo 155'te gösterilmiştir. Sözlü gelenekler ve anlatımlar ile el sanatları geleneği alanlarında sayısı az da olsa tüm belediyelerin faaliyet gösterdiği belirlenmiştir. Gösteri sanatları alanında Bursa Büyükşehir Belediyesi, Isparta Belediyesi ile Nevşehir Belediyesi'nin

faaliyetlerinin bulunduğu ancak Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin bu alanda bir çalışma yürütmediği tespit edilmiştir. Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler ile doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar alanında Isparta Belediyesi hariç diğer belediyelerinin çalışmaları tespit edilmiş olup belediye faaliyetleri aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 155. Belediyeler ve SOKÜM Sözleşmesi'nde Belirtilen Alanlar

Temalar	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Isparta Belediyesi	Nevşehir Belediyesi
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	✓	✓	✓	✓
Gösteri Sanatları	✓	X	✓	✓
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şöenler	✓	✓	X	✓
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	✓	✓	X	✓
El Sanatları Geleneği	✓	✓	✓	✓

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin idari yapısı, yönetmelikleri ve SOKÜM ile bağlantılı birimleri tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 21 daire başkanlığı bulunduğu ve bu başkanlıkların birbiriyle bağlantılı olarak çalışmalar yaptığı görülmüştür. Ayrıca SOKÜM unsurları ile ilgili yapılan çalışmaların Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ile Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı birimlerinde yapıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Bursa Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Strateji Haritası incelendiğinde Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kültür faaliyetleri ile ilgili 1 amaç ve 4 hedefinin olduğu saptanmıştır. Bu durum belediyenin kültürel faaliyetlerle ilgili planlı hareket ettiğini ve belirli bir stratejiye sahip olduğunu göstermektedir. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM

konusunda yaptığı çalışmaları kategorilere göre değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkartılmıştır.

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 2010 yılında kurulan Bursa Araştırmaları Merkezi (BAM) Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM alanındaki alan araştırma çalışmalarını yürütmektedir. Bu kapsamda BAM Bursa'nın kent merkezi ve köylerinde birçok araştırma yapılarak SOKÜM unsurları ile ilgili kapsamlı veriler elde edilmiş ve bu veriler basılı yayın ve dijital arşiv haline getirilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda BAM tarafından yayınlanan 182 basılı esere ulaşılmış ve bunların 72 tanesinin SOKÜM ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra BAM tarafından ayrıca "Mahalle'de Hayat Var" ve "Kırsal Yaşam, Kırsal Mimari" başlıklı uluslararası sempozyumlar düzenlenmiş ve sunulan bildiriler kitap haline getirilmiştir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından SOKÜM unsurlarını da içeren dokümantasyon ve arşivleme çalışmalarının yapıldığı görülmüştür. Bu kapsamda dergiler, gazeteler, kitaplar, broşürler, müzik ve belgesel CD'leri gibi basılı ve dijital kaynaklar tespit edilmiş ve SOKÜM ile ilişkisi irdelenmiştir. Bursa Günlüğü dergisinde yer alan konuların %22'si, Bursa'da Zaman Dergisi'nde yer alan konuların %16'sı, BUSMEK Haber Bülteni dergisinde yer alan konuların %25, BUSMEK El Sanatları Albümü dergisinde yer alan konuların %100'ü, Şehir Postası Gazetesi'nde yer alan konuların %7'si, BAM tarafından çıkartılan kitapların %40'ı, Branş Rehberi kitabındaki konuların %15'i, müzik ve belgesel CD'lerinin %53'nün SOKÜM unsurları içerdiği tespit edilmiştir. Ayrıca bu içeriklerin SOKÜM alanlarına göre ayrımı detaylı olarak tablolarda gösterilmiştir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılan müze çalışmalarına baktığımızda belediye bünyesinde bulunan müzeler ile ilgili 18, 16, 12, 8 gibi farklı müze sayılarının olduğu görülmüştür. Ancak yapılan araştırmalar sonucunda Bursa Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 19 farklı müzenin olduğu görülmüştür. Bu müzelerin bazılarının aktif ve bazılarının pasif olduğu da yapılan tespitler arasındadır.

Belirtilen bu müzeler incelendiğinde Bursa Kent Müzesi, Karagöz Müzesi, Merinos Tekstil Sanayi Müzesi, Bursa Göç Tarihi Müzesi, Cumalıkızık Köy Müzesi, Bursa Vakıf Kültürü Müzesi, Aksu Köyü Müzesi, Karıncalı Kültür Evi ve Müzesi, Belenören Müzesi, Bursa Bıçak Müzesi, Bursa Yaşam Kültürü Müzesi ve Bursa Sağlık

Tarihi Müzesi olmak üzere 12 müzenin SOKÜM alanlarında beliren unsurları içerdiği tespit edilmiştir. Müzelerle ilgili elde edilen veriler incelendiğinde 2017-2021 yılları arasından Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı müzelere 2.617.593 kişinin ziyaret ettiği, 2.741 atölye etkinliğinin düzenlendiği ve bu etkinliklere 67.456 kişinin katıldığı tespit edilmiştir. Müzelerde klasik sergilemeleri yanı sıra ziyaretçilerin sürece aktif olarak dâhil olduğu ve bir aktarım sürecini içeren faaliyetlerin yapıldığı tespit edilmiş ve bu faaliyetlere tablolarda detaylı olarak yer verilmiştir. Ayrıca belediye ait olan Bursa Müze sosyal medya hesaplarında toplam 35.830 takipçinin olduğu görülmektedir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Bursa Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (BUSMEK), Ana Kucağı Çocuk Eğitim Merkezleri ve Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi bünyesinde SOKÜM ile ilgili eğitim çalışmalarının yapıldığı tespit edilmiştir. BUSMEK tarafından eğitimlerin 24 farklı merkezde verildiği görülmüştür. Bu eğitimlerden 2017-2021 yılları arasında açılmış olanlar incelendiğinde 80.776 kişiye 154'ten fazla branşta eğitim verildiği tespit edilmiştir. 2020-2021 eğitim yılı içerisinde toplam 230 kursun verildiği ve bu kursların 83'nün SOKÜM unsurlarını içerdiği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından 16 Ana Kucağı Çocuk Eğitim Merkezi'nde 4-6 yaş arasındaki çocuklara Karagöz ve Hacivat, Bursa'nın geleneksel mutfağı (tahinli pide, cevizli lokum, cantık), ipek böceği, Bursa İznik çinisi gibi SOKÜM unsurlarını içeren eğitim müfredatının uygulandığı tespit edilmiştir. Ayrıca Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Bursa İpeği Hayat Bulacak projesi kapsamında 2015 yılında kurulan Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi bünyesinde 2020 yılına kadar ipek ile ilgili 785 kurs verildiği ve bu kurslara 2600 kişinin katıldığı belirlenmiştir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin farklı kategorilerde SOKÜM unsurları ile ilgili uygulama ve yeniden canlandırma faaliyetleri yaptığı görülmüştür. BUSMEK genel sergi sanal 3D turlar, Umurbey İpek Üretim ve Tasarım Merkezi faaliyetleri, müze etkinlikleri, sosyal medya yarışmaları ve tanıtımları, şenlikler, festivaller, dijital oyunlar ve Bursa Turizm Portalı | GoBursa gibi faaliyetlerle SOKÜM unsurlarının canlandırılması, farkındalık oluşturulması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacı tespit edilmiştir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin Kültür ve Sosyal  şler Daire Başkanlığı yönetmelikleri incelendiğinde SOKÜM ile ilgili maddelerin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu yönetmelik bağlamında SOKÜM ile ilgili doğrudan bir birimi olmayan Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kurumsal bir yapısı olduğu gözlemlenmektedir. İlgili yönetmelik incelendiğinde Kütüphaneler Şube Müdürlüğü, Müzeler Şube Müdürlüğü ve Bursa Araştırmaları Merkezi (BAM)'nin SOKÜM ile ilgili faaliyetler yürütme görev ve sorumluluğunun bulunduğu tespit edilmiştir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM il tespit komisyonuna bir temsilci ile katıldığı tespit edilmiştir. Ancak belediye tarafından bu komisyona doğrudan bir unsurun sunulmadığı görülmüştür. Komisyon kapsamında mevcut çalışmalara destek verildiği belirlenmiştir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM ile ilgili 8 uluslararası örgüt ile iş birliği içerisinde olduğu yapılan incelemeler sonucunda tespit edilmiştir. Ancak dünyanın Somut Olmayan Kültürel Mirasını korumayı amaçlayan tek uluslararası yerel yönetimler organizasyonu olan Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel  ş Birliği Ağı (ICCN)'na  ye olmadığı görülmüştür.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin idari yapısı ve yönetmelikleri incelenerek SOKÜM ile bağlantılı birimleri tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 20 daire başkanlığı bulunmaktadır. SOKÜM unsurları ile ilgili yapılan çalışmaların Kültür ve Sosyal  şler Dairesi Başkanlığı ile Kadın, Aile, Eğitim ve Sosyal Hizmetler Daire Başkanlığı birimlerinde yapıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Strateji Haritası incelendiğinde Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin kültür faaliyetleri ile ilgili 1 amaç ve 1 hedefinin olduğu saptanmıştır. Bu durum belediyenin kültürel faaliyetlerle ilgili belirli amaç ve hedef doğrultusunda hareket ettiğini ve belirli bir stratejiye sahip olduğunu göstermektedir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM konusunda yaptığı çalışmalar önceden belirlenen kategorilere göre değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkartılmıştır.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM unsurları ile ilgili alan araştırması faaliyetleri 2018 yılında kurulan Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) tarafından yapıldığı görülmüştür. GKAM tarafından sözlü tarih saha araştırmaları yapılarak bilgi, belge ve kaynak kişilerle şehrin kent belleği

oluşturulmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalar sonucunda elde edilen 11.512 dijital eser, 60.199 dosya ve 2.117 basılı kaynak arşivlenerek dijital arşivde ve merkeze ait olan kütüphanede araştırmacılarla paylaşıldığı belirlenmiştir. Ayrıca Gaziantep Büyükşehir Belediyesi bünyesinde bulunan Gazikültür A.Ş. tarafından da basılan yazılı ve dijital eserlerle de dokümantasyon ve arşivleme çalışmalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda Gazikültür A.Ş. tarafından çıkartılan yayınların yaklaşık %30 u SOKÜM unsurlarını içermekte olduğu belirlenmiştir. Bunlara ek olarak Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kütüphaneler ve Müzeler Şube Müdürlüğü tarafından bünyelerinde bulunan müzeler hakkında tanıtıcı bilgiler içeren el broşürlerin bulunduğu görülmüştür. Bu çalışmalarında dokümantasyon çalışmalarına katkı sağladığı söylenebilir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından şehre ait SOKÜM unsurlarıyla ilgili müzeleme faaliyetlerinin yapıldığı görülmüştür. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'ne ait farklı kaynaklarda 18, 10, 8 gibi farklı sayılarda müzelerin olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen müzelerin faaliyetleri incelendiğinde bu müzeler içerisinden beş müzenin SOKÜM alanındaki unsurları ile ilgili faaliyetler yaptığı görülmüştür. Bu müzeler Emine Göğüş Mutfak Müzesi, Bayazhan Kent Müzesi, Oyun ve Oyuncak Müzesi, Hamam Müzesi ve Fıstık Müzesi'dir. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin sahip olduğu müzelere 2017-2021 yılları arasında 4.001.323 kişinin ziyaret ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca belediyeye ait olan müzelerin Gaziantep Müzeleri isimli tek bir sosyal medya hesabından yönetildiği ve toplam 18.368 kişi tarafından takip edildiği görülmüştür. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi SOKÜM unsurları ile ilgili müze faaliyetleri incelendiğinde farkındalık oluşturma, eğitime, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yaklaşımlarını içerdiği belirlenmiştir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi tarafından Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitim Kursları (GASMEK) eğitim merkezleri aracılığıyla SOKÜM unsurlarıyla ilgili eğitim çalışmalarının yapıldığı tespit edilmiştir. GASMEK tarafından 2014-2020 yılları arasında verilen eğitim faaliyetleri incelenmiş ve SOKÜM unsurları ile ilgili ilişki ortaya konulmuştur. Bu kapsamda GASMEK tarafından 400 farklı branşta kurs verildiği ve bu branşlardan 130'unun SOKÜM unsurları ile içerdiği tespit edilmiş ve SOKÜM alanlarına göre kategorize edilmiştir.

Yapılan araştırmalar sonucunda 2014-2020 yılları arasında GASMEK bünyesinde açılan 11.452 kurs içerisinde 2.614'ünün SOKÜM unsurları ile bağlantısı tespit edilmiştir. Ayrıca bu kurslara kayıt yaptıran ve devam etmeyenler dâhil 256.613 kişinin katıldığı belirlenmiştir. Tüm bu istatistiksel veriler göz önüne alındığında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin eğitim faaliyetleri aracılığıyla SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma ve gelecek kuşaklara aktarma gibi koruma faaliyetlerini gerçekleştirdiğı görölmüştür.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi yapmış olduğı müze etkinlikleri, Gaziantep Kent Arşivi ve Araştırma Merkezi (GKAM) etkinlikleri, Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü etkinlikleri, coğrafi işaret çalışmalarını, festivaller ve Gaziantep'i Keşfet Portalı çalışmaları gibi faaliyetlerle SOKÜM unsurlarını yeniden canlandırma ve uygulama çalışmaları yaptığı belirlenmiştir. Bu faaliyetlere ilişkin detaylar tablolaraştırılarak yukarıda gösterilmiştir.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM ile ilgili kurumsal yapı çalışmaları incelendiğinde bu alanla ilgili doğrudan bir birimin ve yönetmeliğinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu alanda yapılan faaliyetlerin Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü, Kütüphaneler ve Müzeler Şube Müdürlüğü ve GASMEK gibi farklı birimler tarafından gerçekleştirildiğı görölmüştür.

Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM il tespit komisyonu çalışmalarına bir temsilci ile katıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalarda belediye tarafından komisyona bir unsur sunulmadığı ancak yapılan çalışmaların desteklendiğı belirlenmiştir.

Uluslararası iş birliğı çalışmaları kapsamında Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM unsurlarının belirdiğı alanlarda bazı iş birlikleri yaptığı belirlenmiştir. Bu kapsamda müze çalışmaları, gastronomi, turizm, tarihi ve kültürel mirası korumak, koruma altındaki mirasları idare etmek ve ikili iş birliğı gibi konularda iş birliğı yapıldığı görölmüştür. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin SOKÜM ile ilgili 8 uluslararası örgüt ile iş birliğı içerisinde olduğı yapılan incelemeler sonucunda tespit edilmiştir. Ancak dünyanın Somut Olmayan Kültürel Mirasını korumayı amaçlayan tek uluslararası yerel yönetimler organizasyonu olan Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İş Birliğı Ağı (ICCN)'na üye olmadığı görölmüştür.

Isparta Belediyesi'nin idari yapısı ve yönetmelikleri incelenerek SOKÜM ile bağlantılı birimleri tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir. Isparta Belediyesi bünyesinde 28 müdürlük bulunmaktadır. SOKÜM unsurları ile ilgili yapılan çalışmaların Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü çatısı altında yapıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Isparta Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Strateji Haritası incelendiğinde Isparta Belediyesi'nin kültür faaliyetleri ile ilgili 1 amaç ve 1 hedefinin olduğu saptanmıştır. Bu durum belediyenin kültürel faaliyetlerle ilgili belirli amaç ve hedef doğrultusunda hareket ettiğini ve belirli bir stratejiye sahip olduğunu göstermektedir. Isparta Belediyesi'nin SOKÜM konusunda yaptığı çalışmalar önceden belirlenen kategorilere göre değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkartılmıştır.

Isparta Belediyesi tarafından SOKÜM unsurlarını içeren bir alan araştırması çalışmasının yapılmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra belediye bünyesinde kültür alanında alan araştırması yapacak bir birimin bulunmadığı görülmüştür.

Yapılan incelemeler sonucunda Isparta Belediyesi'nin somut olmayan kültürel miras kapsamında yapmış olduğu bir dokümantasyon ve arşivleme çalışması olmadığı görülmüştür.

Isparta Belediyesi tarafından şehre ait SOKÜM unsurlarıyla ilgili müzeleme faaliyetlerinin yapıldığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda faaliyetlerin icra edildiği 1 müzenin olduğu görülmüştür. Isparta Belediyesi Isparta Etnografya Halı ve Kilim Müzesi bünyesinde Isparta iline ait köy kültürü, dokuma kültürü, geleneksel mutfak ve ev kültürünü yansıtan unsurların sergilendiği belirlenmiştir. Ayrıca müze içerisinde bazı sergi ve eğitim faaliyetlerinin yapıldığı tespit edilmiştir. 2018-2020 yılları arasında müzeyi 119.000 kişinin ziyaret ettiği görülmüştür. Yapılan incelemeler sonucunda Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi'nin SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma, yeniden canlandırma ve gelecek kuşağa aktarma gibi koruma yaklaşımlarına katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Isparta Belediyesi tarafından Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğüne bağlı ISMEK, GÜLERYUM (EL İZİ) Atölyesi, Prof. Dr. Turan YAZGAN Etnografya Müzesi ve Oymacılık ve Ahşap Atölyesi birimlerinde SOKÜM unsurları ile ilgili eğitim çalışmalarının yapıldığı belirlenmiştir. ISMEK tarafından verilen 44 farklı branştaki kursun 15'inin SOKÜM alanlarında beliren unsurlarla ilişkili olduğu tespit edilmiştir ancak kurslara katılan katılımcı sayıları ait herhangi bir veriye

erişilememiştir. Buna ek olarak GÜLERYUM (EL İZİ) Atölyesi biriminde verilen tüm kursların (15 Adet) el sanatları alanındaki SOKÜM unsurlarını içerdiği ve bu kurslara 250 kişinin katıldığı belirlenmiştir. Ayrıca Etnografya Müzesi bünyesinde Isparta halı kültürünün canlandırılması kapsamında halı dokumacılığı kursu açıldığı ve bu kursa 12 kişinin katıldığı görülmüştür. Bununla birlikte Isparta Belediyesi Oymacılık ve Ahşap Atölyesi tarafından el sanatları alanında SOKÜM ile ilgili 5 kursun açıldığı ve bu kurslara 40 kursiyerin katıldığı tespit edilmiştir. Yapılan faaliyetler incelendiğinde Isparta Belediyesi tarafından SOKÜM unsurlarının canlandırılması ve gelecek kuşağa aktarılması için farklı birimlerde çeşitli faaliyetlerin yürütüldüğü belirlenmiştir.

Isparta Belediyesi tarafından farklı birimlerde yapılan çalışmalar kapsamında SOKÜM unsurlarını yeniden canlandırma ve uygulama çalışmalarının yapıldığı belirlenmiştir. Bu kapsamda Isparta Belediyesi sosyal medya tanıtımları, belgesel, müze ziyaretleri, ISMEK bünyesinde verilen eğitimler (Geri Dönüşüm ve Bebek Atölyesi), şehir tiyatrosu etkinlikleri, oyma tekniğiyle Dede Korkut Hikâyeleri yapımı, dokuma ve yöresel nakışlardan ürün üretme gibi çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Bu faaliyetlerin SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturduğu, canlandığı, uygulamasının yapıldığı, yeniden canlandırıldığı, eğitim verdiği ve gelecek kuşaklara aktarmaya katkı sunduğu tespit edilmiştir.

Isparta Belediyesi'nin SOKÜM unsurları ile ilgili bir birime ve yönetmeliğe sahip olmadığı tespit edilmiştir.

Isparta Belediyesi bir temsilci ile SOKÜM il tespit komisyonuna katıldığı görüşmüştür. Ancak bu komisyona belediye tarafından herhangi bir unsur tavsiye edilmediği ancak yapılan çalışmaların desteklendiği tespit edilmiştir.

Isparta Belediyesi'nin kültür alanında yaptığı uluslararası iş birliği çalışmaları incelendiğinde bu alanda herhangi bir uluslararası örgütle iş birliği yapmadığı tespit edilmiştir.

Nevşehir Belediyesi'nin idari yapısı ve yönetmelikleri incelenerek SOKÜM ile bağlantılı birimleri tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir. Isparta Belediyesi bünyesinde 22 müdürlük bulunmaktadır. SOKÜM unsurları ile ilgili yapılan çalışmaların Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü ve Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü birimlerinde yapıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Nevşehir Belediyesi 2020-2024 Stratejik Plan Strateji Haritası incelendiğinde

Nevşehir Belediyesi'nin kültür, sanat, sosyal ve spor faaliyetleri ile ilgili 3 amaç ve 7 hedefinin olduğu saptanmıştır. Ancak bu amaç ve hedefler içerisinde sadece 1 amaç ve 2 hedefin SOKÜM unsurlarıyla ilgili olduğu görülmüştür. Bu durum belediyenin kültürel faaliyetlerle ilgili belirli amaç ve hedef doğrultusunda hareket ettiğini ve belirli bir stratejiye sahip olduğunu göstermektedir. Nevşehir Belediyesi'nin SOKÜM konusunda yaptığı çalışmalar önceden belirlenen kategorilere göre değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkartılmıştır.

Yapılan araştırmalar sonucunda Nevşehir Belediyesi'nin SOKÜM unsurlarıyla ilgili alan araştırması çalışmalarına yönelik bir faaliyeti olmadığı görülmüştür. Bunun yanı sıra belediye bünyesinde SOKÜM unsurları ile ilgili alan araştırması yapacak bir birimin olmadığı tespit edilmiştir.

Nevşehir Belediyesi tarafından SOKÜM unsurlarını içeren dijital ve basılı bazı dokümantasyon ve arşivleme çalışmalarının yapıldığı görülmüştür. Yapılan incelemelerde Nevşehir Belediyesi tarafından yaptırılan dergi ve kitap türünde dokümanlar tespit edilmiş ve SOKÜM ile ilişkisi irdelenmiştir. Nevşehir Kültür ve Tarih Araştırmaları Dergisi'nde yer alan konuların %21'si, Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü Dergisi'nde yer alan konulardan 4 tanesi, Kent Rehberi kitabında yer alan unsurlardan 29 unsur, Nevşehir Folkloru I: Deyimler, Atasözleri, Sözcükler kitabı içerisinde yer alan konuların %100'ü, Sularımız ve Nevşehir Çeşmeleri kitabı içerisinde yer alan konulardan 4'ü ve Nevşehir'de Halk İnançları kitabı içerisinde yer alan unsurlardan 241'nin SOKÜM unsurları içerdiği tespit edilmiştir. Ayrıca bu içeriklerin SOKÜM alanlarına göre ayrımı detaylı olarak tablolarda gösterilmiştir.

Nevşehir Belediyesi tarafından Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğüne bağlı Kapadokya Eğitim Merkezi (KAPEM), Gönüllü Eğitim Merkezi, Spor Eğitim Merkezi, Özel İnsanlar Eğitim Merkezi, Müzik Eğitim Merkezi ile Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğüne bağlı Kadın Çalışmaları Merkez'leri bünyesinde SOKÜM ile ilgili eğitim çalışmalarının yapıldığı tespit edilmiştir. Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğüne bağlı merkezler tarafından eğitimlerin 5 farklı merkezde verildiği görülmüştür. Bu eğitimlerden 2017-2020 yılları arasında açılmış olanlar incelendiğinde 5.161 kişiye 23 branşta eğitim verildiği tespit edilmiştir. 23 farklı branşta kursun verildiği ve bu kursların 4'nün SOKÜM unsurlarını içerdiği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra Kadın ve Aile Hizmetleri Müdürlüğü tarafından 2019-

2021 yılları arasında 476 kişiye 32 farklı branşta eğitim verildiği tespit edilmiştir. Verilen 32 branş kurstan 7'sinin SOKÜM unsurlarını içerdiği belirlenmiştir.

Nevşehir Belediyesi'nin farklı kategorilerde SOKÜM unsurları ile ilgili uygulama ve yeniden canlandırma faaliyetleri yaptığı görülmüştür. Dergi ve kitap çalışmaları, eğitimler, TV yayınları, toplumsal uygulamalar ve anma geceleri gibi faaliyetlerle SOKÜM unsurlarının canlandırılması, farkındalık oluşturulması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacı tespit edilmiştir.

Nevşehir Belediyesi'nin SOKÜM unsurları ile ilgili bir birime ve yönetmeliğe sahip olmadığı tespit edilmiştir.

Nevşehir Belediyesi bir temsilci ile SOKÜM il tespit komisyonuna katıldığı görüşmüştür. Ancak bu komisyona belediye tarafından herhangi bir unsur tavsiye edilmediği ancak yapılan çalışmaların desteklendiği tespit edilmiştir.

Uluslararası iş birliği çalışmaları kapsamında Nevşehir Belediyesi'nin SOKÜM unsurlarının belirlediği alanlarda bazı iş birlikleri yaptığı belirlenmiştir. Nevşehir Belediyesi'nin dünyanın Somut Olmayan Kültürel Mirasını korumayı amaçlayan tek uluslararası yerel yönetimler organizasyonu olan Şehirlerarası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı (ICCN) örgütünün üyesi olduğu tespit edilmiştir. Yapılan incelemelerde ICCN örgütüne Türkiye'den üye olan tek belediye Nevşehir Belediyesi'dir. Yapılan görüşmeler sonucunda Nevşehir Belediyesi'nin ICCN ile yapmış olduğu hiçbir faaliyetin bulunmadığı görülmüştür.

Yapılan incelemeler sonucundan belediyelerin SOKÜM unsurlarına yönelik tutum ve davranışları tablo haline getirilerek Tablo 156'da gösterilmiştir.

Tablo 156. Belediyelerin SOKÜM Unsurlarına Yönelik Tutum ve Davranışları

Yerel Yönetim SOKÜM İlişkisi Kriterleri	Bursa BŞB.	Gaziantep BŞB.	Isparta Belediyesi	Nevşehir Belediyesi
SOKÜM İl tespit komisyonu üyeliği	✓	✓	✓	✓
SOKÜM unsur önerisi	X	X	X	X
SOKÜM YİH önerisi	X	X	X	X
SOKÜM Müze ve Atölye	✓	✓	✓	X
SOKÜM Eğitimi	✓	✓	✓	✓
SOKÜM Yayın	✓	✓	X	✓
SOKÜM Faaliyet	✓	✓	✓	✓
SOKÜM Yönetmelik	✓	X	X	X
SOKÜM Birim	X	X	X	X
UNESCO ICCN Üyeliği	X	X	X	✓

Sonuç olarak yerel yönetimlerin SOKÜM unsurlarını koruma sürecinde önemli bir rolü olduğu belirlenmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda yerel yönetim unsurlarından biri olan belediyelerin SOKÜM unsurları ile ilgili SOKÜM İl tespit komisyonu üyeliği, müze, atölye, eğitim, yayın, arşiv, yönetmelik ve UNESCO ICCN üyeliği gibi çeşitli faaliyetlerle ilişkili oldukları tespit edilmiştir. Yapılan faaliyetlerde belediyelerin türü, kurumsal yapısı, ilgili yöneticisi, ilgili personeli, bütçesi gibi unsurların bu konudaki çalışmaların kalitesini artırdığı ve iyi uygulamaları ortaya çıkarıldığı görülmüştür. Belediyeler SOKÜM faaliyetleri yaparken öncelikle kurumsal yapısını güncellemeli ve çalışmalarını bu yolla sürdürülebilir kılmalıdır. Çünkü belediye yönetimleri seçim ile 5 yıllık bir görev sürecinde bulunmakta ve yönetim unsurları değiştiğinde ilgili faaliyetler sekteye uğramakta ya da doğrudan rafa

kaldırılmaktadır. Bu durumları önlemek ve yerel değerlerin sürdürülebilir bir koruma anlayışı içerisinde devam ettirilmesi için belediyelerin SOKÜM unsurlarını içeren faaliyetler için bir yönetmeliğe sahip olmaları gerekmektedir. Bunun yanı sıra SOKÜM alanında faaliyet gösterecek personeli bir birim altında toplamalı, daha planlı ve daha organize hareket etmelerine imkân verilmelidir. Ayrıca belediyeler ulusal ve uluslararası iş birlikleri yaparak SOKÜM unsurlarını koruma sürecinde tecrübe ve bilgi paylaşımı yapmalıdır. Özellikle Şehirler Arası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı (ICCEN)'na üye olmak belediyelerin bu alanda uluslararası destek almaları ve tecrübe paylaşımları önemlidir. Çünkü ICCEN ağı yerel yönetimlerin ve toplulukların güçlendirilmesi katkı sağlarken festivaller aracılığıyla yerel kalkınmayı da desteklemektedir. ICCEN konferanslar düzenleyerek alandaki sorunlara ilişkin farkındalık oluşturmakta ve bu konuda uluslararası toplum ve merkezi hükümetlerin dikkatini çekmektedir. Bu da SOKÜM unsurlarının korunması konusunda yerel topluluklara ve hükümetlere katkı sağlamaktadır.

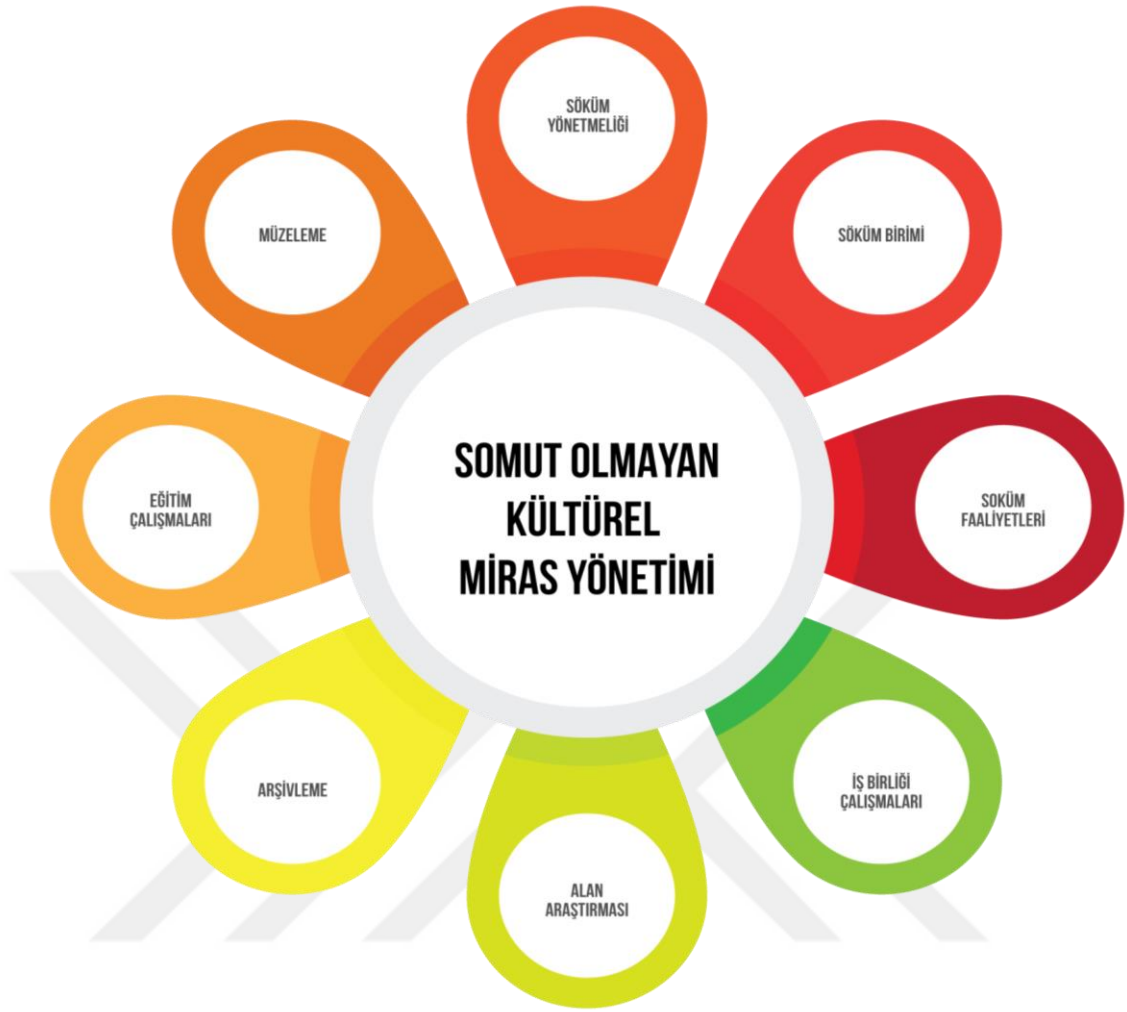
Bununla birlikte SOKÜM İl tespit komisyonu üyeliği konusunda belediyelerin bu komisyon faaliyetlerine katılmasına ek olarak alan araştırmaları yapması ve tespit edilen unsur ve kaynak kişilerin komisyona sunması gerekmektedir. Ayrıca belediyeler bünyesinde sundukları müzeleme faaliyetlerinde, bulundukları bölgedeki SOKÜM unsurlarını içeren kent müzeleri ya da müze bölümlerini açarak çağdaş müzecilik faaliyetleri ile bölgenin sahip olduğu SOKÜM unsurlarını koruma sürecine dâhil olmalıdır.

Ayrıca belediyeler kendi bünyesinde verilen kurslar içerisinde özellikle kaybolmaya yüz tutmuş ya da kaybolmuş SOKÜM unsurlarını öncelik vererek eğitim yoluyla gelecek kuşaklara aktarmalı ve bu değerler hakkında farkındalık oluşturarak mirasların sürdürülebilirliğine katkı sağlamalıdır. Çünkü günümüzde mirası taşıyan kaynak kişilerin ölümüyle beraber ilgili miras unsuru kaybolma tehlikesi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu durum kültürel birikim noktasında bir boşluğu da meydana getirmekte ve başka sorunları da beraberinde getirecektir. Bursa Araştırma Merkezi tarafından kayıt altına alınarak oluşturulan arşivin tez kapsamında incelenmesi sonucunda bu durumu çok kez görülmüştür. 2009-2010 yılları arasından kayıt altına alınan kaynak kişilerden bazıları hayatını kaybetmiştir. Kişinin ölümü geleneksel mesleğin ölümünü hızlandırmaktadır. Belediyeler koruma süreçlerinde eğitim

faaliyetleri, ıarak yetiştirme teşvikleri, farkındalık oluşturma çalışmaları ve arşiv çalışmaları gibi faaliyetlerde bulunmalıdırlar.

2005 yılında 5393 sayılı belediye kanunu çıkartılmıştır ve halen günümüzde bu kanun geçerlidir. Türkiye SOKÜM sözleşmesine 2006 yılında taraf olmuştur. Ancak yapılan incelemelerde ilgili belediye kanuna SOKÜM konusunda bir güncelleme yapılmamıştır. Bu durum belediyelerin SOKÜM alanında yaptıkları çalışmalarda boşluk olmasına neden olmakta ve işleyişini kısıtlamaktadır. Bazı belediyeler bu alanda faaliyette bulunmazken başka bir belediye daha geniş faaliyetler yapmaktadır. Buradan hareketle 5393 sayılı belediye kanununa ek maddeler eklenerek yerel yönetimlerin kültür alanındaki görev ve yetkileri yeniden tasarlanmalı ve belediyelerin kaynakları arttırılarak yetkileri genişletilmelidir.

Belediyeler bunların yanı sıra yereldeki halkın sahip olduğu SOKÜM değerlerini kayıt altına alarak basılı veya dijital kaynaklar şeklinde hem koruma altına almalı hem de bu değerlerin kaybolmasını önlemeye destek olmalıdır. Belediyeler yapılacak olan bu çalışmalara çeşitli ve kapsayıcı faaliyetlerle destek olmalı ve daha çok insanı bu faaliyetlere dâhil ederek bu konudaki farkındalığı arttırmalıdır. Bu kapsamda özellikle günümüzde sosyal medya araçlarının yaygınlaşması ve günlük hayatımızda önemli bir yer tutması, belediyelerin SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturma sürecine olumlu katkı sağlayacağı görülmektedir. Tezde tüm belediyelerin çeşitli sosyal medya araçlarını kullandığı ve insanlarla farklı boyutlarda etkileşim halinde olduğu belirlenmiştir. Bu araçların SOKÜM unsurlarını koruma sürecinde fayda sağlayacağı varsayılmaktadır.

Şekil 9. SÖKÜM Yerel Yönetimler Rehber Önerisi

Tüm bu bilgiler ışığında belediyelerin SÖKÜM unsurlarını koruma sürecinde başarı elde etmesi için Şekil 9’da yer verilen SÖKÜM yerel yönetimle rehber önerisini göz önünde bulundurmalı ve faaliyetlerini bunlara göre düzenlemelidir.

SÖKÜM Yönetmeliği

- SÖKÜM unsurları ile ilgili faaliyetlerin yapılması ve yönetilmesi süreçlerini içeren bir yönetmelik yapılmalıdır.
- Yönetmelik maddeleri üniversiteler, alanında uzman kişiler ve ilgili belediye çalışanlarının görüşleri alınarak hazırlanmalıdır.
- Görev alacak sorumlu birimler ve kişiler belirtilmeli ve görev tanımları açıkça yapılmalıdır.
- Yapılması gerekli çalışmalar ve faaliyetler kapsamlı bir şekilde belirtilmelidir.
- Yönetmelik veya ilgili maddeler için belediye meclisinde karar alınmalıdır.

SOKÜM Birimi

- SOKÜM unsurlarının tespiti, kayıt altına alınması, yeniden canlandırılması ve yönetimi gibi konulara odaklı özel bir birim kurulmalıdır.
- SOKÜM birimini alan uzmanlarından oluşan en az 3 kişilik bir kadro ile kurulmalıdır.
- SOKÜM birimi içerisinde ya da farklı bir çatı altında SOKÜM unsurları ile ilgili alan araştırmaları yapacak bir araştırma merkezi kurulmalıdır.
- Araştırma merkezi içerisinde bir kavram araştırma ve metodoloji oluşturma birimi bulunmalıdır.
- Birim içerisinde ihtiyaca göre halkbilimci, sosyolog, antropolog, iletişimci, dilbilimci gibi alan uzmanları görevlendirilmelidir.

SOKÜM Faaliyetleri

- SOKÜM unsurları ile ilgili tanıtıcı ve öğretici aktif sosyal medya çalışmaları yapılmalıdır.
- SOKÜM unsurları hakkında farkındalık oluşturacak ve genç kuşağın ilgisini çekecek sanal oyunlar yapılmalıdır.
- SOKÜM unsurlarını yeniden canlandıracak ve bunlar hakkında farkındalık oluşturacak faaliyetler yapılmalıdır.
- SOKÜM faaliyetleri kent için yapılmalı, yapılan çalışmalar şahsi reklam içermemeli ve güncel tutulmalıdır.

İş Birliği Çalışmaları

- SOKÜM yönetimi konusunda tecrübe paylaşımı ve karşılıklı iş birliği geliştirmek için ulusal ve uluslararası iş birliği çalışmaları yapılmalıdır.
- Belediyeler SOKÜM il tespit komisyonunda daha aktif görev almalıdır.
- Belediyeler Şehirler Arası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı (ICCN)'na katılmalı ve SOKÜM alanında uluslararası iş birliğini içeren faaliyetler yapılmalıdır.
- Başta kaybolma tehlikesi ile karşı karşıya olan meslek ve miras unsurlarını koruma altına almak için ilgili birey, grup, topluluk, dernek ve vakıflarla etkin ilişki içerisinde bulunmalıdır.

Alan Araştırması Çalışmaları

- Belediye bünyesinde SOKÜM unsurlarının tespiti için alan araştırmaları yapılmalıdır.
- Alan araştırma çalışmaları alanında uzman kişilerden destek alınarak yapılmalıdır.
- Alan araştırması kapsamlı ve programlı olmalıdır.
- Alan araştırması esnasında tüm veriler görsel ve işitsel olarak kayıt altına alınmalıdır.
- Kayıt altına alınan SOKÜM unsurlarını koruma altına almak ve aktarmak için en kısa sürede stratejiler geliştirilmelidir.

Dokümantasyon ve Arşiv Çalışmaları

- Belediyeler SOKÜM unsurlarını kayıt altına alarak basılı veya dijital kaynaklar şeklinde bir arşiv sistemi kurmalıdır.
- SOKÜM unsurlarını içeren veriler açık kaynak olarak paylaşılmalıdır.
- SOKÜM unsurları hakkında her yaşa hitap edecek ve farkındalık yaratacak dokümanlar hazırlanmalıdır.
- Hazırlanacak kaynaklar ücretsiz bir şekilde vatandaşa sunulmalıdır.
- Hazırlanacak kaynaklar kolay erişilebilir olmalıdır.
- Hazırlanacak kaynaklar kent hafızasının oluşturulmasına ve sürdürülmesine destek olmalıdır.

Eğitim Çalışmaları

- Belediyeler özellikle kaybolmaya yüz tutmuş ya da kaybolmuş SOKÜM unsurlarını içerecek eğitim programları yapmalıdır.
- SOKÜM unsurları ile ilgili eğitim içerikleri mirasın korunmasına ve sürdürülmesine katkı sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır.
- Eğitim faaliyetleri içerisinde miras unsurlarının yapısını bozacak uyarlamalardan kaçınılmalıdır.
- Eğitim faaliyetleri tüm yaş gruplarını kapsayacak şekilde genişletilmelidir.
- Eğitim faaliyetleri ücretsiz olmalıdır.

- Eğitim faaliyetleri içerisinde kültürel miras taşıyıcılarına eğitmen olarak yer verilmelidir.
- Belediyeler eğitim faaliyetleri ile çırak yetiştirme sürecine destek vermelidir.

Müzeleme Çalışmaları

- Belediyeler SOKÜM unsurlarını ön plana çıkaran müzeler açmalıdır.
- Belediyeler çağdaş müzecilik faaliyetlerini takip etmeli ve SOKÜM unsurlarının yapısını bozmadan koruma ve aktarma sürecine dâhil olmalıdır.
- Müzelerde sanal müzecilik çalışmaları yapılmalıdır.
- Müzeler içerisinde etkinlikler ve atölyelere yer verilerek yaşayan müze konsepti benimsenmelidir.
- Müzeler ücretsiz olmalıdır.
- Müzeleri eğitim merkezi haline getirecek faaliyetlere yer verilmelidir.
- Müzeler kolay erişilebilir olmalıdır.
- Müzelerde özellikle genç kuşağın dikkatini çekecek faaliyetler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- 1982 Anayasası. (2007). *Anayasa Mahkemesi Kararı*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Ağar, S. (2006). *Kamu Kurumları* (Hizmet Yerinden Yönetim Kuruluşları) Teorisi. TBB Dergisi (65), 277-310.
- Akay, A. S. (2006). Somut olmayan kültürel mirasın tarih araştırmalarında kaynak olma özelliği. *Milli Folklor*,70(18), 38–58.
- Akçakaya, H. ve Can, İ. I., (2019). Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Mutfak Kültürünün Sürdürülebilirliği: Türkiye’deki Gastronomi Müzeleri Örneği. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 3(4), 788-804.
- Akdemir, T. (2006). Yerel Yönetimlerin Finansman Sorunları ve Borçlanma (Türkiye Örneği), *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*.
- Akıllı Dünya Kentleri (2023). <https://www.smartcitiesworld.net/home>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Alivizatou, M. (2018), *Miras Araştırmaları ve Müzecilikte Somut Olmayan Kültürel Mirasın Bağlamsallaştırılması*. B. Alıpbekova (Çev.). SOKÜM Sözleşmesi Yönelimler, Eğilimler ve Eleştiriler. M. Öcal Oğuz, E. Ölçer Özünel, A. E. Aral (Yay. Hzl.). Ankara: Grafiker Yayınevi, 155-166.
- Alivizatou, Marilena (2008). *Contextualising intangible cultural heritage in heritage studies and museology*. *International Journal of Intangible Heritage*, 3, 44-54.
- ARAGEM SOKÜM Ulusal Envanteri (2022), <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-279417/somut-olm-kult-miras-turkiye-ulusal-envanteri.html>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Arslan, N.T. (2005). İdari ve Mali Paylaşım Açısından Merkezi Yönetim Yerel Yönetim İlişkileri. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* (33), 189-208.
- Aslan, Z. & Ardemagni, M. (2006). *Introducing Young People to the Protection of Heritage Sites and Historic Cities*, UNESCO ICCROM, Second Edition.

- Asya Belediye Başkanları Forumu (AMF). <https://www.metropolis.org/alliances/asian-mayors-forum>. Erişim Tarihi: 31.10.2023
- Atmaca, Y. (2013). Optimal Belediye Büyüklüğü ve Yeni Büyükşehir Belediye Yasası. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 168-184.
- Avrupa Tarihî Termal Kentler Birliği (EHTTA). <https://ehtta.eu/portal/ehtta-2-2/>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Aydınlı, H.İ. (2004). *Sosyo-Ekonomik Dönüşüm Sürecinde Belediyeler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Basat Metin, E. (2013), *Somut Olmayan Kültürel Miras ve Yerel Yönetim Uygulamaları*. M. Ö. Oğuz, E. Ölçer Özünel, S. Gürçayır Teke (Ed.). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi. Ankara: Grafiker Yayınları, 97-102.
- Basat Metin, E. (2013), Somut ve Somut Olmayan Kültürel Mirası Birlikte Koruyabilmek. *Millî Folklor*, 61.
- Bassey, M. (1999). *Case study research in educational settings*. Philadelphia: Open University Press.
- Baxter, P. and Jack, S. (2008). *Qualitative case study methodology: Study design and implementation for novice researchers*. The qualitative report, 13(4), 544-559.
- Belediye Kanunu (2005). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Berdibek, U. (2022), “Yerel Yönetimlerde Hizmet Kalitesi Algısının Vatandaş Memnuniyeti Üzerindeki Etkisi: Trb-1 Bölgesinde Bir Uygulama”. *Bingöl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*.
- Bilgiç, V. (2007). *Türk Yerel Yönetimlerinin Tarihi Gelişimleri Üzerine Bir Değerlendirme*. (Editörler: B. Eryılmaz, M. Eken ve M.L. Şen,) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Blake, J. (2018), *UNESCO'nun 2003 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi: Korumada Topluluk Katılımının İma Ettikleri*. K. Kösemek, H. Yıldırım ve T. Bekmez (Çev). SOKÜM Sözleşmesi Yönelimler, Eğilimler ve Eleştiriler. M. Öcal Oğuz, E. Ölçer Özünel, A. E. Aral (Yay. Hzl.). Ankara: Grafiker Yayınevi, 109-136.
- Bogdan, R. and Biklen, S. K. (1998). *Qualitative research for education*. Allyn & Bacon Boston, MA.
- Bolay, S. H. (1996). *Felsefi doktrinler ve terimler sözlüğü*. (6. baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Bookchin, M. (1974). *The Limits of The City*. New York: Harper and Row Publisher.
- Bouchenaki, M. (2003) The interdependency of the tangible and intangible cultural heritage. In: 14th ICOMOS General Assembly and International Symposium: *Place, memory, meaning: preserving intangible values in monuments and sites*, 27 – 31 oct 2003, Victoria Falls, Zimbabwe.
- Bülbül, D. (2006). *Yerel Yönetimler Maliyesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- C 40 Kentleri. (2005). <https://www.c40.org/>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Cerit, M.S. (2009). *Kadınlarla ve Kadınlar için Yerel Yönetim*. İstanbul: KA.DER Yayınları.
- Chmiliar, I. (2010). *Multiple-case designs*. In A. J. Mills, G. Eurepas & E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of case study research* (pp 582-583). USA: SAGE Publications.
- Choi, H., & Nam, S. (2015). *Why local governments matter in implementing the UNESCO 2003 Convention: the case for ICCN*. *International Journal of Intangible Heritage*, 10, 146-156.
- Creswell, J. W. (2016). *Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları*, (çev. ed. Selçuk Beşir Demir), Ankara: Eğiten Kitap
- Çetinkaya, Ö. (2014). *Kamu İhale Mevzuatı Kapsamında Belediyelerdeki İhale İşlemlerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*, Mali Yerinden Yönetim. (Editörler: M. Sakal, A. Kesik ve T. Akdemir) Ankara: Nobel Yayınları.

- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2009). *Kentleşme Şurası*. <https://kentges.csb.gov.tr/kentlesme-surasi-2009-i-284>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Çöke, Z. (1993, Haziran). Seçimli Valilik Üzerine Karşıt Düşünceler ve Yeni Bir Yönetim Modeli. *Türk İdare Dergisi*, (399), 9-18.
- Dağıstan Özdemir, M. Z. (2005). *Türkiye 'de Kültürel Mirasın Korunmasına Kısa Bir Bakış*, Planlama Dergisi, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını.
- Deacon, Harriet, Dondolo, L., Mrubata, M. and Prosalendis, S. (2003) *Legal and financial instruments for safeguarding our intangible heritage*. In: 14th ICOMOS General Assembly and International Symposium: 'Place, memory, meaning: preserving intangible values in monuments and sites', 27 – 31 oct 2003, Victoria Falls, Zimbabwe.
- Demirtaş, B. (2016). Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 13(52), 151-173.
- Derdiman, R.C. (2012). Türkiye'de Büyükşehir Belediyelerinin ve Bu Belediyelerin Yapılarındaki Yeni Değişikliklerin Anayasaya Uyumu Sorunu. *S.D.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, 51-87.
- Dönmez, M. (1999). Merkezi İdare ile Mahalli İdareler Arasında Görev ve Kaynak Bölüşümü. *Yerel Yönetim ve Denetim Dergisi*, 4(6), 47-57.
- Dünya Mirası Şehirler Örgütü (OWHC). <https://www.ovpm.org/>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Erat, V. (2016). *Mahalli İdare Birimi Olarak Köyler ve 6360 Sayılı Yasanın Etkileri*. Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi, 1(1), 87-98.
- Erlie, T., & Bakka, E. (2017). *Museums, Dance, and the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage: Events of Practice – A New Strategy for Museums?* Santander Art and Culture Law Review, (2/2017 (3)), 135-156.
- Eryılmaz, B. (2011). *Kamu Yönetimi*. Ankara: Okutman Yayıncılık.

- Eryiğit, B.H. ve Yötükoğlu, F. (2012). Yerel Yönetimlerde Özelleştirme Yöntemleri ve Hukuksal Altyapı. *Öneri Dergisi*, 10(37), 151-156.
- EUROCITIES. (2023). <https://eurocities.eu/>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Gaziantep Hamam Müzesi, <http://www.Gaziantephamammuzesi.org/>. Erişim Tarihi 05.09.2021.
- Gerring, J. (2007). *Case study research: Principles and practices*. New York: Cambridge University Press.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M.B., ve Taşğın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Güler, B.A. (2010). *Kamu Yönetimi-Yapı*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı (NALAS). <http://www.nalas.eu/>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Gürçayır, S. (2011). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi Üzerine Eleştirel Bir Okuma, *Milli Folklor*, 92, 5-12.
- Gürel, D. (2018). Somut olmayan kültürel miras etkinliklerinin 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanımı. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi*.
- Güvenç, B. (2016). *İnsan ve kültür*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- HEREDUC. (2005). *Heritage in the classroom: A practical manuel for teachers*. Web: www.dvzu.si/uploads/1/3/5/1/13519427/hereduc_complete_book.pdf. Erişim Tarihi: 30.06.2022.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations*, Sage publications.
- ICCN-Şehirler Arası Somut Olmayan Kültürel İş Birliği Ağı. (2008). <Http://www.iccnunesco.org/about-iccn-unesco/>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Ito, N. (2003). *Intangible cultural heritage involved in tangible cultural heritage*. In: 14th ICOMOS General Assembly and International Symposium: Place, memory, meaning: preserving intangible values in monuments and sites, 27 – 31 oct 2003, Victoria Falls, Zimbabwe.

- Karakul, Ö. ve Yıldız T. (2020). *Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü – Türkiye*. UCLG-MEWA Yayınları.
- Kavruk, H. (2002). *Anakent'e Bakış-Türkiye'de Anakent Belediyeciliği ve Kent Hizmetlerinin Yönetimi*. Ankara: Hizmet-İş Sendikası.
- Kavruk, H. (2005). *Yerel Yönetim Şirketleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keleş, R. (2012). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Keleş, R. ve Mengi, A. (2002). *Dünya Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na Doğru*. Çağdaş Yerel Yönetimler, 11(4), 6-24.
- Kılıç, S. (2013). Örneklem yöntemleri . *Journal of Mood Disorders* , 3 (1) , 44-6 . DOI: 10.5455/jmood.20130325011730
- Koçak, Y. (2013), “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelişim Süreci: Günümüz Açısından Bir Değerlendirme”. *İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*.
- Konak İrkit, G. (2019), “Kültürel Miras Alanlarında Yerel Yönetimlerin Rolü”. *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*.
- Kutlu, Ü. Z. (2011), *Türkiye’de Yerel Kültür Politikaları Üzerine*. E. Ertürk (Der.). *Yerel Kültür Politikaları El Kitabı Adımlar, Araçlar ve Örnekler*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Küresel Şehir Geliştirme Fonu (FMDV). <https://www.financeyourcities.org/>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Turan, S.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Merriam, S. B., and Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. San Francisco, CA: Jossey-Bass Publishers.
- Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. New York: Sage Publications, Inc.
- Mitchell, C.J.A. (2000). Heritage, Encyclopedia of Tourism, Ed: Jafar Jafari, HonggenXiao, 422-424, (<https://www.scribd.com/document/470307206/Encyclopedia-of-Tourism-pdf>). Erişim Tarihi: 30.06.2022.

- Nadaroğlu, H. (2001). *Mahalli İdareler; Teorisi, Ekonomisi, Uygulaması* (7. b.). İstanbul: Beta Yayınları.
- Oğuz, M. Ö. (2008). *Çağdaş kentin kültürü ve somut olmayan kültürel miras*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Oğuz, M. Ö. (2008). *UNESCO ve İnsanlığın Sözlü ve Somut Olmayan Mirası Başyapıtları. Milli Folklor*, 20(78), 5-11.
- Oğuz, M. Ö. (2009). *UNESCO, Kültür, Türkiye, Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?* Ankara: Geleneksel Yayıncılık, ss. 9-18.
- Oğuz, M. Ö. (2013), *Terim Olarak Somut Olmayan Kültürel Miras*. Milli Folklor Dergisi, 25(100), 5-13.
- Oğuz, M. Ö. (2018b), *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?* Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Oğuz, M. Ö., Ölçer Özünel, E. ve Gürçayır Teke, S. (2013), *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Oğuz, Ö. (2013). *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?* Ankara: Geleneksel Yayınları, 267.
- Ortakçı, A. (2020), “Kültürel Miras Koruma Yaklaşımları Bağlamında Halkevlerinde Yapılan Çalışmalar (1932-1951)”. *Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*.
- Ökmen, M., ve Parlak, B. (2010). *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler: İlkeler, Yaklaşımlar ve Mevzuat*. Bursa: Alfa Aktüel.
- Ökmen, M., ve Uluç, Ç. (2014). Kamu Hizmeti- Yerel Hizmet İlişkisi ve Açılımları Üzerine Notlar. *Yerel Politikalar Dergisi* (6), 77-104.
- Ölçer Özünel, E, Oğuz, M. Ö. ve Aral, A. E. (2018), *SOKÜM Sözleşmesi; Yönelimler, Eğilimler ve Eleştiriler*, Ankara, Geleneksel Yayıncılık.
- Ölçer Özünel, E. (2013). *Camekândan canlı performans somut olmayan kültürel miras ve müzeler*. Editörler: Oğuz, M. Öcal, Özünel, Ölçer Evrim ve Teke, Gürçayır Selcan. *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Geleceği Türkiye Deneyimi* (1). Ankara.

- Ölçer Özünel, E. (2017). İnsanlar, Gezegen ve Refah İçin Bir Eylem Planı: Somut Olmayan Kültürel Miras ve 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine Eleştirel Yaklaşım. *Milli Folklor*, 29(116).
- Ölçer Özünel, E. (2017). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Karanlık Yüzleri: Turistifikasyon, Bağlamından Koparma, Millileştirme, Müzeifikasyon, Otantifikasyon ve Aşırı Ticarileşme*, Kültürel Mirasın Korunması Uluslararası Bursa Sempozyumu, Bursa.
- Özdemir, A. (2022). Yaşam Kalitesinin İyileştirilmesinde Akıllı Kent Stratejileri: Sakarya .Büyükşehir Belediyesi Örneği ve Yerel Yönetimler İçin Bir Model Önerisi, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi*.
- Öztaş, C., ve Zengin, E. (2008). *Yerel yönetimler ve kültür hizmetleri*. In Journal of Social Policy Conferences (No. 54, pp. 155-180).
- Panait, I. A. (2013). *From Futurama to Cittaslow, Slowing Down In A Fast World. MSc Landscape Architecture and Planning*. Wageningen University. Netherlands.
- Parlak, B. ve Ökmen, M. (2009). *Yerel Yönetimlerle İlgili Güncel Gelişmeler ve Uluslararası Belgeler*. İstanbul: Beta Basım.
- Patton, M. Q. (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluations*. Newbury Park, California: Sage Publications.
- Pietrobruno, S. (2009). *Kültürel Araştırma ve Somut Olmayan Kültürel Miras* (Çev, Melishan Büyükkayıkçı), SOKÜM Sözleşmesi Yönelimler, Eğilimler ve Eleştiriler, Ankara: Geleneksel Yayınları.
- Richards, G. (1996). Production and Consumption of European Cultural Tourism, *Annals of Tourism Research*, Vol: 23, No: 2, 261-283.
- Rusalic, D. (2009). *Making the intangible tangible: the new interface of cultural heritage*, (Vol. 63), Institute of Ethnography Sasa, Sanu: Belgrade.
- Rzayeva, S. (2019). Küreselleşme ve Somut Olmayan Kültürel Miras ilişkisi: Azerbaycan örneği. *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*.

- Sakınç, S. (2012). Yerel Yönetimler Maliyesi. Ankara: Orion Kitabevi.
- Sarıca, Y. P. S., ve Yüksel, E. (2012). Yerel Yönetimlerde Sosyal Sorumluluk Projesi Uygulaması Olarak Sosyal Hayata Katılım: Engelsiz Yaşam. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(1), 46-66.
- Savaşkan, O. (2020). Türkiye’de Belediye Başkanı Olmak: Sınırlar, Stratejiler ve Meşruiyet. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 29(2), 57-83.
- Sevgili Gençay, F.D. (2017). Belediye Şirketlerinin Hukuki Statüsü. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* (137), 153-176.
- Sezer, Ö. (2008). *Kamu Hizmetlerinde Müşteri (Vatandaş) Odaklılık: Türkiye’de Kamu Hizmeti Anlayışı Açısından Bir Değerlendirme*. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, 4(8), 147-171.
- Sezer, Ö. ve Vural, T. (2010). *Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı*. Maliye Dergisi, (159), 203-219.
- SOKÜM Sözleşmesi (2003). Erişim adresi: <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-263676/somut-olmayan-kulturen-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- SOKÜM Ulusal Envanter Listesi (2021, 20 Ekim). Erişim adresi: <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-159257/somut-olmayan-kulturel-miras-ulusal-envanteri.html>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Şen, A.F. (2009). Türkiye’de Kamu Yönetiminin Yeniden yapılandırılması Sürecinde Yerel Yönetim Reformları. *Ankara Üniversitesi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*.
- Tarihi Kentler Birliği, (2008). <https://www.tarihikentlerbirligi.org/>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Tekeli, İ. (2001). *Yeni Belediyeler Yasasının Geliştirilmesi İçin Yapılması Gereken Seçmeler, Modernite Aşılırken Kent Planlaması*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Tezcan, M. (1970). *Sosyolojik Yönden Köy*. Amme İdaresi Dergisi, 3(3), 15-182.

- Timothy, Dallen, J. (2011). *Cultural Heritage and Tourism: An Introduction*. Bristol: Cahnnel View Publications.
- Tonta, Y. (2014). *Kültürel Mirasın Geleceği*, Uluslararası Kültürel Mirasın ve Kültürel Bellek Kurumlarının Yönetimi Kongresi 17- 20 Eylül, bildiri metni.
- Tortop, N., Aykaç, B., Hüseyin, Y. ve Özer, M.A. (2006). *Mahalli İdareler*. Ankara: Topaç Yayınları.
- Turan, M., Güler, S., ve Güler, M. (2013). Belediye Yönetimine Katılım Bakımından Stratejik Planların Değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 241-267.
- Türkiye Belediyeler Birliği Tüzüğü (2005). <https://www.tbb.gov.tr/birligimiz/kurulus-ve-gorev/turkiye-belediyeler-birligi-tuzugu>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- Türkiye Belediyeler Birliği. (2017). *Belediyeler İçin Uluslararası İşbirlikler ve Kardeş Şehir Rehberi*, Ankara.
- Türkiye Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB). <https://www.tdbb.org.tr/?lang=tr>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.
- UCLG Bölümleri. (2021). <https://www.uclg.org/en/organisation/structure/uclg-sections>. Erişim Tarihi: 11.01.2021.
- UCLG The Sustainable Development Goals: What Local Governments Need to Know. https://www.uclg.org/sites/default/files/the_sdgs_what_localgov_need_to_know_0.pdf. Erişim Tarihi: 15.01.2022.
- UCLG. (2015). *Who Are We*. https://www.uclg.org/sites/default/files/uclg_who_we_are_0.pdf. Erişim Tarihi: 15.01.2022.
- UCLG-MEWA About Us. (2022). <http://uclg-mewa.org/about-us/>. Erişim Tarihi: 15.01.2022.
- UNESCO (2022). http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/BPI/pdf/Unesco_General_en.pdf. Erişim Tarihi: 15.01.2022.
- UNESCO Öğrenen Şehirler Küresel Ağı. https://www.unesco.org.tr/Content_Files/Content/Programlar/osabsunum.pdf. Erişim Tarihi: 15.01.2022.

UNESCO UNITWIN. <https://www.unesco.org.tr/Pages/90/131/UNITWINA%C4%9Flar%C4%B1-UNESCO-K%C3%BCrs%C3%BCleri>. Erişim Tarihi: 15.01.2022.

UNESCO Yaratıcı şehirler Ağı. https://www.unesco.org.tr/Pages/88/129/UNESCO-Yarat%C4%B1c%C4%B1-S%CC%A7ehirler_Ag%CC%86%C4%B1. Son Erişim Tarihi: 15.01.2022.

Urbinati, S. (2018), *Topluluklar, Gruplar ve Bireyler: Somut Olmayan Kùltùrel Mirasın Taşıyıcıları - Somut Olmayan Kùltùrel Mirasın Korunması Sùzleřmesinde Taşıyıcılara Atfedilen Rol Nedir?*. T. Yıldız, M. Özdemir (Çev.). SOKÜM Sùzleřmesi: Yùnelimler, Eğilimler ve Eleştiriler. M. Öcal Oğuz, E. Olçer Özùnel, A. Erman Aral (Yay. Haz.). Ankara: Geleneksel Yayıncılık.

Usta, R. ve Memiş, L. (2010). Belediye Hizmetlerinde Kalite: Giresun Belediyesi Örneği. Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics ve Administrative Sciences, 15(2), 333-355.

Valderrama F. (1995). *A History of UNESCO. (UNESCO reference books)*. France: UNESCO Publishing.

Velev, V. (2016). *The Contribution of the State, Academic and Local Government Institutions, as well as of the Network of Museums and Chitalishta (Community Centres) to the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage and the Promotion of Its Transmission to the next Generations*. The contribution of UNESCO Member States of South-Eastern Europe to the Implementation of the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. Sofia, 2016, p.17-31.

Yaslıçimen, F. (2018). *Yerel Yùnetimlerde Kùltùr Politikaları*. İlke-İlim Kùltùr Eğitim Derneği Politika Notu.

Yavaş şehirler (CITTASLOW). <https://cittaslowturkiye.org/tr/>. Erişim Tarihi: 31.10.2023.

- Yaylı, H. (2008). Türkiye’de Belediyelerin Yeniden Yapılandırılması: 2004 Belediye Reform Çalışmalarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Çalışma. *Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi*.
- Yerlikaya, T. (2018). *Yerel Yönetimlerin Kültür Ajandaları: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. SETA Analiz, (261).
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yıldırım, S. (1994). *Yerel Yönetim ve Demokrasi*. İstanbul: Kent Basımevi.
- Yıldız, T. (2020), “Somut Olmayan Kültürel Miras Yönetimi ve Toplumsal Katılım: Türkiye Örneği”, *Ankara Hacı Bayram Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Doktora Tezi*.
- Yin, R. (1984). *Case study research: design and methods*. (3. Basım). California: Sage Publications.
- Yin, R. K. (2003). *Case Study Research Design and Methods* (3. Baskı). London: Sage Publications.
- Yin, T. (2006). *Museum and Safeguarding of Intangible Cultural Heritage*, (http://museumstudies.si.edu/safeguarding_intangible.pdf). Erişim Tarihi: 10.05.2021.
- Zanten, W. V. (2004). *Towards A Programme For Safeguarding Living Culture: Using The Power Of Creativity*, Leiden University, The Netherlands. <Http://Unesdoc.Unesco.Org/Images/0013/001325/132540e.Pdf>. Erişim Tarihi: 10.05.2021.

EKLER

Ek. 1. Etik Kurul İzni

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
Sosyal ve Beşeri Bilimler
Etik Kurul Kararları

TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
14.10.2021	112	9

9- Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü YÖK 100/200 Somut Olmayan Kültürel Miras Bölümü doktora öğrencisi Bülent İNCİ tarafından yürütülen “**Somut Olmayan Kültürel Miras Yönetimi ve Yerel Yönetim Uygulamaları**” başlıklı bilimsel çalışma hk.

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü YÖK 100/200 Somut Olmayan Kültürel Miras Bölümü doktora öğrencisi Bülent İNCİ tarafından yürütülen “**Somut Olmayan Kültürel Miras Yönetimi ve Yerel Yönetim Uygulamaları**” başlıklı bilimsel çalışmanın kapsam ve uygulama açısından etik ilkelere ve insan haklarına uygun olduğuna,

Mevcudun oybirliği ile karar verildi.

Ek. 2. Görüşme Soruları

Konu: Somut Olmayan Kültürel Miras Yönetimi ve Yerel Yönetim Uygulamaları	Tarih:
Görüşme Yapılan Kişi:	
Görevi:	
Görev Süresi/Tecrübesi:	

Görüşme Formu

Kurumsal İşleyiş ve Görevli Personel
1- Kurumunuzda kültürel ve sanatsal faaliyetleri düzenlemek için yönetmelik, tüzük ya da genelge bulunmakta mıdır? Başka yardımcı metinler veya kılavuz bulunmakta mıdır?
2- Biriminizde görev yapan personel sayısı nedir? Görev dağılımları nasıldır?
3- Biriminizde görev yapan personelin eğitim durumu nedir?
4- Personelleriniz birimleri ile ilgili periyodik olarak eğitimler alıyorlar mı? Alıyorlarsa nerden ve nasıl?
5- Biriminiz ile ilgili faaliyetler yaparken birim dışından herhangi bir destek alıyor musunuz? (STK, Üniversite, Alan Uzmanı vs)
6- Biriminiz dışında diğer birimler tarafından yapılan kültürel faaliyetler bulunuyor mu?
Kültürel ve Sanatsal Faaliyetler
1- Kültürel ve sanatsal bir faaliyet yaparken nasıl bir yol izliyorsunuz? Hangi tür faaliyetler yapıyorsunuz?
2- Yapılacak faaliyetler nasıl tespit ediliyor?
3- Yapılacak faaliyetlerle ilgili yerel kültürel değerleri dikkate alıyor musunuz?
4- Kültürel ve sanatsal faaliyetler içim saha araştırması yapıyor musunuz?
5- Kültürel faaliyetler yaparken yerel halktan destek alınıyor mu?
6- Yerel halktan belirli bir faaliyet yapılması isteği geliyor mu? Başvuru ve sonuç olarak nasıl bir yol izleniliyor?
7- Yapılan faaliyetlerin bir listesi var mıdır?
8- Yapılan faaliyetlerden geri bildirim alıyor musunuz?
9- Eksik kaldığınız nokta ya da çok iyi yaptınız çalışmalar ile ilgili bir etüt yapıyor mu? Nasıl bir çalışma yapılıyor?

10- Kültürel ve sanatsal faaliyetleri halka nasıl duyuruyorsunuz? Katılım için neler yapıyorsunuz?
Somut Olmayan Kültürel Miras alışmaları
1- SOKÜM ile ilgili bir biriminiz var mı?
2- SOKÜM ile ilgili bir ynergeniz var mı?
3- SOKÜM il tespit komisyonunda yer alıyor musunuz?
4- İliniz için SOKÜM Ulusal Envanter Listesi'ne unsur öneriyor musunuz? Bu yönde çalışmalarınız var mıdır?
5- SOKÜM unsurları kapsamında personeliniz eēitim alıyor mu?
6- SOKÜM unsurları kapsamında herhangi bir faaliyetiniz var mı?
7- SOKÜM alışmaları ile ilgili ilinizde bnyeniz dışında yürütülen çalışma var mı? Bu çalışmalara bir katkı sunuyor musunuz?
8- Yaşayan İnsan Hazineleeri Programı kapsamında bir faaliyetiniz var mı?
9- UNESCO SOKÜM listelerine kaydolan unsurlar ile ilgili faaliyetleriniz var mı?
10- Somut olmayan kültürel miras çalışmalarına yönelik özel bir faaliyetiniz bulunuyor mu? Eklemeek istediēiniz hususlar.
11- Belediyeler için SOKÜM ile ilgili bir kılavuzun olmasını ister misiniz? Böyle bir kılavuz olsa kullanılır mısınız?

Araştırmamıza vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Araştırma Yürütücüsü

Bülent İNCİ

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Bülent İNCİ

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Anadolu Üniversitesi – Uluslararası İlişkiler

Yüksek Lisans Öğrenimi : Gaziantep Üniversitesi – Medya ve İletişim Bilimleri

Yabancı Dil

1. İngilizce

Bilimsel Yayınlar ve Çalışmalar

1. İnci, B. (2022). Bursa Yaşam Kültürü Müzesi ve Somut Olmayan Kültürel Miras: Katılım, Aktarım, Eğitim, Sözlü Bildiri, Türk Dünyası Müzeleri Buluşması Sempozyumu, 26-28 Mayıs 2022.
2. Kültürel Mirasın İzinde Bireysel Gelişim ve Farkındalık Projesi, İzmir Olgunlaşma Enstitüsü-Süleyman Demirel Üniversitesi, Öğrenci Temsilcisi, Ekim 2021-2022.
3. İnci, B. (2021). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Yönetiminde Kent Konseylerinin Rolü: Eskişehir Kent Konseyi Üzerinden Bir İnceleme, Sözlü Bildiri, III. Kent Konseyleri Sempozyumu, Balıkesir, 18-21 Kasım 2021.
4. İnci, B. (2021). Somut Olmayan Kültürel Miras Çerçevesinde Barak Kültürünün Sürdürülebilirliği: Ezo Gelin Oyuncak Bebek Örneği, Sözlü Bildiri. Uluslararası Orta Asya'dan Anadolu'ya Baraklar Sempozyumu, Gaziantep, 11-13 Kasım 2021.
5. İnci, B. (2021). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi: Gaziantep Hamam Müzesi Örneği, Sözlü Bildiri. Uluslararası Göbeklitepe'den Bugüne Türkiye'nin Tarihi ve Kültürel Mirası Sempozyumu, Samsun, 4-6 Eylül 2021.
6. İnci, B. ve Yılmaz, C. (2019). Teknoloji ve Kültürel Sürdürülebilirlik. Tabula Rasa Dergisi, 30, s 43-52.

7. İnci, B. ve Yılmaz, C. (2019). Teknolojik Dönüşüm, Dijital Dünya ve Kültürel Sürdürülebilirlik Sorunu, Sözlü Bildiri. 2. Somut Olmayan Kültürel Miras Çalıştayı, Isparta, 18-20 Nisan 2019.
8. Isparta Somut Olmayan Kültürel Miras Projesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Alan Araştırmacısı 2018-2019.

